

STRATEGIE TERITORIALĂ INTEGRATĂ A COMUNEI BAI A DE FIER

2025 - 2035

CUPRINS

1. SECȚIUNEA 1: CONTEXT STRATEGIC	2
ROLUL STRATEGIEI INTEGRATE DE DEZVOLTARE TERITORIALA	2
CONCEPTE CHEIE ȘI TENDINȚE INTERNAȚIONALE, REGIONALE ȘI LOCALE.....	4
STRATEGII RELEVANTE LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI LOCAL	13
PROCESUL DE CONSULTARE ȘI IMPLICARE A FACTORILOR INTERESAȚI	42
STADIUL IMPLEMENTĂRII DOCUMENTAȚIILOR EXISTENTE	51
2. SECȚIUNEA 2 ANALIZA SITUAȚIEI ACTUALE.....	52
CARACTERISTICI GENERALE	52
PROFIL DEMOGRAFIC.....	65
PROFIL ECONOMIC	80
PROFIL SPAȚIAL ȘI FUNCȚIONAL	121
INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT ȘI MOBILITATE	134
ECHIPAREA TEHNICO-EDILITARĂ	140
SERVICII PUBLICE.....	150
MEDIU ȘI SCHIMBĂRI CLIMATICE	167
PROFIL ȘI CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ	179
ANALIZA SWOT	186
3. SECȚIUNEA 3: VIZIUNEA ȘI OBIECTIVELE DE DEZVOLTARE	206
FUNDAMENTAREA FORMULĂRII VIZIUNII ȘI OBIECTIVELOR STRATEGICE.....	206
CONCEPT DE DEZVOLTARE SPAȚIALĂ.....	211
VIZIUNEA 2035	215
OBIECTIVE STRATEGICE ȘI SPECIFICE DE DEZVOLTARE	219
4. SECȚIUNEA 4: DIRECȚII DE ACȚIUNE. POLITICI ȘI PROGRAME DE DEZVOLTARE.....	223
ASPECTE CHEIE ÎN FORMULAREA POLITICILOR ȘI PROGRAMELOR	223
LISTA POLITICILOR ȘI PROGRAMELOR DE DEZVOLTARE	229
5. SECȚIUNEA 5: PORTOFOLIUL DE PROIECTE.....	236
LISTA COMPLETĂ A PROIECTELOR (PE BAZA POLITICILOR ȘI PROGRAMELOR ELABORATE) 236	

1. SECȚIUNEA 1: CONTEXT STRATEGIC

ROLUL STRATEGIEI INTEGRATE DE DEZVOLTARE TERITORIALA

Rolul Strategiei Integrate de Dezvoltare Teritorială

Strategia integrată de dezvoltare teritorială reprezintă un document fundamental pentru ghidarea dezvoltării unei comunități, având rolul de a consolida viziunea locală asupra viitorului și de a coordona toate intervențiile pentru atingerea obiectivelor propuse. Aceasta depășește simpla planificare sectorială, concentrându-se pe integrarea dimensiunilor economice, sociale, culturale și de mediu într-un mod coerent, holistic și sustenabil. Într-o lume caracterizată de schimbări accelerate - de la provocările climatice la cele tehnologice și demografice - rolul unei astfel de strategii devine indispensabil.

Conform literaturii de specialitate, strategia integrată acționează ca un cadru de planificare care conectează toate domeniile esențiale ale dezvoltării unui teritoriu. Autori precum Friedmann (1987) subliniază că planificarea strategică trebuie să fie orientată către transformare, oferind comunităților nu doar soluții la problemele existente, ci și oportunități pentru inovare și adaptare. Pentru comuna Baia de Fier, această strategie devine pilonul central al procesului de dezvoltare, oferind un mecanism de coordonare între administrația publică locală, sectorul privat și societatea civilă.

Din perspectivă economică, strategia integrată este un instrument de stimulare a competitivității locale. Porter (1990) arată că dezvoltarea competitivității depinde de capacitatea de a valorifica resursele unice și de a crea o infrastructură economică adaptată cerințelor moderne. În cazul comunei Baia de Fier, acest lucru înseamnă transformarea moștenirii culturale și naturale într-un motor pentru turism și industrii creative, alături de sprijinirea antreprenoriatului local. Dezvoltarea infrastructurii turistice, extinderea agriculturii ecologice și promovarea produselor tradiționale sunt câteva exemple de acțiuni care pot genera un impact economic pozitiv pe termen lung.

Un alt aspect esențial al strategiei este reprezentat de reducerea disparităților sociale și de promovarea incluziunii. Conform teoriei dreptului la oraș a lui Lefebvre (1968), toate comunitățile trebuie să beneficieze de acces egal la resurse și oportunități. În acest context, strategia comunei Baia de Fier integrează măsuri care vizează creșterea accesului la educație, sănătate, locuințe și infrastructură modernă. Astfel, aceasta devine un instrument pentru promovarea echității sociale, oferind sprijin grupurilor vulnerabile și contribuind la reducerea exodului tinerilor prin crearea unor condiții de trai atractive.

Din punct de vedere al planificării teritoriale, strategia integrată facilitează utilizarea eficientă și sustenabilă a resurselor disponibile. Într-un teritoriu cu un patrimoniu natural valoros, precum comuna Baia de Fier, protecția mediului devine o prioritate. Studiile lui Campbell (1996) privind „triunghiul conflictelor” evidențiază importanța echilibrării obiectivelor economice, sociale și ecologice într-un plan strategic. Prin urmare, strategia trebuie să includă măsuri pentru conservarea biodiversității, gestionarea eficientă a deșeurilor și adoptarea practicilor sustenabile în agricultură și industrie.

Un alt rol crucial al strategiei este acela de a stimula inovarea și tranziția digitală. Documentele europene, precum „Agenda Digitală pentru Europa”, subliniază că digitalizarea este esențială pentru modernizarea administrației publice, a serviciilor și a infrastructurii.

În cazul comunei Baia de Fier, strategia integrată poate sprijini implementarea soluțiilor digitale, precum platforme de e-guvernare, telemedicină sau digitalizarea proceselor educaționale, asigurând o mai bună conectivitate între locuitori și instituții.

Strategia integrată este, de asemenea, un instrument de adaptare la schimbările climatice și de creștere a rezilienței comunității. Studiile recente (IPCC, 2021) arată că efectele schimbărilor climatice - cum ar fi seceta, inundațiile sau alunecările de teren - pot avea un impact semnificativ asupra economiilor locale și a calității vieții. În acest sens, strategia pentru comuna Baia de Fier poate include măsuri pentru reducerea vulnerabilităților climatice, cum ar fi extinderea zonelor verzi, promovarea energiei regenerabile și utilizarea sustenabilă a resurselor naturale.

Un alt aspect important este reprezentat de coordonarea accesului la finanțare și atragerea de resurse externe. Conform politicii de coeziune a Uniunii Europene, strategia integrată este un document de referință esențial pentru obținerea fondurilor structurale și de investiții. Aceasta asigură o alocare eficientă a resurselor, prioritizând proiectele cu cel mai mare impact. Pentru comuna Baia de Fier, aceasta poate însemna atragerea finanțărilor pentru modernizarea infrastructurii, digitalizare, conservarea patrimoniului și sprijinirea turismului.

Nu în ultimul rând, strategia integrată devine un instrument de consolidare a identității locale. Într-o eră a globalizării, comunitățile mici riscă să își piardă caracterul distinctiv. Strategia poate acționa ca un vehicul pentru promovarea valorilor locale, cum ar fi moștenirea legată de Peștera Muierilor, grafit, tradițiile meșteșugărești și peisajele naturale unice. Astfel, aceasta devine un mijloc de atragere a turiștilor, investitorilor și noilor locuitori, consolidând în același timp mândria comunitară.

În concluzie, rolul strategiei integrate de dezvoltare teritorială este unul multifuncțional, oferind direcții clare pentru dezvoltarea sustenabilă, creșterea competitivității și îmbunătățirea calității vieții. Prin adoptarea unei abordări coerente și participative, comuna Baia de Fier poate valorifica pe deplin potențialul său, devenind un model de dezvoltare echilibrată și durabilă în regiune. Elaborarea și implementarea strategiei reprezintă un angajament față de viitor, reflectând ambiția comunității de a răspunde provocărilor contemporane și de a construi o moștenire valoroasă pentru generațiile următoare.

Elaborarea unei strategii integrate de dezvoltare teritorială pentru o comună precum Baia de Fier este mai mult decât un exercițiu tehnic; aceasta reprezintă un angajament strategic care reflectă potențialul, aspirațiile și provocările unice ale comunității. Într-un context caracterizat de constrângeri economice, sociale și de mediu, dar și de oportunități generate de accesul la fonduri europene și de avansul tehnologic, o astfel de strategie devine instrumentul central pentru ghidarea și accelerarea procesului de dezvoltare.

Comuna Baia de Fier are trăsături distincte care influențează rolul și importanța strategiei sale de dezvoltare. Statutul de stațiune turistică de interes local, moștenirea culturală asociată, dar și resursele naturale valoroase o plasează într-o poziție unică, dar totodată o confruntă cu provocări specifice unei comunități rurale. Strategia integrată acționează ca un mecanism de direcționare a acestor atuuri și resurse spre o dezvoltare durabilă, incluzivă și competitivă.

Strategia Integrată de Dezvoltare Teritorială (SIDT) a comunei Baia de Fier reprezintă principalul instrument de planificare strategică locală prin care administrația publică își stabilește direcțiile de dezvoltare pe termen mediu și lung, în acord cu principiile politicii de coeziune 2021-2027 și cu obiectivele Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă 2030.

Rolul acestei strategii este de a crea o **viziune unitară, coerentă și integrată** pentru dezvoltarea comunei, valorificând resursele locale - naturale, umane, economice și culturale - într-un mod sustenabil, echilibrat și adaptat schimbărilor economice, sociale și climatice. SIDT-ul are o **funcție strategică**, prin stabilirea obiectivelor majore de dezvoltare și a măsurilor prioritare, dar și o **funcție operațională**, prin corelarea acestor obiective cu un portofoliu concret de proiecte care pot fi finanțate din fonduri europene, naționale sau locale.

Prin această strategie, comuna Baia de Fier urmărește:

- să își **planifice coerent investițiile publice** și să prioritizeze proiectele cu impact major asupra comunității;
- să asigure **accesul la finanțare nerambursabilă** în cadrul Programului Regional Sud-Vest Oltenia 2021-2027, Obiectivul Specific 5.2;
- să promoveze o **dezvoltare teritorială integrată**, care conectează domeniile economice, sociale, culturale, de mediu și infrastructură;
- să stimuleze **parteneriatele locale** între administrație, mediul privat, societatea civilă și instituțiile județene sau regionale;
- să crească **calitatea vieții locuitorilor**, reducând decalajele rurale și valorificând potențialul turistic și natural al zonei.

Strategia devine astfel un **document-cadru** pentru planificarea, implementarea și monitorizarea investițiilor publice în comuna Baia de Fier, asigurând coerență între politicile locale și cele regionale, dar și o bază solidă pentru atragerea investițiilor private.

Prin abordarea sa integrată și participativă, SIDT-ul Baia de Fier 2025-2035 reflectă **viziunea unei comunități rurale moderne, conectate și reziliente**, capabile să valorifice potențialul turistic și cultural, să își diversifice economia și să ofere locuitorilor servicii publice de calitate, într-un mediu natural protejat și sustenabil.

CONCEPTE CHEIE ȘI TENDINȚE INTERNAȚIONALE, REGIONALE ȘI LOCALE

În elaborarea unei strategii integrate de dezvoltare teritorială, o înțelegere profundă a conceptelor cheie și a tendințelor internaționale, regionale și locale devine esențială pentru definirea direcțiilor de dezvoltare și a priorităților de intervenție. Acestea oferă cadrul teoretic și practic care fundamentează măsurile propuse și asigură alinierea cu evoluțiile globale, europene și naționale, precum și cu specificul local al comunei Baia de Fier.

Concepte cheie

1. Dezvoltare durabilă

Dezvoltarea durabilă reprezintă un concept central în planificarea teritorială, definit de Raportul Brundtland (1987) ca dezvoltarea care răspunde nevoilor prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi. Acest principiu stă la baza strategiilor moderne, promovând integrarea dimensiunilor economice, sociale și de mediu. Pentru comuna Baia de Fier, acest concept implică:

- Valorificarea resurselor naturale și culturale într-un mod responsabil.

- Conservarea biodiversității locale.
- Crearea unui mediu economic stabil și incluziv.

2. Guvernanță participativă

Planificarea participativă implică integrarea tuturor părților interesate - administrația locală, cetățeni, mediul privat și societatea civilă - în procesul decizional. Healey (1997) subliniază importanța dialogului și a consensului în crearea strategiilor integrate. Pentru comuna Baia de Fier, acest concept se traduce prin:

- Consultarea locuitorilor în definirea priorităților strategice.
- Promovarea unei relații transparente între administrație și comunitate.
- Crearea de parteneriate pentru implementarea proiectelor.

3. Coeziune teritorială

Coeziunea teritorială, promovată de Uniunea Europeană prin Politica de Coeziune, urmărește reducerea disparităților dintre regiuni și asigurarea unei dezvoltări echilibrate. În cazul comunei Baia de Fier, aceasta implică:

- Îmbunătățirea conectivității între satele componente și centrele urbane.
- Creșterea accesului la servicii publice de calitate.
- Promovarea integrării economice și sociale.

4. Tranziție verde și digitală

Tranziția către o economie verde și digitală reprezintă piloni centrali ai agendei globale. Inițiativele precum Pactul Verde European (Green Deal) și Agenda Digitală Europeană promovează sustenabilitatea și inovarea. Pentru comuna Baia de Fier, acest concept înseamnă:

- Implementarea energiilor regenerabile și a practicilor sustenabile.
- Digitalizarea administrației și a serviciilor publice.
- Dezvoltarea de infrastructuri inteligente.

Tendențe internaționale

1. Adaptarea la schimbările climatice:

Comunitățile din întreaga lume adoptă măsuri pentru reducerea vulnerabilității la fenomene climatice extreme, cum ar fi inundațiile, seceta sau alunecările de teren. Pentru comuna Baia de Fier, acest lucru înseamnă crearea de spații verzi, reabilitarea ecologică și gestionarea eficientă a resurselor naturale.

2. Economie circulară:

Modelele economice care favorizează reducerea risipei, reutilizarea resurselor și reciclarea devin tot mai populare. Pentru comuna Baia de Fier, aceasta poate include sprijinirea agriculturii ecologice și promovarea meșteșugurilor tradiționale.

3. Turism sustenabil:

Turismul sustenabil reprezintă una dintre direcțiile strategice esențiale pentru comuna Baia de Fier, având în vedere patrimoniul natural și cultural excepțional al zonei - Peștera Muierilor, Cheile Galbenului, peisajele carstice și tradițiile locale autentice.

În acord cu principiile Pactului Verde European și ale Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Turismului 2023-2035, comuna își propune să dezvolte un turism responsabil, competitiv și integrat, care să contribuie la creșterea economică locală fără a compromite echilibrul ecologic și identitatea culturală.

Turismul sustenabil la nivelul Baia de Fier înseamnă:

- valorizarea patrimoniului natural și cultural prin investiții în conservare, interpretare și promovare inteligentă;
- implicarea comunității locale în lanțul valoric turistic, prin sprijinirea meșteșugurilor, gastronomiei tradiționale și agroturismului;
- dezvoltarea infrastructurii verzi și inteligente (mobilitate prietenoasă cu mediul, digitalizare, eficiență energetică);
- echilibrul între fluxurile turistice și capacitatea de suport a mediului natural, prin planificare și educație ecologică.

Astfel, turismul devine un motor al dezvoltării durabile pentru comuna Baia de Fier, contribuind nu doar la atractivitatea teritoriului, ci și la coeziunea socială, diversificarea economică și păstrarea valorilor locale pentru generațiile viitoare.

4. Urbanism inteligent și digitalizare:

Utilizarea tehnologiilor pentru optimizarea serviciilor publice și reducerea birocrăției devine un standard global. În context local, digitalizarea administrației poate îmbunătăți relația dintre cetățeni și instituții.

Tendențe regionale

1. Valorificarea moștenirii culturale în regiunea Olteniei:

Programele regionale susțin promovarea patrimoniului cultural și turistic ca motor economic. Comuna Baia de Fier poate beneficia de proximitatea față de alte atracții culturale din județul Gorj.

2. Creșterea infrastructurii de conectivitate:

Investițiile în infrastructura rutieră și în transportul ecologic la nivel regional pot stimula mobilitatea și accesul la comuna Baia de Fier.

3. Sprijinirea dezvoltării rurale:

Programele regionale, cum ar fi cele finanțate prin PNDR, oferă oportunități pentru modernizarea agriculturii, dezvoltarea turismului rural și îmbunătățirea infrastructurii locale.

Tendențe locale

1. Atragerea tinerilor și reducerea depopulării:

Comuna trebuie să implementeze măsuri pentru a oferi locuri de muncă și condiții de trai atractive tinerilor.

2. Diversificarea ofertei turistice:

Extinderea sezonului turistic prin dezvoltarea unor atracții și evenimente care să fie disponibile pe tot parcursul anului.

3. Îmbunătățirea infrastructurii de bază:

Finalizarea rețelelor de gaze naturale, modernizarea drumurilor locale și extinderea iluminatului public sunt priorități pentru locuitori.

4. Parteneriate locale pentru dezvoltare:

Colaborările cu organizații culturale, universități și antreprenori locali pot accelera implementarea proiectelor și crește impactul acestora.

Integrarea conceptelor cheie și a tendințelor internaționale, regionale și locale în strategia de dezvoltare teritorială a comunei Baia de Fier asigură relevanța și viabilitatea acesteia. Aceste repere teoretice și practice permit comunității să navigheze complexitatea actuală,

să valorifice oportunitățile și să răspundă provocărilor viitorului, asigurând o dezvoltare armonioasă, sustenabilă și incluzivă.

Contextul internațional

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a rezultat în urma unui proces internațional îndelungat de analiză, care recunoaște că problemele globale se pot rezolva doar prin soluții la nivel global. Modificarea percepției și conștientizarea evoluției fără precedent a societății, creșterea natalității la scară globală, a accelerării economiilor țărilor în curs de dezvoltare și a disparităților sociale au pus

în evidență limitele creșterii planetare. Creșterea prețurilor la anumite resurse a evidențiat faptul că Pământul își poate epuiza resursele fizice regenerabile și neregenerabile, conducând la un dezechilibru catastrofal¹.

Bazele progresului în domeniul protecției mediului, corelat cu dezvoltarea, au fost introduse pentru prima dată pe agenda internațională la Conferința de la Stockholm (1972). Rezultatul a fost crearea Programului ONU pentru mediu prin adoptarea unei Declarații privind protecția mediului în scopul de „a apăra și îmbunătăți mediul uman pentru generațiile prezente și viitoare”. La această conferință s-a conferit legitimitate conceptului de dezvoltare durabilă cu cei trei piloni: economic, social și de mediu².

Cei trei piloni prin care Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă se structurează au fost definiți în Raportul Comisiei Brundtland (1987)³:

ECHITATEA SOCIALĂ - prin care națiunile în curs de dezvoltare trebuie să aibă posibilitatea de a-și satisface nevoile de bază în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, alimentația, asigurarea energiei, apei și canalizării;

CREȘTEREA ECONOMICĂ - la nivelul națiunilor în curs de dezvoltare pentru a se apropia de calitatea vieții din țările dezvoltate;

MEDIUL - cu nevoia de a conserva și îmbunătăți baza de resurse disponibile prin schimbarea treptată a modului în care trebuie să se dezvolte și să fie folosite tehnologiile.

Această abordare a fost posibilă prin punerea în evidență a conceptului de „depășire a limitelor”. S-a conștientizat că resursele naturale, de care societatea are nevoie și care sunt limitate, au fost depășite, creând în același timp un dezechilibru ecologic la nivel planetar, prin creșterea economică iresponsabilă. Astfel, s-a constatat că numai prin susținerea simultană a celor trei piloni - social, economic și de mediu - se poate ajunge la o dezvoltare durabilă și la un viitor comun la nivel global.

Primul Summit al Națiunilor Unite pentru mediu și dezvoltare de la Rio, în 1992, a abordat reducerea ponderii economice, astfel încât să nu fie afectată capacitatea de

¹ Club of Rome (1970), <https://www.clubofrome.org/report/the-limits-to-growth/>

² Stockholm Conference (1972), United Nations Conference on the Human Environment, June 5-16, <https://sustainabledevelopment.un.org/milestones/humanenvironment/>

³ Brundtland Report (1987), <https://www.are.admin.ch/are/en/home/sustainable-development/international-cooperation/2030agenda/un-milestones-in-sustainable-development/1987--brundtland-report.html>

menținere a echilibrului biofizic al Pământului, fără a renunța însă la bunăstarea socială. Declarația de la Rio⁴ și Agenda 21 au dezvoltat teme de mediu în beneficiul social și anume: calitatea vieții, utilizarea resurselor naturale, protecția bunurilor globale, managementul comunităților umane și creșterea economică⁵.

Summit-ul Mileniului, din 2000, a ratificat Declarația Mileniului, *primul document cadru la nivel internațional pentru combaterea sărăciei, a foametei, a bolilor și inegalităților la nivel mondial*. Pentru a realiza aspirațiile Declarației Mileniului, s-au definit 8 obiective specifice de dezvoltare, cunoscute ca Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, 21 de ținte și 60 de indicatori, cu termen de realizare 2015⁶.

Conferința ONU privind Dezvoltarea Durabilă Rio+20, din 2012, a elaborat documentul *Viitorul pe care îl dorim*, care a înregistrat progresele în direcția realizării Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului și a făcut trecerea către stabilirea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă pentru Agenda de după 2015. Acest document este o recunoaștere în continuare a importanței celor trei dimensiuni ale dezvoltării durabile - social, economic și de mediu⁷.

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă - Transformarea lumii noastre, adoptată la 25 septembrie 2015 de șefii de stat și guverne din 193 de țări, în cadrul Adunării Generale a ONU, este o versiune, fundamental modificată, a cadrului conceptual al dezvoltării durabile, structurate pe un pachet de 17 obiective de dezvoltare durabilă, susținute prin 169 de ținte subiacente.

Agenda 2030 solicită acțiuni din partea tuturor țărilor, sărace, bogate și cu venituri medii. Recunoaște că încetarea sărăciei trebuie să fie însoțită de un plan care să contribuie la creștere economică și abordează o serie de nevoi sociale, inclusiv educație, sănătate, protecție socială și locuri de muncă, abordând în același timp problemele combaterii schimbărilor climatice și protecția mediului. Aceasta acoperă, de asemenea, aspecte precum inegalitatea, infrastructura, energia, consumul, biodiversitatea, oceanele și industrializarea. Agenda promovează implicarea tuturor părților interesate, prin democratizarea procesului decizional pe tema dezvoltării durabile. Se subliniază responsabilitatea și rolul generațiilor tinere pentru crearea dezvoltării durabile.

Agenda 2030 cuprinde cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD), reunite informal și sub denumirea de Obiective Globale. Prin intermediul Obiectivelor Globale, se stabilește o agendă de acțiune ambițioasă pentru următorii 15 ani în vederea eradicării sărăciei extreme, combaterii inegalităților și a injustiției și protejării planetei până în 2030.

1. Fără sărăcie - Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context.
2. Foamete zero - Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile.
3. Sănătate și bunăstare - Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.
4. Educație de calitate - Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții, pentru toți.
5. Egalitate de gen - Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor.

⁴ Rio Declaration on Environment and Development (1992), <http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm>

⁵ United Nations Conference on Sustainable Development, Rio 1992 & Agenda 21, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>

⁶ Millennium Summit (2000), http://www.un.org/en/events/pastevents/millennium_summit.shtml

⁷ United Nations Conference on Sustainable Development, Rio+20 (2012), <https://sustainabledevelopment.un.org/rio20.html>

6. Apă curată și sanitație - Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți.
7. Energie curată și la prețuri accesibile - Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern.
8. Muncă decentă și creștere economică - Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți.
9. Industrie, inovație și infrastructură - Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației.
10. Inegalități reduse - Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta.
11. Orașe și comunități durabile - Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile.
12. Consum și producție responsabile - Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile.
13. Acțiune climatică - Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor.
14. Viața acvatică - Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă.
15. Viața terestră - Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.
16. Pace, justiție și instituții eficiente - Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.
17. Parteneriate pentru realizarea obiectivelor - Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.

Contextul european

La nivel european, Uniunea Europeană pune dezvoltarea durabilă în centrul preocupărilor sale, considerând că principiile Agendei 2030 au la bază principiile și valorile pe care se întemeiază Uniunea.

În cadrul UE, începând cu anul 2006⁸, conceptul de dezvoltare durabilă a fost integrat în Strategia pentru o Europă Extinsă, într-o viziune strategică unitară și coerentă, având ca obiectiv general îmbunătățirea continuă a calității vieții pentru generațiile prezente și viitoare, pentru crearea unor comunități durabile, capabile să gestioneze și să folosească resursele în mod eficient și să valorifice potențialul de inovare ecologică și socială al economiei, în vederea asigurării prosperității, protecției mediului și coeziunii sociale.

În 2010, ca o continuare a dezvoltării durabile a UE, a fost adoptată Strategia Europa 2020⁹ de promovare a creșterii inteligente (bazată pe: educație, cercetare, inovare), durabile (bazată pe reducerea emisiilor de carbon, eficiență energetică, resurse regenerabile) și incluzive (crearea de noi locuri de muncă, reducerea sărăciei etc.). Alături

⁸ Strategia de Dezvoltare Durabilă a UE revizuită – Angajament pentru realizarea dezvoltării durabile, Consiliul UE, Bruxelles, 26 iunie 2006

⁹ EUROPA 2020, O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, COM(2010) 2020 final, https://www.mae.ro/sites/default/files/file/Europa2021/Strategia_Europa_2020.pdf

de statele membre și respectând principiul subsidiarității UE s-a angajat să devină lider în punerea în aplicare a Agendei 2030 și, implicit, a celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă.

Comisia Europeană a prezentat în 22 noiembrie 2016 Comunicarea „*Pașii următori pentru un viitor european durabil*”¹⁰. Documentul prezintă răspunsul Uniunii Europene la Agenda 2030 și confirmă integrarea obiectivelor de dezvoltare durabilă în cadrul politicii europene și în prioritățile actuale ale Comisiei Europene, evaluarea situației și identificarea celor mai relevante preocupări privind durabilitatea. Prin această comunicare, Uniunea Europeană s-a angajat în favoarea unei dezvoltări durabile prin care „să asigure o viață demnă pentru toți respectând limitele planetei, care să reunească prosperitatea și eficiența economică, societăți pașnice, incluziunea socială și responsabilitatea față de mediu”.

Răspunsul UE la Agenda 2030 este de a integra cele 17 ODD în politicile publice ale Uniunii, în scopul sprijinirii efortului global de construire a unui viitor durabil în colaborare cu partenerii săi. Cele 17 ODD sunt deja urmărite de multe dintre politicile Uniunii Europene, iar România, ca membră a acestei comunități, își propune prin această strategie abordarea integrată a obiectivelor din Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

În stabilirea obiectivelor strategice pentru perioada 2021-2027 s-a avut în vedere corelarea acestora cu obiectivele de politică definite în REGULAMENTUL (UE) 2021/1060 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize, respectiv:

- ✓ **Obiectivul de politică 1:** O Europă mai competitivă și mai inteligentă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente și a conectivității TIC regionale
- ✓ **Obiectivul de politică 2:** O Europă mai verde, rezilientă, cu emisii reduse de dioxid de carbon, care se îndreaptă către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon, prin promovarea tranziției către o energie curată și echitabilă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a atenuării schimbărilor climatice și a adaptării la acestea, a prevenirii și gestionării riscurilor, precum și a unei mobilități urbane durabile;
- ✓ **Obiectivul de politică 3:** O Europă mai conectată prin dezvoltarea mobilității;
- ✓ **Obiectivul de politică 4:** O Europă mai socială și mai favorabilă incluziunii, prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale;
- ✓ **Obiectivul de politică 5:** O Europă mai aproape de cetățeni, prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii și de inițiative locale.

În cadrul următorului buget pe termen lung al Uniunii Europene pentru 2021-2027, Comisia Europeană propune modernizarea politicii de coeziune, principala politică de investiții a UE și una dintre cele mai tangibile expresii ale solidarității. Obiectivul este stimularea convergenței economice și sociale, sprijinind, în același timp, regiunile să valorifice pe deplin globalizarea și înzestrându-le cu instrumente adecvate pentru o creștere

¹⁰ COM(2016)793 - Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions “Next steps for a sustainable European future European action for sustainability”

solidă și durabilă. Toate regiunile rămân eligibile pentru finanțare prin politica de coeziune, pe baza a trei categorii: regiuni mai puțin dezvoltate, în tranziție și mai dezvoltate.

În perioada 2021-2027, cele cinci obiective de politică vor stimula investițiile UE. Investițiile în dezvoltare regională se vor axa mai ales pe obiectivele 1 și 2. Acestor priorități li se vor aloca 65% - 85% din resursele FEDR și ale Fondului de coeziune, în funcție de prosperitatea relativă a statelor membre.

POLITICA DE COEZIUNE (PC) 2012-2027 continuă investițiile în toate regiunile, pe baza a 3 categorii (mai puțin dezvoltate, în tranziție, mai dezvoltate). Metoda de alocare a fondurilor se bazează încă, în mare măsură, pe PIB-ul pe cap de locuitor. Se introduc noi criterii (șomajul în rândul tinerilor, nivel scăzut de educație, schimbări climatice și primirea și integrarea migranților), pentru a reflecta mai bine realitatea de pe teren. Regiunile ultraperiferice vor beneficia în continuare de sprijin special de la Uniunea Europeană.

Politica de coeziune continuă să sprijine strategiile de dezvoltare conduse la nivel local și să autonomizeze gestionarea fondurilor de către autoritățile locale. Crește și dimensiunea urbană a politicii de coeziune, prin alocarea a 6% din FEDR dezvoltării urbane durabile și printr-un nou program de colaborare în rețea și de consolidare a capacităților dedicat autorităților urbane, sub denumirea *Inițiativă urbană europeană* (conform site-ului oficial al Comisiei Europene)¹¹. Politica de coeziune se află în centrul acestui proces - atât din punctul de vedere al finanțării, cât și al încurajării unei abordări strategice, integrate și incluzive pentru soluționarea provocărilor menționate mai sus. În orașe se cheltuie aproximativ 115 miliarde EUR, din care 17 miliarde EUR sunt gestionate la nivel local, de autoritățile urbane, prin intermediul a peste 950 de strategii de dezvoltare urbană integrată și durabilă.

Pentru perioada 2021-2027, Comisia Europeană propune o dimensiune urbană și teritorială mai puternică, prin introducerea unui nou obiectiv de politică, și anume „O Europă mai aproape de cetățeni”, care să sprijine o abordare bazată pe realitatea din teritoriu și implicarea autorităților locale, a societății civile și a cetățenilor în abordarea provocărilor locale.¹²

Cadrul european de dezvoltare pentru perioada 2021-2027 este completat de:

PACTUL ECOLOGIC EUROPEAN - prezintă o nouă strategie de creștere care are drept scop transformarea UE într-o societate echitabilă și prosperă, cu o economie modernă, competitivă și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, în care să nu existe emisii nete de gaze cu efect de seră în 2050 și în care creșterea economică să fie decuplată de utilizarea resurselor.

MECANISMULUI DE REDRESARE ȘI REZILIENȚĂ AL UNIUNII EUROPENE - va pune la dispoziție granturi și împrumuturi în valoare de 672,5 miliarde euro pentru investiții publice și reforme în cele 27 de state membre, pentru a le ajuta pe acestea din urmă să facă față impactului pandemiei, pentru a promova tranziția verde și cea digitală și pentru a construi societăți reziliente și favorabile incluziunii. Statele membre vor primi sprijin din partea mecanismului pe baza planurilor lor naționale de redresare și reziliență, care sunt în curs de pregătire, care să vizeze șase domenii de politică de relevanță europeană: tranziția verde, transformarea digitală, creșterea inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii și ocuparea forței de muncă, coeziunea socială și teritorială, sănătatea și reziliența, politicile pentru generația următoare, copiii și tineretul, inclusiv educația și competențele.

¹¹ Sursa: http://www.adrse.ro/Planificare/PlanificareRegionala_2021-2027.aspx

¹² Sursa: EUR-LEX: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/HIS/?uri=COM:2018:372:FIN>

AGENDA DIGITALĂ PENTRU EUROPA, PROGRAMUL EUROPA DIGITALĂ - urmărește să promoveze implementarea și adoptarea la scară largă a unor tehnologii digitale esențiale, precum aplicațiile bazate pe inteligență artificială și instrumentele de ultimă generație din domeniul securității cibernetice, precum și asigurarea unei utilizări pe scară largă a tehnologiilor digitale la toate nivelurile economiei și societății și va sprijini formarea competențelor digitale avansate atât pentru actuala și viitoarea forță de muncă, cât și pentru întreprinderile mici și mijlocii și administrația publică.

STRATEGIA UE PRIVIND PIAȚA UNICĂ DIGITALĂ - cu cei trei piloni: asigurarea unui acces mai bun al consumatorilor și întreprinderilor la bunuri și servicii digitale în întreaga Europă, crearea condițiilor adecvate pentru dezvoltarea rețelelor și serviciilor digitale și maximizarea potențialului de creștere al economiei digitale.

PACHETUL PRIVIND ECONOMIA CIRCULARĂ (PEC) - are următoarele obiective:

- ✓ pregătirea pentru reutilizare și reciclarea deșeurilor municipale în proporție de 65% din cantitatea totală de deșeuri municipale generate până în 2035;
- ✓ reciclarea deșeurilor de ambalaje în proporție de 70% până în 2030, cu obiective specifice pe tipuri de materiale;
- ✓ reducerea cantității totale de deșeuri municipale eliminate prin depozitare până la cel mult 10 % din totalul deșeurilor municipale generate (în greutate) până în 2035.

PROPUNEREA PRIVIND NOUL PLAN DE ACȚIUNE PENTRU ECONOMIA CIRCULARĂ, va avea în vedere ciclul de viață al produselor și materialelor, asigurând utilizarea durabilă a resurselor și abordarea sectoarelor care consumă resurse, precum textile, construcții, electronice și materiale plastice.

STRATEGIA UE PRIVIND ADAPTAREA LA SCHIMBĂRILE CLIMATICE - are în vedere 13 sectoare: industrie, agricultură și pescuit, turism, sănătate publică, construcții și infrastructură, transporturi, resurse de apă și protecția împotriva inundațiilor, silvicultură, energie, biodiversitate, asigurări, activități recreative și educație.

STRATEGIA INDUSTRIALĂ A UE - stabilește ca obiectiv necesitatea de a avea o industrie mai verde, mai circulară și mai digitală, care să rămână totodată competitivă pe scena mondială.

NEXT GENERATION EU - un nou instrument de redresare, în valoare de 750 de miliarde EUR, care va consolida bugetul UE cu noi fonduri obținute de pe piețele financiare în perioada 2021-2024. Acest instrument va fi crucial pentru a sprijini, printre alte domenii, măsuri pe termen scurt de sprijinire a ocupării forței de muncă, inclusiv ocuparea forței de muncă pentru tineri, precum și investiții în reforme politice pe termen lung legate de piața muncii și sisteme sociale, de educație și formare.

AGENDA EUROPEANĂ A COMPETENȚELOR PENTRU COMPETITIVITATE SUSTENABILĂ, ECHITATE SOCIALĂ ȘI REZILIENȚĂ - cuprinde următoarele obiective: - Consolidarea competitivității durabile; - Asigurarea echității sociale; - Creșterea rezilienței sociale; - Promovarea învățării pe tot parcursul vieții; - Formarea competențelor pentru un loc de muncă; - Reziliența economiei la nivelul UE.

TRANSPORTURI ȘI COMUNICAȚII - Politica de coeziune a UE în perioada 2021 - 2027, Strategia pentru o Europă pregătită pentru era digitală, Cartea albă privind inteligența artificială, Strategia europeană privind datele, 11 Strategia UE privind o uniunea securității pentru perioada 2020-2025, Inițiativa Conectarea Europei, Cartea albă - Foaie de parcurs pentru un spațiu European unic al transporturilor; răspunsul UE la Agenda 2030;

ENERGIE, MEDIU ȘI SCHIMBĂRI CLIMATICE - Programul LIFE pentru mediu și politici climatice, Strategia Europeană privind Biodiversitatea pentru 2030, răspunsul UE la Agenda 2030; Politica de coeziune a UE în perioada 2021 -2027;

ECONOMIE ȘI ANTREPRENORIAL - Politica de coeziune a UE în perioada 2021 -2027, Politica UE în domeniul turismului, Politica comună în domeniul pescuitului; răspunsul UE la Agenda 2030;

CERCETARE-INOVARIE - Politica de coeziune a UE în perioada 2021 -2027, Inițiativa „O Uniune a inovării”, Programul Orizont 2020, Consolidarea și concentrarea cooperării internaționale a UE în domeniul cercetării și al inovării: o abordare strategică;

SOCIAL - Politica de coeziune a UE în perioada 2021-2027, Strategia UE privind o uniune a securității pentru perioada 2020-2025, Inițiativa „O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă”, Inițiativa „Platforma europeană de combatere a sărăciei”, Programul pentru schimbări sociale și inovare socială; Inițiativa „Tineretul în mișcare”; Instrumentul de redresare „Următoarea generație UE”.

BUNĂ GUVERNANȚĂ: Politica de coeziune a UE în perioada 2021 -2027, Carta Albă privind guvernarea pe mai multe niveluri, răspunsul UE la Agenda 2030.

STRATEGII RELEVANTE LA NIVEL NAȚIONAL, REGIONAL ȘI LOCAL

Strategii relevante la nivel național

Acordul de Parteneriat privind fondurile europene pentru perioada de programare 2021-2027, între România și Comisia Europeană, a fost aprobat oficial. Acest document programatic stabilește viitoarele linii strategice de finanțare și complementaritatea dintre fondurile europene alocate conform Regulamentului 2021/1060 privind dispozițiile comune, inclusiv privind fondurile europene dedicate afacerilor interne 2021-2027.

Conform Regulamentului UE 2021/1060, statele membre trebuie să asigure coordonarea, complementaritatea și coerența dintre fonduri și programele prin care acestea sunt implementate, fiind necesar să asigure mecanisme cheie de coordonare între entitățile competente, pentru a evita duplicarea finanțării pe parcursul programării și al implementării. Evitarea duplicării în implementare va fi asigurată prin comitetele de monitorizare pentru fiecare program, care să asigure gestionarea și implementarea eficientă a programelor.

Potrivit Acordului de parteneriat, coordonarea, demarcarea și complementaritatea dintre fondurile europene dedicate Afacerilor Interne (Fondul Azil, Migrație și Integritate - FAMI, Fondul Securitate Internă - FSI și Instrumentul pentru Managementul Frontierelor și Politica de Vize - IMFV) vor fi asigurate în mod integrat de către o autoritate de management unică multi-fond din cadrul Ministerului Afacerilor Interne (AM AI), în cadrul a trei Programe Naționale distincte (PN FAMI, PN FSI, PN IMFV), în special prin corelarea și sincronizarea intervențiilor finanțate privind migrația legală, securizarea frontierelor externe ale UE, lupta împotriva traficului de droguri, platforme și sisteme care pot contribui la combaterea criminalității transfrontaliere și a terorismului.

De asemenea, pentru a se asigura complementaritatea intervențiilor și pentru a evita dubla finanțare între fondurile dedicate afacerilor interne și celelalte fonduri prevăzute în Regulamentul 1060/2021, Autoritatea de management a programelor naționale afaceri interne va asigura consultări interinstituționale cu ministerele relevante în ceea ce privește

programele naționale afaceri interne și va transmite în mod sistematic informații privind apelurile de proiecte, precum și proiectele/operațiunile selectate la finanțare din fondurile europene dedicate Afacerilor Interne. Mecanismul de asigurare a complementarităților și sinergiilor include și consolidarea funcției Comitetului de Monitorizare pentru Programele Naționale Afaceri Interne.

Un rezumat al opțiunilor de politică și principalele rezultate așteptate pentru fiecare dintre fondurile acoperite prin Acordul de parteneriat este după cum urmează:

✓ **Obiectivul de politică 1**

- România inteligentă - are în vedere sprijinirea creșterii gradului de integrare a ecosistemului național CDI în Spațiul de Cercetare European și internațional, crearea și încurajarea colaborării actorilor din sistemul public și privat în domeniul CDI, a digitalizării serviciilor publice la nivelul administrației publice locale și centrale, a dezvoltării capacității CDI a întreprinderilor, a instituțiilor de învățământ superior și institutelor de CD și a creșterii competențelor în domeniile de specializare inteligentă și antreprenariat
- România digitală - presupune automatizarea proceselor, dar în același timp înseamnă și procese sigure, clare, ușoare și precise, ceea ce se va realiza atât la nivelul administrației publice centrale, cât și la nivelul administrației publice locale. Fondurile europene urmăresc digitalizarea principalelor evenimente din viața cetățenilor și a mediului de afaceri, dar și creșterea calității procesului de luare a deciziilor în administrație sau întreprinderi bazat pe sisteme și soluții complexe.
- România și mediul de afaceri - vizează sprijinirea prin granturi la nivel regional, precum și prin instrumente financiare la nivel național/regional pentru creșterea accesului la finanțare și crearea condițiilor pentru o mai bună funcționare. Toate eforturile sunt direcționate pentru diseminarea de noi modele de afaceri și extinderea capacităților de producție, dezvoltarea antreprenoriatului și stimularea înființării de noi întreprinderi.

✓ **Obiectivul de politică 2**

- Accelerarea investițiilor în eficiență energetică - sunt avute în vedere pentru a reduce emisiile de carbon și pentru a face față mai bine unui climat în schimbare.
- Sisteme și rețele inteligente de energie - va fi avută în vedere promovarea utilizării de echipamente și sisteme inteligente pentru asigurarea calității energiei electrice, modernizarea și digitalizarea infrastructurii de distribuție a energiei electrice și creșterea capacității de transport/distribuție a energiei electrice în vederea preluării energiei electrice produsă din surse regenerabile de energie. De asemenea, este vizată conversia și modernizarea rețelelor de transport și distribuție a gazelor pentru adăugarea în sistem a gazelor din surse regenerabile și a gazelor cu emisii reduse de carbon
- Infrastructura de apă și apă uzată - pentru perioada 2021-2027, investițiile care vizează sectorul apă - apă uzată vor fi realizate conform Master Planurilor Județene reactualizate și a Planurilor de Management ale Bazinelor Hidrografice și reflectate strategic în cadrul Planului Național de Investiții pentru conformare necesare în sectorul apei și cel al apelor uzate, urmând a continua politica de regionalizare în sector, demarată în perioadele anterioare de programare.

- Politica națională în domeniul gestionării deșeurilor - se subscrie politicii europene în materie de prevenire a generării deșeurilor și urmărește reducerea consumului de resurse și punerea în practică a ierarhiei deșeurilor.
- Investițiile pentru conservarea biodiversității - urmăresc asigurarea unui management eficient al ariilor naturale protejate, protecția diversității biologice, inclusiv refacerea ecosistemelor protejate degradate.
- Monitorizarea și evaluarea calității aerului, precum și prin monitorizarea și reducerea emisiilor de poluanți atmosferici - investițiile demarate în actuala perioadă de programare privind dotarea sistemului național de evaluare și monitorizare a calității aerului în vederea dezvoltării și îmbunătățirii Evaluării Naționale a Calității Aerului vor fi continuate și diversificate astfel încât România să respecte cerințele de asigurare și control al calității datelor și de raportare a RO către CE.
- Adaptarea la schimbările climatice - investițiile vor fi orientate spre măsuri cu rol de prevenție a principalelor riscuri cu care se confruntă România, respectiv inundațiile, seceta și eroziunea costieră.
- Managementul riscurilor - se impune continuarea procesului de creștere a capacității operaționale și de răspuns necesare managementului situațiilor de urgență, reducerii impactului factorilor de risc, concomitent cu creșterea gradului de dotare pentru oferirea unui răspuns credibil în procesul de restabilire a stării de normalitate după dezastre.
- Siturile contaminate - se au în vedere măsuri de investigare preliminară și detaliată, evaluarea riscului asupra mediului pentru a se putea realiza, ulterior, remedierea siturilor contaminate, inclusiv refacerea ecosistemelor naturale și asigurarea calității factorilor de mediu, în vederea protejării sănătății umane.
- Mobilitatea urbană - vizează crearea unui sistem multimodal de transport public urban ecologic, prin utilizarea mijloacelor de transport nemotorizate, care să ofere o alternativă eficientă folosirii autoturismelor personale, contribuind la diminuarea poluării cu emisii de CO₂ din aglomerările urbane.
- Sectorul pescuit și acvacultură - este necesară sprijinirea pescuitului durabil și conservarea resurselor biologice acvactice, precum și sprijinirea activităților de acvacultură, precum și a activităților de prelucrare, procesare și comercializare a peștelui precum și/sau a produselor din pește. Intervențiile acestea vor contribui la realizarea de investiții sustenabile, favorizarea dezvoltării economie albastre și adaptarea la schimbările climatice.

✓ **Obiectivul de politică 3**

- Transport sustenabil și eficient - este important pentru a asigura legătura între regiuni și țări, conectând astfel piețe și persoane și contribuind la activitatea economică, la dezvoltare și la creștere sustenabilă. Pentru a asigura coeziunea și competitivitatea, sunt necesare, de asemenea, conexiuni fluide între toate statele membre ale UE.
- Transportul rutier - va fi tratată cu prioritate rețeaua primară la nivelul României care este întinsă în preponderență pe aliniamentul rețelei TEN-T Centrale și TEN-T Globale.

- Infrastructură feroviară - intervențiile se vor focaliza asupra continuării modernizării rețelei primare de cale ferată a României pentru secțiunile situate predominant pe rețeaua TEN-T Centrală.
 - Transportul naval - este considerat, alături de transportul feroviar, un mod de transport prietenos cu mediu, ce participă la implementarea strategiei europene Green Deal și contribuie la obținerea dezideratului de neutralitate a emisiilor de carbon. POT va urmări finanțarea operațiunilor care să contribuie la îmbunătățirea navigației pe Dunăre, precum și a gradului de utilizare a porturilor. Se așteaptă ca realizarea acestor tipuri de operațiuni să conducă la creșterea volumului de mărfuri operate în cadrul porturilor aflate pe rețeaua primară a României, creșterea ariei deservite de porturi, precum și creșterea tranzitului de mărfuri către vecinii României ce nu au acces la zone maritime.
 - Infrastructura aeroportuară regională - majoritatea aeroporturilor regionale se confruntă cu dificultăți în susținerea costurilor noilor investiții din veniturile generate de activitățile desfășurate. În plus, având în vedere actualizarea constantă a standardelor de siguranță și securitate la nivel european, precum și necesitatea evidentă de a-și moderniza infrastructura de bază, sunt necesare investiții majore pentru a asigura condițiile competitivității lor pe piață.
 - Siguranța rutieră - este printre cele mai scăzute dintre statele UE. Prioritățile propuse spre finanțare au în vedere operațiuni care să contribuie la îmbunătățirea siguranței circulației rutiere, reducerea numărului de accidente rutiere, în particular a accidentelor fatale în scopul contribuției la „Viziunea 0” a Comisiei Europene, precum și minimizarea efectelor economice cauzate de aceste accidente.
- ✓ **Obiectivul de politică 4**
- Educația - prin intervențiile avute în vedere, România își propune să adreseze cele mai stringente probleme cu care sistemul educațional se confruntă: creșterea participării la educația timpurie, ca și condiție pentru asigurarea succesului școlar și dezvoltarea unor resurse umane de calitate; reducerea părăsirii timpurii a școlii, un fenomen care a luat amploare în ultimii ani, prin măsuri atât la nivel de sistem educațional cât și prin măsuri centrate pe elev și familie; crearea de oportunități sporite de învățare formală și nonformală pentru prevenirea analfabetismului funcțional, consolidarea competențelor, învățare remedială și accelerarea învățării, prin intervenții personalizate la nivel de școală, în funcție de nevoile specifice ale elevilor; creșterea participării copiilor cu dizabilități/ cerințe educaționale speciale prin individualizarea învățării, adaptarea tehnicilor de predare și accesibilizarea educației; măsuri de acompaniament pentru încurajarea participării la educație a copiilor/ tinerilor care provin din grupuri vulnerabile, de la cele mai fragede vârste până la învățământul terțiar, inclusiv prin măsuri care se adresează părinților/ tutorilor; formarea cadrelor didactice și adaptarea tehnicilor de predare pentru un învățământ incluziv și pentru prevenirea segregării școlare, creșterea participării la învățământul profesional și tehnic, inclusiv dual, cât și la educația terțiară, prin modernizarea sistemelor de formare profesională și a programelor de educație terțiară și asigurarea

legăturii dintre mediul academic și mediul de afaceri; corelarea sistemului de educație și formare cu cerințele/ competențele solicitate pe piața muncii. Pentru a asigura condiții optime și sigure pentru desfășurarea procesului educațional va fi sprijinită dezvoltarea și modernizarea infrastructurii educaționale la toate nivelurile, în complementaritate cu procesul de digitalizare a educației propus prin PNRR.

- Forța de muncă - sunt propuse o serie de măsuri prin care este vizată includerea pe piața muncii a unor grupuri cu o participare mai redusă, precum femeile care au în îngrijire copii, dar și activarea unor grupuri dezavantajate, precum șomerii, șomerii de lungă durată, inactivii, inclusiv tinerii din aceste categorii sau care nu participă la educație sau formare profesională etc. Cu scopul creșterii șanselor de angajare a categoriilor dezavantajate precum și pentru menținerea acestora în câmpul muncii sprijinul prin subvenții dedicate va fi acompaniat complementar cu măsuri active într-o manieră sistematică. În cazul grupurilor în dificultate, subvenționarea temporară a ocupării unui loc de muncă rămâne esențială pentru incluziunea prin ocupare, generând deprinderi și dezvoltând atitudini corespunzătoare menținerii ulterioare în câmpul muncii.
- Incluziune și promovarea dreptului la demnitate socială - România își propune următoarele obiective generale: creșterea accesului la servicii sociale pentru populația vulnerabilă, cu precădere din mediul rural prin înființarea și dezvoltarea de servicii sociale la nivel local, creșterea calității serviciilor sociale destinate persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile prin asigurarea cu personal de specialitate bine pregătit la nivel local și infrastructura adecvată, reducerea gradului de excluziune socială pentru grupurile vulnerabile prin oferirea de suport și servicii accesibile pentru depășirea situațiilor de dificultate în care se află, creșterea capacității sistemului național de asistență socială de a răspunde la nevoile populației vulnerabile prin dezvoltarea capacității furnizorilor de servicii sociale publice și privați la nivel local, dar și prin dezvoltarea infrastructurii aferente, creșterea capacității autorităților locale de a identifica și evalua nevoile sociale ale comunității într-un mod participativ și de a elabora planuri de acțiune adecvate și a răspunde acestor nevoi, inclusiv prin construcția de locuințe sociale și evitarea segregării locative. Sunt prevăzute de asemenea măsuri care vizează furnizarea de servicii de viață independentă pentru persoanele cu dizabilități care părăsesc sistemul instituționalizat, precum și a serviciilor de sprijin foarte necesare în comunitate, pentru un trai decent și participarea activă în societate.
- Domeniul sănătății - necesită o abordare integrată care să țină cont de: nevoia de a îmbunătăți serviciile de diagnostic și tratament necesar bolnavilor existenți concomitent cu nevoia de a investi în programe preventive de sănătate publică care să reducă în mod eficace povara bolilor asupra populației; necesitatea de a evita ca sectorul curativ al sistemului de sănătate să intre în competiție pentru resurse cu cel preventiv, precum și nevoia de a asigura intervențiile de sănătate de tip FSE+ (instruire resurse umane, dezvoltare de metodologii și proceduri, elaborare criterii de asigurare și control al calității serviciilor medicale, etc.) integrat și coordonat cu

intervenții de tip FEDR (investiții în infrastructura fizică a unităților sanitare, aparatură, etc.).

- Dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială vor fi realizate și prin măsuri care vizează creșterea rolului culturii și al turismului durabil, prin abordarea acestora la nivel regional în corespondență cu documentele strategice naționale și regionale.

✓ **Obiectivul de politică 5**

- Abordarea integrată a problemelor teritoriale și locale, care implică autoritățile locale și parteneriatele, abordare pe care România dorește să o utilizeze pentru asigurarea coeziunii economice și sociale, redresării tendinței de adâncire a decalajelor între regiunile și zonele mai dezvoltate și cele mai puțin dezvoltate, dar și pentru reducerea decalajelor față de alte țări din UE. Principalele argumente în susținerea alegerii Obiectivului de Politică 5 ca mecanism de finanțare a unei abordări integrate teritoriale și locale sunt:

- Valorificarea potențialului turistic al României. România are un potențial turistic insuficient valorificat, ca sursă de dezvoltare locală și națională. Patrimoniul cultural și natural este un element important care contribuie în mod decisiv atât la dezvoltarea turismului, cât și la dezvoltarea locală, dar care necesită ample investiții de conservare și restaurare și în special la nivel regional.
- Valorificarea superioară a potențialului cultural al României, care poate fi realizată mai eficace numai cu implicarea reprezentanților comunităților locale.
- Îmbunătățirea mecanismelor și instrumentelor de dezvoltare teritoriale inițiate în perioada anterioară de programare - Investiții Teritoriale Integrate (ITI).
- Continuarea mecanismelor de Dezvoltarea Locală plasată sub responsabilitatea Comunității (LDRC).
- Asigurarea sinergiei dintre intervențiile în mediul urban și rural, pe baza mecanismelor pilot inițiate în perioada anterioară de programare.

✓ **Obiectivul Specific Fondul pentru Tranziție Justă**

- Obiectivul specific al FTJ va fi realizat la nivel național prin diversificarea economică a teritoriilor cele mai afectate de procesul de tranziție spre o economie neutră din punct de vedere climatic împreună cu măsuri de recalificare și incluziune active a lucrătorilor și a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă; va sprijini totodată și transformarea proceselor industriale necesară pentru o tranziție spre o economie neutră și pentru menținerea sau creșterea numărului locurilor de muncă din aceste sectoare.

✓ **Strategia UE pentru Regiunea Dunării**

- Prin investițiile care vor fi realizate prin politica de coeziune, România va veni în întâmpinarea multora dintre provocările identificate în Strategia UE pentru Regiunea Dunării (SUERD), respectiv a celor legate de mobilitate, energie, mediu, riscuri (inundații, secetă și poluare), societate, securitate și economie. Totodată, prioritățile programelor operaționale sunt în concordanță cu ariile prioritare și acțiunile stabilite în Planul revizuit de acțiuni SUERD.

- ✓ Agenda Maritimă Comună a Mării Negre
 - Sprijinul acordat din PAP prin intervențiile Priorității 1, referitoare la dotarea cu unelte selective a ambarcațiunilor și navelor de pescuit, la desfășurarea activităților de control și colectare date, la colectarea deșeurilor marine și la ariile marine protejate, prin intervențiile Priorității 2 referitoare la acvacultură, la cercetare - inovare și la instruirea acvaculturilor și prin intervențiile Priorității 3, referitoare la dezvoltarea zonelor pescărești, inclusiv prin cooperare transfrontalieră, contribuie la îndeplinirea obiectivelor asumate prin Agenda Maritimă Comună a Mării Negre.

La nivel național, documentul ce fundamentează și stabilește obiectivele tematice de dezvoltare este **STRATEGIA NAȚIONALĂ PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ A ROMÂNIEI (SNDDR) 2030**.

Prin această strategie, România își stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 ODD. România, alături de alte 193 de state membre ale ONU, și-a asumat stabilirea cadrului național pentru susținerea Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă, care include un set de 17 obiective de dezvoltare durabilă, reunite informal și sub denumirea de Obiective Globale. Planul de acțiune globală se adresează ameliorării sărăciei, combaterii inegalităților, injustiției sociale și rotejării planetei până în anul 2030.

România este angajată să implementeze obiectivele de dezvoltare durabilă la nivel național și a revizuit Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă, pentru a integra aceste obiective. Excluziunea socială este identificată ca o provocare majoră la adresa implementării Obiectivelor. În Strategia românească revizuită se pune accentul pe susținerea incluziunii persoanelor cu dizabilități, a tinerilor și a femeilor în politicile de dezvoltare. Eradicarea sărăciei reclamă oportunități decente de angajare, iar prevenirea și evitarea excluziunii sociale necesită politici de coeziune socială.

Strategia națională pentru dezvoltarea durabilă a României 2030 susține dezvoltarea României pe trei piloni principali, respectiv:

I. ECHITATEA SOCIALĂ - prin care națiunile în curs de dezvoltare trebuie să aibă posibilitatea de a-și satisface nevoile de bază în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, alimentația, asigurarea energiei, apei și canalizării;

II. CREȘTEREA ECONOMICĂ - la nivelul națiunilor în curs de dezvoltare pentru a se apropia de calitatea vieții din țările dezvoltate;

III. MEDIUL - cu nevoia de a conserva și îmbunătăți baza de resurse disponibile prin schimbarea treptată a modului în care trebuie să se dezvolte și să fie folosite tehnologiile. Această abordare a fost posibilă prin punerea în evidență a conceptului de „depășire a limitelor”. S-a conștientizat că resursele naturale, de care societatea are nevoie și care sunt limitate, au fost depășite, creând în același timp un dezechilibru ecologic la nivel planetar, prin creșterea economică iresponsabilă.

Astfel, s-a constatat că numai prin susținerea simultană a celor trei piloni - social, economic și de mediu - se poate ajunge la o dezvoltare durabilă și la un viitor comun la nivel global. În cadrul SNDDR sunt prezentate țintele naționale pentru fiecare dintre obiectivele de dezvoltare durabilă specificate în Agenda 2030 pentru măsurile preconizate și ținte 2030, pentru eşalonarea rațională a eforturilor destinate atingerii acestui scop.

Ținând cont de importanța și necesitatea ca dezvoltarea viitoare a comunei Peștișani să fie în concordanță și să contribuie la obiectivele stabilite la nivel național, mai jos sunt prezentate pe scurt principalele aspecte incluse în SNDDR în acest sens:

ODD 1: Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context

Strategia își propune reducerea numărului cetățenilor care trăiesc în sărăcie severă și relativă în toate dimensiunile acesteia, potrivit definițiilor naționale. Strategia are în vedere reducerea numărului de persoane care trăiesc sub pragul de sărăcie, stimularea participării pe piața muncii a persoanelor apte de muncă, dezvoltarea sistemului de protecție și asistență socială.

ODD2: Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile

Strategia vizează dezvoltarea unui sector agroalimentar durabil și competitiv pentru îmbunătățirea calității vieții și asigurării unor condiții de viață în mediul rural apropiate de cele din mediul urban, promovarea producției autohtone și ecologice și valorificarea produselor tradiționale și montane cu valoare adăugată.

ODD3: Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor, la orice vârstă

Strategia are în vedere reducerea ratei mortalității materne și infantile, diminuarea incidenței îmbolnăvirilor de boli infecțioase și cronice, respectiv prevenirea și tratarea abuzului de substanțe nocive și a bolilor mintale.

ODD4: Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți

Strategia se adresează în principal următoarelor domenii: accesul tuturor copiilor la educație timpurie, învățământ primar și secundar echitabil și calitativ, care să conducă la rezultate relevante și eficiente, creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care dețin competențe profesionale relevante, care să faciliteze angajarea la locuri de muncă decente și antreprenoriatul. Asigură faptul că toți elevii dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile.

ODD 5: Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor

Strategia își propune prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și fetelor, în sfera publică și cea privată, asigurarea participării echilibrate și efective a femeilor și a egalității de șanse la ocuparea posturilor de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică.

ODD 6: Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și igienei pentru toți

Strategia vizează creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii de apă și canalizare și a serviciilor publice, alinierea României la cerințele și standardele UE privind gestionarea apei potabile, apelor uzate, deșeurilor și creșterea eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele.

ODD 7: Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern

Pentru a susține pe termen lung așteptările consumatorilor, sectorul energetic românesc trebuie să devină mai robust din punct de vedere economic, mai avansat și mai flexibil din punct de vedere tehnologic și mai puțin poluant.

ODD 8: Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și asigurarea de locuri de muncă decente pentru toți

Strategia urmărește susținerea creșterii economice pe cap de locuitor și susținerea sectoarelor productive și diversificarea produselor cu valoare adăugată, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul, creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, modernizarea tehnologică și inovarea, asigurarea muncii decente pentru toți cetățenii, inclusiv pentru tineri și persoanele cu dizabilități, renumerarea egală pentru munca de valoare egală, accesul la finanțare. Se susține un turism durabil care creează locuri de muncă și promovează diversitatea culturală, produsele locale și respectul pentru tradiții și mediul în care trăim.

ODD 9: Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației

Strategia propune dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, sigure și durabile, pentru a sprijini dezvoltarea economică și bunăstarea pentru toți, integrarea întreprinderilor mici și mijlocii în lanțuri valorice și pe piețe externe, modernizarea infrastructurii și reabilitarea durabilă a industriilor pentru utilizarea eficientă a resurselor, prin adoptarea tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, întărirea cercetării științifice și colaborarea cu mediul privat, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale, încurajarea inovațiilor și creșterea semnificativă a numărului de angajați în cercetare și dezvoltare.

ODD 10: Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și între țări

Strategia propune reducerea decalajelor, eliminarea discriminărilor de orice fel și politici de realizare progresivă a unei egalități sporite, în special fiscale, salariale, educaționale și de protecție socială.

ODD 11: Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile

Strategia vizează asigurarea condițiilor pentru o viață demnă a cetățenilor din comunitățile urbane și rurale prin accesul la locuințe și servicii de bază adecvate, sigure și la prețuri accesibile; accesul la transport public eficient, la prețuri echitabile și accesibile pentru toți; promovarea conceptului de smart-city; consolidarea eforturilor de protecție și salvagardare a patrimoniului cultural; reducerea impactului negativ asupra mediului în orașe, inclusiv prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului și mediului în general.

ODD 12: Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile

Strategia propune trecerea etapizată la un nou model de dezvoltare prin introducerea unor elemente ale economiei circulare, creșterea productivității resurselor, reducerea risipei de alimente și a deșeurilor, prin: diminuarea generării, de consumuri la toate nivelurile sale; reciclare și reutilizare; încurajarea companiilor să adopte practici durabile și să integreze informațiile privind durabilitatea activităților lor în ciclul de raportare; promovarea practicilor durabile de achiziții publice; conștientizarea cetățenilor asupra a ce înseamnă un stil de viață în armonie cu natura.

ODD 13: Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor

Strategia vizează consolidarea capacității de adaptare și reziliență a României pentru a combate pericolele legate de schimbările climatice și dezastrul natural prin integrarea măsurilor de diminuare și de adaptare la schimbările climatice și dezastrul natural atât în strategiile cât și în politicile naționale și în planificarea și creșterea nivelului de educație și conștientizare privind schimbările climatice.

ODD 14: Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă

Strategia își propune prevenirea și reducerea poluării marine, gestionarea și protecția durabilă a ecosistemelor marine, conservarea zonelor costiere și asigurarea unui pescuit durabil.

ODD 15: Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate

Strategia are în vedere conservarea și utilizarea durabilă a ecosistemelor terestre, managementul durabil al pădurilor, combaterea deșertificării, restaurarea terenurilor și solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații, dezvoltarea infrastructurii verzi, conservarea și protejarea zonelor umede, asigurarea conservării ecosistemelor montane, susținerea cercetării în domeniu, gestionarea durabilă a pădurilor, eliminarea defrișărilor abuzive și a tăierilor rase, tranziția către o economie circulară.

ODD 16: Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

Strategia are în vedere dezvoltarea capitalului social, promovarea toleranței, eradicarea violenței asupra copiilor și reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență, reducerea semnificativă a corupției, dezvoltarea instituțiilor eficiente și transparente la toate nivelurile, asigurarea procesului decizional receptiv, inclusiv participarea și reprezentarea cetățenilor la toate nivelurile și asigurarea accesului public la informații și protejarea libertăților fundamentale.

ODD 17: Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă

În vederea sprijinirii acestui obiectiv, prin strategie, România înțelege să-și susțină angajamentele internaționale, aderarea la Zona Euro, la spațiul Schengen și la Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică și să joace un rol proactiv pe plan european și internațional.

Totodată, la elaborarea Strategiei Integrate de Dezvoltare a comunei Baia de Fier 2025-2035, a fost avută în vedere încadrarea și corelarea cu strategiile și politicile sectoriale existente la nivel național, respectiv:

STRATEGIA DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A ROMÂNIEI (SDTR) - ROMÂNIA POLICENTRICĂ 2035

Purtând subtitlul România policentrică 2035, strategia este rezultatul unui ampl demers instituțional și de cercetare derulat de Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației pentru fundamentarea și elaborarea sa. Strategia de dezvoltare teritorială a României este documentul programatic pe termen lung prin care este conturată viziunea de dezvoltare a teritoriului național pentru orizontul de timp 2035 și sunt stabilite obiective de dezvoltare, măsuri, acțiuni și proiecte concrete la nivel teritorial. Misiunea acestuia este de a asigura o dezvoltare policentrică și un echilibru între nevoia de dezvoltare și avantajele competitive ale teritoriului național în context european și global.

SDTR va reprezenta documentul care stă la baza întregului sistem de planificare spațială (amenajarea teritoriului și urbanism) la nivel național și va fundamenta:

- ✓ documentele strategice de nivel regional, județean și local (strategii de dezvoltare teritorială, planuri de amenajarea teritoriului, planuri de dezvoltare regională)
- ✓ documentațiile operaționale (planuri de urbanism)
- ✓ alte strategii de dezvoltare de la nivel național cu relevanță și impact teritorial.¹³

CONCEPTUL STRATEGIC DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ ROMÂNIA 2030

Conceptul Strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030 (CSDT România 2030) este un document strategic privind dezvoltarea teritorială durabilă și integrată pe termen mediu și lung a României, care stabilește liniile directoare de dezvoltare teritorială a României la scară regională, interregională, național, prin integrarea relațiilor relevante la nivel transfrontalier și transnațional, corelând conceptele de coeziune și competitivitate la nivelul teritoriului.

Conceptul asigură un cadru de fundamentare a dezvoltării teritoriale a României, în conexiune cu evoluțiile din spațiul european și internațional și se bazează pe practicile curente în domeniul planificării teritoriale (spre exemplu, din Finlanda, Irlanda, Ungaria, Olanda și Franța). Nota specifică a acestuia este apelul la o viziune integratoare a acțiunilor

¹³ <https://www.mdlpa.ro/pages/sdtr>

de dezvoltare, în care nu se propun soluții generale pentru probleme, ci soluții care izvorăsc din nevoile și caracteristicile diferitelor zone.

Obiectivul general al CSDT este asigurarea integrării României în structurile Uniunii Europene prin afirmarea identității regional-continentale, a rolului său în regiune, creșterea coeziunii spațiale și a competitivității și asigurarea unei dezvoltări durabile a României. Obiectivul general este detaliat în cinci obiective strategice majore:

- ✓ Racordarea la rețeaua europeană a polilor și coridoarelor de dezvoltare spațială;
- ✓ Structurarea și dezvoltarea rețelei de localități urbane;
- ✓ Afirmarea solidarității urban-rural adecvată categoriilor de teritorii;
- ✓ Consolidarea și dezvoltarea rețelei de legături inter-regionale;
- ✓ Valorificarea patrimoniului natural și cultural.

Scopul CSDT România 2030 este de a pune în evidență, din perspectivă teritorială integrată, modalitățile de valorificare a potențialului național, în vederea recuperării decalajelor de dezvoltare față de țările europene, de a stimula dezvoltarea echilibrată a României și de a consolida rolul României ca Stat Membru al Uniunii Europene și ca actor activ în zona Europei Centrale și de Est.

PLANUL NAȚIONAL DE RELANSARE ȘI REZILIENȚĂ (PNRR)

Modernizarea României cu ajutorul Mecanismului de Redresare și Reziliență (MRR) este o șansă istorică, un proiect național care aduce reformele necesare dezvoltării reale a unei țări europene din era verde și digitală. Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR) este conceput așa încât să asigure un echilibru optim între prioritățile Uniunii Europene și necesitățile de dezvoltare ale României, în contextul recuperării după criza COVID-19 care a afectat semnificativ țara, așa cum a afectat întreaga Uniune Europeană și întreaga lume.

Obiectivul general al PNRR al României este corelat în mod direct cu Obiectivul general al MRR¹⁴, așa cum este inclus în Regulamentul 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului, din 12 februarie 2021, art.4. Astfel, obiectivul general al PNRR al României este dezvoltarea României prin realizarea unor programe și proiecte esențiale, care să sprijine reziliența, nivelul de pregătire pentru situații de criză, capacitatea de adaptare și potențialul de creștere, prin reforme majore și investiții cheie cu fonduri din Mecanismul de Redresare și Reziliență. Obiectivul specific al PNRR este și el corelat cu cel al mecanismului, detaliat în Regulament, și anume de a atrage fondurile puse la dispoziție de Uniunea Europeană prin NextGenerationEU în vederea atingerii jaloanelor și a țintelor în materie de reforme și investiții.

Principiile de implementare ale PNRR

Distribuirea echitabilă geografică a fondurilor. Investițiile propuse în PNRR se bazează pe faptul că în recuperarea decalajelor și modernizarea României nimeni nu va fi

¹⁴ Obiectivul general al mecanismului este să promoveze coeziunea economică, socială și teritorială a Uniunii prin îmbunătățirea rezilienței, a nivelului de pregătire pentru situații de criză, a capacității de adaptare și a potențialului de creștere ale statelor membre, prin atenuarea impactului social și economic al crizei în cauză, în special asupra femeilor, prin contribuția la punerea în aplicare a pilonului european al drepturilor sociale, prin sprijinirea tranziției verzi, prin contribuția la realizarea obiectivelor privind clima ale Uniunii pentru 2030 stabilite la articolul 2 punctul 11 din Regulamentul (UE) 2018/1999 și prin respectarea obiectivului UE de realizare a neutralității climatice până în 2050, precum și a tranziției digitale, contribuind astfel la convergența economică și socială ascendentă, restabilind și promovând creșterea durabilă și integrarea economiilor Uniunii, încurajând crearea de locuri de muncă de înaltă calitate, contribuind la autonomia strategică a Uniunii alături de o economie deschisă și creând valoare adăugată europeană.

lăsat în urmă pe drumul redresării economice și sociale. În procedurile alocărilor directe sau cele competitive se va ține cont de alocarea echilibrată a resurselor, astfel încât să conducă la valorificarea specificului local sau regional în interesul cetățenilor și la diminuarea polarizării dezvoltării teritoriale. În acest sens, unele componente au o alocare teritorială prevăzută în lansarea apelurilor de proiecte.

Descentralizarea. Conceperea PNRR s-a bazat pe capacitatea autorităților centrale și locale de a-și asuma reforme ambițioase pentru facilitarea tranziției verde și digitale și care să conducă la un nivel ridicat de reziliență. În spiritul acestui principiu, implementarea PNRR va urmări apropierea de cetățeni și de beneficiari, oferind, astfel, un răspuns la provocările subsidiare ale comunităților.

Rolul autorităților locale. PNRR a fost elaborat printr-un proces participativ la care au participat autoritățile de la nivel local și regional, precum și structurile asociative ale acestora. Implementarea PNRR se va baza pe implicarea autorităților locale atât în definirea apelurilor, acolo unde este cazul, cât și în cea de monitorizare și evaluare a planului.

Structura PNRR

PNRR al României este structurat pe 15 componente care acoperă toți cei 6 piloni prevăzuți prin Regulament.

PNRR are la bază 6 piloni principali:

- ❖ Tranziția verde;
- ❖ Transformarea digitală;
- ❖ Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii;
- ❖ Coeziune socială și teritorială;
- ❖ Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională;
- ❖ Politici pentru generația următoare, copii și tineri.

Pilonul I. Tranziție verde vizează reforme și investiții în următoarele componente:

- Componenta I.1 - Managementul apei
- Componenta I.2 - Împădurim România și protejăm biodiversitatea
- Componenta I.3 - Managementul deșeurilor
- Componenta I.4 - Transport, feroviar și alte moduri sustenabile de transport
- Componenta I.5 - Fondul pentru Valul renovării
- Componenta I.6 - Energie regenerabilă și infrastructură de gaz cu hidrogen.

Pilonul II. Transformarea digitală vizează reforme și investiții în:

- Componenta II.1 - Cloud guvernamental și sisteme digitale interconectate.

Pilonul III. Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii vizează reforme și investiții în următoarele componente:

- Componenta III.1 - Reforme fiscale și reforma sistemului de pensii
- Componenta III.2 - Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare, și reforma companiilor de stat.

Pilonul IV. Coeziune socială și teritorială vizează reforme și investiții în următoarele componente:

- Componenta IV.1 - Fond local pentru tranziția verde și digitală
- Componenta IV.2 - Turism și cultură.

Pilonul V. Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională vizează reforme și investiții în următoarele componente:

- Componenta V.1 - Fondul pentru spitale și pentru creșterea accesului la sănătate
- Componenta V.2. - Reforme în domeniul social.

- Componenta V.3 - Reforma administrației publice, întărirea dialogului social și creșterea eficienței justiției.

Pilonul VI. Politici pentru generația următoare, copii și tineri vizează reforme și investiții în următoarele componente:

- Componenta VI.1 - România Educată.

POLITICA AGRICOLĂ COMUNĂ (PAC) DE DUPĂ 2020

În cadrul evaluării la jumătatea perioadei a cadrului financiar multianual 2014-2020, Comisia Europeană a adoptat o propunere legislativă de tip „omnibus” al cărei obiectiv era introducerea unor adaptări tehnice în actele de bază în vigoare pentru simplificarea instrumentelor existente, propunere care a vizat și o reformă a PAC. Îmbunătățirile convenite față de PAC 2014-2020 se referă la domeniul de aplicare al organizațiilor de producători, la consolidarea asigurărilor agricole și a instrumentelor de stabilizare a veniturilor, la normele privind plățile ecologice și plățile către tinerii fermieri și la definiția termenului „fermier activ”.

PAC 2021-2027 se va concentra asupra a nouă obiective care să reflecte funcționalitatea sa pe mai multe planuri: economic, de mediu și socio-teritorial. Aceasta ar menține cei doi piloni ai săi și cele două fonduri agricole pentru a sprijini programele naționale în funcție de o serie de măsuri alese pe baza unei abordări integrate. Propunerea Comisiei privind cadrul financiar multianual (CFM) pentru 2021-2027 stabilește cadrul bugetar și principalele orientări ale politicii agricole comune.

Principalele priorități stabilite de Comisia Europeană pentru PAC de după 2020 sunt un nivel mai ridicat de ambiție în privința protecției mediului și a combaterii schimbărilor climatice, mai buna orientare a sprijinului și recurgerea într-o mai mare măsură la legătura virtuoaasă dintre cercetare, inovare și consiliere.

De asemenea, au fost stabilite și obiectivele PAC 2021-2027:

- creșterea productivității agriculturii prin promovarea progresului tehnic, prin asigurarea dezvoltării raționale a producției agricole și prin utilizarea optimă a factorilor de producție și a forței de muncă;
- asigurarea unui nivel de trai echitabil pentru populația agricolă, în special prin majorarea venitului individual al lucrătorilor din agricultură;
- stabilizarea piețelor;
- garantarea siguranței aprovizionărilor;
- asigurarea unor prețuri rezonabile de livrare către consumatori.¹⁵

STRATEGIA ENERGETICĂ A ROMÂNIEI 2019-2030, CU PERSPECTIVA ANULUI 2050

Strategia Energetică a României 2019-2030, cu perspectiva anului 2050 este un document programatic care definește viziunea și stabilește obiectivele fundamentale ale procesului de dezvoltare a sectorului energetic. De asemenea, documentul indică reperele naționale, europene și globale care influențează și determină politicile și deciziile din domeniul energetic.

Viziunea Strategiei Energetice a României este de creștere a sectorului energetic în condiții de sustenabilitate. România are resursele necesare creșterii sistemului energetic, iar acesta trebuie să fie pregătit să susțină dezvoltarea industriei și a agriculturii, a economiei în ansamblul său, precum și îmbunătățirea calității vieții atât în mediul urban,

¹⁵ <https://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/plan-national-strategic/PAC-Prezent-si-Viitor.pdf>

cât și în mediul rural. Valorificarea acestor resurse reprezintă baza dezvoltării sustenabile, dezvoltarea sectorului energetic fiind parte a procesului de dezvoltare a României.

Strategia Energetică are opt obiective strategice fundamentale care structurează întregul demers de analiză și planificare pentru perioada 2019-2030 și orizontul de timp al anului 2050, respectiv:

- ✓ Creșterea aportului energetic al României pe piețele regionale și europene prin valorificare resurselor energetice primare naționale;
- ✓ România, furnizor regional de securitate energetică;
- ✓ Piețe de energie competitive, baza unei economii competitive;
- ✓ Energie curată și eficiență energetică;
- ✓ Modernizarea sistemului de guvernare energetică;
- ✓ Asigurarea accesului la energia electrică și termică pentru toți consumatorii;
- ✓ Creșterea calității învățământului în domeniul energiei și formarea continuă a resursei umane;
- ✓ Protecția consumatorului vulnerabil și reducerea sărăciei energetic.

PLANUL NAȚIONAL INTEGRAT ÎN DOMENIUL ENERGIEI ȘI SCHIMBĂRILOR CLIMATICE (PNIESC) 2021-2030

În urma aderării UE la Acordul de la Paris și odată cu publicarea Strategiei Uniunii Energetice, Uniunea și-a asumat un rol important în privința combaterii schimbărilor climatice, prin cele 5 dimensiuni principale:

- securitate energetică;
- decarbonare;
- eficiență energetică;
- piața internă a energiei și cercetare;
- inovare și competitivitate.

Astfel, Uniunea Europeană s-a angajat să conducă tranziția energetică la nivel global, prin îndeplinirea obiectivelor prevăzute în Acordul de la Paris privind schimbările climatice, care vizează furnizarea de energie curată în întreaga Uniune.

Pentru a îndeplini acest angajament, UE a stabilit obiective privind energia și clima la nivelul anului 2030, după cum urmează:

- reducerea emisiilor interne de gaze cu efect de seră cu cel puțin 40% până în 2030, comparativ cu 1990;
- consum de energie din surse regenerabile de 32% în 2030;
- îmbunătățirea eficienței energetice cu 32,5% în 2030;
- interconectare a pieței de energie electrică la un nivel de 15% până în 2030.

În consecință, pentru a garanta îndeplinirea acestor obiective, fiecare stat membru a fost obligat să transmită Comisiei Europene un Proiect al Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice (PNIESC) pentru perioada 2021-2030, până la data de 31 decembrie 2018. Proiectele PNIESC stabilesc obiectivele și contribuțiile naționale la realizarea obiectivelor UE privind schimbările climatice. În urma analizei planurilor integrate transmise de către toate statele membre, a rezultat faptul că există un decalaj între obiectivele UE și contribuțiile Statelor Membre în materie de energie din surse regenerabile și eficiență energetică:

- ✓ Există o diferență între ținta SRE de 32% asumată la nivelul UE și cea rezultată conform acestor planuri, care se situează între 30,4% și 31,9%;

- ✓ A rezultat o reducere în materie de consum primar situată între 26,3% și 30,2%, iar în materie de consum final situată între 26,5% și 30,7%.¹⁶

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI NAȚIONAL SECȚIUNEA VIII - ZONE CU RESURSE TURISTICE

În conformitate cu prevederile Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, cu modificările și completările ulterioare, Planul de Amenajarea Teritoriului Național este suportul dezvoltării complexe și durabile a teritoriului care are caracter director și se elaborează pe secțiuni specializate, aprobate de către Parlamentul României.

Turismul constituie pentru Romania sectorul economic care dispune de un valoros potențial de dezvoltare neexploatat suficient și care poate deveni o sursa de atracție atât pentru turiști, cât și pentru investitori. În prezent există o serie de programe de investiții guvernamentale ce pot contribui la dezvoltarea unităților administrativ teritoriale care prezintă un potențial turistic important.

Prin Legea nr.190/2009 a fost aprobată Ordonanța de Urgență a Guvernului nr.142/2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a VIII-a - zone cu resurse turistice. Prin actul normativ se stabilește că în unitățile administrativ teritoriale cu resurse turistice, care au fost identificate pe baza unor criterii obiective, turismul este considerat activitate economică prioritară, investițiile pentru dezvoltarea acestei activități vor fi orientate cu precădere spre aceste zone, iar proiectele de infrastructură specific turistică, tehnică și de protecția mediului pentru zone cu resurse turistice vor fi promovate cu prioritate prin programele de dezvoltare naționale, regionale și județene.

Pentru stabilirea obiectivă a potențialului turistic existent la nivelul fiecărei unități administrativ teritoriale a fost elaborată o metodologie de analiză multicriterială de evaluare care a fost utilizată în mod unitar pe tot parcursul elaborării studiilor de fundamentare a secțiunii a VIII a Planului de amenajarea teritoriului național. Pentru aceasta, au fost stabilite patru categorii de elemente de analiză, respectiv:

- resursele turistice naturale;
- resursele turistice antropice;
- infrastructura specific turistică;
- infrastructura tehnică.

Se prevede reactualizarea anexelor Planului de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII-a - zone cu resurse turistice prin includerea și a altor administrații teritoriale în lista unităților administrativ teritoriale cu resurse turistice mari sau foarte mari.

Pe termen mediu și lung, aceste modificări vor crea un impact pozitiv în sensul că unitățile administrativ teritoriale considerate ca având resurse turistice vor avea șanse mai mari în atragerea de finanțări nerambursabile, în condițiile în care proiectele de infrastructură specific turistică, tehnică și de protecția mediului, pentru unitățile administrativ-teritoriale cu resurse turistice vor fi promovate cu prioritate, prin programele naționale, regionale și județene de dezvoltare.

STRATEGIA NAȚIONALĂ DE DEZVOLTARE A ECOTURISMULUI 2019-2029

Aplicarea principiilor actuale de dezvoltare a turismului durabil în ariile naturale protejate și în zonele adiacente acestora a condus la apariția ecoturismului ca formă

¹⁶ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/ro_final_necp_main_ro.

distinctă de turism, menită să respecte integritatea peisajelor naturale, a biodiversității ecologice, în concordanță cu cerințele anumitor segmente de turiști, care doresc să își petreacă vacanța în natură și totodată să creeze posibilități de dezvoltare locală a comunităților.

În ciuda faptului că țara noastră deține un patrimoniu ecoturistic deosebit, cu potențial mare de valorificare, ecoturismul este un segment confruntat cu numeroase probleme, cum ar fi: slaba cooperare la nivel local, promovarea modestă la nivel național și internațional, slaba dezvoltare a infrastructurii specifice ecoturismului, migrația forței de muncă, numărul redus al celor cu o bună pregătire în domeniu, un cadru legal ce nu răspunde suficient nevoilor din domeniul serviciilor locale etc.

Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului își propune să prezinte stadiul actual de dezvoltare al acestei forme de turism la nivel național și să vină cu un set de direcții care să orienteze eforturile de valorificare prin ecoturism al unor zone în care natura și cultura locală ocupă un loc central, în concordanță cu cerințele impuse de legislația națională, precum și de convențiile internaționale la care România a aderat.

Scopul strategiei este de a promova ecoturismul, ca formă principală de turism în cadrul acestor destinații și creșterea rolului pe care ecoturismul îl joacă în dezvoltarea economică a acestor areale și în prosperitatea populației locale.

Dezvoltarea activităților ecoturistice în cadrul comunităților locale și în cadrul ariilor naturale protejate implică o serie de beneficii socio-economice, respectiv:

- generează apariția locurilor de muncă pe plan local (direct în sectorul turistic sau în sectoarele conexe). Prin creșterea veniturilor și a standardelor de viață pentru populația locală, generațiile tinere sunt încurajate să rămână în cadrul comunității;
- stimulează economia locală prin dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor turistice (servicii de cazare, alimentație, transport, facilități recreative, produse meșteșugărești și servicii de ghidaj, suveniruri);
- stimulează economia rurală prin crearea sau creșterea cererii de produse agricole necesare asigurării serviciilor turistice;
- impulsionează dezvoltarea infrastructurii, fapt ce aduce beneficii în egală măsură și populației locale;
- stimulează dezvoltarea regiunilor periferice prin inserții de capital;
- stimulează îmbunătățirea relațiilor interculturale dintr-o regiune;
- în condițiile unei dezvoltări normale, turismul poate duce la autofinanțarea mecanismelor dezvoltării de care pot beneficia administratorii ariilor naturale protejate ca instrument pentru conservarea acestora;
- sprijină activitățile de conservare, prin convingerea guvernelor și a publicului asupra importanței arealelor naturale.

MASTER PLANUL GENERAL DE TRANSPORT AL ROMÂNIEI

Proiectele de infrastructură sunt investiții publice de importanță strategică pentru România, care asigură creșterea calității vieții, conectivitatea cu coridoarele de transport transeuropene și creșterea mobilității populației și a mărfurilor, iar întârzierea pregătirii portofoliului de proiecte pentru perioada de programare 2021-2027 va avea impact direct asupra pierderii de sume alocate României prin programele operaționale aferente acestei perioade de programare, context care impune reglementarea în regim de urgență a unor măsuri pentru diminuarea acestei categorii de risc.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 666/2016 a fost aprobat Master Planul General de Transport al României, document strategic de dezvoltare a infrastructurii de transport rutier, feroviar, aerian, naval și intermodal/multimodal, sursele de finanțare pentru dezvoltarea infrastructurii de transport, strategia de implementare a proiectelor de dezvoltare a infrastructurii de transport precum și asigurarea activității de întreținere și reparații curente pentru infrastructura de transport până în anul 2030.

Strategia de implementare a Master Planului General de Transport al României reprezintă o prioritizare a proiectelor și includerea lor în sursele de finanțare pentru cele două exerciții financiare: 2014-2020 și respectiv 2021- 2027. Acest document strategic are ca instrument de decizie Modelul Național de Transport, care utilizează date de natură economică, demografică și de transport pe baza cărora se determină prognozele de trafic pentru toate modurile de transport la nivelul unui proiect de infrastructură utilizate pentru fundamentarea analizei cost-beneficiu în vederea prioritizării proiectelor.

Master Planul General de Transport al României trebuie să contribuie la o dezvoltare în mod durabil, unul dintre rezultatele sale estimate fiind: „Un sistem de transport durabil (sustenabil)”.

STRATEGIA NAȚIONALĂ PRIVIND DREPTURILE PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI „O ROMÂNIE ECHITABILĂ”, 2022-2027

Drepturile persoanelor cu dizabilități sunt definite de Convenția Organizației Națiunilor Unite privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CDPD) și, asemenea majorității statelor lumii, România s-a angajat să respecte aceste drepturi semnând CDPD.

Statul român a pregătit Strategia Națională privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități pentru perioada 2022-2027. Strategia conține un plan de măsuri pentru implementarea CDPD în România menit să asigure respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități și să îmbunătățească condițiile de trai ale acestora. Această strategie este importantă și pentru că reprezintă o condiție obligatorie în alocarea fondurilor europene în perioada 2022-2027.

Obiectivul general al Strategiei 2022-2027 este de a asigura participarea deplină și efectivă a persoanelor cu dizabilități, bazată pe libertatea de decizie, în toate domeniile vieții și într-un mediu accesibil și rezilient. Strategia are 9 direcții de acțiune, iar fiecare direcție de acțiune are un obiectiv general și mai multe obiective specifice:

1. Accesibilitate și mobilitate - Obiectiv general: Asigurarea accesului fizic, informațional și comunicațional al persoanelor cu dizabilități la produsele, serviciile și programele pe care societatea le pune la dispoziția membrilor săi.
2. Protecția efectivă a drepturilor - Obiectiv general: Recunoașterea egală în fața legii a persoanelor cu dizabilități pentru exercitarea tuturor drepturilor fundamentale, inclusiv de a lua decizii în toate aspectele vieții lor.
3. Ocupare - Obiectiv general: Asigurarea oportunității persoanelor cu dizabilități de punere în aplicare și de dezvoltare a calificării și a competențelor, precum și a potențialului creativ și productiv, într-o ocupație liber aleasă și într-un loc de muncă incluziv, accesibil, adaptat.
4. Protecție socială, inclusiv abilitare/reabilitare - Obiectiv general: Asigurarea unui standard de viață adecvat pentru persoanele cu dizabilități cu șanse egale cu toate celelalte persoane.
5. Viață independentă și integrare în comunitate, inclusiv accesul la servicii publice - Obiectiv general: Asigurarea vieții independente pentru persoanele

cu dizabilități, drept fundamental al omului, esențială pentru dezvoltarea identității personale și realizarea potențialului uman.

6. Educație - Obiectiv general: Accesul copiilor și tinerilor cu dizabilități și/sau cerințe educaționale speciale la o educație incluzivă de calitate în comunitate, în condiții de egalitate cu ceilalți copii și tineri, astfel încât să își poată atinge potențialul maxim de dezvoltare.
7. Sănătate - Obiectiv general: Asigurarea de servicii de sănătate de cea mai bună calitate pentru persoanele cu dizabilități.
8. Participare socială - Obiectiv general: Asigurarea participării active a persoanelor cu dizabilități, ca membri deplin ai societății, cu drepturi egale.
9. Implementarea CDPD și monitorizarea respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități - O garanție importantă a respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități constă în asigurarea cadrului de implementare și monitorizare a Convenției cu participarea și consultarea persoanelor cu dizabilități.

STRATEGIA NAȚIONALĂ DE DEZVOLTARE URBANĂ INTEGRATĂ PENTRU ORAȘE REZILIENTE, VERZI, INCLUZIVE ȘI COMPETITIVE 2022-2035 (POLITICA URBANĂ A ROMÂNIEI)

Abordările globale, cum ar fi Noua Agendă Urbană, Obiectivele de Dezvoltare Durabilă sau recentul Pact Verde European al Comisiei Europene, trebuie transpuse în mod eficient în sfera urbană. În acest sens, Noua Cartă de la Leipzig propune un cadru de politici care oferă instrumentele care pot ajuta orașele să răspundă acestor provocări globale oferind soluții destinate asigurării unui mediu de viață de calitate și urmării binelui comun. Totdată, cadrul operațional de dezvoltare urbană dezvoltat prin Agenda Urbană pentru UE reprezintă o sursă de măsuri inovative pentru îmbunătățirea cadrului de reglementare, de finanțare și de cunoștințe de la nivel național.

Politica urbană a României include:

- O viziune de dezvoltare urbană durabilă, incluzivă și rezilientă a României pentru perioada 2022-2035.
- Un instrument concret de transpunere la nivel național a obiectivelor și principiilor documentelor cadru la nivel european și la nivel național;
- Un cadru unic de planificare care să fundamenteze programele de finanțare cu fonduri europene și naționale. Un document care să cuprindă un set de principii directe de planificare, dezvoltare, management și susținerea zonelor urbane de toate dimensiunile, rezultat dintr-un proces colaborativ și de stabilirea responsabilităților între toate nivelurile de guvernare, bazat pe implicarea tuturor actorilor urbani relevanți, inclusiv societatea civilă și sectorul privat.
- Un cadru de fundamentare a politicilor urbane și a strategiilor locale, cu respectarea principiului autonomiei locale și a subsidiarității.
- O agendă comună a autorităților publice de la nivel central și local pentru îmbunătățirea cadrului de dezvoltare urbană, prin furnizarea unui set de măsuri coerente și prin coordonarea și corelarea domeniilor sectoriale și a diferiților actori.
- Un proces participativ, colaborativ deschis tuturor actorilor implicați în procesul de dezvoltare urbană și teritorială care să schimbe mentalități în ceea ce privește dezvoltarea prezentă și viitoare a orașelor României și a zonelor metropolitane. România a integrat Politica Urbană printre documentele strategice și prioritățile Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR), reiterând astfel atât importanța procesului de elaborare a primei politici urbane naționale a României, cât și locul

important ocupat de sustenabilitatea și redresarea economică a zonelor urbane în demersurile naționale de redresare post-COVID-19.

Strategia Națională de Dezvoltare Urbană Integrată pentru Orașe Reziliente, Verzi, Incluzive și Competitive 2022-2035 - Politica Urbană a României a fost realizată în cadrul proiectului Elaborarea politicii urbane ca instrument de consolidare a capacității administrative și de planificare strategică a zonelor urbane din România (SIPOCA 711), derulat de către MDLPA și Banca Mondială în cadrul unui parteneriat de asistență tehnică și cofinanțat din Fondul Social European (FSE), prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA) 2014 -2020. Perioada de implementare a fost de 24 luni (2019-2021).

Energii colective, resursele și implicarea unei game largi de parteneri pentru dezvoltare vor fi mobilizate spre realizarea:

*Zonele urbane din România sunt reziliente, ecologice, productive, competitive și incluzive, oferind locuitorilor o înaltă calitate a vieții și oportunități economice. Administrațiile publice locale sunt proactive, interactive, accesibile și sustenabile din punct de vedere fiscal. Acestea plasează cetățenii în centrul preocupărilor, prin parteneriate și colaborare pentru a co-crea soluții inteligente și inovatoare la provocările lor.*¹⁷

Strategia Națională de Dezvoltare Urbană Integrată pentru Orașe Reziliente, Verzi, Incluzive și Competitive 2022-2035 promovează următoarele principii:

1. Planificarea orașelor pentru oameni și, în mod esențial, pentru sănătatea și bunăstarea locuitorilor.
2. Orientarea orașelor către o economie circulară.
3. Dezvoltarea de orașe mai compacte și o concentrare mai mare pe reutilizarea potențialului existent prin regenerare urbană.
4. Adoptarea și maximizarea evoluției tehnologice atât în economiile orașelor, cât și în furnizarea către cetățeni de servicii prin abordări de tip oraș inteligent.
5. Sprijinirea orașului ca spațiu incluziv, care să ofere oportunități tuturor locuitorilor.
6. Promovarea abordărilor participative în dezvoltarea urbană.
7. Colaborarea și parteneriatele între diversele categorii de orașe, în interiorul și între regiuni vor fi cruciale pentru construirea unei noi abordări de multi-guvernare a dezvoltării urbane.
8. Cooperarea dintre orașe și unitățile administrative teritoriale din teritoriul metropolitan pentru a asigura cadrul necesar de dezvoltare urbană durabilă.
9. Colaborarea dintre autoritățile publice de la niveluri teritoriale diferite (abordarea multi-nivel) pentru o dezvoltare urbană durabilă și integrată.
10. Străbilitatea unei viziuni clare pentru dezvoltarea urbană, aliniată la dimensiunea urbană europeană și internațională.

Propunerile pentru o Strategie Națională de Dezvoltare Urbană Integrată pentru Orașe Reziliente, Verzi, Incluzive și Competitive se angajează în cadrul reprezentat de Noua Cartă de la Leipzig, dar îl completează prin adăugarea unei a patra dimensiuni a orașelor bine guvernate. Această politică urbană mobilizează astfel întreaga administrație publică și partenerii săi de dezvoltare și angrenează orașele spre realizarea celor patru dimensiuni interconectate menționate anterior. Prin urmare, (a) un oraș productiv și competitiv, (b) un oraș verde și rezilient, (c) un oraș echitabil și incluziv, și d) un oraș bine guvernat, acționează ca scopurile fundamentale ale recomandărilor propuse.

¹⁷ <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2022/12/ANEXA-STRATEGIA.pdf>

Propunerile de arhitectură pentru programele operaționale 2021-2027

Conform Memorandum-ului pe tema Programele operaționale/naționale și arhitectura instituțională de gestionare a fondurilor europene aferente Politicii de Coeziune 2021-2027, Comisia Europeană a emis reglementări comune pentru șapte fonduri cu gestiune partajată pentru a reduce fragmentarea utilizării resurselor financiare puse la dispoziția statelor membre din bugetul Uniunii Europene.

PREMISE:

- ❖ menținerea sistemului de management și control al fondurilor europene aferente politicii de coeziune din perioada de programare 2014-2020
- ❖ îmbunătățirea și simplificarea anumitor aspecte pentru a veni în sprijinul beneficiarilor politicii de coeziune.
- ❖ descentralizarea implementării și creșterea leadership-ului din partea tuturor actorilor implicați.

PRINCIPII:

- ❖ O mai bună coordonare între proiectele/operațiunile finanțate luând în calcul noile provocări
- ❖ O abordare unitară în termeni de proceduri/practici prin comasarea tuturor autorităților de management în cadrul MFE care va asigura coordonarea orizontală a structurilor de management
- ❖ O simplificare și mai bună coordonare pentru funcția de AM și funcția contabilă prin integrarea celei din urmă în cadrul AM
- ❖ Concentrarea și asigurarea continuității expertizei
- ❖ O adaptare reală a intervențiilor la nevoile și specificul regional prin descentralizarea gestiunii și implementării la nivelul ADR-urilor
- ❖ O abordare inovativă și integrată prin elaborarea programelor multifond.

Orientarea strategică privind utilizarea fondurilor europene este dată de Regulamentul privind prevederile comune (CPR) care conține un set unic de norme pentru 7 fonduri UE implementate în gestiune partajată, respectiv:

- I. Fondul european de dezvoltare regională,
- II. Fondul de coeziune,
- III. Fondul social european+
- IV. Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM)
- V. Fondul pentru azil și migrație (FAMI)
- VI. Fondul pentru securitate internă (ISF)
- VII. Instrumentul pentru frontiere externe și vize (IBMF).

Comparativ cu perioada de programare 2014-2020, Regulamentul privind prevederile comune (CPR) nu mai acoperă Fondul european pentru agricultură și dezvoltare rurală (FEADR).

În acest context, propunerea de regulament comun vizează îmbunătățirea coordonării și armonizării implementării fondurilor care furnizează contribuții în temeiul politicii de coeziune, respectiv Fondul european de dezvoltare regională (FEDR), Fondul social european (FSE) și Fondul de coeziune, cu Fondul pentru sectorul maritim și al pescuitului și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM). Totodată, s-a avut în vedere asigurarea unui răspuns comun adecvat și complementar la provocările generate de crizele în materie de migrație și securitate, respectiv guvernarea comună cu fondurile

aferente domeniului afaceri interne, respectiv Fondul pentru azil și migrație, Fondul pentru securitate internă și Instrumentul pentru managementul frontierelor și vize.

În concluzie, fondurile europene vor reprezenta în continuare unul dintre cele mai importante instrumente ce vor fi utilizate pentru reducerea disparităților regionale, precum și promovarea creșterii economice la nivel regional și local, consolidarea competitivității și creșterea ocupării forței de muncă, obiective de referință la nivelul Uniunii Europene. Îndeplinirea acestor obiective este posibilă prin asigurarea unui mediu favorabil investițiilor, înființarea de noi companii sau dezvoltarea celor existente contribuind semnificativ la crearea de noi locuri de muncă și generarea de valoare adăugată.

PROGRAMELE OPERAȚIONALE aferente implementării Politicii de Coeziune la nivel național pentru exercițiul financiar 2021 - 2027 sunt:

- Programul Educație și Ocupare
- Programul Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare
- Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021 - 2027
- Programul Asistență Tehnică 2021-2027
- Programul Dezvoltare Durabilă 2021-2027
- Programul Tranziție Justă
- Programul Sănătate 2021-2027
- Programul Sănătate 2021-2027
- Programele Regionale.

Strategii relevante la nivel regional

La elaborarea Strategiei Integrate de Dezvoltare a Comunei Baia de Fier 2025-2035, a fost avută în vedere încadrarea și corelarea cu strategiile și politicile sectoriale existente la nivel regional.

În baza prevederilor Comisiei Europene, Agenția pentru Dezvoltare Regională a Regiunii de Dezvoltare Sud-Vest Oltenia participă la procesul de consultare, la nivel național și regional, pentru pregătirea perioadei de programare 2021-2027, proces coordonat de Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE) și Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației (MLPDA).

Prin activitatea de planificare regionala, ADR Sud-Vest Oltenia contribuie la realizarea celor trei obiective de bază ale politicii de dezvoltare regională, stipulate prin Legea nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională în România, și anume:

- ❖ diminuarea dezechilibrelor regionale existente;
- ❖ corelarea politicilor sectoriale guvernamentale la nivelul regiunilor;
- ❖ stimularea cooperării inter-regionale, interne și internaționale, transfrontaliere.

În vederea asigurării unei coordonări coerente și unitare a procesului de elaborare a documentelor de programare pentru perioada 2021-2027, MFE a elaborat un set de orientări metodologice ce au ca principal scop, stabilirea unor linii directoare pentru procesul de programare a fondurilor europene nerambursabile.

La nivel regional, elaborarea Planului de Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia 2021-2027 (PDR) se realizează respectând metodologia propusă de MLPDA cât și "Regulamentul - cadru pentru organizarea și funcționarea Comitetelor Regionale pentru elaborarea Planurilor de Dezvoltare Regională".

PLANUL DE DEZVOLTARE REGIONALĂ 2021-2027 AL REGIUNII SUD - VEST OLTENIA, reprezintă instrumentul de planificare strategică prin care regiunea, plecând de la analiza

socio-economică regională și având drept cadru obiectivele tematice, prioritățile de investiții și acțiunile cheie prevăzute de proiectele de regulamente privind fondurile europene, își promovează prioritățile și interesele în domeniul economic și social.

La nivel regional, elaborarea Planului de Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia 2021-2027 s-a realizat respectând atât metodologia comună propusă de MLPDA, cât și Regulamentul-cadru pentru organizarea și funcționarea Comitetelor Regionale pentru elaborarea Planurilor de Dezvoltare Regională.

În vederea punerii în aplicare a Politicii de Coeziune Socială, Economică și Teritorială și a Agendei Urbane Europene și atingerea obiectivelor de politică europeană, respectiv o Europă mai inteligentă, mai ecologică, mai conectată, mai socială și mai aproape de cetățeni, Regiunea Sud-Vest Oltenia are nevoie de un fundament constituit la nivel regional și local, împreună cu actorii locali și regionali, care să se adapteze la situația specifică inter și intra-regională și la noile priorități pentru următoarea perioadă de programare 2021-2027.

Baza de pornire a PDR 2021-2027 a reprezentat-o evaluarea principalilor parametri socio-economici actuali la nivelul regiunii în vederea identificării gradului de dezvoltare și propunerii de soluții și acțiuni pentru următoarea perioadă de programare, inclusiv constituirea unui portofoliu de proiecte consistent, centrat pe realitățile concrete și necesarul din teritoriu.

Astfel, Planul de Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia 2021-2027 reprezintă atât o reflectare a nevoilor de dezvoltare a regiunii, în vederea reducerii cât mai rapide a decalajelor existente față de regiunile mai dezvoltate din UE, cât și un instrument de prioritizare a investițiilor în regiune.

Cel mai important pilon al PDR Sud-Vest Oltenia îl constituie Strategia de Dezvoltare a Regiunii, cu rolul de a orienta dezvoltarea regională pentru un exercițiu financiar multianual și de a fundamenta accesul la fondurile europene în perioada 2021-2027.

STRATEGIA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ SUD-VEST OLTENIA 2021-2027 reprezintă instrumentul de planificare strategică prin care regiunea își promovează prioritățile și interesele în domeniul economic și social.

Strategia de dezvoltare este corelată cu politica de coeziune a Uniunii Europene pentru a fructifica la maxim oportunitatea folosirii fondurilor europene. Prioritățile Strategiei de dezvoltare regională Sud-Vest Oltenia 2021-2027 sunt:

- Creșterea competitivității economice a regiunii;
- Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii regionale;
- Dezvoltarea urbană durabilă;
- Dezvoltarea rurală durabilă și modernizarea agriculturii și pescuitului;
- Dezvoltarea resurselor umane în sprijinul unei ocupări durabile și a incluziunii;
- Dezvoltarea turismului, valorificarea patrimoniului natural și a moștenirii cultural-istorice.

De asemenea, în conformitate cu documentele naționale aprobate de Guvernul României, Agenția pentru Dezvoltare Regională (ADR) Sud-Vest Oltenia va asigura funcția de Autoritate de Management pentru Programul Regional pentru Regiunea Sud-Vest Oltenia 2021-2027, aspecte reflectate și în cadrul Acordului de Parteneriat semnat cu Comisia Europeană.

PROGRAMUL REGIONAL PENTRU REGIUNEA SUD-VEST OLTENIA 2021-2027 este un document strategic de programare și principalul instrument de finanțare pentru proiectele de dezvoltare ale regiunii, adresându-se atât autorităților publice, cât și mediului privat, în vederea creșterii calității vieții în regiune.

PR Sud-Vest Oltenia 2021-2027 acoperă domenii diverse precum inovarea/cercetarea, transferul tehnologic, creșterea competitivității IMM-urilor, digitalizarea în folosul cetățenilor, eficiența energetică, dezvoltarea urbană, mobilitatea și accesibilitatea, infrastructura verde și biodiversitatea, infrastructura educațională, turism și patrimoniu cultural și dezvoltare teritorială integrată.

Viziunea strategică a POR Sud-Vest Oltenia 2021-2027 are la bază nevoile și oportunitățile de dezvoltare, identificate și prioritizate ca fiind cele mai relevante în contextul stadiului actual de dezvoltare socio-economică a regiunii și complementare cu documentele regionale, naționale și europene prin care se stabilesc direcții de acțiune strategică: consolidarea capacităților și competențelor în materie de cercetare și inovare, precum și preluarea tehnologiilor avansate/ Intensificarea cooperării între universități/ instituțiile de cercetare și dezvoltare și mediul de afaceri.

Principala provocare constă în structurarea și transformarea ecosistemului regional de inovare într-unul pe deplin funcțional, pentru a sprijini mai bine companiile inovatoare în realizarea de proiecte mature și adoptarea de tehnologii care pot realiza transferul către industrie și piața sau chiar pentru a dezvolta noi afaceri în domeniile de specializare inteligentă identificate în RIS regional.

Strategia programului are rolul de a sprijini obiectivele de politică asumate la nivel de UE prin intermediul unor tipuri de investiții care să contribuie la competitivitatea regională, inovare și digitalizare, eficiența energetică, mobilitate și conectivitate.

Axe prioritare și obiectivele specifice ale Strategiei:

Axa prioritara 1 - O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice

- consolidarea capacităților de cercetare și inovare și introducerea de tehnologii avansate;
- impulsivarea creșterii și competitivității IMM-urilor;

Axa prioritara 2 - O regiune cu orașe Smart

- sprijinirea transformării digitale a economiei regionale și a domeniilor de interes public și fructificarea beneficiilor sale pentru cetățenii și întreprinderi;

Axa prioritara 3 - O regiune cu orașe prietenoase cu mediul

- optimizarea utilizării resurselor prin sprijinirea și promovarea eficienței energetice, reducerea emisiilor de carbon și regenerare urbane prin dezvoltarea infrastructurii verzi în mediul urban;

Axa prioritara 4 - O regiune accesibilă

- Creșterea mobilității și conectivității prin dezvoltarea unei infrastructuri de transport rutier moderne și durabile;

Axa prioritara 5 - O regiune educată

- Creșterea accesului și participării la un învățământ de calitate, modern, corelat cu cerințele pieței muncii;

Axa prioritara 6 - O regiune atractivă

- creșterea potențialului culturii și turismului ca vehicule de coeziune și dezvoltare economică și socială;

Axa prioritara 7 - Promovarea dezvoltării durabile

Axa prioritara 8 - Asistență tehnică

- Dezvoltarea capacității administrative pentru implementarea PR la nivel regional.

Pornind de la provocările identificate prin documentele strategice și analizele elaborate la nivel regional și pe baza lecțiilor învățate în perioada 2014-2020, investițiile realizate vor promova schimbarea așteptată la nivelul regiunii, prin atingerea OSR. Totodată,

intervențiile cheie realizate prin program vor contribui la atenuarea eșecurilor de piață și a riscurilor existente identificate în lipsa intervenției publice.

STRATEGIA REGIONALĂ PENTRU SPECIALIZARE INTELIGENTĂ RIS3 SUDVEST OLTENIA 2021-2027 a fost avizată în martie 2021 de către Consorțiul Regional de Inovare Sud-Vest Oltenia 2021-2027 în cadrul întâlnirii organizate de ADR Sud-Vest Oltenia.

Domeniile cu potențial de specializare care au primit aviz favorabil în cadrul ședinței CRI sunt următoarele: Sisteme de transport, Inginerie Industrială și Materiale, Agro-Alimentar, Sanatate și Wellness, TIC și Digitalizare, Industrii Creative, economia verde și economia circulară fiind apreciate ca principii transversale, la fel de importante. RIS3 Sud-Vest Oltenia 2021-2027 urmărește încurajarea spiritului antreprenorial, dezvoltarea companiilor inovative, valorificarea infrastructurilor de cercetare și stimularea parteneriatului dintre universități, institute de cercetare și companii, prin concentrarea resurselor în domenii cu potențial de specializare atent selectionate, în care regiunea noastră deține reale avantaje economice și competențe, pentru a face tranziția la o economie mai verde, mai incluzivă și rezilientă la schimbările climatice.

PLANUL REGIONAL DE ACȚIUNE PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT (PRAI) 2016-2025 REGIUNEA DE DEZVOLTARE SUD-VEST OLTENIA - Planul reprezintă un document de planificare strategică a nevoilor de formare care au drept scop îmbunătățirea corelării dintre oferta învățământului profesional și tehnic și nevoile de dezvoltare socioeconomică la nivel regional și de creștere a contribuției învățământului superior la dezvoltarea regională, la orizontul anului 2020 și în perspectiva anului 2025.

Obiectivul major al planificării strategice a IPT constă în creșterea contribuției învățământului profesional și tehnic la tranziția rapidă și eficientă către o economie competitivă bazată pe inovare și cunoaștere, participativă și inclusivă.

Obiectivele SIDU Peștișani se vor încadra în prioritățile la nivel regional, un accent ridicat fiind pus pe guvernanta bazată pe creșterea participării și facilitarea accesului la programele de formare profesională.

STRATEGIILE DE DEZVOLTARE LOCALĂ ALE GRUPURILOR DE ACȚIUNE LOCALĂ - urmăresc menținerea populației în teritoriu și îmbunătățirea calității vieții locuitorilor acestuia, prin modernizarea infrastructurii și a serviciilor de bază, dezvoltarea mediului de afaceri local, facilitarea incluziunii membrilor minorităților, îmbunătățirea performanțelor sectorului agricol.

Astfel, acestea sunt centrate pe trei priorități de dezvoltare rurală și cinci domenii de intervenție, fiecare fiind dezvoltat prin măsuri specifice în domeniul agricol, non-agricol, social, economic, dezvoltare locală. Măsurile propuse au rolul de a sprijini fermele de subsistență, accesul tinerilor în domeniul agricol, transferul de cunoștințe, creșterea competitivității întreprinderilor mici, dezvoltarea de domenii non-agricole, îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor de bază, favorizarea incluziunii sociale, protecția mediului, utilizarea de tehnologii moderne și inovatoare.

Contextul la nivelul județului

STRATEGIA DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI GORJ 2021-2027 ȘI A PLANULUI STRATEGIC INSTITUȚIONAL EPSO

Obiectivul general al Strategiei de dezvoltare a județului Gorj 2021-2027 este reprezentat de dezvoltarea integrată și echilibrată a județului Gorj printr-un proces de

creștere economică durabilă, favorabil incluziunii sociale, orientat către îmbunătățirea calității vieții locuitorilor, crearea de noi locuri de muncă, optimizarea serviciilor publice și conectarea la rețelele transeuropene de transport în perioada 2021-2027.

Strategia de dezvoltare a județului Gorj 2021-2027 a fost elaborată în cadrul unui proces participativ, în ciuda tuturor greutăților cauzate de măsurile de distanțare socială impuse de Pandemia cu noul Coronavirus, menținute pe parcursul anului 2020-2021.

Activitățile legate de procesul consultativ au fost desfășurate, în cea mai mare parte, prin intermediul mijloacelor de comunicare la distanță.

Strategia de dezvoltare a județului Gorj 2021-2027 fixează prioritățile de dezvoltare sectorială și intersectorială ale comunității și direcțiile de acțiune pentru atingerea acestor priorități pe termen mediu și lung, pornind de la analiza contextului economic și social existent. Strategia este construită pe o abordare integrată, coordonată și intersectorială, adaptată noului context socioeconomic, luând în considerare provocările clasice ale secolului XXI, cum ar fi modificările structurale intervenite în funcționarea economiei sau în evoluția socio-demografică, necesitatea gestionării actualei crize declanșată de Pandemia mondială de SARS-CoV2 și a efectelor acesteia (șomajul, sărăcia și excluziunea socială), provocările generate de implementarea Pactului Ecologic European.

Planul strategic instituțional oferă oportunitatea de a identifica și susține inițiative relevante pentru rezolvarea problemelor comunității locale, prin descrierea în ansamblu, dintr-o perspectivă pe termen mediu și lung, a direcției viitoare a activităților instituției și stabilirea de punți de legătură între prioritățile urmărite și resursele financiare previzionate.

PLANUL TERITORIAL PENTRU O TRANZIȚIE JUSTĂ

Obiectivul acestui mecanism constă în reducerea impactului social și economic al tranziției regiunilor mono-industriale și carbonifer intensive, către o economie cu emisii reduse de gaze cu efect de seră.

România are o alocare indicativă totală JTF (Just Transition Fund - JTF) de aprox. 1,947 mld. de euro (a treia ca valoare după Polonia și Germania), din care 0,834 mld. euro FTJ și 1,112 mld. euro NGEU (Next Generation EU) la care se adaugă cofinanțare națională de 0,292 mld. euro (15% posibilitate în anumite condiții până la 50%) fiind disponibili un total de aprox. 2,240 mld. euro. Pentru a putea beneficia de alocările aferente JTF, statele membre vor trebui să elaboreze unul sau mai multe planuri teritoriale privind tranziția justă (PTTJ) ce vor fi aprobate de Comisia Europeană, ca parte a programului prin care sunt implementate.

Conform propunerii de regulament, Fondul pentru o Tranziție Justă va fi programat și utilizat la nivel NUTS 3 - județ sau părți ale acestuia, România optând pentru elaborarea unui plan teritorial pentru tranziție justă la nivelul fiecărui județ/teritoriu identificat. Cele 6 județe identificate în cadrul Anexei D a Raportului de țară, care vor primi finanțare prin JTF, sunt: Hunedoara, Gorj, Mureș, Prahova, Galați și Dolj, rămânând în negociere cu reprezentanții Comisiei Europene, oportunitatea includerii și a altor teritorii similare.

Acțiunile-cheie ale Fondului pentru o tranziție justă ar putea viza în special:

- investiții în regenerarea și decontaminarea siturilor, proiecte de restaurare a terenurilor și de reconversie;
- investiții în dezvoltarea de tehnologii și infrastructuri pentru o energie curată la prețuri accesibile, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, eficiența energetică și energia din surse regenerabile;
- investiții productive în IMM-uri, inclusiv în întreprinderi nou-înființate, care conduc la diversificare și reconversie economică;

- investiții în crearea de noi întreprinderi, inclusiv prin incubatoare de afaceri și servicii de consultanță;
- investiții în activități de cercetare și inovare și promovarea transferului de tehnologii avansate;
- perfecționarea și recalificarea lucrătorilor;
- asistență pentru căutarea unui loc de muncă acordată persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă;
- incluziunea activă a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă;
- asistență tehnică.

La documentele strategice amintite mai sus se adaugă și:

PLANUL DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN GORJ constituie documentul care transpune în planuri de măsuri programul de dezvoltare socioeconomică a județului Gorj. În cadrul documentului sunt identificate principalele disfuncționalități constatate la nivelul județului și stabilite prioritățile pentru fiecare domeniu de interes.

PLANUL DE MENȚINERE A CALITĂȚII AERULUI ÎN JUDEȚUL GORJ, 2019-2023 propune o serie de măsuri necesare a fi realizate astfel încât nivelul fiecărui poluant să se păstreze sub valorile limită/valorile țintă stabilite de Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător. Aceste măsuri vizează: măsuri pentru reducerea emisiilor rezultate din traficul rutier (limitarea și gestionarea mai eficientă a traficului, promovarea, îmbunătățirea, exinderea transportului public, continuarea implementării proiectelor mari de infrastructură, realizarea de piste/benzi dedicate bicicletelor), măsuri pentru reducerea emisiilor rezultate din încălzire în sectorul rezidențial (reabilitarea rețelelor de distribuție a energiei termice, programe de reabilitare termică a blocurilor de locuințe, alternative la cota de cărbune), măsuri pentru reducerea emisiilor rezultate din procesul de eroziune eoliană (întreținerea și extinderea spațiilor verzi, renaturarea 18 terenurilor degradate supuse eroziunii eoliene), măsuri pentru reducerea emisiilor rezultate din industrie (modernizare instalații de ardere).

PLANUL JUDEȚEAN DE GESTIONARE A DEȘEURILOR PENTRU JUDEȚUL GORJ 2019-2025 - Planul are ca obiective tehnice: toată populația județului, atât din mediul urban cât și rural, să fie conectată la serviciul de salubritate; creșterea etapizată a gradului de pregătire pentru reutilizare și reciclare prin aplicarea ierarhiei de gestionare a deșeurilor municipale; colectarea separată a biodeșeurilor; reducerea cantității depozitate de deșeurile biodegradabile municipale; interzicerea la depozitare a deșeurilor municipale colectate separat; depozitarea numai a deșeurilor care au fost supuse operațiilor de tratare; creșterea gradului de valorificare energetică a deșeurilor municipale; depozitarea deșeurilor numai în depozite conforme; reducerea cantității de deșeurile municipale depozitate; colectarea separată și tratarea corespunzătoare a deșeurilor periculoase menajere; colectarea separată, pregătirea pentru reutilizare sau, după caz, tratarea corespunzătoare a deșeurilor voluminoase; încurajarea utilizării în agricultură a materialelor rezultate de la tratarea biodeșeurilor (compostare și digestie anaerobă); colectarea separată (de la populație și agenți economici) și valorificarea uleiului uzat alimentară; colectarea separată a deșeurilor textile de la populație.

Strategii relevante la nivel local

Comuna Baia de Fier dispune de o bază strategică solidă conturată prin Strategia de Dezvoltare Locală pentru perioada 2021-2027, document programatic ce a orientat investițiile publice și a oferit un cadru coerent de intervenție pentru modernizarea infrastructurii, diversificarea economiei și creșterea calității vieții.

Această strategie a fost elaborată în contextul obiectivelor europene și naționale privind dezvoltarea durabilă, având la bază principiile coerenței teritoriale, specializării locale și utilizării eficiente a resurselor. Printr-o analiză amplă a situației socio-economice, documentul a identificat principalele direcții de dezvoltare ale comunei și a fundamentat intervențiile pe termen mediu, adaptate specificului rural montan al zonei.

Direcțiile strategice principale stabilite prin Strategia 2021-2027:

1. Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare și de transport

- extinderea și modernizarea rețelelor de apă, canalizare, iluminat public și drumuri comunale;
- îmbunătățirea conectivității rutiere între Baia de Fier, Polovragi, Novaci și Râmnicu Vâlcea;
- consolidarea infrastructurii digitale și pregătirea comunei pentru tranziția la servicii publice electronice.

2. Modernizarea și diversificarea economiei locale

- sprijinirea fermierilor locali și încurajarea formării de cooperative agricole;
- introducerea practicilor de agricultură ecologică și valorificarea produselor tradiționale;
- dezvoltarea de mici afaceri în prelucrarea produselor agricole și în domenii conexe turismului;
- susținerea formării profesionale și a spiritului antreprenorial local.

3. Valorificarea potențialului turistic natural și cultural

- promovarea comunei ca destinație de turism durabil, ecologic și cultural;
- modernizarea infrastructurii turistice (căi de acces, parcări, trasee tematice, puncte de informare);
- susținerea meșteșugurilor tradiționale, gastronomiei locale și a evenimentelor culturale (Festivalul Păstoritului, Târgul de vară etc.);
- integrarea Baia de Fier în circuite turistice regionale (Oltenia de sub Munte - Parâng - Polovragi).

4. Dezvoltarea serviciilor publice și creșterea calității vieții

- modernizarea și dotarea unităților de învățământ și sănătate;
- extinderea rețelelor de servicii sociale și culturale;
- reabilitarea și eficientizarea energetică a clădirilor publice;
- susținerea inițiativelor civice și a implicării comunității în procesele decizionale.

5. Protecția mediului și gestionarea durabilă a resurselor naturale

- implementarea măsurilor pentru reducerea poluării și a riscului de inundații;
- protejarea biodiversității și a ariilor naturale (Cheile Galbenului, Piatra Polovragilor);
- promovarea energiei verzi, reciclării și a managementului eficient al deșeurilor;
- consolidarea rezilienței la schimbările climatice.

Rezultate și lecții din implementarea strategiei 2021-2027

Strategia anterioară a permis atragerea de finanțări prin programele europene și guvernamentale, contribuind la:

- îmbunătățirea infrastructurii educaționale și sociale;
- modernizarea drumurilor locale;
- crearea unui cadru favorabil pentru turismul rural;
- creșterea gradului de coeziune socială.

Totuși, implementarea a evidențiat și **nevoia unei abordări mai integrate și mai proactive**, în special privind:

- corelarea investițiilor din turism cu dezvoltarea infrastructurii de acces și utilități;
- profesionalizarea administrației locale în atragerea și gestionarea proiectelor;
- implicarea constantă a comunității și a mediului privat în planificarea strategică.

Rolul Strategiei 2025-2035 în continuarea procesului de dezvoltare locală

Noua **Strategie Integrată de Dezvoltare Teritorială 2025-2035** a comunei Baia de Fier are rolul de a **actualiza și extinde direcțiile** trasate în perioada anterioară, într-un context european marcat de tranziția verde și digitală.

Aceasta urmărește:

- consolidarea bazei economice locale prin agricultură sustenabilă, turism ecologic și microîntreprinderi;
- extinderea infrastructurii publice către standarde moderne;
- dezvoltarea capitalului uman și creșterea atractivității comunei pentru tineri și investitori;
- digitalizarea serviciilor și guvernanță participativă;
- integrarea comunei în rețele teritoriale regionale de dezvoltare (Sud-Vest Oltenia, Polovragi-Novaci-Rânca).

Prin urmare, strategia 2025-2035 se constituie într-un **document-cadru de tranziție** între dezvoltarea de bază (specifică perioadei 2021-2027) și consolidarea unei comunități rurale moderne, competitive și sustenabile, în spiritul Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă ale Agendei 2030.

PROCESUL DE CONSULTARE ȘI IMPLICARE A FACTORILOR INTERESAȚI

Procesul de consultare și implicare a factorilor interesați reprezintă un element esențial în elaborarea unei strategii integrate de dezvoltare teritorială. Acesta asigură că direcțiile și măsurile incluse în strategie reflectă atât nevoile reale ale comunității, cât și opiniile și expertiza actorilor relevanți. Pentru comuna Peștișani, acest proces a fost conceput astfel încât să includă participarea activă a locuitorilor, reprezentanților instituțiilor publice, ai mediului privat și ai organizațiilor non-guvernamentale, consolidând legitimitatea și aplicabilitatea strategiei.

Cercetarea sociologică

Cercetarea sociologică a fost un pilon central al procesului de consultare, oferind o înțelegere detaliată a percepțiilor, nevoilor și așteptărilor comunității locale. Prin utilizarea unor metode cantitative și calitative, cercetarea a permis colectarea de informații relevante despre principalele probleme și oportunități percepute de locuitorii comunei Peștișani.

Obiectivele cercetării sociologice:

1. Identificarea principalelor nevoi ale locuitorilor în domenii precum infrastructura, serviciile publice, economia locală și mediul înconjurător.
2. Evaluarea nivelului de satisfacție al cetățenilor față de condițiile de viață și serviciile existente.
3. Colectarea de idei și propuneri pentru proiecte care să contribuie la dezvoltarea comunei.
4. Identificarea priorităților comunității și integrarea acestora în structura strategiei.

Metodologia utilizată:

Cercetarea sociologică a utilizat o combinație de metode pentru a asigura o acoperire completă a perspectivei comunității:

- **Chestionare aplicate cetățenilor:** Un set de întrebări structurate a fost distribuit locuitorilor din toate satele componente, acoperind domenii precum infrastructura, economia, educația și mediul.
- **Interviuri semi-structurate:** Convorbiri directe cu reprezentanții administrației locale, lideri comunitari, antreprenori și alți actori relevanți.
- **Focus-grupuri:** Sesiuni interactive organizate cu diferite categorii de factori interesați, pentru a explora în detaliu anumite teme.
- **Analiza documentelor locale:** Revizuirea strategiilor și planurilor anterioare, precum și a rapoartelor relevante, pentru a completa datele colectate.

Rezultate principale ale cercetării sociologice:

În vederea fundamentării Strategiei Integrate de Dezvoltare Teritorială a comunei Baia de Fier (2025-2035), au fost aplicate două instrumente de cercetare: un chestionar adresat populației (persoane fizice, N=66) și un chestionar adresat mediului de afaceri local (persoane juridice, N=6). Rezultatele conturează profilul percepțiilor comunității asupra calității vieții, infrastructurii și potențialului de dezvoltare, oferind indicii clare pentru prioritizarea intervențiilor publice.

Percepțiile populației (persoane fizice)

Probleme prioritare și puncte forte/slabe

În rândul populației, tema apă-canalizare domină agenda publică: ~68% indică alimentarea cu apă și/sau canalizarea drept cea mai importantă problemă ce trebuie rezolvată cu prioritate. Ca punct tare, comunitatea vede aproape în unanimitate patrimoniul natural și turistic (Peștera Muierilor, Cheile Galbenului, peisajul montan, tradițiile) - aproximativ 80% dintre respondenți. La polul opus, ca punct slab, reapar apă-canalizare (~36%), urmate de insuficiența investițiilor/locurilor de muncă (~11%) și referințe la guvernare/administrare (~9%).

Satisfacția cu serviciile și infrastructura (scala 1-10)

- **Apă & canalizare:** medie 3,43/10 - nivel scăzut, confirmând prioritatea critică.
- **Energie electrică:** 7,64/10 - satisfacție ridicată.
- **Telecom (funcționarea telefoanelor/internetului):** 7,89/10 - foarte bine, bază pentru digitalizare.
- **Transport public:** 6,02/10 - satisfăcător, dar cu loc de îmbunătățire.

- **Starea drumurilor:** drumuri principale **6,53/10**, drum de acces la domiciliu **6,84/10** - percepție medie-bună.
- **Siguranță personală și a bunurilor:** **6,77/10** - sentiment general de siguranță rezonabil.

Aceste rezultate indică o infrastructură de bază funcțională (energie, telecom, drumuri), dar cu deficite structurale la rețeaua de apă-canalizare, ceea ce afectează percepția asupra calității vieții și reprezintă „gâtul de sticlă” pentru dezvoltare.

Potențial și așteptări (scala de percepție 1-5)

- **Atractivitate turistică:** **4,47/5** - potențial turistic perceput ca **foarte ridicat**.
- **Atractivitate pentru afaceri:** **~3,95/5** - potențial economic **moderat spre bun**, condiționat de investiții.
- **Perspective pe termen scurt (3 ani):** șanse bune ca Baia de Fier să devină **mai dezvoltată economic** (**~4,15/5**) și să crească în **relevanță turistică** (**~4,16/5**). Așteptările pentru statut de **centru cultural** sunt **bune** (**~3,9/5**), iar atragerea **companiilor din alte regiuni** este percepută ca **plauzibilă**, dar mai dificilă (**~3,7-3,9/5**).

Concluzie (populație): Comunitatea vede **turismul sustenabil** drept motorul natural al dezvoltării și cere **modernizarea urgentă a rețelei de apă-canalizare**. Drumurile, transportul și digitalul sunt la un nivel rezonabil și pot susține accelerarea altor investiții (servicii, antreprenariat local).

Percepțiile mediului de afaceri (persoane juridice)

Deși eșantionul este mic (N=6) și interpretarea trebuie făcută cu prudență, semnalele sunt coerente cu cele ale populației.

Motive de localizare și profil

Firmele indică motive preponderent endogene pentru localizare: legături personale/rezidențiale cu zona, active preexistente în localitate, sprijin din partea autorităților și oportunități locale (forță de muncă, spații pentru producție). Aceasta sugerează că, în prezent, capitalul local și relațiile trag economia mai mult decât atractivitatea externă.

Puncte forte/slabe

- **Punct tare** cel mai frecvent: **patrimoniul/turism** (jumătate dintre răspunsuri).
- **Punct slab** recurent: **apă-canalizare** (o treime dintre răspunsuri), urmat de mențiuni disparate (drumuri, forță de muncă calificată).

Satisfacția cu infrastructura (scala 1-10)

- **Apă & canalizare:** **3,67/10** - critic; este obstacol operațional pentru business.
- **Energie:** **7,83/10** și **Telecom:** **8,33/10** - **foarte bine**, premise pentru digitalizare și servicii.
- **Drumuri:** principale **7,5/10**, acces la sediu **7,33/10** - **bine**, sprijină logistica curentă.
- **Siguranță:** **7,83/10** - predictibilitate bună pentru activitatea economică.
- **Instituții publice locale:** **7,83/10** - percepție pozitivă privind funcționarea, un activ important.
- **Timp liber/amenități:** **6,17/10** - bun, dar cu potențial de îmbunătățire pentru atractivitatea reținerii personalului.

Potențial și așteptări (scala 1-5)

- **Atractivitate turistică:** **4,33/5** - confirmă vectorul turistic ca ancoră economică.
- **Atractivitate economică pentru afaceri:** **3,67/5** - medie; crește odată cu rezolvarea utilităților și a ofertei de spații.

- **Dezvoltare economică în 3 ani: -3,8-4,0/5 - încredere moderată**, condiționată de investiții în utilități și resurse umane.

Concluzie (firme): Mediul de afaceri e optimist prudent. Infrastructura energetică/telecom și accesul rutier sunt la nivel bun, însă rețeaua de apă-canalizare rămâne bariera nr. 1 pentru scalare și atragerea de investiții noi. Un al doilea palier important îl reprezintă capitalul uman (retenție, calificare) și oferta de spații pentru activități economice.

Mesajele-cheie pentru prioritizare (2025-2035)

1. **Apa-canalizarea, prioritate zero.** Convergență netă între populație și firme: utilitățile de bază constituie cel mai mare blocaj al calității vieții și al investițiilor.
2. **Turismul sustenabil, motor strategic.** Percepție foarte pozitivă și constantă (4,3-4,5/5). Investițiile în conservare-interpretare-acces-experiențe pot multiplica efectele economice locale.
3. **Energie, telecom, drumuri - baze solide.** Scoruri 7-8/10: pot susține tranziția digitală, promovarea și logistica, cu intervenții punctuale pe transportul public.
4. **Atragerea investițiilor - posibilă, dar condiționată.** Potențialul economic este perceput mediu spre bun; pentru a urca, sunt necesare: utilități fiabile, forță de muncă calificată, spații pentru activități, proceduri administrative predictibile.
5. **Governanță și implicare comunitară.** Percepția pozitivă asupra funcționării instituțiilor (firme) și a siguranței (ambele eșantioane) creează un teren favorabil pentru parteneriate public-private și proiecte integrate.

Impactul cercetării sociologice asupra strategiei:

Cercetarea sociologică realizată la nivelul comunei Baia de Fier a avut un rol esențial în fundamentarea direcțiilor de dezvoltare propuse prin prezenta strategie. Chestionarele aplicate populației și mediului de afaceri au permis o înțelegere realistă și nuanțată a modului în care locuitorii percep calitatea vieții, infrastructura locală, potențialul economic și perspectivele de viitor ale comunei.

Rezultatele cercetării au confirmat faptul că, dincolo de statistici și analize economice, **vocea comunității** reprezintă un reper esențial în conturarea viziunii strategice. Atât populația, cât și agenții economici au exprimat o serie de **nevoi convergente**, care au devenit pilonii principali ai strategiei pentru perioada 2025-2035.

În primul rând, cercetarea a scos în evidență **necesitatea stringentă a modernizării infrastructurii de bază**, în special a rețelelor de apă și canalizare, percepute ca principal obstacol în calea confortului cotidian și a dezvoltării economice. Această temă a fost recurentă în aproape toate răspunsurile, ceea ce a determinat includerea, în cadrul strategiei, a unui obiectiv prioritar dedicat investițiilor în utilități publice.

În al doilea rând, percepția aproape unanimă asupra **potențialului turistic excepțional** al comunei a influențat definirea unei axe de dezvoltare centrate pe **turismul sustenabil și valorificarea patrimoniului natural și cultural**. Locuitorii asociază identitatea locală cu frumusețea peisajului, tradițiile pastorale și atracțiile naturale, iar mediul de afaceri confirmă acest potențial ca motor principal de creștere economică. Prin urmare, strategia prevede un set de măsuri integrate pentru modernizarea infrastructurii turistice, profesionalizarea serviciilor și crearea unei imagini unitare a destinației Baia de Fier.

Un alt rezultat important al cercetării privește **percepția asupra administrației locale și a climatului social**, evaluate pozitiv în general, ceea ce oferă premise favorabile pentru consolidarea unui model de governanță participativă. În acest sens, strategia pune accent

pe **parteneriatul dintre administrație, comunitate și mediul privat**, urmărind o planificare bazată pe dialog constant și implicarea cetățenilor în deciziile care le afectează direct viața. De asemenea, răspunsurile obținute au arătat un grad semnificativ de **încredere în perspectivele de dezvoltare ale comunei**, mai ales în legătură cu turismul și inițiativele economice locale. Această încredere a fost transpusă în strategie printr-o abordare proactivă, care promovează spiritul antreprenorial, sprijinul pentru micile afaceri, diversificarea economiei rurale și integrarea Baia de Fier în circuitele economice și turistice regionale.

În ansamblu, cercetarea sociologică a oferit o imagine coerentă și realistă asupra priorităților, aspirațiilor și percepțiilor locuitorilor. Ea a confirmat direcțiile strategice și a contribuit la calibrarea lor, astfel încât strategia finală să nu fie doar un document tehnic, ci o **viziune comună, construită împreună cu comunitatea**.

Prin urmare, **impactul cercetării sociologice** se reflectă nu doar în selectarea obiectivelor strategice, ci și în tonul general al strategiei - unul centrat pe oameni, pe dialog și pe dezvoltarea durabilă a unei comunități care își cunoaște potențialul și își dorește să îl valorifice responsabil.

Colectarea de provocări și soluții

Procesul de colectare a provocărilor și soluțiilor pentru elaborarea strategiei integrate de dezvoltare teritorială a comunei Baia de Fier s-a bazat în principal pe utilizarea tehnologiei digitale și a platformelor online, având ca scop implicarea cât mai largă a comunității locale și obținerea unui feedback relevant pentru prioritizarea direcțiilor strategice. Instrumentele utilizate au oferit un cadru flexibil și accesibil pentru participarea cetățenilor, permițând exprimarea opiniilor și propunerilor într-un mod structurat.

Metodologia colectării

1. Chestionare online prin Google Forms:

- Acestea au constituit principalul instrument pentru colectarea de informații din partea cetățenilor. Chestionarele au fost concepute pentru a acoperi domenii strategice precum infrastructura, turismul, economia locală, educația și mediul, fiind distribuite pe rețele sociale și alte canale digitale.
- Întrebările au fost structurate astfel încât să permită identificarea provocărilor prioritare și colectarea de propuneri pentru soluții.

2. Monitorizarea rețelelor sociale:

- Platformele de socializare, în special Facebook, au fost utilizate pentru diseminarea informațiilor despre procesul de consultare și pentru promovarea chestionarului online. Deși nu au fost create grupuri sau discuții dedicate acestui subiect, monitorizarea reacțiilor și comentariilor a oferit o perspectivă suplimentară asupra preocupărilor comunității.

3. Canale complementare:

- Pentru a suplimenta colectarea online, au fost puse la dispoziția cetățenilor informații despre procesul de consultare în spații fizice, precum Primăria Peștișani și alte instituții locale, însă aceste activități au fost limitate comparativ cu cele online.

Rezultate obținute prin colectarea online

Cercetarea sociologică a fost realizată prin **colectare online**, utilizând două instrumente distincte - un chestionar adresat **persoanelor fizice** și un chestionar destinat **mediului de afaceri local (persoane juridice)**. Metoda de colectare online a permis obținerea rapidă a unui eșantion relevant și divers, reprezentativ pentru principalele categorii de locuitori și agenți economici din comuna Baia de Fier.

Prin intermediul acestor chestionare, aplicate în perioada de consultare publică aferentă procesului de elaborare a strategiei, au fost obținute **66 de răspunsuri de la persoane fizice și 6 răspunsuri de la reprezentanți ai mediului economic local**. Răspunsurile au fost colectate anonim, prin intermediul unei platforme online dedicate, asigurând confidențialitatea datelor și libertatea exprimării opiniilor.

Rezultatele au oferit o imagine actuală asupra **percepțiilor comunității** privind principalele probleme locale, nivelul de satisfacție față de serviciile publice, potențialul de dezvoltare economică și turistică, precum și direcțiile de intervenție considerate prioritare pentru următorul deceniu.

Această abordare online s-a dovedit eficientă și incluzivă, facilitând participarea unui număr mai mare de locuitori - inclusiv a celor tineri sau a persoanelor plecate temporar din localitate - la procesul de consultare. În plus, mediul digital a oferit un cadru flexibil pentru exprimarea opiniilor și pentru consolidarea **dialogului între administrația publică și comunitate**.

În concluzie, **colectarea online a datelor** a contribuit semnificativ la conturarea unei imagini clare asupra așteptărilor și priorităților cetățenilor, oferind fundamentul empiric necesar formulării obiectivelor și direcțiilor strategice din prezenta Strategie Integrată de Dezvoltare Teritorială.

Avantajele utilizării Google Forms și monitorizării sociale

1. Accesibilitate:

Instrumentele digitale au permis participarea unui număr mare de cetățeni, inclusiv a celor care locuiesc în afara comunei, dar care sunt interesați de dezvoltarea acesteia.

2. Colectare rapidă și structurată:

Chestionarele online au oferit un mod eficient de centralizare a datelor, permițând analiza ușoară a provocărilor și soluțiilor sugerate.

3. Economisirea resurselor:

Utilizarea platformelor digitale a redus costurile asociate colectării datelor și a permis o diseminare rapidă a informațiilor către comunitate.

Colectarea provocărilor și soluțiilor prin metode digitale a oferit informații valoroase care au fost integrate direct în structura strategiei de dezvoltare. Sugestiile și propunerile obținute au contribuit la:

- Prioritizarea proiectelor de infrastructură și digitalizare.
- Identificarea unor măsuri concrete pentru dezvoltarea turismului și agriculturii ecologice.
- Crearea unor inițiative de mediu și educație care să răspundă nevoilor comunității.

Consultări tematice

Consultările tematice au reprezentat o componentă centrală a procesului de implicare a factorilor interesați în elaborarea strategiei integrate de dezvoltare teritorială a comunei Peștișani. Aceste consultări au fost concepute pentru a adresa în mod direct domeniile prioritare ale strategiei și pentru a colecta informații detaliate, idei și soluții specifice din partea reprezentanților comunității, experților locali și actorilor relevanți.

Scopul consultărilor tematice

Consultările tematice au avut ca obiective:

1. Identificarea provocărilor și oportunităților în fiecare domeniu strategic.
2. Crearea unui dialog structurat între administrație, cetățeni și experți pentru definirea direcțiilor strategice.
3. Colectarea de propuneri concrete de proiecte și soluții care să fie integrate în strategie.

Consultările tematice au fost organizate sub forma unor ateliere participative, fiecare dedicat unei teme strategice. Activitățile s-au desfășurat prin:

- **Întâlniri fizice:** organizate în locații cheie din comună, cum ar fi sala de ședințe a primăriei sau școli locale, pentru a facilita participarea.
- **Discuții structurate:** sub îndrumarea unor moderatori, participanții au fost invitați să discute provocările și soluțiile în cadrul fiecărui domeniu.
- **Exerciții de brainstorming:** pentru a genera idei noi și inovatoare.
- **Prezentări și analize:** reprezentanții administrației locale au prezentat date și informații relevante pentru fiecare temă, oferind context participanților.

Temele abordate și rezultate

În completarea cercetării sociologice, în cadrul procesului de elaborare a Strategiei Integrate de Dezvoltare Teritorială a comunei Baia de Fier (2025-2035) a fost organizată o **întâlnire tematică extinsă** cu reprezentanți ai **Consiliului Local**, ai **mediului de afaceri**, **operatori din domeniul turismului**, precum și cu **reprezentantul Grupului de Acțiune Locală „Parângul Mare”**. Scopul consultării a fost de a identifica perspectivele comune asupra direcțiilor de dezvoltare și de a corela prioritățile strategiei cu nevoile și viziunea actorilor locali.

Discuțiile s-au concentrat, în principal, pe **dezvoltarea economică a localității** și pe identificarea unor oportunități de valorificare a potențialului local, în corelare cu tendințele regionale. Printre temele abordate s-au numărat:

- **posibilitatea redeschiderii minei de grafit** și evaluarea impactului pe care o asemenea investiție l-ar putea avea asupra economiei locale, asupra mediului și asupra imaginii turistice a comunei;
- **dezvoltarea infrastructurii locale** (drumuri, utilități, infrastructură de sprijin pentru afaceri și turism);
- **crearea unui parc industrial** de dimensiuni adaptate contextului local, ca soluție de diversificare economică și atragere a investitorilor;
- **brandingul și promovarea comunei Baia de Fier** ca destinație turistică unitară, axată pe turismul de natură, pe tradiții și pe produsele locale autentice;

- **sprijinirea mediului de afaceri local** prin măsuri de formare profesională, consultanță și facilități administrative.

Deși participanții nu au formulat propuneri detaliate de proiecte, **discuțiile au confirmat direcțiile strategice majore** deja conturate prin cercetările sociologice și analiza tehnico-economică:

- necesitatea unei **abordări integrate între dezvoltarea economică și cea turistică**, pentru a evita conflictele de utilizare a resurselor și a maximiza beneficiile locale;
- **corelarea investițiilor în infrastructură cu planurile de promovare și diversificare economică**;
- interesul comun pentru **atragerea investițiilor private și crearea de locuri de muncă stabile**;
- susținerea **identității locale** printr-o strategie coerentă de comunicare și marketing teritorial.

În concluzie, consultarea tematică a oferit un **cadru de dialog constructiv** între administrația publică și actorii locali, confirmând nevoia unei dezvoltări echilibrate, care să îmbine exploatarea responsabilă a resurselor naturale cu protejarea mediului și consolidarea turismului durabil.

Prin urmare, consultarea tematică a reprezentat nu doar o etapă formală, ci un exercițiu de dialog și validare a direcțiilor strategice, confirmând orientarea către o dezvoltare echilibrată, sustenabilă și participativă, construită în jurul resurselor și identității proprii ale comunei Baia de Fier.

Bugetare participativă

Bugetarea participativă reprezintă o abordare modernă și inovatoare a guvernancei locale, menită să implice cetățenii în mod direct în procesul de alocare a resurselor publice. În comuna Baia de Fier, acest instrument va fi introdus odată cu implementarea digitalizării administrației publice, marcând o schimbare semnificativă în relația dintre administrație și comunitate. Prin bugetarea participativă, locuitorii vor avea posibilitatea de a contribui activ la prioritizarea investițiilor locale și la selectarea proiectelor care le influențează în mod direct calitatea vieții.

Rolul bugetării participative este esențial pentru crearea unui cadru de guvernare transparent și orientat către nevoile comunității. Aceasta oferă cetățenilor șansa de a se implica în procesul decizional, consolidând sentimentul de apartenență și încrederea în administrația locală. În plus, bugetarea participativă permite administrației să identifice cu precizie problemele și nevoile reale ale comunității, asigurând o alocare eficientă și responsabilă a resurselor publice.

Odată implementată, bugetarea participativă în comuna Baia de Fier va funcționa printr-o platformă digitală dedicată, integrată cu infrastructura digitală a primăriei. Cetățenii vor putea să propună proiecte, să voteze prioritățile lor și să monitorizeze implementarea acestora, toate într-un mod accesibil și transparent. De exemplu, locuitorii vor avea posibilitatea să sugereze proiecte în domenii precum infrastructura, educația, turismul sau protecția mediului. Administrația va analiza propunerile din perspectiva fezabilității și a impactului asupra comunității, iar cele mai apreciate proiecte, votate de cetățeni, vor fi incluse în bugetul anual.

Introducerea acestui mecanism va contribui semnificativ la îmbunătățirea calității vieții în comună. Proiectele selectate prin bugetare participativă vor fi cele care reflectă cel mai bine prioritățile și aspirațiile comunității, având un impact direct și vizibil asupra vieții cotidiene a locuitorilor. În plus, procesul va stimula implicarea activă a cetățenilor, încurajând colaborarea și dialogul între diferitele grupuri sociale.

Bugetarea participativă nu este doar un instrument tehnic de alocare a resurselor, ci și o modalitate de a transforma relația dintre administrație și comunitate. Prin acest proces, cetățenii devin parteneri activi ai administrației locale, având un cuvânt de spus în dezvoltarea comunei. Într-o eră în care transparența, accesibilitatea și participarea sunt piloni fundamentali ai guvernării moderne, bugetarea participativă se înscrie perfect în viziunea strategică a comunei Baia de Fier, contribuind la consolidarea unui model de dezvoltare incluziv și sustenabil.

Bugetarea participativă în comuna Baia de Fier va fi implementată ca un proces structurat, transparent și accesibil, având la bază platforma digitală care va deveni parte integrantă a administrației locale odată cu digitalizarea. Această platformă va permite cetățenilor să contribuie activ la alocarea resurselor bugetare, printr-un mecanism simplu și intuitiv, ce include colectarea propunerilor, evaluarea acestora și selecția prin vot public.

Procesul va începe cu deschiderea unei sesiuni anuale de propuneri, prin intermediul platformei digitale. Cetățenii vor putea să completeze un formular online, în care vor descrie proiectele pe care le consideră prioritare pentru comunitate. Formularul va include informații precum scopul proiectului, beneficiarii vizați, costurile estimate și impactul preconizat. Pentru a facilita participarea, vor fi oferite îndrumări clare, iar personalul primăriei va organiza sesiuni de informare, atât online, cât și în format fizic.

După încheierea perioadei de depunere a propunerilor, administrația locală va analiza proiectele din punct de vedere al fezabilității tehnice, al conformității cu planurile strategice și al încadrarea în bugetul disponibil. Proiectele eligibile vor fi publicate pe platforma digitală, împreună cu descrieri detaliate și estimări ale costurilor, pentru a asigura transparența procesului.

Ulterior, cetățenii vor fi invitați să voteze proiectele prioritare. Fiecare locuitor va putea acorda un număr limitat de voturi, pentru a stimula selecția celor mai relevante inițiative. Sistemul de vot va fi securizat și ușor de utilizat, cu opțiuni suplimentare pentru persoanele care nu au acces la tehnologie, cum ar fi punctele de votare fizice organizate în locații centrale din comună.

Proiectele care primesc cele mai multe voturi vor fi incluse în bugetul anual și vor fi implementate de administrația locală. Cetățenii vor putea monitoriza progresul acestora prin intermediul aceleiași platforme digitale, unde vor fi publicate actualizări periodice, fotografii și rapoarte financiare. Astfel, procesul va oferi nu doar posibilitatea de a influența deciziile bugetare, ci și un mecanism de control și transparență asupra utilizării fondurilor.

În practică, bugetarea participativă va permite comunei Baia de Fier să finanțeze proiecte diverse, cum ar fi reabilitarea spațiilor publice, amenajarea locurilor de joacă, modernizarea iluminatului public sau organizarea unor evenimente culturale. Prin acest mecanism, resursele locale vor fi direcționate către nevoi reale și priorități stabilite de comunitate, consolidând în același timp relația dintre administrație și cetățeni.

Pe termen lung, implementarea bugetării participative va contribui la crearea unei culturi a participării și a dialogului în comuna Baia de Fier, stimulând implicarea cetățenilor în guvernarea locală și asigurând o utilizare mai eficientă și transparentă a resurselor

publice. Acest proces inovator va transforma modul în care sunt luate deciziile la nivel local, oferind un exemplu de bune practici pentru alte comunități rurale.

STADIUL IMPLEMENTĂRII DOCUMENTAȚIILOR EXISTENTE

În perioada 2021-2024, comuna Baia de Fier a făcut pași importanți în direcția implementării documentațiilor de planificare și dezvoltare locală elaborate anterior, concentrându-se pe proiecte de infrastructură, mobilitate și turism. Implementarea s-a realizat etapizat, în funcție de oportunitățile de finanțare disponibile la nivel național și european.

La momentul actual, administrația locală derulează mai multe investiții în cadrul **Programului Regional Sud-Vest Oltenia 2021-2027**, având depuse și aprobate proiecte cu finanțare nerambursabilă care vizează modernizarea infrastructurii publice, creșterea accesibilității și îmbunătățirea calității vieții pentru locuitori. Printre aceste intervenții se numără lucrări de reabilitare a infrastructurii rutiere, modernizarea spațiilor publice, eficientizarea iluminatului stradal și investiții punctuale în infrastructura educațională și socială.

Totodată, comuna beneficiază de finanțare prin **Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR)**, prin care a fost demarat un proiect de **amenajare a pistelor de biciclete** ce urmărește dezvoltarea unei rețele locale de mobilitate alternativă și creșterea atractivității turistice. Aceste inițiative contribuie la îmbunătățirea conectivității interne și la crearea de facilități care sprijină turismul activ și sustenabil.

În afara acestor proiecte majore, administrația locală a derulat și **intervenții punctuale** privind modernizarea drumurilor de interes local, extinderea rețelelor de apă și canalizare în anumite zone, reabilitarea unor obiective publice și lucrări de întreținere curentă a infrastructurii edilitare.

Deși ritmul implementării a fost influențat de factorii economici și de complexitatea procedurilor administrative, comuna Baia de Fier a demonstrat o **capacitate crescută de atragere a fondurilor externe** și de corelare a investițiilor cu prioritățile stabilite prin strategiile locale și regionale.

Prin urmare, stadiul actual de implementare poate fi considerat **favorabil**, marcând trecerea de la planificarea strategică la o etapă de **execuție și consolidare** a proiectelor cu impact direct asupra comunității. Noile documentații strategice aflate în elaborare, inclusiv prezenta Strategie Integrată de Dezvoltare Teritorială, vor asigura continuitatea acestor procese și vor contribui la o abordare coerentă a dezvoltării teritoriale până în orizontul de timp 2035.

2. SECȚIUNEA 2 ANALIZA SITUAȚIEI ACTUALE

CARACTERISTICI GENERALE

Poziția geografică

Comuna Baia de Fier este situată în sud-vestul României, în județul Gorj, în regiunea istorică a Olteniei de Sub Munte, acolo unde relieful Subcarpaților Meridionali se împletește armonios cu culmile stâncoase ale Munților Parâng. Teritoriul comunei se desfășoară în partea de nord-vest a județului, la o distanță de aproximativ 49 km de municipiul Târgu Jiu, fiind străbătut de drumuri de legătură importante care asigură accesul facil către principalele centre urbane din regiune.

Încadrarea geografică și relieful

Baia de Fier este așezată într-o zonă de tranziție între deal și munte, la o altitudine medie de aproximativ 700 de metri, într-un amfiteatru natural ce deschide privirea spre culmile semețe ale Parângului. Relieful comunei se caracterizează printr-o varietate remarcabilă: de la luncile fertile și terasele râurilor din sud, până la versanții abrupti, cu formațiuni carstice spectaculoase, care anunță intrarea în zona montană.

Comuna se învecinează:

- la est, cu râul Olteț, care formează un hotar natural și oferă peisaje deosebite în zona Cheilor Oltețului;
- la vest, cu orașul Novaci, despărțit de Baia de Fier prin pâraul Botota;
- la sud, cu comuna Bumbăști-Pițic, limita fiind trasată convențional;
- la nord, cu linia de creastă a Munților Parâng, unde relieful se înalță în abrupturi calcaroase și culmi împădurite.

Depresiunea în care se află Baia de Fier este parte a Depresiunii Getice, o zonă cu un microclimat favorabil, dominat de veri blânde și ierni răcoroase, influențate de aerul curat al munților. Aceste condiții climatice, combinate cu solurile fertile și vegetația bogată, fac din comună un spațiu propice atât pentru agricultură și creșterea animalelor, cât și pentru turism și agrement.

Structura administrativă și teritoriul

Comuna Baia de Fier are o suprafață administrativă de aproximativ 12.025 hectare și este alcătuită din două sate:

- Baia de Fier, satul reședință;
- Cernădia, localitate cu identitate distinctă, cunoscută pentru peisajul pastoral și arhitectura tradițională.

Terenul comunei este utilizat mixt, reflectând caracterul său predominant rural și montan:

- teren agricol - 4.494 ha (din care 713 ha teren arabil, 2.382 ha pășuni și 1.327 ha fânețe);
- teren neagricol - 7.531 ha (inclusiv păduri, cursuri de apă, drumuri, construcții și zone naturale protejate).

Pădurile și pajiștile montane reprezintă o resursă importantă atât din punct de vedere ecologic, cât și economic, oferind materii prime, protecție împotriva eroziunii și un cadru natural valoros pentru turism.

Rețea hidrografică și resurse naturale

Teritoriul comunei este străbătut de râul Galbenu, care izvorăște din Munții Parâng și traversează localitatea pe direcția nord-sud, formând defilee înguste și peisaje de o frumusețe aparte. La est, râul Olteț delimitează comuna și adăpostește, în cursul său superior, una dintre cele mai spectaculoase formațiuni carstice din România - Cheile Galbenului și Peștera Muierilor.

Această peșteră, cu o lungime de peste 8 km și o vechime geologică impresionantă, este nu doar un monument al naturii, ci și un simbol al identității locale, fiind inclusă în sitului de importanță comunitară ROSCI0128 - „Nordul Gorjului de Est”, parte a rețelei ecologice Natura 2000. Zona protejată conservă o biodiversitate bogată, cu peste 25 de tipuri de habitate și numeroase specii rare de plante și animale.

Accesibilitate și poziție strategică

Baia de Fier este traversată de Drumul Județean 665, care leagă localitatea de Polovragi, Novaci și de rețeaua rutieră majoră a județului. În partea de sud, comuna are acces facil la Drumul Național 67 (Târgu Jiu - Râmnicu Vâlcea), una dintre principalele axe de circulație din regiunea Olteniei.

Prin această poziționare, comuna se bucură de accesibilitate bună atât către zona montană Rânca - Transalpina, cât și către centrele urbane și administrative. Acest avantaj o transformă într-un nod de legătură între turismul montan, patrimoniul natural și comunitățile rurale din proximitate.

Cadru natural și identitate peisagistică

Prin îmbinarea armonioasă a reliefului carstic, pădurilor întinse și a pășunilor alpine, Baia de Fier se distinge printr-o identitate geografică puternică. Localitatea este adesea descrisă drept „poarta de intrare în Parâng”, locul unde muntele coboară spre sat și tradițiile se contopesc cu ritmul naturii.

În ultimii ani, această poziție geografică privilegiată a devenit baza unei noi direcții de dezvoltare - turismul sustenabil și ecoturismul, care capitalizează atât frumusețea peisajului, cât și patrimoniul cultural al comunității.

Astfel, Baia de Fier nu este doar o localitate bine așezată geografic, ci un spațiu în care natura, istoria și oamenii creează un echilibru autentic, ce fundamentează viitorul său strategic de dezvoltare.

*Această așezare între munte și vale, la confluența formelor de relief și a drumurilor care unesc Oltenia de Sub Munte cu inima Carpaților, conferă comunei **Baia de Fier** o identitate geografică puternică și un potențial strategic distinct. Poziția sa, bogată în resurse naturale, valori peisagistice și oportunități de acces, influențează direct direcțiile de dezvoltare prevăzute în strategie, orientând comuna către o evoluție echilibrată, sustenabilă și ancorată în specificul său natural și cultural.*

Repere istorice

Baia de Fier este una dintre așezările din țara noastră, care alături de alte câteva localități, a contribuit, prin resturile fosile umane descoperite de cercetători, speologi și istorici, pe

teritoriul ei, la studierea apariției omului pe pământ cu mii de ani în urmă, precum și la conlocuirea lui, pentru un timp îndelungat, împreună cu animalele sălbatice sau domestice. Cu toate că primele documente scrise care o introduc în istorie datează abia de la sfârșitul secolului al XV-lea (1480), existența Băii de Fier ca așezare umană este mult mai veche, ea întinzându-se până departe în negura trecutului, fără istorie scrisă, în zecile de mii de ani, când omul abia rupt din animalitate, trăia încă împreună și puțin diferențiat de antropoidele din care și-a smuls existența.

Săpăturile arheologice întreprinse de Institutul de Arheologie al Academiei Române, în anii 1951, 1953, 1955 în Peștera Muierilor din această comună au scos la iveală mai multe unelte aparținând așa-numitei culturi musteriene din paleoliticul mijlociu (120.000 - 100.000 ani î.Hr.), cultura caracterizată printr-o tehnică mai evoluată față de tehnică paleoliticului inferior, precum și printr-o cioplire a pietrelor și a oașelor. Cu ocazia acestor săpături au fost descoperite "vârfuri de sulică" lucrate din os, prin șlefuire. Au fost descoperite în aceeași perioadă numeroase fragmente ceramice provenite din vase aparținând mai multor culturi materiale ca: neoliticul timpuriu, Salcuta, Cornișor, Cotofeni, Glina II - Aninoasa, prima și a doua epocă a fierului, (cultura dacică), epoca feudală și recentă. Ce mai puternică dintre toate este cultura dacică.

Au mai fost descoperite în plus, două podoabe din bronz: o sulă de aramă și o verigă din epoca bronzului (1700 - 1000 T.Hr.). Resturile fosile umane musteriene ale omului care a trăit în urmă cu peste 100.000 ani - un craniu, un fragment de mandibulă și celelalte oase descoperite în peșteră, aparținând unei femei în vârstă de 40 - 45 ani de tip "Homo sapiens fossilis" (omul de tip actual). Săpăturile au arătat ca primii ocupanți au fost urșii peșterilor care își găseau aici bârlogul. În cimitirul lor, s-au putut număra, numai pe podeaua peșterii resturile scheletice a 183 urși.

Din epoca fierului (1150 - 100 ani I. Hr.) a fost descoperită în peșteră, o zăbală de cal, ceea ce indică folosirea calului ca animal de călărie. Săpăturile arheologice în anii 1957 - 1958, în fundul de căldare din spatele cheiului Galbenului au scos la iveală urmele cuptoarelor primitive de topit fier, a căror existență însă se pare că este mult mai recentă.

După aproape un mileniu și jumătate de lipsa de știri despre dezvoltarea în continuu a formațiunii sociale sătești, transformată în trib dac local peste care s-a suprapus, prin conlocuire elementul romanic cu toată retragerea legiunilor romane de către Aurelian (271), Baia de Fier își face apariția în istorie pe bază de documente scrise.

Elementul caracteristic al acestei intrări în istorie îl constituie faptul că această formațiune socială sătească apare de la început în conținutul documentațiilor sub numele de Baita, nume pe care continuă să-l păstreze, fără schimbare în toate documentele secolelor XV, XVI și până la jumătatea secolului XVII - când o găsim pentru prima dată individualizată sub numele actual de Baia de Fier.

Comuna Baia de Fier apare în documentele secolelor XV - XVI ca fiind alcătuită din două sate (Baia, Sohodolul), iar după aceea din trei sate (Baia, Sohodolul și Neagra - astăzi cătunul Negreni). Pământul pe care s-a configurat, în urmă cu multe secole, actuala comună Baia de Fier, a fost stăpânit la început în devălmeșie. Data fiind poziția de munte a acestei așezări țărănești, cu teren alcătuit mai mult din suprafețe cu fâneață naturală, plantații de pomi roditori, vita de vie și perdele de păduri naturale, deci cu mai puțin teren propice culturilor de cereale și legume, locuitorii s-au dedicat încă din străvechi timpuri ocupației de creștere a vitelor, cirezilor de cornute și turmelor de oi pășunând în devălmeșie pe moșia comunei, organizată sub obște sătească.

Primul document păstrat până în prezent și care confirmă în forma scrisă existență istorică a satului Baia de Fier datează din 8 ianuarie 1480. Prin el Matei Basarab cel Tânăr, domnitorul Munteniei întărește boierului Avram Ticuci și fraților săi Bran, Radu și Patru, stăpânirea peste 24 de sate, dobândite de ei "fie pe calea moștenirii, fie pe calea cumpărării, fie pe cale de zestre", moșii date mai mult de domn Dobrei, soția lui Ticuci, pentru "căci le sunt vechi ocine" printre care este enumerat și satul Baita.

Din acest document rezultă că satul Baita apare în istorie ca sat domnesc, pe care domnul îl donează după bună lui voie, împreună cu locuitorii de pe el, diferiților lui slujitori. Locuitorii apar ca, clacasi pe moșia acestui Jupan Ticuci boier al voievodului Basarab cel Tânăr, și timp de sute de ani după aceea, starea jalnică și condițiile economice ale locuitorilor au fost și au rămas legate de moșia care a trecut succesiv de la un boier la altul și de la aceștia la mănăstiri, fără a schimba însă și condiția juridică a locuitorilor. Documentul numește comună Baita, nume care se reproduce și în documentele secolului al XVII-lea (1645) când comună este identificată pentru prima dată sub numele de Baia de Fier.

Un alt document scris, păstrat până astăzi datează din 9 martie 1502, în care se face mențiunea despre munții care aparțineau comunei, munți care poartă și astăzi același nume (Micaia, Coasta, Borra) în timp ce alții și-au pierdut denumirea și care nu au putut fi identificați.

De-a lungul timpului despre comuna Baia de Fier se vorbește în diferite documente ale vremii prin care se fac tranzacții de terenuri și bunuri între mânăstirea Hurezu, boieri și alte funcții domnești. De asemenea masiva participare a locuitorilor comunei Baia de Fier la revoluția lui Tudor Vladimirescu este relatata dintr-un document datat din 30 decembrie 1821. De asemenea, în numeroase documente ale vremii se arată componența comunei Baia de Fier ca făcând parte din plaiul Novaci, situată pe ambele maluri ale pârâului Baia de Fier (astăzi Galbenul), se limitează la est cu comună Polovragi, la vest cu Cernadia, la sud cu Poienari, la nord se întinde până la pârâul Latorita. Comuna se compune din trei cătune: Baia, Sohodolul și Neagra, cu o suprafață de 11.300 ha din care trei părți sunt ale satului și a unei părți a locuitorilor care sunt clacasi împroprietăriți. Din numărul acestor hectare, 8800 ha sunt arături, 560 ha sunt livezi, 5600 ha sunt păduri și 4600 ha sunt pășuni. Produce în medie 1920 kg porumb, 1500 kg fasole, 380 dl tuica, 12000 kg branza, 6751 kg lână, 800 kg cânepă, 13 kg ceară, 50 stupi, etc.. Comuna are 254 familii cu 1095 suflete, din care 208 contribuabili și 7 soldați dorobanți cu schimbul. Locuitorii posedă 1077 vite cornute, 163 cai, 4500 oi, 505 rămători, 257 capre, 50 pluguri, 60 care cu boi, 7 căruțe cu cai. Venitul comunei este de 1800 lei, iar cheltuielile de lei 1789. Document extras din Dicționarul Geografic al județului Gorj alcătuit de colonelul I. Vasiliu-Năsturel la 1892. Despre participarea locuitorilor la cele două războaie mondiale se vorbește în numeroase documente scrise ale vremii.

A făcut parte din cadrul raionului Novaci, regiunea Oltenia până în anul 1968 când s-a stabilit o nouă împărțire administrativ - teritorială, când prin Legea 2/1968 s-a comasat cu comuna Cernadia, devenind comună Baia de Fier, fiind alcătuită din localitățile Baia de Fier și Cernadia, alcătuire care se menține și astăzi.

RÂNCA

Rânca este situată la altitudinea de 1520 - 1580 m pe versantul sudic al Muntelui Corneșu Mare (sectorul Parâng - Sud), fiind cea mai spațioasă zonă turistică din arealul munților Parâng.

Turiștii sunt atrași de această locație în special în sezonul de iarnă, în Rânca fiind construite și puse în funcțiune numeroase pârtii de schii cu diferite lungimi și grade de dificultate situate până la altitudini de 2000 m.

Scurt istoric Rânca

Începutul dezvoltării zonei Rânca e legat de întemeierea la Novaci a Băncii Populare Gilortul la inițiativa lui Dumitru Brezulescu, pe atunci student al Facultății de Drept a Universității București.

Născut la Novaci la 20 septembrie 1879, Dumitru Brezulescu a înființat Banca Populară Gilortul la 6 ianuarie 1902. Inițial, banca a avut 26 de membrii, cu un capital de 72 de lei. Scopul înființării băncii era dezvoltarea Novaciului și îmbunătățirea situației materiale a locuitorilor săi. În perioada 1902-1910 banca a făcut progrese uimitoare. Astfel, capitalul social a ajuns la peste 2 000 000 de lei, iar numărul membrilor a ajuns la 1774. În aceste condiții, Banca Populară Gilortul devenise una dintre cele mai importante bănci populare din România.

Dumitru Brezulescu a fost ales încă de la înființare membru în Consiliul de Administrație al băncii, ulterior devenind președinte și director al băncii. Absolvent al Facultății de Drept a Universității București în anul 1905 cu lucrarea Contribuțiuni la studiul proprietății în devălmășie a munților noștri, Dumitru Brezulescu a contribuit, prin intermediul Băncii Populare Gilortul la realizarea rețelei de drumuri din Novaci.

De asemenea, fondurile Băncii Populare Gilortul au contribuit la edificarea unei biblioteci locale, la acordarea unor burse pentru tinerii dedicați învățaturii.

Urmare a eforturilor sale pentru dezvoltarea zonei prin intermediul băncii, Dumitru Brezulescu a fost ales în trei sesiuni consecutive, între anii 1912-1916, deputat din partea Partidului Național Liberal în cadrul Colegiului III pentru Camera Deputaților.

În anul 1909 Dumitru Brezulescu a fost decorat cu Ordinul Coroana României în grad de cavaler, iar în 1911 cu Ordinul Steaua României. A murit la 12 iulie 1916 în urma unei septicemii, fiind înmormântat la Novaci. La tristul eveniment au luat parte numeroși localnici aducându-i un pios omagiu celui ce a fost întemeietorul Novaciului modern.

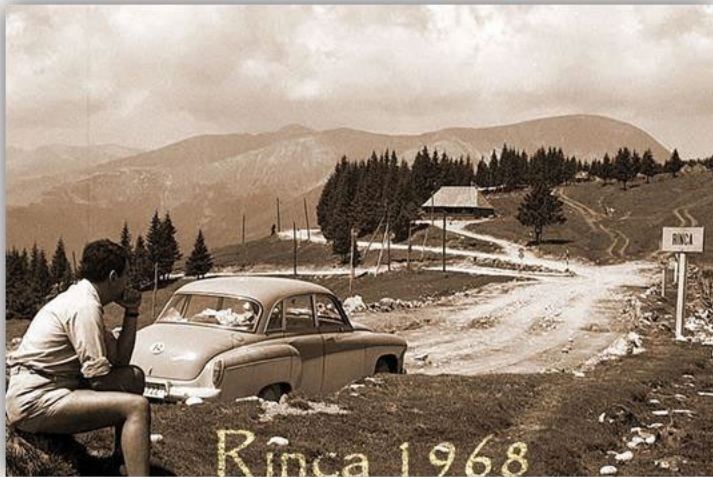
După anul 1916 cei ce au preluat conducerea Băncii Populare Gilortul din Novaci au pus în aplicare majoritatea proiectelor elaborate de către Dumitru Brezulescu. Unele dintre acestea vizau dezvoltarea turismului, în acest sens hotărându-se la 24 aprilie 1924 de către Consiliul de Administrație al Băncii Populare Gilortul începerea construcției hotelului Gilortul din Novaci.

Fondurile Băncii Populare Gilortul din Novaci au fost utilizate și pentru construirea la Novaci a: școlii primare, bisericii, spitalului, uzinei electrice, unui nou sediu al băncii, a unei pepiniere de 5 hectare de pomi fructiferi, mori, pive și ferăstraie.

În anul 1930 Banca Populara Gilortul a pus în practică proiectul lui Dumitru Brezulescu vizând crearea unei stațiuni montane la Rânca, construind 6 cabane cu câte 5 camere, iar în anul 1937 a fost dată în folosință cabana centrală din Rânca, la acest fapt contribuind și primul ministru de atunci al României, liberalul Gheorghe Tătărescu.

Din punct de vedere administrativ, din 1908 până la cel de-al doilea război mondial, Novaciul și, după 1930, zona montană Rânca au făcut parte din plasa Novaci ce avea în componență 13 comune. Începând din anul 1911 i se vor adăuga încă două comune.

După încheierea celui de-al doilea război mondial și instalarea regimului comunist în România, în septembrie 1950 s-a înființat la Novaci Comitetul Provizoriu al raionului Gilort. Ulterior, în septembrie 1952 s-a înființat raionul Novaci. Până în anul 1952, raionul Gilort a făcut parte din regiunea Gorj, în 1952 a fost arondat regiunii Craiova și, ulterior, regiunii Oltenia.

În 1960 s-a luat hotărârea desființării raionului Novaci, teritoriul său fiind integrat raionului Gilort, cu reședința la Targu-Carbunesti. În 1968, în cadrul noii organizări administrativ-teritoriale a țării, și cu crearea județelor, Rânca a fost integrată județului Gorj.

Până în decembrie 1989 la Rânca a existat o cabană a OJT

Gorj, o cabană administrată de către Universitatea din Craiova și o cabană a sindicatelor miniere din bazinul carbonifer al Olteniei. În apropiere se afla și o unitate militară unde se realiza instrucția recruților din cadrul trupelor de vânători de munte.

După revoluția din decembrie 1989 s-au creat condițiile pentru dezvoltarea în zonă a unei stațiuni montane cu facilități moderne. În acest sens este elocventă decizia de desființare a unității militare, investițiile realizate în ultimii ani în modernizarea drumului de acces în zonă, precum și cele pentru realizarea unui domeniu schiabil. Investiții masive s-au făcut în construirea de noi spații moderne de cazare puse la dispoziția turiștilor. În aceste condiții, în ultimii ani Rânca a devenit o reală atracție pentru turiști.

Istoria comunei Baia de Fier reprezintă o mărturie a continuității umane și a adaptării la un mediu complex, în care natura, resursele și oamenii au format de-a lungul secolelor o comunitate statornică și harnică. De la urmele străvechi ale omului preistoric descoperite în Peștera Muierilor, până la transformările sociale și economice moderne, localitatea a traversat etape care i-au consolidat identitatea și reziliența.

Această moștenire istorică nu are doar o valoare culturală și simbolică, ci și una strategică: ea fundamentează direcțiile de dezvoltare durabilă ale comunei, bazate pe respectul pentru patrimoniu, pe valorificarea tradițiilor și pe protejarea mediului natural care a susținut viața aici de milenii.

Prin recunoașterea și integrarea acestor repere istorice în planificarea actuală, strategia de dezvoltare a comunei Baia de Fier își propune să continue firul istoriei locale într-o formă modernă – aceea a unei comunități care își onorează trecutul, dar privește spre viitor cu încredere, echilibru și responsabilitate.

Relieful

Relieful comunei Baia de Fier se înscrie în categoria reliefului subcarpatic montan, caracterizat printr-o succesiune armonioasă de forme de trecere între depresiunea subcarpatică și zona montană propriu-zisă a Munților Parâng. Așezarea localității la contactul dintre masivele calcaroase și luncile râurilor conferă teritoriului o morfologie variată și spectaculoasă, cu un peisaj de o frumusețe aparte, rezultat al interacțiunii dintre factorii tectonici, climă, vegetație și activitatea umană.

Comuna se desfășoară pe o altitudine medie de aproximativ 700 m, dar relieful urcă treptat spre nord, unde atinge culmi de peste 1.200-1.400 m în zona de contact cu Munții Parâng. În contrast, spre sud, terenul coboară lin către lunca râului Olteț, formând un relief mai domol, potrivit pentru așezări și agricultură. Această variație altitudinală conferă peisajului local un caracter etajat, cu zone distincte din punct de vedere morfologic, climatic și funcțional.

Relieful montan și carstic

Partea nordică a teritoriului este dominată de relieful carstic, dezvoltat în formațiuni calcaroase ce aparțin Parângului de Sud. Aici se regăsesc fenomene carstice de mare valoare științifică și turistică, precum Cheile Galbenului, Cheile Oltețului și faimoasa Peșteră a Muierilor, una dintre cele mai importante formațiuni subterane din România. Aceste elemente definesc un relief spectaculos, cu abrupturi, doline, avene, lapiezuri și văi adânci, sculptate de apele care au modelat roca de-a lungul mileniilor.

Peștera Muierilor, formată în calcare jurasice, impresionează prin galeriile sale dispuse pe patru niveluri și prin bogăția formațiunilor de stalactite și stalagmite. Aceste elemente nu doar conferă un aspect unic reliefului, ci reprezintă și un vector de dezvoltare turistică de importanță națională.

Relieful de vale și depresiune

Zona centrală a comunei este traversată de râul Galbenu, care a sculptat o vale adâncă și pitorească, marcând linia de echilibru între formele montane și cele de deal. În lungul acestei văi s-au format terase fertile, folosite tradițional pentru agricultură și așezări. Totodată, procesele de eroziune și sedimentare au contribuit la formarea unui microrelief specific, cu lunci ușor ondulate și versanți domoli, favorabili locuirii.

În partea sudică, relieful coboară către Depresiunea Oltețului, unde predomină terenurile cu pante mici și suprafețe netede, adecvate culturilor agricole, infrastructurii și zonelor de locuire. Această tranziție lină între deal și vale face ca Baia de Fier să aibă un teritoriu echilibrat din punct de vedere morfologic, care oferă atât stabilitate pentru construcții, cât și potențial pentru dezvoltarea economică.

Procese geomorfologice și resurse naturale

Relieful comunei este rezultatul interacțiunii dintre procesele endogene și exogene, care au generat forme variate: eroziuni pe versanți, prăbușiri carstice, torenți și alunecări de teren de mică amploare. Zonele cu expunere sudică sunt mai stabile, în timp ce versanții abrupti din nord și nord-vest necesită lucrări de protecție și amenajare pentru a preveni degradarea solurilor și pierderea vegetației.

Resursele naturale asociate reliefului - calcarele, rocile sedimentare, pășunile alpine și pădurile - au modelat deopotrivă structura economică și identitatea comunității. Ele au determinat ocupații tradiționale precum păstoritul, prelucrarea lemnului, exploatarea minieră (grafitul și fierul, în trecut) și turismul speologic și montan.

Relieful complex și spectaculos al comunei Baia de Fier constituie un element definitoriu pentru dezvoltarea locală. Pe de o parte, el oferă resurse și atractivitate turistică remarcabilă, iar pe de altă parte impune provocări de ordin infrastructural și de protecție a mediului.

În contextul strategiei de dezvoltare 2025-2035, relieful devine un factor strategic de orientare:

- *determină localizarea investițiilor în infrastructură și locuire în zonele stabile și accesibile;*
- *oferă direcții pentru dezvoltarea turismului sustenabil și ecologic în arealele carstice și montane;*
- *impune măsuri de conservare și protecție în zonele cu risc natural.*

Astfel, relieful nu este doar cadrul fizic al comunei, ci un capital natural care susține identitatea locală și oferă direcții clare pentru o dezvoltare echilibrată, sustenabilă și adaptată specificului teritoriului.

Climatul

Climatul comunei Baia de Fier este de tip temperat continental moderat, cu influențe montane evidente datorate poziționării sale la contactul dintre Depresiunea Getică și Munții Parâng. Această așezare în zona de tranziție între deal și munte generează un microclimat blând și echilibrat, marcat de diferențe moderate de temperatură și o distribuție relativ uniformă a precipitațiilor pe parcursul anului.

Caracteristici generale

Temperatura medie anuală se situează în jurul valorii de 8-9°C, cu variații în funcție de altitudine și expunerea versanților. Iernile sunt reci, dar nu aspre, cu temperaturi medii de -3 până la -5°C, în timp ce verile sunt răcoroase și plăcute, cu medii de 18-20°C. În zonele de altitudine mai ridicată, cum este cea a Râncii, temperaturile scad cu 4-6°C față de centrul comunei, iar durata stratului de zăpadă depășește frecvent 100 de zile pe an.

Precipitațiile anuale au valori cuprinse între 750-950 mm, cu un maxim în lunile mai-iunie și un minim în ianuarie-februarie. În perioadele calde, ploile sunt adesea torențiale, specifice zonelor montane, și contribuie la alimentarea apelor de suprafață și a izvoarelor. În sezonul rece, precipitațiile se manifestă predominant sub formă de zăpadă, asigurând un strat consistent în zona montană, favorabil activităților turistice de iarnă.

Influențe topoclimatice și microclimatice

Relieful variat al comunei imprimă microclimate locale distincte. Văile și depresiunile adăpostite au un regim termic mai blând și umiditate mai ridicată, ceea ce favorizează vegetația bogată și activitățile agricole. Pe versanții expuși sudic, temperaturile sunt ușor mai ridicate, iar vegetația prezintă trăsături de silvostepă, în timp ce versanții nordici sunt mai răcoroși și acoperiți cu păduri dense de fag și brad.

Aceste diferențe microclimatice determină o distribuție variată a culturilor și a utilizării terenurilor, dar și o diversitate peisagistică care contribuie la atractivitatea turistică a comunei.

Vânturi și fenomene meteorologice

Regimul vânturilor este dominat de circulația vest-est, specifică zonei carpato-danubiene. În timpul iernii, curenții reci de pe versanții Parângului aduc mase de aer mai dense în vale, în timp ce primăvara și toamna se manifestă adesea vânturi de tip foehn, care încălzesc și usucă aerul.

În zonele de altitudine, vânturile pot atinge viteze ridicate, în special pe crestele din zona Rânca, unde ele modelează vegetația și influențează confortul climatic.

Fenomenele meteorologice extreme - cum ar fi ploi torențiale, viscoale sau ceața persistentă din sezonul rece - sunt prezente doar episodic și rareori cauzează pagube majore.

Totuși, în zonele de pantă accentuată, ploile abundente pot declanșa procese de eroziune și scurgeri de torenți, ceea ce impune măsuri de prevenire și amenajare a terenurilor.

Impactul climatului asupra vieții și dezvoltării locale

Climatul echilibrat al comunei Baia de Fier reprezintă un atu esențial pentru calitatea vieții și pentru dezvoltarea activităților economice. Temperaturile moderate și aerul curat favorizează turismul montan, recreativ și de sănătate, iar stratul stabil de zăpadă din zona Râncea susține turismul de iarnă și sporturile montane.

Pentru agricultură, regimul pluviometric și temperaturile blânde asigură condiții bune pentru pajiști naturale, culturi furajere și livezi de pomi fructiferi, în timp ce pădurile montane beneficiază de un climat propice regenerării naturale.

În contextul schimbărilor climatice actuale, Baia de Fier se află într-o poziție relativ avantajoasă, dar strategiile de dezvoltare trebuie să includă măsuri de adaptare - în special pentru gestionarea eficientă a resurselor de apă, protejarea solurilor și prevenirea riscurilor naturale asociate cu ploile abundente și variațiile de temperatură.

Prin caracterul său blând, curat și divers, climatul comunei influențează direct direcțiile strategice de dezvoltare:

- încurajează extinderea turismului sustenabil și a activităților de agrement pe tot parcursul anului;
- susține dezvoltarea agriculturii ecologice și a produselor tradiționale montane;
- creează premise pentru creșterea atractivității zonei ca spațiu de locuire și recreere.

Astfel, climatul nu este doar un element natural, ci un factor strategic de competitivitate teritorială, care contribuie la consolidarea identității locale și la orientarea dezvoltării durabile a comunei Baia de Fier.

Tendențe climatice recente și adaptare

În ultimele două decenii, comuna Baia de Fier a resimțit, asemenea altor localități din zona subcarpatică, efectele variabilității climatice: perioadele de secetă s-au prelungit ușor în sezonul estival, iar episoadele de ploi torențiale și vânturi puternice au devenit mai frecvente. Deși schimbările nu au atins niveluri critice, ele evidențiază nevoia de adaptare locală prin gestionarea sustenabilă a resurselor de apă, modernizarea infrastructurii agricole și forestiere, precum și prin promovarea unor practici ecologice de utilizare a terenurilor.

În același timp, climatul montan al zonei oferă avantaje competitive într-un context regional marcat de încălzire generală: păstrarea unui aer curat, menținerea stratului de zăpadă pe durate mai lungi în zona Râncea și posibilitatea extinderii sezonului turistic fac din Baia de Fier un teritoriu rezilient și adaptabil. Prin integrarea acestor realități în planificarea strategică 2025-2035, comuna își poate consolida profilul de destinație verde și durabilă, bazată pe echilibru climatic, calitate a mediului și armonie între om și natură.

Hidrografia

Rețeaua hidrografică a comunei Baia de Fier reflectă în mod fidel structura reliefului și condițiile climatice ale zonei de contact dintre Subcarpații Meridionali și Munții Parâng. Teritoriul este bogat în ape de suprafață și subterane, iar dinamica acestora a modelat

peisajul, a influențat activitățile economice și a determinat, de-a lungul timpului, amplasarea așezărilor umane.

Rețeaua hidrografică de suprafață

Comuna este traversată de râul Galbenu, afluent al Oltețului, care reprezintă axa hidrografică principală și elementul ce structurează spațiul locuit. Galbenu izvorăște din versanții sudici ai Munților Parâng, străbate teritoriul comunei pe direcția nord-sud și colectează o serie de pâraie laterale, între care se remarcă pâraul Baia, Botota și Cernădia. Râul Olteț, situat la est, constituie limita naturală a teritoriului administrativ, având un rol major în drenajul apelor de pe versanții estici. Prin defileul său spectaculos, Oltețul a sculptat una dintre cele mai impresionante formațiuni carstice din țară - Cheile Oltețului - care, împreună cu Cheile Galbenului, conferă comunei un peisaj natural de excepție și un potențial turistic considerabil.

Pe lângă importanța lor peisagistică, aceste cursuri de apă contribuie la alimentarea pajiștilor și a terenurilor agricole, oferind posibilități de extindere a sistemelor de irigații la scară mică. De asemenea, apele curgătoare constituie surse importante pentru gospodării și pentru ecosistemele forestiere și de pășune.

Ape subterane și izvoare

În subsolul calcaros al comunei se dezvoltă un sistem complex de ape subterane și carstice, care alimentează numeroase izvoare și pâraie permanente. Cele mai cunoscute izvoare sunt cele din zona Cheilor Galbenului, Cernădia și Polovragi, unde apa de infiltrație iese la suprafață în forme spectaculoase, adesea captate pentru consumul local.

Debitele izvoarelor sunt relativ constante pe tot parcursul anului, datorită regimului pluviometric echilibrat și a caracterului montan al bazinului de alimentare. Calitatea acestor ape este ridicată, fiind în general nepoluate și cu mineralizație redusă, ceea ce le conferă potențial de utilizare în scopuri potabile sau balneare.

Lacuri, torenți și regim hidrologic

Pe teritoriul comunei nu există lacuri naturale permanente de dimensiuni mari, însă se întâlnesc mici acumulări artificiale sau naturale temporare în zonele de luncă. În perioadele cu ploi abundente, pâraiele torențiale pot înregistra viituri de scurtă durată, care afectează sectoarele joase ale văilor Galbenului și Cernădiei.

Procese de eroziune de pe versanți și transportul de aluviuni necesită monitorizare permanentă, în special în zonele cu drumuri sau construcții în apropierea cursurilor de apă. În acest sens, lucrările de regularizare și amenajare hidrotehnică, combinate cu împăduriri și perdele de protecție, contribuie la stabilizarea terenurilor și la reducerea riscului de inundații locale.

Resurse de apă și utilizări

Resursele de apă ale comunei Baia de Fier sunt suficiente pentru necesitățile actuale ale populației, agriculturii și turismului. Alimentarea cu apă potabilă se realizează prin captarea izvoarelor din zona montană, unde calitatea apei este superioară.

În ultimii ani, în contextul dezvoltării infrastructurii de turism, s-a evidențiat necesitatea extinderii și modernizării sistemului de alimentare cu apă, pentru a face față creșterii sezoniere a consumului, mai ales în zona Rânca și în sectorul pensiunilor turistice.

Din perspectiva economiei verzi, resursele hidrografice pot fi valorificate și prin microhidrocentrale de mică putere, cu impact redus asupra mediului, care ar putea contribui la autonomia energetică a unor gospodării sau obiective turistice izolate.

*Apa reprezintă un **element strategic esențial** pentru dezvoltarea comunei Baia de Fier, având multiple roluri: resursă vitală, vector de dezvoltare economică, factor de echilibru ecologic și element identitar al peisajului local.*

În contextul Strategiei de dezvoltare 2025-2035, direcțiile de acțiune vizează:

- *protejarea resurselor de apă de suprafață și subterane împotriva poluării și degradării;*
- *extinderea infrastructurii de captare și distribuție a apei potabile;*
- *integrarea apelor și a zonelor umede în proiecte turistice și de agrement;*
- *promovarea **managementului integrat al bazinelor hidrografice Galbenu-Olteț;***
- *reducerea riscului de inundații și torenți prin lucrări de stabilizare și împădurire.*

*Astfel, rețeaua hidrografică și resursele de apă nu sunt doar componente naturale ale teritoriului, ci **elemente-cheie ale strategiei de dezvoltare durabilă**, contribuind la menținerea echilibrului ecologic, la atractivitatea turistică și la calitatea vieții în comuna Baia de Fier.*

Soluri și resurse naturale

Teritoriul comunei Baia de Fier se caracterizează printr-o mare diversitate pedologică, rezultat al interacțiunii dintre relief, climă, vegetație și substratul geologic. Solurile se dezvoltă pe o gamă variată de roci - calcare, marne, gresii, șisturi cristaline și depozite deluviale - care determină o morfologie etajată și o fertilitate diferențiată a terenurilor. Această diversitate oferă condiții favorabile atât pentru agricultură, cât și pentru silvicultură și activități economice bazate pe resurse naturale.

Structura pedologică

În zona de deal și de luncă, predominantă în partea sudică și centrală a comunei, se întâlnesc soluri brune-eumezobazice și cernoziomuri levigate, cu textură mijlocie, bogate în humus și elemente nutritive. Aceste soluri sunt pretabile pentru culturi agricole diverse - cartof, porumb, legume de grădină, dar mai ales pajiști și fânețe naturale, care susțin tradiția locală a creșterii animalelor.

Pe versanții mai înalți și în zona montană apar soluri brune acide și brun-roșcate de munte, mai puțin fertile, dar acoperite cu vegetație forestieră densă. Acestea au un rol esențial în stabilizarea versanților, reglarea regimului hidric și protejarea biodiversității. În apropierea formațiunilor carstice (Cheile Galbenului, Cheile Oltețului), solurile sunt subțiri și fragmentate, dezvoltate pe calcare dure, ceea ce impune restricții privind utilizarea agricolă, dar oferă un peisaj spectaculos și o floră specifică zonelor carstice.

În luncile râurilor Galbenu și Olteț, solurile aluviale sunt fertile și ușor de lucrat, reprezentând zone cu potențial agricol ridicat, potrivite pentru grădinărit, livezi și culturi perene.

Utilizarea terenurilor

Suprafața totală a comunei este de aproximativ 12.025 ha, dintre care:

- 4.494 ha reprezintă terenuri agricole;
- 7.531 ha sunt terenuri neagricole, în principal păduri, fânețe și zone naturale protejate.

Distribuția echilibrată între suprafețele agricole și forestiere conferă localității un caracter mixt, agro-silvic, specific zonelor montane, în care agricultura tradițională coexistă cu activități forestiere, turistice și de agrement.

Resurse naturale și economice

Comuna Baia de Fier dispune de resurse naturale variate, care au contribuit în mod semnificativ la dezvoltarea sa de-a lungul timpului. Cele mai importante sunt:

- Resursele minerale - zona este cunoscută din vechime pentru exploatarea fierului și grafitului, care au dat și denumirea localității („Baia de Fier”). Deși activitatea minieră a fost sistată, existența acestor resurse conferă potențial pentru proiecte viitoare de reconversie economică sau de valorificare turistică a patrimoniului industrial.
- Pădurile - ocupă peste 7.000 ha și sunt formate preponderent din fag, gorun, molid și brad, cu un rol vital în echilibrul ecologic și climatic al zonei. Ele oferă resurse lemnoase, dar și oportunități pentru dezvoltarea turismului ecologic și a activităților de educație ambientală.
- Pajiștile și fânețele naturale - reprezintă o resursă agricolă esențială pentru creșterea animalelor, oferind baze furajere bogate, în special pentru ovine și bovine. Aceste terenuri contribuie și la menținerea peisajului tradițional, definitoriu pentru identitatea comunei.
- Resursele carstice și speologice - Peștera Muierilor și Cheile Galbenului sunt elemente naturale de patrimoniu național, care îmbină valoarea științifică cu potențialul turistic și educativ.

Rol ecologic și conservare

Solurile și resursele naturale ale comunei joacă un rol crucial în menținerea echilibrului ecologic. Ele asigură servicii ecosistemice esențiale - reglarea apei și a temperaturii, sechestrarea carbonului, protecția biodiversității - și contribuie la sănătatea mediului și calitatea vieții locuitorilor.

De aceea, o componentă importantă a strategiei de dezvoltare o reprezintă gestionarea durabilă a resurselor naturale: prevenirea eroziunii solurilor, combaterea deșertificării pe terenurile degradate, promovarea împăduririlor și încurajarea practicilor agricole ecologice.

Resursele naturale și potențialul pedologic al comunei Baia de Fier constituie fundamentul dezvoltării economice și a sustenabilității teritoriale. Ele definesc direcții strategice precum:

- dezvoltarea agriculturii montane și a produselor tradiționale locale;
- valorificarea durabilă a resurselor forestiere și turistice;
- reintroducerea circuitelor economice bazate pe resurse locale;
- protejarea și reconversia siturilor miniere cu valoare istorică.

Prin valorificarea responsabilă a solurilor și a resurselor naturale, comuna își consolidează poziția de model de dezvoltare rurală durabilă, în care echilibrul dintre om și natură devine motorul progresului.

Diagnostic sectorial - profil și recomandări

Teritoriul comunei Baia de Fier se definește printr-un ansamblu echilibrat de elemente naturale, istorice și culturale, care îi conferă **identitate, stabilitate și potențial de dezvoltare durabilă**. Analiza caracteristicilor generale evidențiază un profil teritorial complex, în care mediul natural se îmbină armonios cu activitățile economice tradiționale și cu o dinamică turistică în creștere.

Profil teritorial și resurse

Baia de Fier este o comună montană cu specific agro-turistic, amplasată într-un cadru natural de excepție, în zona de contact dintre Subcarpații Olteniei și Munții Parâng. Poziția geografică favorabilă, diversitatea formelor de relief, abundența resurselor de apă și climatul echilibrat conferă localității un **capital natural valoros**, care susține activități economice diverse - de la agricultură și creșterea animalelor, la silvicultură, turism și meșteșuguri.

Solurile fertile din zonele de vale și deal, pădurile întinse, pajiștile naturale, resursele carstice și speologice, alături de patrimoniul istoric și cultural, conturează un teritoriu cu **identitate clară și resurse multiple de dezvoltare**. Totodată, infrastructura rutieră bine conectată (DN67, DJ665) facilitează accesul către centrele urbane și zonele turistice din jur (Rânca, Polovragi, Horezu, Târgu Jiu).

Puncte forte identificate

- Poziție geografică avantajoasă, la intersecția rutelor turistice și economice din zona Olteniei de Sub Munte;
- Relief variat, cu valoare peisagistică și turistică ridicată (Cheile Galbenului, Cheile Oltețului, Peștera Muierilor);
- Climat echilibrat, curat, favorabil turismului și activităților agro-pastorale;
- Rețea hidrografică bogată, resurse de apă de calitate superioară;
- Păduri, fânețe și terenuri agricole care oferă resurse pentru dezvoltarea durabilă;
- Patrimoniu istoric și cultural valoros, cu identitate locală bine conturată;
- Potențial ridicat pentru turism sustenabil, ecologic și cultural.

Vulnerabilități și constrângeri

- Fragmentarea terenurilor agricole și accesul limitat la infrastructuri de irigații;
- Riscuri naturale punctuale (alunecări de teren, torenți, eroziune);
- Infrastructură edilitară și turistică încă neuniform dezvoltată între satele componente;
- Valorificare redusă a resurselor minerale istorice și a patrimoniului industrial;
- Presiune sezonieră asupra rețelelor de utilități în zonele turistice;
- Lipsa unor mecanisme de management integrat al mediului și resurselor naturale.

Oportunități strategice

- Dezvoltarea turismului integrat (speologic, montan, ecologic, cultural);
- Diversificarea economiei locale prin inițiative verzi, agroturism și produse tradiționale;
- Crearea de parteneriate locale (GAL, ONG-uri, sector privat) pentru gestionarea durabilă a resurselor;
- Valorificarea patrimoniului natural și cultural ca motor al identității teritoriale;
- Adaptarea la schimbările climatice prin măsuri verzi de gestionare a apei și solului;
- Reconvertirea siturilor miniere în spații educaționale și turistice tematice.

Recomandări strategice generale

1. **Dezvoltare echilibrată și adaptată reliefului** - investițiile în infrastructură și construcții să fie orientate către zonele stabile, fără impact asupra ecosistemelor montane și carstice.
2. **Valorificarea integrată a resurselor naturale** - prin extinderea agriculturii montane ecologice, a produselor cu valoare adăugată și a lanțurilor scurte de aprovizionare.

3. **Turism sustenabil și identitate locală** - consolidarea brandului „Baia de Fier - poarta spre Parâng” și dezvoltarea de produse turistice tematice (drumeții, speoturism, gastronomie locală, ecoturism).
4. **Protejarea mediului și gestionarea riscurilor** - implementarea de măsuri pentru prevenirea eroziunii, stabilizarea versanților și reducerea poluării apelor;
5. **Rețele verzi și educație ecologică** - încurajarea inițiativelor locale privind reîmpădurirea, reciclarea și tranziția energetică;
6. **Inovare și digitalizare rurală** - integrarea soluțiilor digitale pentru monitorizarea resurselor și sprijinirea întreprinderilor rurale;
7. **Parteneriate intercomunale și regionale** - Baia de Fier să se poziționeze ca actor activ în parteneriatele teritoriale din zona montană Parâng-Polovragi-Horezu.

Concluzie

Diagnosticul sectorial arată că **Baia de Fier dispune de o bază naturală solidă și de un profil local distinct**, care o recomandă pentru o dezvoltare durabilă, echilibrată și inteligentă. Provocările viitorului - de la schimbările climatice la adaptarea economică - pot fi transformate în oportunități printr-o **strategie coerentă de valorificare a resurselor locale, de protejare a mediului și de promovare a identității rurale**.

Astfel, comuna Baia de Fier își poate consolida rolul de **pilon de dezvoltare turistică și ecologică în nordul județului Gorj**, devenind un exemplu de echilibru între tradiție și modernitate, între om și natură.

PROFIL DEMOGRAFIC

Evoluția demografică a României se caracterizează prin trenduri negative pe termen lung, iar potrivit estimărilor realizate la nivel național și internațional, fără a lua în considerare migrația externă, dar ținând cont de o creștere a speranței de viață la naștere, populația României ar putea să scadă la 18,3 milioane în anul 2030, urmând să ajungă la 16,3 milioane la mijlocul secolului.

Consecințele acestor trenduri vor avea un impact asupra multor domenii ale vieții economico-sociale: forță de muncă, educație și formare profesională, servicii sociale și de sănătate, dezvoltare regională, etc. Ținând seama de aceste elemente, este o prioritate de interes național elaborarea unei Strategii privind populația României pe termen lung (până în anul 2050) și foarte lung (până la sfârșitul secolului), care ar trebui să vizeze trei obiective principale:

- Ameliorarea stării de sănătate;
- Reducerea mortalității și creșterea duratei medii de viață;
- Evitarea unei emigrații importante ca dimensiune.

Pentru a asigura creșterea calității vieții cetățenilor și persoanelor rezidente în România și pentru reducerea și inversarea declinului demografic, vor fi urmărite următoarele obiective orientative:

- Înscrierea pe o tendință sigură de diminuare a reducerii numărului populației generale.
- Reducerea ratei sărăciei la un nivel comparabil cu media UE din acel an.

- Asigurarea accesului tuturor cetățenilor și rezidenților la servicii de sănătate, educație și sociale de calitate.
- Asigurarea accesului nediscriminatoriu al tuturor persoanelor pe piața muncii
- Cuprinderea tuturor persoanelor apte de muncă în sistemul de educație și formare profesională continuă, inclusiv a celor în vârstă de peste 50 ani.

Populația reprezintă elementul de bază al potențialului economic al unui teritoriu. Prin urmare, cunoașterea aspectelor privind numărul, structura și evoluția acesteia în timp reprezintă punctul de pornire al tuturor analizelor.

În conformitate cu datele oferite de Institutul Național de Statistică, populația Regiunii Sud-Vest Oltenia era, la data de 1 ianuarie 2023, de 2.086.576 persoane, ceea ce reprezintă 9,51% din populația României.

În ceea ce privește județul Gorj, potrivit aceleiași surse, populația stabilă totală era de 344.720 persoane, reprezentând aproximativ 16,52% din populația regiunii și 1,57% din populația totală a României.

În multe țări, s-a observat că, pe măsură ce populația îmbătrânește și scade, aceasta se concentrează înăuntru, dar mai ales în proximitatea marilor orașe. În Spania, de exemplu, se observă un contrast puternic între scăderea populației în multe zone din interiorul țării și creșterea rapidă a populației din proximitatea Madridului. Fuenlabrada, oraș din proximitatea Madridului, avea o populație de doar 7.000 de locuitori în 1970. Aceasta urcase la 200.000 în doar 40 de ani. Multe din suburbiile madrilene sunt orașe în toată regula, cu mari cartiere de blocuri, servicii publice complexe și activități economice proprii. Împreună, suburbiile Madridului au peste 3.000.000 de locuitori, mai mult decât întreaga regiune Castilia și Leon, care se întinde pe 90.000 de km².

Și în România se observă un fenomen similar, mai ales în partea sudică a țării. Populația crește cu viteză atât în București și Ilfov, precum și în marile centre urbane și mai ales în jurul acestora, dar este în declin pronunțat în majoritatea celorlalte județe, cu precădere în mediul urban mic.

Evoluția populației după domiciliu

În perioada 2016-2025, comuna Baia de Fier a înregistrat o scădere treptată, dar constantă a populației cu domiciliul stabil, de la 4.292 de locuitori în 2016 la 3.981 în 2025. Aceasta reprezintă o reducere de aproximativ 7,25% în nouă ani, echivalentă cu o pierdere de circa 35 de locuitori anual.

Trendul descrescător este evident pe întreaga perioadă analizată, fără episoade de creștere semnificativă. După anul 2020, ritmul de scădere se accentuează ușor, reflectând probabil efectele migrației economice, îmbătrânirea populației și declinul natural (diferența negativă dintre numărul de decese și cel de nașteri).

1. Dinamica populației și factori determinanți

Evoluția numerică a populației confirmă un proces lent, dar continuu de depopulare, specific zonelor montane din România, mai ales celor cu economie tradițională și acces limitat la infrastructuri moderne de servicii și locuri de muncă.

Cei mai importanți factori care explică această dinamică sunt:

- Scăderea natalității - un fenomen generalizat la nivel național, resimțit și la nivelul comunei; familiile tinere sunt tot mai puține, iar numărul mediu de copii pe familie este sub nivelul de înlocuire demografică.

- Migrația externă și internă - tinerii și populația activă se deplasează către centre urbane sau zone turistice mai dezvoltate (Novaci, Târgu Jiu, Râmnicu Vâlcea), ori în afara țării, pentru oportunități de muncă mai avantajoase.
- Îmbătrânirea populației - ponderea persoanelor vârstnice (peste 60 de ani) este în creștere, în timp ce grupa tânără (0-14 ani) se reduce semnificativ, accentuând dezechilibrul generațional.
- Lipsa atractivității rezidențiale - deși Baia de Fier beneficiază de un cadru natural excepțional, oferta de locuri de muncă, servicii și facilități urbane este limitată, ceea ce determină un exod lent, dar constant, al populației tinere.

2. Distribuția și structura populației

Deși analiza grafică surprinde doar evoluția totală, tendința descrescătoare se reflectă, cel mai probabil, și în structura internă:

- numărul gospodăriilor scade ușor, iar dimensiunea medie a gospodăriei se reduce (familii mai mici, numeroși vârstnici singuri);
- ponderea populației active tinde să scadă, fapt ce poate genera presiune asupra serviciilor sociale și economice;
- în paralel, crește ponderea populației inactive (pensionari, persoane vârstnice), ceea ce afectează dinamica fiscală locală.

3. Implicații asupra dezvoltării locale

Depopularea progresivă are o serie de efecte directe și indirecte asupra comunității:

- Reducerea forței de muncă locale, ceea ce limitează atractivitatea pentru investiții și dezvoltarea microîntreprinderilor;
- Îmbătrânirea populației rezidente, care implică o cerere crescută pentru servicii medicale, sociale și de îngrijire la domiciliu;
- Presiune asupra sistemului educațional, din cauza scăderii numărului de elevi, care poate duce la comasarea claselor sau chiar a unităților de învățământ;
- Diminuarea bazei de contribuabili și, implicit, a veniturilor proprii ale bugetului local;
- Schimbări în structura socială a comunității, cu posibile efecte asupra coeziunii sociale și a implicării civice.

Pe de altă parte, procesul de reducere a populației poate fi văzut și ca o oportunitate de recalibrare: Baia de Fier are șansa de a se orienta către un model de dezvoltare cu densitate redusă, dar calitate crescută a vieții, bazat pe turism sustenabil, produse locale, patrimoniu natural și cultură rurală autentică.

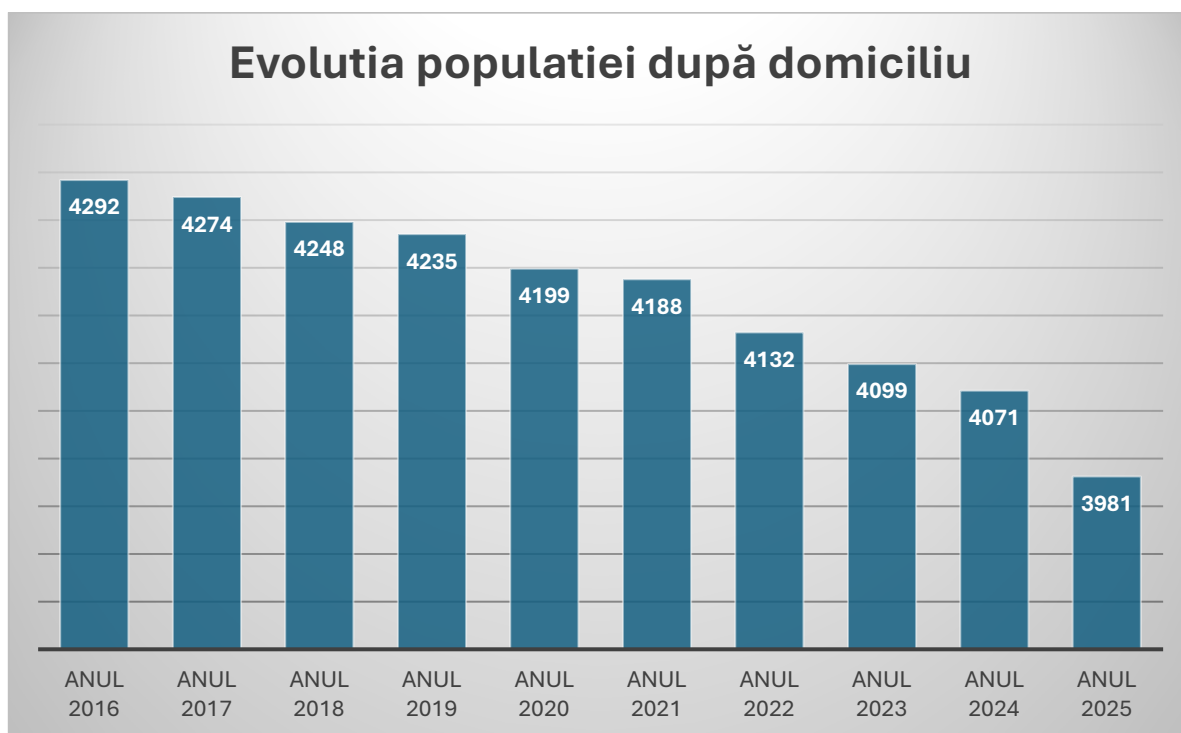
4. Recomandări strategice

Pentru a contracara efectele negative ale declinului demografic, strategia locală ar trebui să se concentreze pe:

- Creșterea atractivității rezidențiale prin îmbunătățirea infrastructurii publice, a serviciilor de utilități și a calității mediului construit;
- Susținerea familiilor tinere prin politici de locuire, facilități educaționale moderne și programe sociale integrate;
- Valorificarea potențialului turistic ca motor al economiei locale și generator de locuri de muncă sezoniere și permanente;
- Promovarea economiei verzi și a antreprenoriatului local, pentru a stimula reîntoarcerea tinerilor plecați în străinătate;
- Adaptarea serviciilor sociale la nevoile unei populații în curs de îmbătrânire, prin centre de zi, servicii de proximitate și voluntariat comunitar.

Concluzie

Evoluția populației comunei Baia de Fier indică o comunitate care se află într-o etapă de maturitate demografică, dar cu potențial de redresare prin investiții orientate către oameni. În următorul deceniu, provocarea majoră nu este doar menținerea populației existente, ci transformarea comunei într-un spațiu rural atractiv pentru locuire, muncă și recreere - un loc unde mediul natural, infrastructura modernă și calitatea vieții converg pentru a restabili echilibrul demografic.

Evoluția Natalității

Analiza evoluției natalității în comuna Baia de Fier pentru perioada 2015-2024 evidențiază un trend descrescător pronunțat, care confirmă tendințele generale de scădere a fertilității în mediul rural românesc, dar și particularitățile zonei montane.

Numărul de nașteri anuale a variat între 19 și 39, cu oscilații moderate în prima parte a perioadei și o scădere vizibilă după anul 2021. Dacă în 2018 și 2022 s-au înregistrat vârfuri pozitive (39 și respectiv 38 de nou-născuți), ultimii ani indică un declin accentuat, atingând în 2024 cel mai scăzut nivel al întregului interval - doar 19 nașteri.

1. Dinamică și tendințe

Natalitatea în Baia de Fier prezintă o evoluție oscilantă, dar cu o tendință generală de scădere. Media anuală a perioadei este de aproximativ 30-31 de nașteri, ceea ce, raportat la o populație de circa 4.000 de locuitori, înseamnă o rată brută a natalității estimată la 7-8% - ușor sub media județeană și națională.

Declinul din ultimii ani (2022-2024) poate fi pus în legătură cu:

- scăderea numărului de femei tinere de vârstă fertilă, ca urmare a migrației;
- instabilitatea economică și lipsa oportunităților locale pentru tinerii părinți;
- modificarea comportamentului familial - tendința de a amâna întemeierea unei familii sau de a avea mai puțini copii;

- factori sociali și culturali, inclusiv dorința tot mai frecventă de mobilitate, carieră sau studii în afara localității.

2. Implicații asupra structurii demografice

Scăderea natalității contribuie direct la reducerea populației tinere și accentuează fenomenul de îmbătrânire demografică. În condițiile unui număr constant sau în creștere de decese, balanța naturală a populației este negativă, determinând un declin natural pronunțat.

Această dinamică are efecte multiple asupra comunității:

- diminuarea numărului de copii preșcolari și școlari, ceea ce duce la presiune asupra rețelei educaționale (comasarea grupelor sau reducerea efectivelor școlare);
- scăderea pe termen mediu a populației active, ceea ce va influența piața locală a muncii;
- îmbătrânirea accelerată a populației, cu efecte asupra sistemului social și de sănătate.

3. Analiză comparativă și context

Comparativ cu situația națională, unde rata natalității în mediul rural s-a menținut între 8-9% în ultimul deceniu, comuna Baia de Fier se situează ușor sub media rurală, însă nu într-o situație critică. Particularitatea zonei este că, deși nivelul natalității este modest, fluctuațiile anuale indică existența unei vitalități demografice reziduale - adică un nucleu stabil de familii tinere care pot constitui baza pentru redresarea demografică dacă sunt sprijinite prin politici locale.

4. Recomandări strategice

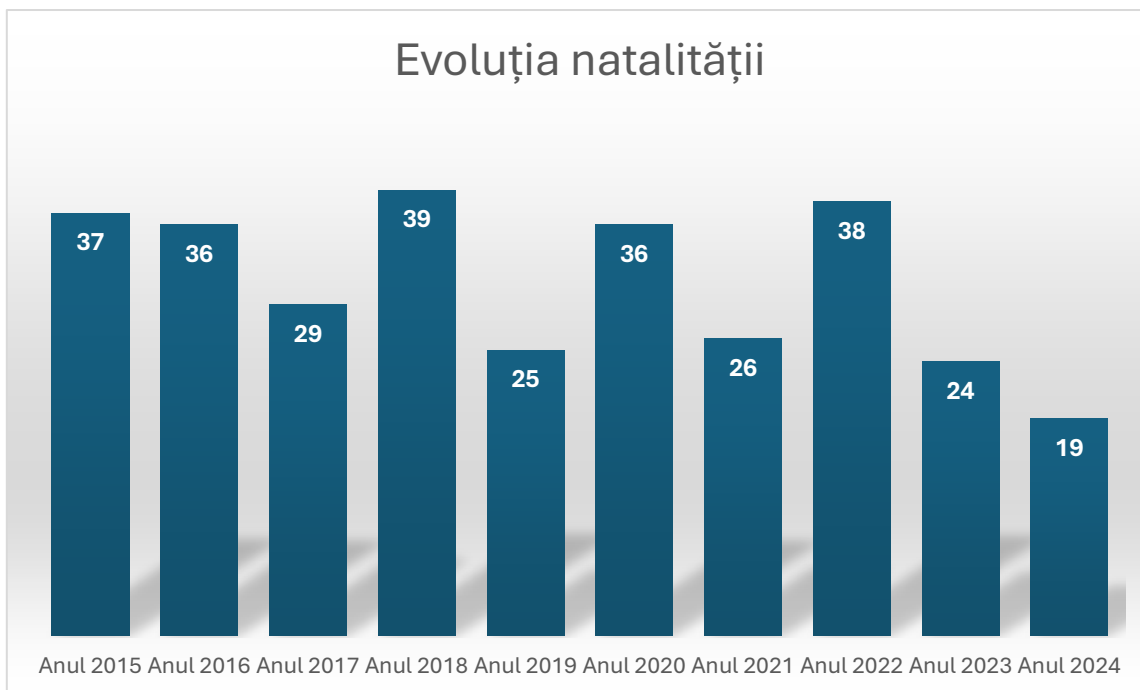
Pentru contracararea tendinței negative și stimularea natalității, sunt recomandate măsuri integrate:

- Programe de sprijin pentru familiile tinere - subvenții pentru locuințe, terenuri, sau sprijin pentru reabilitarea locuințelor existente;
- Dezvoltarea infrastructurii educaționale și preșcolare, cu servicii de tip creșă sau program prelungit la grădiniță;
- Politici locale de stimulare a întoarcerii tinerilor din străinătate sau din mediul urban, prin oferirea de facilități pentru instalare și microafaceri;
- Integrarea dimensiunii familiale în proiectele de dezvoltare turistică (activități de voluntariat, educație în natură, locuințe de serviciu pentru angajații din turism);
- Campanii locale de promovare a vieții de familie și a valorilor comunitare, care pot sprijini reînnoirea generațională.

5. Concluzie

Evoluția natalității în comuna Baia de Fier reflectă un proces de contracție demografică naturală, specific zonelor rurale montane, dar nu ireversibil. Prin intervenții coordonate în domeniul educației, locuirii și al serviciilor pentru familii, comuna are șansa de a reactiva potențialul său demografic și de a crea condițiile pentru stabilitate generațională.

Natalitatea nu este doar un indicator statistic, ci un semnal strategic privind viitorul comunității - o busolă pentru politicile publice care trebuie să pună în centrul dezvoltării omul și familia.

Evoluția Mortalității

În perioada 2015-2024, comuna Baia de Fier a înregistrat o mortalitate ridicată, cu valori anuale situate între 39 și 61 de decese, conform unei evoluții fluctuante, dar fără semne de reducere pe termen lung. Media decadelor analizate este de aproximativ 52 de decese anual, ceea ce indică o rată a mortalității de 12-13%, peste media națională din mediul rural.

1. Dinamică generală

Analiza graficului arată o alternanță între ani cu valori moderate (2017-2018, 2023) și perioade de creștere accentuată (2020-2021, 2024).

Vârful maxim de mortalitate este consemnat în anul 2021, cu 61 de decese, context corelat probabil cu impactul pandemiei de COVID-19 asupra populației vârstnice. De asemenea, se observă o creștere din nou în 2024 (55 de decese), semn că, deși scăderea în 2023 a fost notabilă (39), trendul general rămâne unul preponderent ascendent.

Această constanță a mortalității ridicate reflectă structura demografică îmbătrânită a comunei, unde ponderea populației de peste 60 de ani este semnificativă, iar generațiile tinere nu reușesc să asigure înnoirea populației active.

2. Factori determinanți

Principalele cauze care susțin nivelul ridicat al mortalității sunt:

- Îmbătrânirea accentuată a populației - o parte importantă a locuitorilor se află în grupa de vârstă 60-80 de ani, categorie cu vulnerabilitate ridicată la afecțiuni cronice;
- Acces limitat la servicii medicale de proximitate - lipsa unui centru medical permanent, distanța până la unități spitalicești (Novaci, Târgu Jiu) și deficitul de personal medical rural;
- Izolare geografică și condiții de transport dificil în sezonul rece, care pot întârzia intervențiile medicale de urgență;
- Factori socio-economici - venituri reduse, alimentație modestă, stresul ruralității îmbătrânite, lipsa activității fizice regulate.

3. Implicații asupra echilibrului demografic

Comparând datele mortalității cu cele ale natalității, se observă un spor natural negativ constant în toată perioada analizată.

De exemplu:

- în 2018 s-au născut 39 de copii și au decedat 42 de persoane → spor natural = -3;
- în 2021: 26 de nașteri vs. 61 de decese → -35;
- în 2024: 19 nașteri vs. 55 de decese → -36.

Această situație indică o pierdere naturală anuală medie de 25-30 de locuitori, contribuind semnificativ la declinul populației totale observat anterior. Practic, Baia de Fier înregistrează un dezechilibru demografic structural, în care generațiile care dispar nu mai sunt înlocuite prin nașteri.

4. Analiză contextuală

Tendința este specifică localităților montane și subcarpatice, unde densitatea scăzută, îmbătrânirea și migrația tinerilor conduc la o piramidă demografică inversată. Totuși, în cazul Băii de Fier, mortalitatea nu are cauze de ordin catastrofic (epidemii, poluare, factori industriali), ci este legată de procese naturale și sociale.

Aceasta oferă premise bune pentru intervenții corective prin politici locale - adică reducerea riscurilor și îmbunătățirea calității vieții pentru seniori.

5. Recomandări strategice

Pentru reducerea efectelor mortalității ridicate și creșterea speranței de viață, strategia locală ar trebui să vizeze:

- Dezvoltarea serviciilor medicale de proximitate, prin puncte sanitare moderne, cabinete medicale și sprijin pentru medicii de familie;
- Programe de sănătate preventivă pentru vârstnici (screening, educație sanitară, activități fizice adaptate);
- Îmbunătățirea accesului la urgențe și transport medical, mai ales în sezonul rece;
- Promovarea unui stil de viață activ și echilibrat, prin amenajarea de spații verzi, trasee de promenadă și programe comunitare;
- Dezvoltarea rețelei de asistență socială pentru persoanele singure și vulnerabile.

6. Concluzie

Evoluția mortalității în comuna Baia de Fier confirmă o stare demografică de îmbătrânire avansată, dar și un potențial real de ameliorare prin intervenții coordonate în domeniul sănătății și al serviciilor sociale.

Reducerea mortalității nu depinde doar de sistemul medical, ci de întregul ecosistem local - infrastructură, transport, locuire, stil de viață și suport comunitar.

În acest context, abordarea strategică trebuie să integreze componenta demografică în viziunea de dezvoltare teritorială, orientând comuna către un model de longevitate activă și calitate a vieții, specific unei comunități rurale moderne și responsabile.

Bilanțul demografic natural

Analiza cumulată a natalității și mortalității în comuna Baia de Fier pentru perioada 2015-2024 evidențiază un spor natural constant negativ, ceea ce confirmă procesul de declin demografic structural al localității.

În aproape fiecare an al perioadei analizate, numărul de decese a depășit semnificativ numărul de nașteri, diferența fiind cuprinsă între -5 și -36 de persoane anual.

1. Situația comparativă a indicatorilor demografici naturali

- Anii 2015-2018 au prezentat un echilibru relativ, cu fluctuații moderate între natalitate și mortalitate, dar fără inversarea trendului negativ;
- Perioada 2019-2021 a fost marcată de o accentuare a pierderilor naturale, cauzată de scăderea nașterilor și creșterea numărului de decese, în special în 2020-2021, anii pandemici;
- După 2022, se observă o ușoară revenire demografică temporară (scădere a mortalității în 2023), dar aceasta nu este suficientă pentru compensarea pierderilor anterioare;
- În anul 2024, diferența dintre cele două componente (19 nașteri și 55 decese) indică o pierdere naturală de 36 persoane, printre cele mai ridicate din deceniul analizat.

2. Tendințe generale și semnificație

Aceste valori confirmă un proces de depopulare naturală și o înnoire demografică insuficientă, tipică zonelor rurale montane.

Indicele de îmbătrânire este în creștere, iar raportul dintre vârstnici și tineri se inversează treptat, ceea ce pune presiune pe sistemul local de servicii publice și pe capacitatea economică a comunității.

Pe termen lung, menținerea unui spor natural negativ conduce la:

- reducerea populației rezidente;
- creșterea dependenței demografice (mai mulți inactivi decât activi);
- slăbirea potențialului de dezvoltare economică locală;
- nevoia de adaptare a politicilor publice la un profil social dominat de seniori.

3. Impact strategic asupra dezvoltării locale

Bilanțul natural negativ este un semnal strategic major, care reclamă intervenții multisectoriale:

- reîntinerirea demografică prin atragerea și stabilizarea familiilor tinere;
- dezvoltarea unei oferte economice și locative competitive, care să favorizeze migrația pozitivă (revenirea tinerilor plecați);
- adaptarea infrastructurii sociale și medicale la realitatea unei populații în curs de îmbătrânire;
- promovarea unei culturi a sănătății și a prevenției, pentru reducerea mortalității premature;
- proiecte de locuire și economie verde care să atragă noi rezidenți din mediul urban spre zona montană, în special prin turism, microafaceri și telemuncă.

4. Concluzie

Bilanțul demografic natural al comunei Baia de Fier evidențiază o contracție biologică lentă, dar constantă, specifică localităților rurale aflate la confluența dintre tradiție și tranziție economică.

Deși indicatorii actuali arată un deficit demografic, potențialul de redresare există - prin politici inteligente de locuire, educație, sănătate și sprijin familial, comunitatea poate transforma vulnerabilitatea demografică într-un proces de reechilibrare socială și teritorială.

Structura populației pe categorii de vârstă

Conform datelor pentru anul 2024, comuna Baia de Fier avea o populație totală de 4.071 locuitori, distribuită inegal pe grupe de vârstă, cu o piramidă demografică ce reflectă un proces de îmbătrânire avansată și o bază tânără îngustă.

1. Distribuția populației și structura generațională

Grupa de vârstă 0-14 ani însumează doar 484 de copii (aprox. 11,9% din totalul populației), ceea ce indică un nivel redus al reînnoirii generaționale.

Grupa 15-34 ani reunește circa 963 persoane (23,7%), reprezentând tinerii și adulții tineri - segment cheie pentru piața muncii, dar numeric insuficient pentru a echilibra procesul natural de înlocuire a generațiilor.

Cea mai consistentă pondere o dețin grupele de vârstă mijlocie (40-59 ani), totalizând aproximativ 1.352 de persoane (33,2% din populația totală). Acest segment este coloana vertebrală a forței de muncă locale, însă se află la limita superioară a vârstei active, ceea ce va genera, în următorul deceniu, un val semnificativ de treceri către vârsta de pensionare.

Populația vârstnică (peste 60 ani) este estimată la 986 persoane, adică 24,2% din total, valoare peste media rurală națională, ceea ce confirmă caracterul îmbătrânit și stabil al comunității, specific zonelor montane.

2. Tendințe demografice

Structura de vârstă actuală relevă o serie de tendințe importante:

- Baza demografică îngustă (copii și adolescenți puțini) sugerează o scădere a natalității și o perspectivă de reducere a efectivelor școlare în următorii ani;
- Segmentul tinerilor adulți (20-34 ani), esențial pentru dinamismul economic și social, este subdimensionat, în special ca urmare a migrației;

- Preponderența grupelor 45-59 ani indică o comunitate activă, dar aflată în pragul tranziției către vârsta inactivă;
- Creșterea ponderii seniorilor (65+ ani) denotă nevoia de servicii sociale și medicale adaptate.

Pe termen mediu (până în 2035), dacă nu intervin factori compensatori (migrație pozitivă, reîntoarcerea tinerilor, stimularea natalității), comuna riscă o scădere suplimentară a populației active și o accentuare a dezechilibrului între generații.

3. Indicatori derivați și interpretare

- Indicele de îmbătrânire (raportul între populația de 60+ și cea sub 15 ani) este de aproximativ 2,03, ceea ce înseamnă că pentru fiecare copil există doi vârstnici - un raport care indică o stare demografică dezechilibrată.
- Raportul de dependență demografică (populația inactivă vs. activă) este estimat la aproximativ 64%, ceea ce implică presiune fiscală și socială asupra segmentului activ.
- Media de vârstă estimată depășește 45 de ani, situând Baia de Fier printre comunele cu populație matură, stabilă, dar aflată în tranziție către o etapă de îmbătrânire accentuată.

4. Implicații și nevoi strategice

Structura de vârstă are implicații directe asupra dezvoltării locale și asupra priorităților strategice:

- Educație și tineret: necesitatea menținerii rețelei școlare prin măsuri de consolidare a efectivelor (inclusiv copii din localități învecinate) și prin dezvoltarea activităților extracurriculare atractive;
- Piața muncii: orientarea către formarea profesională adaptată turismului, serviciilor locale și economiei verzi, pentru a păstra tinerii activi în zonă;
- Servicii sociale și medicale: adaptarea infrastructurii pentru populația vârstnică (centre de zi, asistență la domiciliu, programe de îngrijire comunitară);
- Politici de locuire: stimularea revenirii familiilor tinere prin loturi de teren, reabilitarea caselor tradiționale și sprijin pentru activități independente.

5. Concluzie

Structura populației comunei Baia de Fier în anul 2024 confirmă un profil demografic matur, cu tendință de îmbătrânire, dar cu o bază activă solidă și potențial de reechilibrare dacă sunt implementate politici de atragere a tinerilor și de valorificare a resurselor locale.

Strategia de dezvoltare 2025-2035 trebuie să vizeze consolidarea acestui echilibru prin revitalizarea segmentului tânăr, crearea de oportunități economice locale și dezvoltarea unui ecosistem social incluziv și intergenerațional.

Lectura vizuală a piramidei demografice

Graficul privind structura populației comunei Baia de Fier relevă o piramidă demografică de tip regresiv, caracterizată printr-o bază îngustă, un trunchi central robust și un vârf relativ extins.

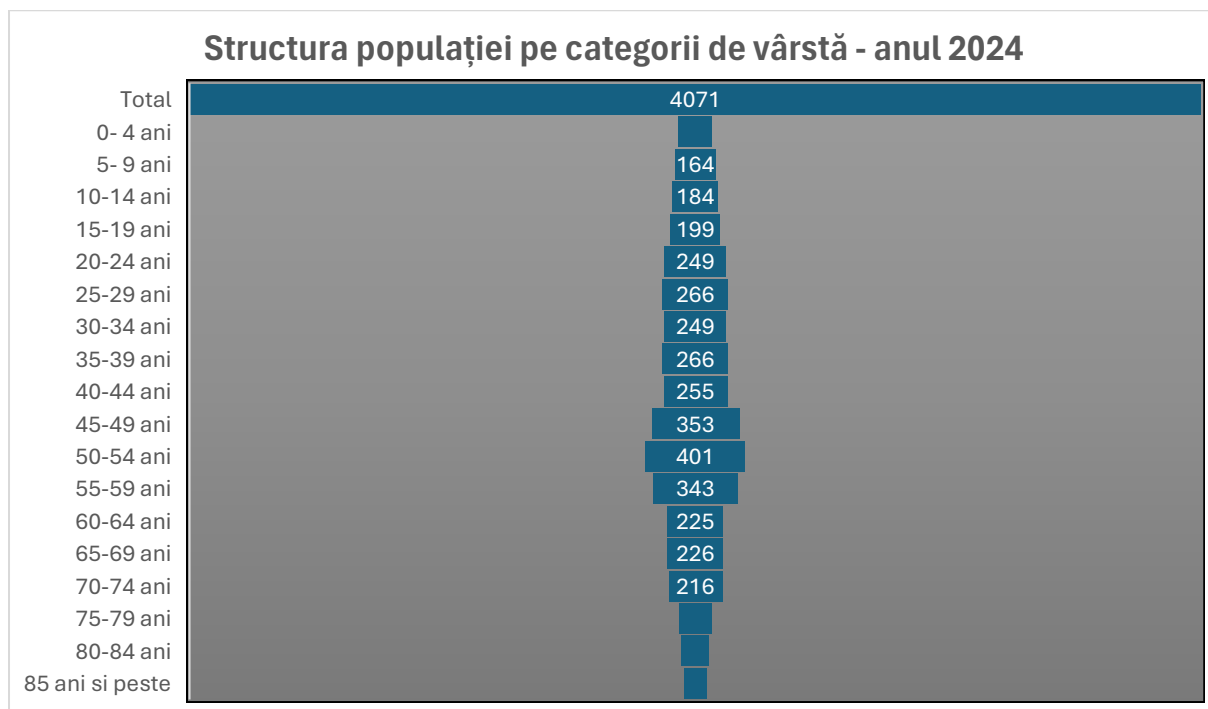
Această configurație ilustrează o populație îmbătrânită și stabilă, în care generațiile tinere sunt numeric inferioare celor adulte și vârstnice.

Baza piramidei - grupele 0-19 ani - este vizibil subțire, indicând o natalitate scăzută și o capacitate redusă de reînnoire naturală. În schimb, zona mediană, cuprinsă între 40 și 59 de ani, este cea mai bine reprezentată, formând o „centură demografică” dominantă, specifică localităților rurale cu tradiție agricolă și ocupații stabile.

Partea superioară a piramidei, corespunzătoare vârstelor de peste 60 de ani, are o lățime comparabilă cu segmentele adulte, ceea ce denotă o speranță de viață relativ bună și o prezență consistentă a populației vârstnice.

Totodată, numărul semnificativ al locuitorilor din grupele 70-84 de ani și existența unui nucleu de persoane de peste 85 de ani confirmă longevitatea populației și caracterul tradițional al comunității, unde legăturile sociale și stilul de viață rural contribuie la menținerea unei stări generale de sănătate.

Prin forma sa, piramida demografică a comunei Baia de Fier descrie un model specific zonelor montane, unde natalitatea este redusă, mortalitatea naturală este ridicată, iar echilibrul între generații se sprijină pe stabilitatea segmentului de vârstă medie. Această imagine vizuală trebuie interpretată strategic ca un semnal de tranziție demografică avansată, dar nu ireversibilă: prin intervenții coordonate în educație, locuire, sănătate și economie locală, Baia de Fier poate transforma această structură într-un model de comunitate rurală rezilientă și intergenerațională, în care echilibrul între tineri și vârstnici devine o resursă, nu o vulnerabilitate.

Analiza migrației în comuna Baia de Fier

Analiza fenomenului migraționist la nivelul comunei Baia de Fier, pentru perioada 2015-2024, arată un caracter preponderent negativ, în sensul că plecările din localitate depășesc stabilirile, ceea ce amplifică declinul natural al populației.

1. Tendințe generale

Deși județul Gorj, în ansamblu, se confruntă cu un sold migrator negativ constant, comuna Baia de Fier prezintă o evoluție relativ moderată, dar tot în scădere. În primii ani analizați (2015-2019), soldul migrator al comunei a variat între +3 și -10

persoane, indicând un echilibru fragil între venituri și plecări. După 2020 însă, balanța devine vizibil negativă - cu un minim de -54 persoane în 2024, anul cu cea mai ridicată pierdere migraționistă din ultimul deceniu.

Astfel, se conturează o tendință de intensificare a plecărilor, în special a celor cu domiciliul permanent stabilit în alte localități, semn că o parte a populației tinere și active alege să se mute în mediul urban sau în străinătate în căutarea unui trai mai stabil și a oportunităților economice.

2. Mișcarea internă și internațională

- Migrația internă (în interiorul țării) este dominantă. Majoritatea plecărilor au ca destinație alte localități mai dezvoltate din zona Subcarpaților Olteniei sau mari centre urbane.
- Migrația externă are un impact redus ca volum, dar semnificativ prin consecințe sociale: familii separate, copii rămași în grija bunicilor, scăderea populației active masculine.

Emigrările (plecări în străinătate) s-au menținut la niveluri foarte mici (1-3 persoane anual), dar constante, ceea ce sugerează un proces de emigrare selectivă și stabilă - pleacă cei tineri și calificați.

3. Cauze și factori determinanți

Principalele cauze ale migrației negative sunt:

- Lipsa oportunităților economice diversificate, în special pentru tineri;
- Accesul limitat la servicii publice moderne, care determină relocarea către zone urbane;
- Îmbătrânirea comunității și scăderea atractivității sociale a localității pentru familiile tinere;
- Apropierea de centre economice regionale, care facilitează migrația pendulară sau permanentă.

4. Impactul migrației asupra structurii demografice

Migrația contribuie semnificativ la:

- scăderea efectivului populației active, mai ales în segmentele 25-44 ani;
- accentuarea îmbătrânirii demografice, prin dezechilibrarea raportului între generațiile tinere și cele vârstnice;
- scăderea natalității, din cauza diminuării numărului de familii tinere rezidente;
- afectarea coeziunii sociale, în special prin creșterea numărului de gospodării monoparentale sau cu membri plecați în străinătate.

5. Comparație cu dinamica județeană

Comparativ cu media județului Gorj, care a înregistrat un sold migrator negativ de -1.301 persoane în 2024, comuna Baia de Fier are o pondere mică, dar semnificativă raportată la dimensiunea sa (-54 persoane).

Aceasta confirmă faptul că, deși nu este printre cele mai afectate localități ale județului, Baia de Fier se înscrie în același trend regional de depopulare prin migrație.

6. Implicații strategice și recomandări

Pentru a limita efectele migrației negative și a încuraja reîntoarcerea tinerilor, strategia locală ar trebui să promoveze:

- Crearea de oportunități economice locale (în turism, agroturism, servicii și meșteșuguri);
- Programe de sprijin pentru întreprinderile familiale și start-up-uri locale;

- Proiecte de tip „Revenirea acasă”, destinate tinerilor care doresc să se întoarcă din străinătate;
- Dezvoltarea infrastructurii sociale și digitale, pentru a crește atractivitatea localității;
- Campanii de imagine și branding local, care să revalideze identitatea Băii de Fier ca spațiu rural modern și ospitalier.

7. Concluzie

Migrația reprezintă, alături de sporul natural negativ, principalul factor de diminuare a populației din comuna Baia de Fier.

Totuși, analiza arată că aceste procese pot fi temperate prin politici de dezvoltare locală orientate către reînnoirea demografică, diversificarea economică și consolidarea legăturilor comunitare.

Nr. crt.	Indicator	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	Stabiliri cu domiciliul județul Gorj	5731	6601	6072	5899	6159	5897	5705	6701	6932	7450
2	Stabiliri cu domiciliul comuna Baia de Fier	52	59	45	45	49	62	44	46	67	48
3	Plecări cu domiciliul din localitate județul Gorj	6919	7849	7467	7706	8107	7544	7190	8305	8057	8751
4	Plecări cu domiciliul din localitate comuna Baia de Fier	49	63	52	55	56	53	67	65	80	102
5	Sold migrator județul Gorj (rând 1 – rând 3)	-1188	-1248	-1395	-1807	-1948	-1647	-1485	-1604	-1125	-1301
6	Sold migrator comuna Baia de Fier (rând 2 – rând 4)	3	-4	-7	-10	-7	9	-23	-19	-13	-54
7	Emigranți județul Gorj	113	143	148	171	204	140	277	377	355	275
8	Emigranți comuna Baia de Fier		1	2		2	2	1	3	1	0
9	Imigranți județul Gorj	35	41	53	54	79	44	56	85	86	90
10	Imigranți comuna Baia de Fier					1	2	0	0	1	0
11	Bilanț județul Gorj (rând 9 – rând 7)	-78	-102	-95	-117	-125	-96	-221	-292	-269	-185
12	Bilanț comuna Baia de Fier (rând 10 – rând 8)	0	-1	-2	0	-1	0	-1	-3	0	0

Diagnostic Sectorial - Profil Demografic și Recomandări

1. Profil demografic general

Comuna Baia de Fier prezintă, la nivelul anului 2024, o populație totală de 4.071 locuitori, în scădere constantă față de 4.292 persoane în 2016, ceea ce indică un declin demografic de aproximativ 5% în ultimul deceniu.

Tendința descrescătoare este rezultatul cumulat al sporului natural negativ și al migrației externe și interne, cu efecte vizibile asupra structurii de vârstă și asupra resurselor umane disponibile local.

Evoluția populației confirmă o tranziție demografică avansată, caracterizată prin:

- reducerea natalității (de la 37 de nou-născuți în 2015 la 19 în 2024);
- menținerea unei mortalități ridicate (peste 50 de decese anual);
- pierderi prin migrație de până la 54 persoane anual în ultimii ani.

2. Dinamica naturală a populației

Natalitatea și mortalitatea înregistrează valori dezechilibrate, cu un spor natural negativ constant pe întreaga perioadă analizată.

Scăderea numărului de nou-născuți reflectă atât migrația tinerilor, cât și îmbătrânirea populației rezidente. Mortalitatea se menține la un nivel ridicat, influențată de structura de vârstă, accesul limitat la servicii medicale de proximitate și factori social-economici locali. În acest context, comuna pierde anual, în medie, 25-30 de locuitori prin proces natural, ceea ce accentuează procesul de depopulare și determină nevoia urgentă de intervenții strategice pentru reînnoirea demografică.

3. Structura pe vârste și caracteristici de îmbătrânire

Structura populației evidențiază un profil demografic matur, cu un vârf numeric în grupele 40-59 ani, care însumează peste o treime din totalul locuitorilor. Populația tânără (0-19 ani) reprezintă doar 11,9%, în timp ce persoanele vârstnice (peste 60 ani) depășesc 24% din total, ceea ce conferă localității un indice de îmbătrânire de 2,03 - adică doi vârstnici la fiecare copil.

Această structură de tip „piramidă regresivă” ilustrează o comunitate stabilă, dar aflată în tranziție către o fază de dependență demografică ridicată, cu presiune crescută asupra serviciilor sociale, medicale și de locuire.

4. Migrația și mobilitatea populației

Migrația are o contribuție semnificativă la scăderea populației. Soldul migrator al comunei este negativ în aproape toți anii analizați, atingând -54 persoane în 2024. Cei mai afectați sunt tinerii și adulții activi (20-40 ani), care aleg relocarea spre centre urbane precum Novaci sau Târgu Jiu, ori spre alte județe și țări europene.

În sens invers, imigrarea este foarte redusă, ceea ce arată o atractivitate scăzută a localității pentru noii rezidenți, în pofida potențialului turistic și al calității mediului natural.

5. Concluzii diagnostice

- ✓ Populația comunei Baia de Fier se află într-o fază de îmbătrânire demografică avansată;
- ✓ Se manifestă un spor natural negativ constant, dublat de migrație externă și internă;
- ✓ Populația activă se restrânge, iar dependența demografică crește progresiv;
- ✓ Există riscul accentuării dezechilibrelor între generații și al diminuării forței de muncă locale;
- ✓ Se remarcă totuși o stabilitate a nucleului populației adulte, care poate constitui baza relansării demografice prin politici locale coerente.

6. Recomandări strategice

Pentru contracararea tendințelor de declin demografic și revitalizarea comunității, se recomandă următoarele direcții de acțiune strategice:

A. Reînnoirea și revitalizarea demografică

- stimularea natalității prin sprijinirea familiilor tinere (facilități de locuire, programe de îngrijire a copiilor, acces la servicii educaționale moderne);

- încurajarea revenirii tinerilor plecați, prin programe de tip „Revenirea acasă - Baia de Fier 2030”;
- promovarea unui climat social atractiv pentru familii tinere și investitori.

B. Creșterea atractivității rezidențiale

- dezvoltarea infrastructurii edilitare și de transport pentru a crește accesibilitatea;
- extinderea rețelei de utilități moderne și servicii digitale;
- valorificarea patrimoniului natural și turistic pentru a atrage noi rezidenți din mediul urban (televizori, microîntreprinzători, pensionari activi).

C. Îmbunătățirea calității vieții și a serviciilor sociale

- dezvoltarea serviciilor de sănătate și asistență la domiciliu pentru vârstnici;
- crearea de centre comunitare multifuncționale pentru socializare, educație și cultură;
- implementarea de programe de educație pentru sănătate și activitate fizică adaptată vârstei.

D. Consolidarea forței de muncă locale

- formare profesională continuă în domenii precum turismul, economia verde, meșteșugurile și serviciile comunitare;
- parteneriate între administrația locală, școală și mediul economic pentru formarea tinerilor în profesii de interes local;
- atragerea investițiilor în microproducție și servicii care să creeze locuri de muncă stabile.

7. Direcție strategică de perspectivă

Până în 2035, comuna Baia de Fier își poate transforma vulnerabilitățile demografice într-o strategie de reziliență locală, prin integrarea politicilor de dezvoltare economică, socială și turistică într-un model de comunitate rurală echilibrată, intergenerațională și sustenabilă. Demografia trebuie privită nu ca o constrângere, ci ca un indicator de performanță al coeziunii locale, unde stabilitatea, solidaritatea și atractivitatea devin vectorii principali ai dezvoltării.

Concluzie Generală

Profilul demografic al comunei Baia de Fier conturează imaginea unei comunități rurale aflate într-o etapă de tranziție demografică avansată, marcată de scăderea lentă, dar constantă a populației, de spor natural negativ și de o structură de vârstă îmbătrânită. Deși aceste tendințe reflectă procese regionale și naționale similare, în cazul Băii de Fier ele capătă o relevanță aparte, prin legătura directă dintre transformările demografice și perspectivele de dezvoltare economică, turistică și socială a localității.

Comuna păstrează însă un nucleu stabil de populație adultă activă, o resursă esențială pentru redresarea pe termen mediu, mai ales dacă sunt activate politici de atragere a tinerilor, diversificare economică și creștere a calității vieții. Tendința de îmbătrânire și declin poate fi inversată printr-o abordare integrată, care să îmbine revitalizarea demografică cu dezvoltarea teritorială și creșterea atractivității rezidențiale.

În perspectivă, comuna Baia de Fier are potențialul de a deveni un model de comunitate rurală rezilientă, care valorifică experiența generațiilor vârstnice, stimulează implicarea tinerilor și îmbină tradiția cu inovația, asigurând astfel continuitatea și echilibrul între generații.

Evoluțiile demografice descrise anterior nu pot fi privite izolat, ci trebuie corelate cu dinamica economică și socială a localității.

Structura populației, gradul de îmbătrânire, migrația și scăderea natalității influențează direct forța de muncă disponibilă, nivelul de educație, comportamentele de consum și potențialul investițional local.

*Astfel, analiza socio-economică devine esențială pentru înțelegerea modului în care resursele umane, infrastructura, turismul și economia locală pot susține redresarea demografică și transformarea comunei **Baia de Fier** într-un pol rural competitiv și atractiv, ancorat în principiile dezvoltării durabile.*

PROFIL ECONOMIC

La nivelul teritoriului regional pot fi constatate disparități referitoare atât la volumul și structura resurselor umane cât și la profilul economic și nivelul de dezvoltare a infrastructurii. Vâlcea face parte dintre județele industrializate din nordul Olteniei, alături de județul Gorj, ceea ce explică perioada dificilă de restructurare industrială de care a fost afectat. Reducerea populației ocupate în județele Vâlcea și Gorj a fost mai drastică din cauza restructurării industriei extractive. În prezent structura populației ocupate din aceste județe reflectă o orientare a economiei spre servicii și o ocupare mai redusă în agricultură comparativ cu județele sudice axate preponderent pe agricultură (între 44% și 50% din totalul populației ocupate pe județele respective).

Zonele mari de restructurare industrială sunt arii mai extinse care cuprind centre economice cu probleme în dezvoltarea sectorului industrial (conform H.G. nr. 399/2001).

Pentru a fi sprijinite în depășirea problemelor cu care se confruntă, zonele cu industrii în declin au fost incluse printre zonele prioritare stabilite la nivel național, care cuprind arii cu probleme complexe, zone de mare sărăcie sau cu probleme de degradare a terenurilor.

Dependența de industria minieră intrată în declin, cu consecințele sale sociale, este dovedită de existența pe teritoriul județului Gorj a 3 zone defavorizate, create în principalele zone de exploatare a carbunelui, unde procesul restructurării a generat cele mai importante probleme sociale: zona Motru-Rovinari, zona Albeni și zona Schela.

Economia județului Gorj se caracterizează printr-o structură industrial-agrară. Pe teritoriul județului Gorj la nivelul anului 2018 erau 6784 de unități active. Din totalul de 75145 salariați câți erau înregistrați în județul Gorj în 20192 (de 1,03 ori mai mulți comparativ cu anul 2018), 2,17% erau în agricultură și silvicultură; 17,1% în industria energetică; 13% în industria prelucrătoare; 12,7% în producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; 2,4% în distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor și activități de decontaminare; 8,18% în construcții; 14,7% în comerț cu ridicata și cu amănuntul; 4,9% în transport și depozitare; 3,4% în hoteluri și restaurante; 0,8% în informații și comunicații; 1% în intermediari financiare și asigurări; 0,3% în tranzacții imobiliare; 2,4% în activități profesionale, științifice și tehnice; 6,7% în activități de servicii administrative și servicii de suport; 4,8% în administrație publică, apărare și asigurări sociale din sistemul public; 7,5% în învățământ; 9,2% în sănătate și asistență socială; 1,1% în activități de spectacole, culturale și recreative; 0,6% în alte tipuri de activități în afara celor menționate. Diversificarea redusă a sectorului servicii în ansamblu este consecința dezvoltării cu

precădere a serviciilor conexe sectoarelor economice dominante (producție de energie și industrie extractivă).

Sectorul întreprinderilor mici și mijlocii este important în orice economie națională, datorită faptului că acestea se pot adapta mult mai repede la modificările pieței comparativ cu marile companii. Pentru a spijini sectorul întreprinderilor mici și mijlocii, economia națională trebuie să promoveze spiritul antreprenorial, iar pe baza acestuia să îmbunătățească competitivitatea economiei românești atât pe plan intern cât și internațional. Trebuie acordată o atenție deosebită domeniilor serviciilor și industriei, deoarece au un potențial de creștere sustenabil pe termen lung.

Conform datelor furnizate de listafirme.ro, în comuna Baia de Fier activează în momentul de față un număr de 236 operatori economici.

Firma	Caen	Domeniu	Cifra2024RON	Angajati2024
A & S TURISM CONSTRUCT SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	58.928.574,00	88
TRANSMITI SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	16.819.203,00	26
ELIGAT PROD SRL	4730	Comert cu amanuntul al carburantilor pentru autovehicule in magazine specializate	13.683.141,00	14
PAPNICTRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	10.804.272,00	19
VADUL BANIEI SRL	4711	Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse alimentare, bauturi si tutun	9.882.242,00	35
AUTOANGHEL TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	9.271.918,00	18
MONEMCOM 14 SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	8.199.935,00	20
AXS FERVIARE GROUP SRL	4212	Lucrari de constructii a cailor ferate de suprafata si subterane.	7.751.718,00	42
VIITORUL SRL	4939	Alte transporturi terestre de calatori n.c.a.	7.617.242,00	43
CXS TRANS 92 SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	5.712.798,00	9
COCA DIANA SRL	4773	Comert cu amanuntul al produselor farmaceutice, in magazine specializate	5.261.925,00	23
ANSIAN GROUPTRANSPORT SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	4.700.805,00	8

FELPYN TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	4.206.144,00	10
MITDUM TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	4.013.271,00	9
MINVETER SRL	7500	Activitati veterinare	3.999.728,00	13
A & E DINOEM TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	3.557.615,00	7
MULTIMIXT TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	3.513.245,00	10
PGPTRUCKSERV SRL	4520	Intretinerea si repararea autovehiculelor	2.990.891,00	10
COSMITEDY TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	2.783.644,00	6
LIVAKE TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	2.748.972,00	6
CRIDYSOR TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	2.493.793,00	5
ALDACOS TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	2.414.684,00	4
TRANSACTIV SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	2.339.901,00	4
XINELA PROD SRL	4730	Comert cu amanuntul al carburantilor pentru autovehicule in magazine specializate	2.316.398,00	4
BERNITRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	2.192.816,00	3
PIEMONTE SRL	4120	Lucrari de constructii a cladirilor rezidentiale si nerezidentiale	2.118.918,00	4
BRN MIRANDCONSTRUCT SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	2.093.077,00	4
EUROTURISM IMPORT EXPORT SRL	5520	Facilitati de cazare pentru vacante si perioade de scurta durata	2.058.270,00	17
VETROMK SRL	8299	Alte activitati de servicii suport pentru intreprinderi n.c.a.	1.850.497,00	29
ANDSPEEDMAR TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	1.809.630,00	3
PRESIDENT SPEDITION SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	1.764.231,00	4
ALFACTRUS METAL SRL	2511	Fabricarea de constructii metalice si parti componente ale structurilor metalice	1.698.444,00	9
LA SORIN SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	1.687.364,00	6

NICOBOR FOREST SRL	0220	Exploatarea forestiera	1.655.866,00	4
KYBAIDOTRANS 2018 SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	1.636.352,00	4
TRANSDAMEVE SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	1.558.954,00	3
ALPTUR SRL	5590	Alte servicii de cazare	1.485.547,00	11
CERNISION INT TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	1.483.913,00	5
PANN TRANS SRL	0220	Exploatarea forestiera	1.431.230,00	7
DINBO PREST SRL	4312	Lucrari de pregatire a terenului	1.380.477,00	5
MARLEXTRANS ZMN SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	1.286.846,00	2
ERDACOSORECI COM SRL	8299	Alte activitati de servicii suport pentru intreprinderi n.c.a.	1.284.211,00	21
VILA PRAGES SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	1.278.511,00	2
DEPOZIT PIATRA SRL	8130	Activitati de intretinere peisagistica	1.163.817,00	1
TIOTED 77 SRL	4532	Comert cu amanuntul de piese si accesorii pentru autovehicule	1.140.994,00	2
CSM LEDSHOP SRL	4791	Comert cu amanuntul prin intermediul caselor de comenzi sau prin Internet	1.139.901,00	2
TOURALESS TRANS SRL	4939	Alte transporturi terestre de calatori n.c.a.	1.048.236,00	3
RIGAROM TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	1.020.059,00	2
PANRUN SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	949.624,00	2
INDIVERS MON PREST SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	892.849,00	7
CONMARDANI TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	885.791,00	4
L C P TOUR SRL	5510	Hoteluri si alte facilitati de cazare similare	836.096,00	7
PANFOREST SRL	0220	Exploatarea forestiera	737.098,00	2
ADYEXPEDITION SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	709.153,00	1
MIPANDO SRL	1610	Taierea si rindeluirea lemnului	680.545,00	5
COSMICOM SRL	4711	Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu	677.745,00	0

		vanzare predominanta de produse alimentare, bauturi si tutun		
ANRUPAND SRL	1610	Taierea si rindeluirea lemnului	647.672,00	1
DOPRAVA RAZVAN SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	640.265,00	0
IVAMARTRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	612.789,00	1
RILMERA TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	556.897,00	2
ALSIDEPOMAR 77 SRL	4673	Comert cu ridicata al materialului lemnos si a materialelor de constructie si echipamentelor sanitare	555.399,00	1
AUTOPETLAU TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	534.364,00	1
DBRCARS SRL	4520	Intretinerea si repararea autovehiculelor	528.457,00	3
ODIN CONTEX SRL	1071	Fabricarea painii; fabricarea prajiturilor si a produselor proaspete de patiserie	527.943,00	5
DB CARBONIFERILDORO SRL	2014	Fabricarea altor produse chimice organice, de baza	493.653,00	1
NELDA TRANS COM SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	474.876,00	2
DUO SMART TERM SRL	4332	Lucrari de tamplarie si dulgherie	473.104,00	1
CARIBO 2008 SRL	4520	Intretinerea si repararea autovehiculelor	460.680,00	3
TURAEXTRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	458.486,00	2
DENISTRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	399.869,00	1
RINICOL SRL	5610	Restaurante	370.794,00	3
LA BRADUL COLORAT SRL	5610	Restaurante	364.786,00	3
RATPETTYB TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	343.165,00	2
EURO SANMARI SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	339.117,00	1
THEOREMA CONSTRUCT SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	338.551,00	2
DOTWEBIM SRL	4791	Comert cu amanuntul prin intermediul	327.769,00	1

		caselor de comenzi sau prin Internet		
PINUS MONTANA SRL	4778	Comert cu amanuntul al altor bunuri noi, in magazine specializate	323.590,00	2
PATRUTI TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	310.550,00	1
RLLG FAMILY MARKET SRL	4719	Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse nealimentare	309.723,00	1
TEMABICONSULT 24 SRL	8230	Activitati de organizare a expozitiilor, targurilor si congreselor	288.010,00	1
ITP TRANSALPIN AUTO SRL	7120	Activitati de testari si analize tehnice	281.294,00	1
VLADMI VISTEAL SRL	4730	Comert cu amanuntul al carburantilor pentru autovehicule in magazine specializate	269.705,00	0
BAIA SERVUTIL PREST SRL	3600	Captarea, tratarea si distributia apei	256.440,00	3
TBY BEBYTZA INVEST SRL	5520	Facilitati de cazare pentru vacante si perioade de scurta durata	253.747,00	2
MAFBOBDAVCRI COM SRL	4719	Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse nealimentare	246.201,00	1
CATPIL GROUP SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	238.755,00	0
IMBRACA TE FRUMOS SRL	4771	Comert cu amanuntul al imbracamintei, in magazine specializate	233.974,00	1
MALANDOCONS SRL	4391	Lucrari de invelitori, sarpante si terase la constructii	200.500,00	3
UBUNTU WORLD SRL	7010	Activitati ale directiilor(centralelor), birourilor administrative centralizate	195.622,00	1
ISMVHIKE SERV SRL	4120	Lucrari de constructii a cladirilor	186.000,00	3

		rezidentiale si nerezidentiale		
LUCTIBMAR TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	185.240,00	1
GAMIRARA INTELLIGENCE SRL	9329	Alte activitati recreative si distractive n.c.a.	184.213,00	0
FORESTALES SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	168.824,00	0
SETURMIH LOGISTIC SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	168.374,00	1
CATUNUL CARPATIN SRL	9329	Alte activitati recreative si distractive n.c.a.	161.458,00	1
GO MEDIA FILMS SRL	7311	Activitati ale agentilor de publicitate	160.378,00	0
LA SUD DE CARPATI SRL	9329	Alte activitati recreative si distractive n.c.a.	160.315,00	1
TURAR TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	157.761,00	0
TUDANDCONS TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	152.498,00	1
LEA C & M CONSULTING SRL	5610	Restaurante	150.267,00	1
MAVIFLORTRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	135.622,00	1
PAPSIR TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	130.810,00	1
LENCAFFE 16 SRL	4799	Comert cu amanuntul efectuat in afara magazinelor, standurilor, chioscurilor si pietelor	123.572,00	1
IFAFOREST COM SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	122.344,00	1
MOUNT RENTAL & ADVERTISING SRL	7721	Activitati de inchiriere si leasing cu bunuri recreationale si echipament sportiv	119.045,00	1
DXF TOM TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	116.445,00	0
VASELADY SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	109.040,00	0
ROUA NATURII SILV SRL	0230	Colectarea produselor forestiere nelemnoase din flora spontana	108.735,00	1
SERBAN SBN TRANSPORT SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	106.037,00	1
VAXIMFAN SRL	5630	Baruri si alte activitati de servire a bauturilor	105.900,00	1

PROLEIRBAG CONSULT SRL	7112	Activitati de inginerie si consultanta tehnica legate de acestea	105.600,00	1
NECHIVAL COM SRL	4719	Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse alimentare	100.678,00	0
ACB CLEAR SOFT SRL	6201	Activitati de realizare a soft-ului la comanda (software orientat client)	96.253,00	1
INARADAMIPAN SERV SRL	4120	Lucrari de constructii a cladirilor rezidentiale si nerezidentiale	93.380,00	1
CINOSBATHY SRL	4778	Comert cu amanuntul al altor bunuri noi, in magazine specializate	92.465,00	0
DA ATV SKI 2021 SRL	7721	Activitati de inchiriere si leasing cu bunuri recreationale si echipament sportiv	88.650,00	0
ZEWMOTOR SERVICE SRL	7721	Activitati de inchiriere si leasing cu bunuri recreationale si echipament sportiv	86.749,00	1
RODIAL COM SRL	5610	Restaurante	82.361,00	1
PRAVALIA INEI SRL	6622	Activitati ale agentilor si broker-ilor de asigurari	81.792,00	1
BOBRADESCU JUNIOR SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	76.455,00	0
MIBAELEN TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	76.135,00	0
CONSUMCOOP BAIA DE FIER SCC	4711	Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse alimentare, bauturi si tutun	75.837,00	1
SCOTRANS 74 SRL	0220	Exploatarea forestiera	71.273,00	0
ALPINSKI SRL	7721	Activitati de inchiriere si leasing cu bunuri recreationale si echipament sportiv	67.381,00	0
ALEXMID AGENCY SRL	5520	Facilitati de cazare pentru vacante si	62.544,00	0

		perioade de scurta durata		
		Activitati de inchiriere si leasing cu autovehicule rutiere		
PETANGHEL RENT SRL	7712	grele	61.412,00	0
PANORAMA MOUNTAIN VOYAGE SRL	5530	Parcuri pentru rulote, campinguri si tabere	58.864,00	1
		Facilitati de cazare pentru vacante si perioade de scurta durata		
MAGUM TRANS SRL	5520		58.624,00	0
		Lucrari de constructii a cladirilor rezidentiale si nerezidentiale		
F L L CONSTRUCT SRL	4120		56.100,00	2
		Fabricarea painii; fabricarea prajiturilor si a produselor proaspete de patiserie		
NADLUCDEN SRL	1071		55.961,00	1
		Alte activitati recreative si distractive n.c.a.		
MOGIREC BDF CENTER SRL	9329		54.648,00	1
		Fabricarea de mobila pentru birouri si magazine		
TIMBER STRONG MBC SRL	3101		50.000,00	0
		Comert cu amanuntul al imbracamintei, in magazine specializate		
CPG DYA ELISA 28 SRL	4771		46.567,00	1
		Comert cu ridicata al materialului lemnos si a materialelor de constructie si echipamentelor sanitare		
ALIONSORAB SRL	4673		43.202,00	1
		Activitati de realizare a soft-ului la comanda (software orientat client)		
RESOLUTION SRL	6201		42.500,00	0
		Balciuri si parcuri de distractii		
KUNOPARK SRL	9321		38.484,00	1
		Taierea si rindeluirea lemnului		
DAMIANO EXPLOITATION SRL	1610		32.546,00	0
DATINILE NOASTRE SRL	5590	Alte servicii de cazare	30.750,00	0
		Coafura si alte activitati de infrumusetare		
OVIMEDIA INSTALATION SRL	9602		29.704,00	0
		Coafura si alte activitati de infrumusetare		
G.O. MAKE UP AND HAIR STUDIO SRL	9602		28.214,00	0

RAVOTRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	25.500,00	1
UDREX COM SRL	7830	Servicii de furnizare si management a fortei de munca	24.000,00	1
RADESCU SPORTING CLUB SRL	5520	Facilitati de cazare pentru vacante si perioade de scurta durata	23.500,00	0
FBI DAV SRL	4799	Comert cu amanuntul efectuat in afara magazinelor, standurilor, chioscurilor si pietelor	23.149,00	0
PURE WASH SRL	4520	Intretinerea si repararea autovehiculelor	22.430,00	0
IUNONA TRAVEL SRL	5510	Hoteluri si alte facilitati de cazare similare	22.118,00	0
MI ALESTIMENTI CONS SRL	4120	Lucrari de constructii a cladirilor rezidentiale si nerezidentiale	22.017,00	1
TOLAMEKET TXT SRL	8121	Activitati generale de curatenie a cladirilor	21.020,00	0
PENSIUNEA CHEILE GALBENULUI SRL	0150	Activitati in ferme mixte (cultura vegetala combinata cu cresterea animalelor)	20.000,00	0
ARTIZAN DRINKS SRL	4711	Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse alimentare, bauturi si tutun	19.391,00	0
SERV MATEO MOB SRL	4520	Intretinerea si repararea autovehiculelor	16.140,00	1
IZAGRUP COMPANY SRL	8219	Activitati de fotocopiere, de pregatire a documentelor si alte activitati specializate de secretariat	14.950,00	0
MARCGIORGI SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	13.684,00	0
PEROMARA SRL	6820	Inchirierea si subinchirierea	12.000,00	1

		bunurilor imobiliare proprii sau inchiriate		
MASSCOMPANY SRL	2562	Operatiuni de mecanica generala	10.500,00	0
BELUSY COM SRL	4742	Comert cu amanuntul al echipamentului pentru telecomunicatii in magazine specializate	9.856,00	0
SIMSECMIHA SRL	7112	Activitati de inginerie si consultanta tehnica legate de acestea	7.150,00	0
TALA FOREVERIDEALCONCEPT SRL	5590	Alte servicii de cazare	6.700,00	0
DELIOSTAR PROD SRL	1623	Fabricarea altor elemente de dulgherie si tamplarie, pentru constructii	4.500,00	0
MIVARADOI ATV SRL	7711	Activitati de inchiriere si leasing cu autoturisme si autovehicule rutiere usoare	4.000,00	0
AXP HIGH HILL EXPLORER SRL	7721	Activitati de inchiriere si leasing cu bunuri recreationale si echipament sportiv	3.400,00	0
TEAM RS REGAL SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	2.850,00	0
MYRLEONTUR 18 SRL	9329	Alte activitati recreative si distractive n.c.a.	2.250,00	0
RONUTEX NATURAL SRL	1039	Prelucrarea si conservarea fructelor si legumelor n.c.a.	1.800,00	0
DERKOM CUCU SRL	9602	Coafura si alte activitati de infrumusetare	1.732,00	0
WANDA MEDIA FILMS SRL	7311	Activitati ale agentilor de publicitate	1.000,00	0
JONNAGEO SPEED TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	1.000,00	0
NEA MAKRI ATHOS SRL	5610	Restaurante	628,00	0
TOBO SPORT SRL	1039	Prelucrarea si conservarea fructelor si legumelor n.c.a.	500,00	0
ECOTOBO SRL	5610	Restaurante	0,00	0
EDICOMPANY FOOD SRL	5610	Restaurante	0,00	0
ILIESCU TRANS SRL	5610	Restaurante	0,00	0
PLIMBARI PE ROTI ATV SRL	7721	Activitati de inchiriere si leasing cu bunuri	0,00	0

		recreationale si echipament sportiv		
TOMOBISMEDHOME SRL	8621	Activitati de asistenta medicala generala	0,00	1
MACUL ROSU COM SRL	4711	Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse alimentare, bauturi si tutun	0,00	0
PICOVAM SRL	4711	Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse alimentare, bauturi si tutun	0,00	0
BEBLEN TRADE SRL	4711	Comert cu amanuntul in magazine nespecializate, cu vanzare predominanta de produse alimentare, bauturi si tutun	0,00	0
EDDORED SRL	5510	Hoteluri si alte facilitati de cazare similare	0,00	0
TOBO NATURAL PRODUCTION SRL	1032	Fabricarea sucurilor de fructe si legume	0,00	0
FRAITEVE SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	0,00	0
LULUECO TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	0,00	0
MRC MATEA LOGISTIC SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	0,00	0
COSANA TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	0,00	0
PATRICIDEN TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	0,00	0
GOLPER TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	0,00	0
VASILAUPUBLICITY 2022 SRL	7311	Activitati ale agentilor de publicitate	0,00	0
SENIORISAC SRL	4671	Comert cu ridicata al combustibililor solizi, lichizi si gazosi si al produselor derivate	0,00	0
NELANGHEL NSD AUTO SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	0,00	1

PATIS FANROX SRL	1071	Fabricarea painii; fabricarea prajiturilor si a produselor proaspete de patiserie	0,00	0
ECO BRICHET LOGISTIC SRL	1629	Fabricarea altor produse din lemn; fabricarea articolelor din pluta, paie si din alte materiale vegetale impletite	0,00	0
PANTARIFAB CONS SRL	1629	Fabricarea altor produse din lemn; fabricarea articolelor din pluta, paie si din alte materiale vegetale impletite	0,00	0
SETURMIH TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	0,00	0
EDICOSTRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	0,00	0
YULYJON TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	0,00	0
SICOPAN TRANS 2014 SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	0,00	0
IOSIF FAMILY SRL	5520	Facilitati de cazare pentru vacante si perioade de scurta durata	0,00	0
TOMOIU & TOMOIU MARKETING STORE SRL	5520	Facilitati de cazare pentru vacante si perioade de scurta durata	0,00	0
TBY ANAYSALYS SRL	5520	Facilitati de cazare pentru vacante si perioade de scurta durata	0,00	0
LACTYP BDF SRL	1051	Fabricarea produselor lactate si a branzeturilor	0,00	0
MIHALVEL TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri	0,00	0
I.F.T. UNDERBRUSH TRADE SRL	4631	Comert cu ridicata al fructelor si legumelor	0,00	0
MST POWER SRL	8211	Activitati combinate de secretariat	0,00	0
SNOWMOBILE EXPERIENCE TRANSALPINA SRL	9329	Alte activitati recreative si distractive n.c.a.	0,00	0
INTERECOTOUR SRL	5590	Alte servicii de cazare	0,00	0

SPEX PC SRL	6202	Activitati de consultanta in tehnologia informatiei
DFV SRL	4791	Comert cu amanuntul prin intermediul caselor de comenzi sau prin Internet
LAUECOLOGISTIC SRL	7739	Activitati de inchirierea si leasing cu alte masini, echipamente si bunuri tangibile n.c.a.
BCD WHEEL SRL	9329	Alte activitati recreative si distractive n.c.a.
MADLIVMIH SRL	9329	Alte activitati recreative si distractive n.c.a.
COMABAT CONSTRUCT SRL	3101	Fabricarea de mobila pentru birouri si magazine
ZEN LIFE SKY SRL	5520	Facilitati de cazare pentru vacante si perioade de scurta durata
MRGROMACAMP SERV SRL	5520	Facilitati de cazare pentru vacante si perioade de scurta durata
DORIONASCU TOUR SRL	5520	Facilitati de cazare pentru vacante si perioade de scurta durata
LTDEMA SRL	5520	Facilitati de cazare pentru vacante si perioade de scurta durata
ETICHETE BDF SRL	1729	Fabricarea altor articole din hartie si carton n.c.a.
ECO AGROGAT DOM SRL	5520	Facilitati de cazare pentru vacante si perioade de scurta durata
OANA ART CAKE STUDIO SRL	1071	Fabricarea painii; fabricarea prajiturilor si a produselor proaspete de patiserie
LISCI E RICCI SRL	9602	Coafura si alte activitati de infrumusetare

RATURICOM SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri
ERIK23 TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri
CETDAVI SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri
ADISIM TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri
ICAR TRANS SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri
RATDENMARMIH GAB SRL	5530	Parcuri pentru rulote, campinguri si tabere
DUGCOS TRANSPORT SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri
IOVADEXIM SRL	4941	Transporturi rutiere de marfuri
BLEOATA 98 SRL-D	5510	Hoteluri si alte facilitati de cazare similare
C.O.M. SAZOOKA SRL	5920	Activitati de realizare a inregistrarilor audio si activitati de editare muzicala
LMM IE DIN OGRADA SRL	1413	Fabricarea altor articole de imbracaminte (exclusiv lenjeria de corp)
BONBROCONS GRUP SRL	4120	Lucrari de constructii a cladirilor rezidentiale si nerezidentiale
OVIDUMBORD CONSTRUCT SRL	4120	Lucrari de constructii a cladirilor rezidentiale si nerezidentiale
GYON & MARY FOREST SRL	0220	Exploatarea forestiera
PIM PYM SERVICE 26 SRL	4520	Intretinerea si repararea autovehiculelor
GHESEBY FASHION SRL	4520	Intretinerea si repararea autovehiculelor
VALEA VIILOR SRL	4120	Lucrari de constructii a cladirilor rezidentiale si nerezidentiale
AYOMARDORY SRL	5610	Restaurante

Economia locală a comunei Baia de Fier se caracterizează printr-o structură predominant orientată spre servicii și transporturi, completată de activități tradiționale specifice zonei montane – precum exploatarea forestieră, construcțiile și turismul. Deși mediul economic este încă marcat de o pondere ridicată a microîntreprinderilor și întreprinderilor mici, dinamica din ultimii ani arată o tendință clară de diversificare sectorială și profesionalizare a activităților locale.

Cel mai puternic sector, atât ca număr de operatori economici, cât și ca volum de cifră de afaceri, este transportul rutier de mărfuri (CAEN 4941), care concentrează peste jumătate din firmele active și generează cea mai mare parte a veniturilor economice locale. Companii precum *A & S Turism Construct SRL*, *Transmiti SRL*, *Papnictrans SRL* sau *Autoanghel Trans SRL* depășesc individual praguri de milioane de lei cifră de afaceri anuală, contribuind semnificativ la rulajul economic general și oferind locuri de muncă pentru zeci de persoane. Acest sector este, astfel, coloana vertebrală a economiei locale, reflectând o specializare regională în transportul logistic, întreținută de poziția geografică strategică a comunei – situată la intersecția drumului național DN67 cu trasee comerciale de tranzit între Oltenia și Transilvania.

Pe locul al doilea ca relevanță economică se află comerțul cu amănuntul, în special magazinele alimentare și de carburanți (*VADUL BANIEI SRL*, *Eligat Prod SRL*, *Xinela Prod SRL*), urmate de firme care oferă produse de bază și servicii complementare. Comerțul local are un **rol dublu**: susține consumul populației rezidente și deservirea turiștilor care tranzitează zona sau se cazează în pensiuni din proximitate.

Un alt sector cu relevanță în creștere este **turismul și serviciile conexe**, reprezentat de unități de cazare și agrement precum *Euroturism Import Export SRL*, *Alptur SRL*, *L.C.P. Tour SRL*, dar și de structuri mici și mijlocii din zona Râncea. Acest segment are o importanță strategică pentru comuna Baia de Fier, datorită proximității cu principalele obiective turistice naturale - *Peștera Muierilor*, *Cheile Galbenului* și *zona montană Râncea-Parâng*. Totuși, analiza arată că majoritatea unităților turistice sunt microîntreprinderi, cu cifre de afaceri sub 300.000 lei, indicând o piață fragmentată și sezonieră, dependentă de fluxurile de turiști și de infrastructura rutieră.

Pe lângă acestea, activitățile de construcții (CAEN 4120, 4212) și exploatarea forestieră (CAEN 0220) completează profilul economic tradițional al localității, oferind locuri de muncă în domenii care valorifică resursele naturale și know-how-ul local.

De asemenea, în ultimii ani au apărut și inițiative antreprenoriale în domenii moderne – servicii IT, activități de publicitate, consultanță tehnică sau e-commerce, semn că mediul local devine treptat mai deschis către digitalizare și servicii creative.

Din perspectiva forței de muncă, analiza arată o concentrare ridicată în firme mici (sub 10 angajați), cu excepția câtorva companii de transport și comerț care depășesc 20-40 de angajați. În total, numărul locurilor de muncă oferite local rămâne modest raportat la populația activă, ceea ce explică pendularea forței de muncă către localitățile învecinate, în special Novaci și Târgu Jiu.

În ansamblu, economia comunei Baia de Fier este **una mixtă**, aflată între tradiție și modernitate:

- bazată încă pe sectoare primare și logistice (transport, exploatarea forestieră, construcții),
- dar cu **potențial clar de creștere** în servicii turistice, agrement, alimentație publică și economie verde.

Această structură economică oferă puncte de sprijin solide pentru dezvoltarea viitoare, mai ales dacă este consolidată prin investiții în infrastructură, sprijin pentru IMM-uri și politici locale de atragere a investițiilor private.

Evoluția numărului mediu al salariaților

În perioada 2014-2023, comuna Baia de Fier a înregistrat o evoluție semnificativă a numărului mediu de salariați, reflectând transformările structurale din economia locală. Dacă în anul 2014 se consemnau 540 de persoane angajate, anul următor a adus o scădere accentuată până la 398 de salariați, probabil ca efect al restructurărilor din economie și al mobilității forței de muncă către centre urbane mai dezvoltate.

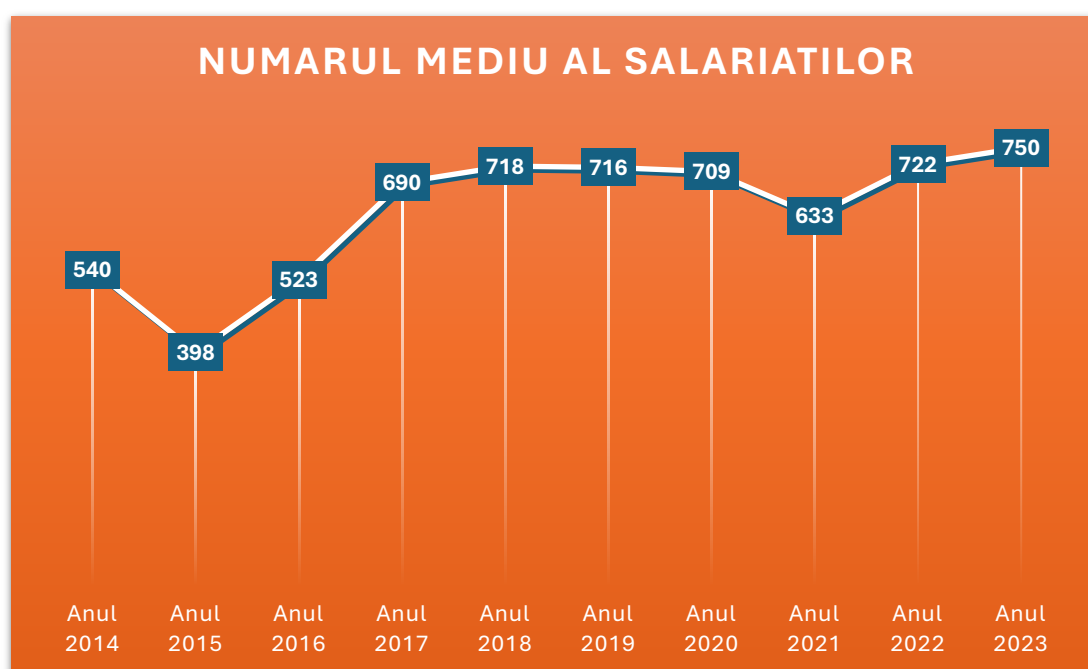
După 2016, însă, dinamica se schimbă vizibil. Începând cu anul 2017, numărul salariaților crește constant, ajungând la 690 de persoane, apoi se stabilizează în jurul valorilor de 710-720 în perioada 2018-2020.

Această tendință ascendentă este asociată cu diversificarea activităților economice - apariția de noi firme în domeniul transporturilor, turismului și comerțului, precum și cu extinderea investițiilor private locale.

Anul 2021 marchează o ușoară contracție a pieței muncii (633 de salariați), cel mai probabil ca urmare a efectelor pandemiei asupra sectoarelor sezoniere (turism, servicii, comerț). Totuși, revenirea a fost rapidă: în 2022 numărul mediu de salariați urcă la 722, iar în 2023 se atinge cel mai ridicat nivel din ultimul deceniu - 750 de persoane angajate.

Această evoluție confirmă o tendință de consolidare treptată a ocupării în Baia de Fier, datorată în principal dezvoltării sectorului privat, creșterii numărului de microîntreprinderi active și investițiilor în infrastructură turistică și transport.

Chiar dacă piața locală a muncii rămâne relativ restrânsă comparativ cu potențialul demografic, ritmul pozitiv din ultimii ani arată că Baia de Fier se află într-o etapă de maturizare economică, capabilă să ofere oportunități de angajare stabile și să reducă dependența de mobilitatea zilnică spre localitățile vecine.

Evoluția șomajului în comuna Baia de Fier

Analiza evoluției șomajului în perioada 2015-2024 relevă o tendință generală de scădere și stabilizare a numărului de persoane aflate în evidențele agențiilor de ocupare, chiar dacă s-au înregistrat oscilații punctuale în anii de criză economică sau sanitară.

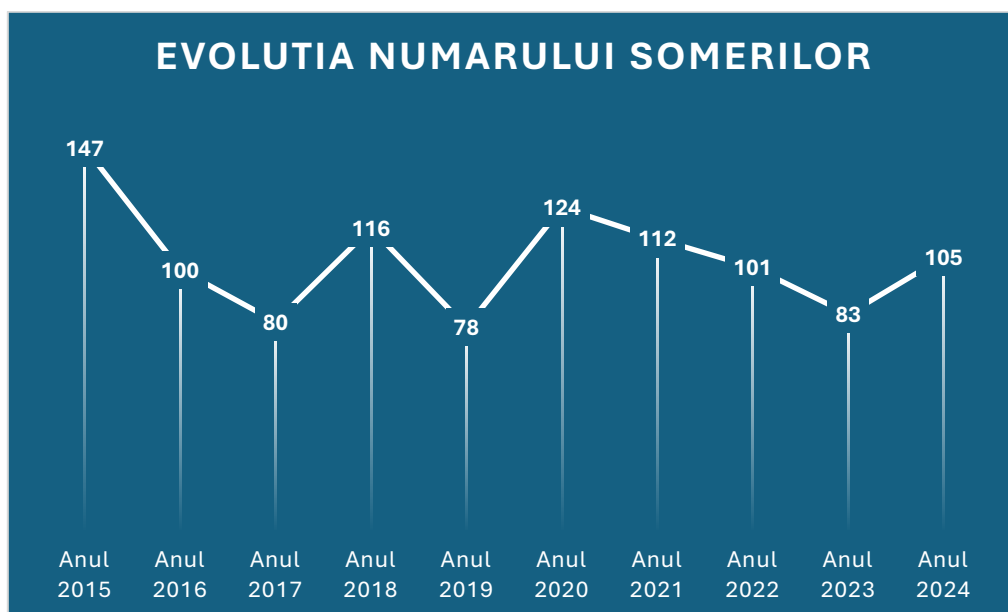
În anul 2015, nivelul șomajului era unul relativ ridicat - 147 de persoane (5,5% din totalul resurselor de muncă). În anii următori, pe fondul unei ușoare revigorări economice și al creșterii activității în sectoarele transporturilor și comerțului, rata șomajului s-a redus semnificativ, atingând un minim de 3% în anii 2017 și 2019.

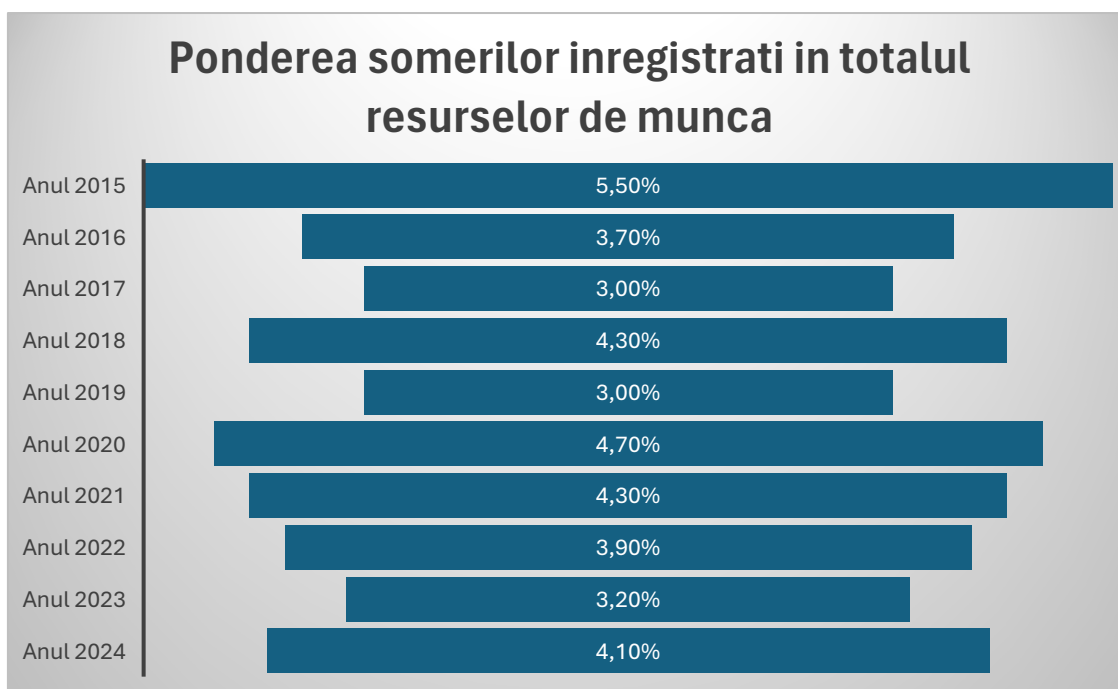
Perioada 2020-2021 a adus o creștere temporară a numărului de șomeri, până la 124 de persoane în 2020, respectiv o pondere de 4,7%, influențată de restricțiile impuse de pandemie și de afectarea sezonieră a activităților din turism, servicii și construcții. După această etapă de corecție, piața muncii locale a revenit treptat la echilibru: în 2023 numărul șomerilor s-a redus la 83 de persoane (3,2%), iar în 2024 se observă o ușoară creștere la 105 persoane (4,1%), fără a se depăși însă valorile medii județene.

În ansamblu, indicatorii arată că nivelul șomajului în Baia de Fier rămâne moderat, iar dinamica este strâns corelată cu sezonabilitatea activităților economice locale. Cea mai mare parte a șomerilor provin din segmentele cu nivel de calificare scăzut sau din domenii afectate de lipsa activității continue (transport, turism, servicii comerciale).

Scăderea treptată a șomajului și creșterea numărului de salariați în paralel sugerează că economia locală a devenit mai rezilientă și mai diversificată, cu o capacitate tot mai mare de absorbție a forței de muncă locale.

Totuși, rămâne o vulnerabilitate structurală: o parte a populației active continuă să fie angajată în alte localități, ceea ce arată că piața muncii din comună are încă nevoie de consolidare prin investiții locale și antreprenariat sustenabil.

Sinteză strategică - Piața muncii

Tendențele observate în evoluția ocupării și a șomajului confirmă faptul că piața muncii din Baia de Fier se află într-un proces de consolidare și adaptare la noile realități economice. Creșterea constantă a numărului mediu de salariați în ultimii ani și menținerea unei rate moderate a șomajului demonstrează capacitatea mediului local de a genera locuri de muncă stabile, în special în sectoarele transporturilor, comerțului și turismului.

Totuși, structura actuală a forței de muncă arată dependența de activități cu caracter sezonier sau cu productivitate redusă, precum și migrația parțială a populației active către centrele urbane din apropiere. Aceste aspecte impun necesitatea unor intervenții strategice menite să diversifice baza economică locală și să stimuleze ocuparea pe termen lung.

Pentru perioada următoare, prioritățile ar trebui să vizeze:

- *susținerea formării profesionale și recalificării în domenii cerute de economia locală (servicii turistice, construcții, transport, prelucrarea lemnului, digitalizare);*
- *atragera de investiții private care pot genera locuri de muncă stabile și bine plătite;*
- *încurajarea antreprenoriatului local, în special prin proiecte de microfinanțare și sprijin pentru tinerii întreprinzători;*
- *valorificarea potențialului turistic și agroalimentar, ca direcție de dezvoltare durabilă, capabilă să asigure venituri constante comunității.*

În ansamblu, piața muncii din Baia de Fier prezintă semne clare de stabilitate și reziliență, iar prin politici locale coerente poate deveni un pilon important al creșterii economice și al retenției populației tinere.

Economia comunei Baia de Fier se conturează ca un sistem local dinamic, dar încă dependent de câteva ramuri tradiționale, cu accent pe transporturi rutiere, comerț și servicii conexe. Datele din 2024 arată o rețea de peste o sută de agenți economici activi, dintre care marea majoritate sunt microîntreprinderi cu capital privat românesc.

Valoarea cumulată a cifrei de afaceri la nivel local depășește 150 milioane lei, generând un efect multiplicator semnificativ asupra ocupării forței de muncă și a veniturilor bugetare. Structura economiei locale este însă asimetrică: peste 60% din cifra de afaceri totală provine din transporturi, urmate de comerț (aprox. 20%), construcții (10%), iar restul este distribuit între turism, servicii și activități productive de mică anvergură (prelucrarea lemnului, alimentație publică, IT).

Sectorul transporturilor - pilonul dominant al economiei locale

Cu o contribuție majoritară la cifra de afaceri și la ocupare, transporturile rutiere de mărfuri (CAEN 4941) constituie nucleul dur al economiei din Baia de Fier.

Peste 40 de firme activează în acest domeniu, angajând direct mai mult de jumătate din forța de muncă salariată a comunei.

Cele mai performante companii - A & S Turism Construct SRL (58,9 mil. lei CA, 88 angajați), Transmisi SRL (16,8 mil. lei, 26 angajați), Papnictrans SRL (10,8 mil. lei, 19 angajați) - definesc un nucleu competitiv care plasează localitatea pe harta transporturilor regionale.

Activitatea acestui sector se bazează pe:

- infrastructura rutieră relativ bună și poziționarea strategică între Gorj și Vâlcea;
- experiența și rețelele comerciale construite de antreprenorii locali;
- mobilitatea ridicată a forței de muncă.

◆ **Puncte forte:** profitabilitate ridicată, stabilitate financiară, contribuție semnificativă la bugetul local.

◆ **Vulnerabilități:** dependență de costul combustibililor, presiune fiscală, lipsa diversificării serviciilor logistice și dependența de contracte externe.

◆ **Oportunități:** dezvoltarea unui mic hub logistic sau parc industrial pentru servicii conexe (depozitare, mentenanță, distribuție), digitalizarea flotelor și accesarea fondurilor pentru tranziția verde.

Comerțul local - stabilitate și reziliență

Comerțul reprezintă aproximativ o cincime din economia locală, asigurând funcționarea lanțurilor de aprovizionare și a consumului intern.

Firme precum Vadul Baniei SRL (9,8 mil. lei CA, 35 angajați), Eligat Prod SRL (13,6 mil. lei CA, 14 angajați) și Coca Diana SRL (5,2 mil. lei CA, 23 angajați) ilustrează capacitatea locală de distribuție și vânzare cu amănuntul.

Pe lângă rețelele de magazine mixte, se remarcă activitatea stațiilor de carburanți și a micilor comercianți specializați.

Comerțul are o contribuție constantă la ocupare (10-15% din totalul locurilor de muncă locale) și un rol social important - asigură servicii de proximitate pentru comunitate și pentru turiști.

◆ **Puncte forte:** stabilitate, adaptabilitate, legături directe cu populația și turismul.

◆ **Vulnerabilități:** fragmentare ridicată, marje mici de profit, lipsa digitalizării și a comerțului online local.

◆ **Oportunități:** integrarea comerțului în lanțurile scurte agroalimentare, digitalizarea vânzărilor, promovarea produselor locale.

Construcțiile - sector în expansiune și diversificare

Domeniul construcțiilor (CAEN 4120, 4312, 4332, 4391) are o pondere de aproximativ 10% din cifra de afaceri totală și înregistrează o tendință de creștere.

Firme precum AXS Feroviare Group SRL (7,7 mil. lei, 42 angajați) și Piemonte SRL (2,1 mil. lei) contribuie la modernizarea infrastructurii și la creșterea bazei imobiliare locale. Activitatea este susținută de investițiile publice și private, de creșterea cererii pentru lucrări rezidențiale, dar și de proiectele de turism.

- ◆ **Puncte forte:** dinamism, impact local direct, diversificarea competențelor profesionale.
- ◆ **Vulnerabilități:** caracter sezonier, lipsă de personal calificat, dependență de proiecte publice.
- ◆ **Oportunități:** valorificarea fondurilor PNRR și POR Sud-Vest pentru modernizarea infrastructurii și dezvoltarea capacităților de producție în materiale de construcții locale.

Turismul - sector strategic în consolidare

Turismul local este un domeniu în creștere, dar subdimensional comparativ cu potențialul zonei.

Unități precum Euroturism Import Export SRL (2 mil. lei CA, 17 angajați), LCP Tour SRL, Alexmid Agency SRL și o serie de pensiuni și campinguri contribuie la dinamizarea serviciilor turistice.

Turismul are o valoare strategică prin sinergiile pe care le creează: creează locuri de muncă sezoniere, stimulează comerțul, meșteșugurile și serviciile de agrement.

Totuși, ponderea sa în cifra totală de afaceri este de doar 5-7%, ceea ce sugerează un potențial neexploatat.

Dezvoltarea turismului necesită investiții în infrastructura de primire, promovare, agrement și profesionalizarea resursei umane.

- ◆ **Puncte forte:** patrimoniu natural și cultural de excepție, proximitate față de Transalpina și Peștera Muierilor, tradiții locale atractive.
- ◆ **Vulnerabilități:** sezonalitate, lipsa integrării în circuite turistice, promovare insuficientă.
- ◆ **Oportunități:** dezvoltarea unui brand turistic, agroturism, ecoturism și turism educațional.

Alte domenii - microindustrie și servicii locale

Economia Baia de Fier este completată de o paletă variată de activități conexe:

- **Exploatarea și prelucrarea lemnului (CAEN 1610, 1629)** - tradițională și relevantă pentru economia montană;
- **Servicii de întreținere auto, panificație, IT, publicitate, coafură și înfrumusețare** - reflectă tendința de diversificare și apariția de noi nișe urbane în mediul rural;
- **Servicii veterinare și agricole** - contribuie la menținerea lanțului agroalimentar local.

Aceste domenii, deși fragmentate, oferă flexibilitate și adaptabilitate economiei locale, fiind baza pe care pot fi dezvoltate întreprinderi cu valoare adăugată mai mare în viitor.

Diagnostic Sectorial - Profil și Recomandări

Economia comunei Baia de Fier prezintă o structură specifică localităților montane din zona de sud-vest a României, caracterizată printr-un mediu antreprenorial activ, o concentrare ridicată în sectorul transporturilor și o diversificare treptată către comerț, construcții, turism și servicii.

Deși profilul economic este încă dominat de câteva domenii tradiționale, evoluțiile din ultimii ani arată un potențial real de transformare și consolidare a bazei economice locale, prin valorificarea resurselor, a poziționării geografice și a capitalului uman.

Structura economică generală

Analiza mediului de afaceri relevă existența unui număr semnificativ de microîntreprinderi și întreprinderi mici, cu capital privat autohton, care asigură un nivel ridicat de adaptabilitate, dar și o fragilitate structurală în fața șocurilor economice externe. Cifra de afaceri cumulată a agenților economici locali depășește 150 milioane lei (2024), reflectând o economie funcțională, ancorată în piața regională a Gorjului și cu conexiuni economice interjudețene.

Distribuția pe domenii de activitate indică o concentrare economică puternică:

- Transporturi rutiere de mărfuri - aproximativ 60-65% din cifra totală de afaceri și peste jumătate din totalul angajaților locali;
- Comerț cu amănuntul și cu ridicata - circa 20%, cu o bază stabilă și extinsă la nivelul gospodăriilor;
- Construcții - aproximativ 10%, cu tendință de creștere în ultimii ani;
- Turism și servicii conexe - între 5-7%, în dezvoltare graduală, dar încă sub potențialul real;
- Alte activități (industrie ușoară, servicii, prelucrarea lemnului, reparații auto, alimentație publică, IT) - sub 5%, cu rol complementar.

Această structură confirmă faptul că Baia de Fier este o comună cu economie deschisă și orientată spre mobilitate, dar cu nevoia de consolidare a ramurilor productive și de diversificare a bazei economice locale.

Analiza pe sectoare economice

a) Sectorul transporturilor

Este pilonul principal al economiei locale, susținut de peste 40 de firme, unele cu cifre de afaceri de ordinul zecilor de milioane de lei.

Firme precum A & S Turism Construct SRL, Transmiti SRL, Papnictrans SRL, Autoanghel Trans SRL și Monemcom 14 SRL se disting prin capacitatea operațională ridicată, infrastructura logistică modernă și angajarea unui număr important de salariați.

Sectorul asigură stabilitatea economică a comunei și contribuie substanțial la bugetul local, însă prezintă și vulnerabilități - costuri ridicate cu carburanții, presiune fiscală, dependență de contracte externe și lipsa unei infrastructuri logistice integrate.

➡ Recomandări:

- Crearea unei zone logistice dedicate (micro-hub) pentru transportatori, cu servicii de întreținere, parcare și depozitare;
- Stimularea formării profesionale în domeniul logistic și al conducerii auto;
- Accesarea fondurilor pentru digitalizarea și ecologizarea flotelor;
- Încurajarea cooperării între firmele locale pentru proiecte comune de transport integrat.

b) Comerțul local

Comerțul reprezintă al doilea pilon economic al comunei, având un rol stabilizator și social esențial.

Activitatea este diversificată - magazine mixte, puncte de distribuție carburanți, comerț farmaceutic și vânzări online.

Firmele Vadul Baniei SRL, Eligat Prod SRL și Coca Diana SRL sunt reprezentative pentru dinamica și reziliența sectorului.

➔ **Recomandări:**

- Sprijinirea comerțului local prin programe de digitalizare și marketing local;
- Încurajarea formării lanțurilor scurte de aprovizionare între producătorii locali și comercianți;
- Promovarea produselor agroalimentare tradiționale sub brand local;
- Stimularea comerțului online prin training și parteneriate regionale.

c) Construcțiile

Sectorul construcțiilor este în expansiune, impulsivat de proiectele publice (infrastructură, utilități, reabilitări) și investițiile private în turism și locuințe.

Firme precum AXS Feroviar Group SRL și Piemonte SRL contribuie la modernizarea localității și creează locuri de muncă sezoniere, dar constante.

➔ **Recomandări:**

- Formarea unui cluster local al construcțiilor care să reunească firmele din zonă;
- Crearea unei baze de materiale locale (depozit comun, parteneriate public-private);
- Valorificarea fondurilor PNRR și POR pentru lucrări de infrastructură;
- Formare profesională continuă în meserii tehnice (zidari, tâmplari, electricieni etc.).

d) Turismul și serviciile conexe

Turismul este un sector strategic cu potențial ridicat de dezvoltare, dar încă insuficient valorificat.

Atractivitatea zonei - dată de Peștera Muierilor, Cheile Galbenului, peisajul carstic și tradițiile locale - oferă o bază solidă pentru construirea unei identități turistice distincte. Există deja un nucleu de pensiuni și unități de cazare active (ex. Euroturism Import Export SRL, LCP Tour SRL, Alexmid Agency SRL), însă capacitatea de cazare și diversitatea serviciilor sunt limitate.

➔ **Recomandări:**

- Elaborarea unei strategii locale de dezvoltare turistică bazate pe experiențe (turism speologic, ecoturism, turism cultural);
- Creșterea brandului turistic propriu al Băii de Fier, axat pe natură, carst și tradiție;
- Diversificarea ofertei prin servicii de agrement, gastronomice și culturale;
- Stimularea parteneriatelor public-private pentru dezvoltarea infrastructurii turistice.

e) Alte domenii

Pe lângă domeniile dominante, în comună se regăsesc și activități din:

- prelucrarea lemnului și exploatarea forestieră, tradiționale pentru zona montană;
- servicii auto, alimentație publică, IT și design, cu potențial de creștere;
- servicii de suport și activități profesionale independente, în extindere odată cu noile generații de antreprenori.

➔ **Recomandări:**

- Sprijin pentru diversificarea și inovarea acestor activități prin microgranturi și incubatoare locale;
- Crearea unui centru local de consultanță pentru IMM-uri și start-up-uri;
- Încurajarea cooperării între firme pentru dezvoltarea lanțurilor valorice locale.

Probleme identificate și provocări

- Concentrare economică ridicată într-un singur sector (transporturi);
- Lipsa unei infrastructuri economice comune (parc logistic, zonă industrială);
- Deficit de forță de muncă calificată și migrație activă;
- Nivel scăzut de digitalizare a întreprinderilor;
- Turism local fragmentat, neintegrat într-o ofertă coerentă.

Recomandări strategice generale

1. Diversificarea structurii economice locale prin sprijinirea sectoarelor emergente (turism, servicii, meșteșuguri, IT).
2. Crearea unei infrastructuri de sprijin economic - hub logistic, incubator de afaceri, centru de formare profesională.
3. Consolidarea capitalului uman prin parteneriate cu instituții educaționale și programe de calificare.
4. Dezvoltarea turismului sustenabil și a brandului local bazat pe patrimoniul natural și cultural.
5. Promovarea digitalizării și tranziției verzi în mediul de afaceri local.
6. Creșterea cooperării între administrație și mediul privat, prin consultări periodice și consilii locale de dezvoltare economică.

Concluzie

Economia comunei Baia de Fier se află într-o etapă de maturizare funcțională, definită de consolidarea unui nucleu antreprenorial local puternic, dar și de o nevoie crescută de diversificare și inovare.

Deși dimensiunea teritorială și demografică a comunei limitează, în mod natural, capacitatea de atragere a marilor investiții, structura actuală a economiei locale este una viabilă și sustenabilă, bazată pe resurse interne, inițiativă privată și adaptabilitate la cerințele pieței regionale.

Ponderea ridicată a sectorului transporturilor conturează un profil economic specific localităților cu mobilitate crescută, în care spiritul antreprenorial a compensat lipsa infrastructurii industriale.

Acest sector generează majoritatea veniturilor și a locurilor de muncă, dar și o dependență structurală care, pe termen lung, trebuie echilibrată prin dezvoltarea altor domenii - turism, construcții, servicii și producție locală.

Comerțul, construcțiile și turismul reprezintă ramuri complementare, care pot absorbi forță de muncă locală și pot crea valoare adăugată, mai ales dacă sunt conectate între ele prin politici locale de sprijin și prin investiții în infrastructură.

Turismul, deși aflat într-o fază incipientă, are cel mai mare potențial de creștere - datorită resurselor naturale de excepție (Peștera Muierilor, Cheile Galbenului), a poziționării geografice și a patrimoniului cultural autentic.

Acest sector poate deveni vectorul de dezvoltare identitară al Băii de Fier, dacă este abordat strategic și integrat în circuitele regionale (Novaci-Rânca, Horezu, Polovragi).

În același timp, se conturează tot mai clar o tendință de diversificare a economiei locale, prin apariția de firme mici și servicii în domenii precum întreținere auto, alimentație publică, IT, consultanță, panificație sau activități creative.

Această dinamică pozitivă indică o tranziție de la o economie tradițională la una mixtă, unde inițiativa privată, digitalizarea și sustenabilitatea încep să joace un rol central.

Cu toate acestea, comuna se confruntă cu provocări structurale - migrație activă, deficit de forță de muncă calificată, infrastructură economică insuficient dezvoltată și un grad redus de cooperare între agenții economici.

Aceste limitări pot fi transformate în oportunități printr-o abordare strategică bazată pe planificare integrată, parteneriate public-private și atragerea de fonduri europene dedicate economiei rurale.

Pe termen mediu și lung, direcțiile de acțiune trebuie să urmărească:

- *consolidarea bazei economice existente, în special prin sprijinirea transportatorilor locali și a serviciilor conexe;*
- *diversificarea activităților în jurul turismului și a industriilor creative;*
- *crearea infrastructurii economice locale - spații de producție, depozite, hub logistic;*
- *formarea profesională și reprofesionalizarea tinerilor în domenii cerute pe piață;*
- *digitalizarea și tranziția verde ca piloni de competitivitate.*

În ansamblu, Baia de Fier are profilul unei economii locale funcționale, dinamice și flexibile, cu rădăcini solide în antreprenoriatul autohton și cu potențial real de transformare strategică.

Prin capitalizarea resurselor naturale, stimularea mediului de afaceri și dezvoltarea competențelor locale, comuna poate deveni un pilon regional de economie durabilă și comunitate rezilientă, capabilă să susțină un model modern de dezvoltare rurală - bazat pe echilibru între oameni, natură și economie.

TURISMUL

Turism - Considerații Generale

Turismul este un sector strategic pentru economia României, contribuind semnificativ la PIB-ul național și generând locuri de muncă în diverse domenii conexe. România beneficiază de un patrimoniu natural și cultural excepțional, care îi conferă un potențial turistic ridicat. Munții Carpați, Delta Dunării, litoralul Mării Negre, precum și numeroasele stațiuni balneare, situri istorice și tradiții locale sunt doar câteva dintre atracțiile care definesc peisajul turistic al țării. Totuși, dezvoltarea turismului este influențată de mai mulți factori, cum ar fi infrastructura turistică insuficient dezvoltată, promovarea deficitară și sezonalitatea ridicată a activităților.

La nivel național, turismul cultural și ecologic joacă un rol central, atrăgând vizitatori dornici să descopere monumente istorice, tradiții autentice și peisaje spectaculoase. În acest context, regiunea Oltenia de sub munte, care include și județul Gorj, deține un potențial turistic deosebit, fiind recunoscută pentru bogăția sa culturală și naturală.

Turismul în județul Gorj și Oltenia de sub munte

Județul Gorj, situat în sud-vestul României, este un exemplu remarcabil de îmbinare a patrimoniului cultural cu cel natural. Zona Olteniei de sub munte, care include comune precum Peștișani, este caracterizată de peisaje submontane, tradiții bine păstrate și o istorie culturală bogată. Regiunea este o destinație favorită pentru turiștii care caută experiențe autentice, combinând natura cu cultura.

Patrimoniul cultural:

1. Ansamblul sculptural Constantin Brâncuși din Târgu Jiu:
Acest ansamblu, care include operele „Coloana Infinitului”, „Masa Tăcerii” și „Poarta Sărutului”, atrage anual mii de turiști și este un simbol al județului Gorj. Legătura cu satul Hobița, locul de naștere al sculptorului, sporește valoarea culturală a regiunii.
2. Siturile istorice și bisericile de lemn:
Gorjul găzduiește numeroase monumente istorice, inclusiv biserici de lemn datând din secolele XVII-XVIII, care sunt recunoscute pentru arhitectura lor unică.

Patrimoniul natural:

1. Munții Parâng și Vâlcan:
Acele masive montane oferă oportunități pentru turism activ, cum ar fi drumețiile, alpinismul și sporturile de iarnă.
2. Cheile și peșterile:
Zona este bogată în peisaje spectaculoase, precum Cheile Sohodolului și Peștera Polovragi, care atrag turiști pasionați de natură și aventură.
3. Stațiunile balneoclimaterice:
Gorjul este recunoscut pentru stațiuni precum Săcelu, care oferă tratamente bazate pe apele minerale și nămoluri terapeutice.

Tradițiile și meșteșugurile:

Zona Olteniei de sub munte este renumită pentru păstrarea tradițiilor autentice, cum ar fi țesutul, olăritul și prelucrarea lemnului. Produsele locale, inclusiv mâncărurile tradiționale și țuica de prune, completează oferta turistică a regiunii.

Turismul în județul Gorj - Tendințe și provocări

Deși județul Gorj are un potențial turistic ridicat, acesta este afectat de câteva probleme structurale. Infrastructura turistică este insuficient dezvoltată, iar promovarea atracțiilor locale este limitată. De asemenea, sezonalitatea ridicată a activităților turistice, concentrată în lunile de vară și începutul toamnei, reduce impactul economic al acestui sector. În plus, multe dintre resursele turistice naturale și culturale nu sunt suficient valorificate, ceea ce limitează diversificarea ofertei turistice.

Cu toate acestea, județul Gorj a cunoscut o creștere a interesului pentru turismul ecologic și cultural, în special în rândul turiștilor interesați de experiențe autentice. Dezvoltarea rețelelor de trasee tematice, crearea de facilități de cazare moderne și organizarea de evenimente culturale sunt inițiative care ar putea contribui la creșterea atractivității turistice a regiunii.

Turismul în context regional și județean

Comuna Baia de Fier ocupă o poziție centrală în rețeaua turistică a județului Gorj, ca stațiune turistică de interes local, făcând parte din arealul montan de sud al Munților Parâng, unul dintre cele mai vizitate și mai dinamice spații turistice din regiunea Sud-Vest Oltenia. Prin localizarea sa în zona de contact dintre Subcarpații Getici și masivul Parâng, comuna funcționează ca o verigă de legătură între turismul montan, cel natural și cel cultural, integrând armonios valorile peisagistice, tradițiile locale și potențialul economic.

Context regional

La nivelul regiunii Sud-Vest Oltenia, turismul a devenit un sector strategic de reconversie și diversificare economică, într-un teritoriu tradițional industrial și agrar. Regiunea se individualizează printr-o mare varietate de forme turistice - de la turism balnear

(Călimănești-Căciulata, Govora), la turism cultural (Târgu Jiu, Hurezi, Tismana) și turism montan (Râncea, Parâng, Godeanu, Retezat).

În această structură, zona Gorjului de Nord joacă un rol tot mai important, prin consolidarea axei turistice Polovragi - Baia de Fier - Novaci - Râncea - Transalpina, un traseu care reunește unele dintre cele mai atractive destinații montane și speologice din sudul României.

Baia de Fier - poartă de acces spre turismul montan al Gorjului

Comuna Baia de Fier deține o poziție strategică unică:

- este purtătoarea unui patrimoniu natural și științific de importanță națională, reprezentat de *Peștera Muierilor* și *Cheile Galbenului*;
- are resurse naturale și peisagistice de excepție, care susțin dezvoltarea turismului de natură și aventură;
- și, foarte important, deține parte din domeniul schiabil Râncea, unul dintre cele mai importante și mai frecventate complexe turistice montane din sudul țării.

Astfel, Baia de Fier este co-proprietar administrativ al stațiunii Râncea, împreună cu orașul Novaci.

Această realitate conferă localității **un statut strategic și un potențial major de dezvoltare**, atât în turismul de iarnă, cât și în turismul montan de vară.

Poziționare în context județean

În cadrul județului Gorj, turismul se afirmă ca al treilea pilon de dezvoltare, alături de energie și agricultură.

Statistic, în ultimii ani s-a observat o creștere constantă a fluxului de turiști în zona montană, cu accent pe arealul Râncea - Baia de Fier - Polovragi.

De asemenea, tendințele recente arată o extindere a interesului turistic dincolo de Râncea propriu-zisă, spre localitățile din proximitate, unde vizitatorii caută experiențe mai liniștite, autentice și integrate în natură - un segment pe care Baia de Fier îl poate valorifica în mod exemplar.

Prin combinarea turismului montan cu turismul cultural și natural, comuna are un potențial unic de dezvoltare complexă:

- *turism speologic și științific* (Peștera Muierilor - una dintre cele mai vizitate din România);
- *turism montan și sportiv* (Râncea - pârtii, drumeții, off-road, sporturi de iarnă);
- *turism cultural și tradițional* (artizanat, gastronomie, port, arhitectură vernaculară);
- *turism ecologic și recreativ*, valorificând zonele naturale protejate și traseele tematice.

Integrare și perspective

În context regional și județean, Baia de Fier devine un nod turistic de legătură între:

- turismul montan de altitudine (Râncea, Transalpina),
- turismul de natură și patrimoniu (Cheile Galbenului, Peștera Muierilor),
- și turismul cultural-istoric (Târgu Jiu, Polovragi, Hurezi).

Această poziționare permite comunei să se afirme ca destinație complementară și alternativă la turismul de masă din Râncea, oferind vizitatorilor experiențe autentice, spațiu, liniște și contact direct cu natura.

În plus, prin colaborarea cu orașul Novaci și cu actorii economici din zonă, Baia de Fier poate deveni motorul unei noi generații de turism montan sustenabil, bazat pe:

- management comun al infrastructurii schiabile;
- dezvoltarea infrastructurii de acces secundar și a traseelor tematice;
- extinderea sezonului turistic dincolo de iarnă;

- promovarea identității locale ca parte a brandului turistic al Gorjului.

Tipurile de turism practicate și potențialul de dezvoltare

Comuna Baia de Fier, situată în zona submontană a județului Gorj și recunoscută ca stațiune turistică de interes local, oferă un cadru natural, cultural și uman excepțional pentru o varietate de forme de turism. Poziția sa la confluența dintre Subcarpații Getici și masivul Parâng, relieful spectaculos, peisajele carstice și tradițiile vii ale comunității definesc o identitate turistică complexă și autentică.

Prin diversitatea resurselor sale, comuna permite dezvoltarea unei game largi de activități recreative și culturale, care atrag atât vizitatori din proximitate (județele Gorj, Vâlcea, Dolj), cât și turiști din întreaga țară.

1. Turismul montan și de peisaj

Turismul montan reprezintă principalul vector de dezvoltare turistică al Băii de Fier, fiind susținut de relief, climă și de infrastructura existentă în zona Rânca.

Este un turism bi-sezonier, activ atât iarna, prin practicarea sporturilor de zăpadă, cât și vara, prin drumeții, alpinism și activități de agrement în aer liber.

Formele de turism montan includ:

- **Turismul sportiv de iarnă**, concentrat pe părțile domeniului schiabil Rânca;
- **Turismul de aventură**, cu activități precum escaladă, parapantă, rafting și via ferrata;
- **Turismul de peisaj**, axat pe explorarea naturii, observarea faunei și florei, fotografia de natură și relaxarea în aer liber.

Turismul de peisaj are un potențial special în contextul schimbării tendințelor turistice: tot mai mulți vizitatori caută experiențe verzi, sustenabile, în contact direct cu mediul natural. Baia de Fier oferă exact acest tip de peisaj - o combinație de păduri compacte, chei adânci, pajiști montane și stâncării spectaculoase, ideale pentru relaxare și turism lent (*slow tourism*).

2. Turismul cultural și tradițional

Turismul cultural este o componentă identitară a zonei.

El se bazează pe patrimoniul arhitectural, etnografic și spiritual al localității, dar și pe specificul oltenesc al așezărilor de munte.

Vizitatorii pot descoperi:

- **biserici de lemn și monumente de arhitectură vernaculară**, reprezentative pentru stilul gorjenesc;
- **case tradiționale**, ce pot constitui baza unor viitoare circuite tematice ale satelor autentice;
- **evenimente culturale și obiceiuri locale** (târguri, sărbători pastorale, tradiții de iarnă).

Această formă de turism poate fi completată de experiențe gastronomice și meșteșugărești - olărit, prelucrarea lemnului, țesut, gastronomie locală - devenind o componentă-cheie a turismului rural și educațional.

3. Turismul ecumenic

Prin proximitatea unor centre monahale de importanță regională - Mănăstirea Icoana, Dealu Mare, Polovragi, Lainici și Vișina - comuna Baia de Fier se integrează natural într-un circuit spiritual de mare interes pentru pelerinii din Oltenia și din întreaga țară.

La nivel local, **Biserica "Toți Sfinții"**, **Biserica Sohodol** și **Biserica de lemn din Baia de Fier**, considerate monumente de arhitectură, pot fi introduse într-un **traseu ecumenic local** ce valorifică dimensiunea spirituală și artistică a zonei.

Dezvoltarea acestei forme de turism se poate face prin amenajarea de trasee pietonale tematice, integrarea meșteșugurilor religioase (icoane, lemn, țesături) și organizarea de evenimente cu caracter spiritual.

4. Turismul speologic

Turismul speologic este **emblema Băii de Fier** și unul dintre principalele sale atuuri naționale.

Peștera Muierilor este una dintre cele mai vizitate peșteri din România, un obiectiv de referință al turismului științific și educațional.

Pe lângă aceasta, pe teritoriul comunei se află și Peștera Iedului, Peștera Corbului și Peștera Pârcălabului, neamenajate încă pentru vizitare, dar cu potențial de valorificare controlată în cadrul unui parc speologic sau traseu subteran tematic.

Peșterile oferă, totodată, oportunități pentru:

- cercetare științifică și educație ecologică;
 - turism educativ și de familie;
 - dezvoltarea unui brand local axat pe „Ținutul Peșterilor din Oltenia”.
-

5. Turismul sportiv și de aventură

Zona carstică a Cheilor Galbenului, precum și versanții Parângului, oferă condiții deosebite pentru sporturi montane:

- **alpinism și escaladă sportivă** - peste 50 de trasee omologate în Cheile Galbenului și Oltețului;
- **via ferrata Baia de Fier**, o atracție unică în regiune, amenajată de ONG-ul White Wolf Club, care permite parcurgerea nocturnă a traseului - o experiență spectaculoasă pentru turiștii aventurieri;
- **parapantă, ciclism montan, off-road, canyoning și rafting** - forme complementare de turism activ ce pot extinde sezonul turistic de vară.

Aceste activități sporesc atractivitatea comunei în rândul tinerilor și al turiștilor dinamici, contribuind la diversificarea ofertei și la consolidarea brandului montan al localității.

6. Turismul de iarnă - schiul și sporturile pe zăpadă

Domeniul schiabil **Rânca**, aflat și pe teritoriul administrativ al comunei Baia de Fier, este unul dintre cele mai importante centre de schi din sudul României.

Cu pârtii de diferite grade de dificultate, instalații moderne de transport pe cablu și o capacitate mare de cazare, Rânca atrage anual mii de turiști, depășind frecvent gradul de ocupare în sezonul de vârf.

În perspectivă, Baia de Fier poate valorifica acest avantaj prin:

- dezvoltarea infrastructurii de acces și a serviciilor conexe (închiriere echipamente, centre de pregătire sportivă, școli de schi);

- promovarea turismului de familie și a activităților recreative de iarnă (snow tubing, săniuș, drumeții pe zăpadă);
- extinderea sezonului turistic de iarnă prin evenimente tematice și festivaluri sportive.

7. Turismul de drumeție și natură

Drumețiile montane rămân una dintre cele mai apreciate forme de turism activ. Din Baia de Fier se pot organiza excursii către Râncea, Cheile Oltețului, Cheile Galbenului, Peștera Muierilor și vârfurile Parângului.

În prezent, sunt mai multe omologate, dar există numeroase alte variante care pot fi reabilitate sau dezvoltate pentru circuite tematice (*trasee ecoturistice, educaționale sau gastronomice*).

Într-o eră în care turismul sustenabil și sănătatea devin priorități, Baia de Fier are oportunitatea de a promova drumeția ca formă de reconectare cu natura, combinând activitatea fizică cu educația ecologică și interpretarea peisajului.

8. Alte forme emergente de turism

- **Turism ecologic și de recreere**, în jurul zonelor protejate (sit Natura 2000 ROSCI0128 - Nordul Gorjului de Est);
- **Turism educațional și științific**, prin vizite tematice, tabere de vară și proiecte școlare;
- **Turism gastronomic și rural**, bazat pe produse tradiționale, ferme locale și experiențe culinare autentice;
- **Turism digital și de promovare tematică**, prin utilizarea noilor tehnologii (ghidaj AR, platforme virtuale, promovare integrată online).

Concluzie: Vocația multiplă a turismului

Baia de Fier are o vocație turistică multiplă, care combină turismul montan, natural, cultural și sportiv într-un sistem integrat, capabil să asigure vizitabilitate pe tot parcursul anului. Dezvoltarea echilibrată a acestor forme de turism poate transforma localitatea într-un pol de turism durabil al Olteniei, care:

- valorifică patrimoniul natural și cultural;
- susține economia locală și ocuparea forței de muncă;
- promovează un model de turism responsabil, bazat pe autenticitate și respect față de natură.

Resurse Turistice Naturale

Comuna Baia de Fier dispune de un ansamblu remarcabil de resurse turistice naturale, care îi conferă un profil distinct în cadrul zonei montane a Gorjului. Aceste resurse se grupează în mai multe categorii: carstice, geomorfologice, peisagistice, hidrologice și bioclimatice.

1. Relieful carstic și formațiunile geologice

Zona Băii de Fier se remarcă printr-un relief carstic spectaculos, rezultat al acțiunii apei asupra calcarelor mezozoice.

Cele mai importante elemente sunt:

- **Cheile Galbenului** - una dintre cele mai spectaculoase formațiuni carstice din sudul țării, săpate de râul Galbenul în calcarele jurasice. Pe o lungime de aproximativ 2

km, cheile oferă un peisaj impunător, cu pereți verticali de peste 150 m, arcade naturale, marmite, cascade și abrupturi care atrag turiști, alpiniști și fotografi de natură.

- **Cheile Oltețului**, aflate în proximitate, formează o continuare naturală a acestui peisaj carstic, legând teritoriul comunei de zona Polovragi.

Aceste formațiuni conferă zonei un potențial ridicat pentru turismul de aventură, drumeții, escaladă și turism educațional.

2. Peșterile - resurse emblematice ale comunei

Comuna adăpostește unele dintre cele mai importante peșteri din sudul României:

- **Peștera Muierilor** - obiectiv turistic de interes național, situată pe versantul stâng al Cheilor Galbenului, cu o lungime totală de circa 7 km (din care peste 800 m amenajați pentru vizitare). Este una dintre cele mai vechi peșteri electrificate din țară și un reper speologic și paleontologic, datorită descoperirilor fosile de urși de cavernă și a vestigiilor omului preistoric (*Homo sapiens fossilis*).
- **Peștera Iedului, Peștera Corbului și Peștera Pârcălabului** - mai puțin cunoscute publicului larg, dar cu un potențial turistic și științific deosebit, acestea pot fi incluse în circuite tematice controlate, dedicate speoturismului și educației geologice.

Peșterile Băii de Fier sunt, totodată, **resurse identitare**, care pot fundamenta un brand turistic local centrat pe ideea de *Ținut al Peșterilor și Cheilor*.

Frumusețea din adâncuri - Peștera Muierilor

Între miile de peșteri ale Carpaților, puține au avut un trecut atât de bogat în întâmplări ca Peștera Muierilor de la Baia de Fier. Amplasată într-un loc sălbatic și având mai multe intrări, din care una oferă un excelent punct de observație asupra câmpiei din sud, iar alta deschizându-se spre pădurile dese ale Parângului, Peștera Muierilor a fost o cetate naturală, un punct de rezistență pentru locuitorii așezărilor învecinate de-a lungul zbuciumatei lor istorii.

Electrificarea făcută în anii 1963 și 1978 a transformat peștera în cel mai popular și mai vizitat obiectiv speologic din România, cu toate că, în ce privește dimensiunea, frumusețea și calitatea amenajării, Peștera Muierilor, cu o lungime de peste 3500 metri, a fost de mult depășită; ea continuă să fie capul de afiș al speoturismului românesc, având anual zeci de mii de vizitatori.

Situate în apropiere, dar prezentând un nivel mai ridicat de carstificare, sunt și alte peșteri mai mici, cum ar fi Peștera Corbului, Peștera Pârcălabului și Peștera Iedului, supranumite și Peșterile de la Baia de Fier.

Se pare că primele informații scrise despre Peștera Muierilor datează din 1870, când arheologul Al. Odobescu a menționat-o într-un chestionar arheologic. De atunci, într-o perioadă de peste 100 de ani de cercetări, s-au strâns multe informații de natură științifică și documentară, ce demonstrează descoperiri arheologice, paleontologice, geomorfice, biospeologice și mineralogice valoroase. Acestea reprezintă peste 95 % din lungimea de 3566 m a galeriilor peșterii. Din motive practice și din cauza locației suprapuse ale galeriilor, le numim etaje superioare și inferioare. Orientarea generală de nord-est a întregului sistem de galerii este datorată fisurii ce a permis apelor râului Galbenul să treacă prin rocă și să formeze aceste galerii.

Se poate intra în Peștera Muierilor prin trei locații, întrucât peștera are o gură și în partea de nord, de est și de sud. Ultimele două intrări reprezintă un loc unde apele fostului râu subteran ce obișnuiau să curgă prin versantul de nord revin la viață. Astăzi, râul Galbenul nu

mai are un traseu subteran iar procesul de carstificare este continuat de apele ce se adună de la ploi și topiri ale zăpezilor.

Intrând în peșteră prin partea de nord, la aproximativ 130 de m poți descoperi stalagmita în formă de cupolă mică, la stânga căreia se află Sala Altarului, bogată în concentrații, plafonul acestei locații terminându-se cu o gaură de legătură la o înălțime de 17 m. Mergând în aceeași direcție, o galerie plină de numeroși bolovani duce spre gura de est a peșterii, numită *Poarta Altarului*, ce înfățișează versantul abrupt a Cheilor Galbenului. Galeria principală, numită Galeria Electrificată, devine din ce în ce mai spectaculoasă dacă mergi înainte spre sud, asta pentru că poți vedea multe concrețiuni ale plafonului, precum și bazine ce sunt câteodată pline cu apă, numite Bazinele Mici, și Bazinele Lari. La 270 de m depărtare se află intrarea în Sala Turcului, una din cele mai frumoase locații ale etajului superior. Poți vedea stalagmite uriașe, domuri, concrețiuni pe pereți și pe plafon, unele forme chiar au primit denumiri precum *Moș Crăciun*, *Turcul*, *Soția turcului* etc.

Dacă treci printr-un coridor îngust și treci de un prag urcând o scară de metal, intri în așa zisa Sală a Minunilor, nume dat din cauza numeroaselor microbazine și din cauza stalagmitelor și stalagtitelor în formă de lumânare, forme ce împodobesc practic această încăpere. Parcurgând drumul înapoi spre galeria principală, poți să mergi prin Poarta Mică, o porțiune unde zidurile și plafonul sunt foarte apropiate, formând un mic pasaj prin care poți să ajungi la Sala Guano.

Peretele din partea estică prezintă o serie de galerii ce reprezintă un adevărat loc de refugiu pentru fauna peșterii, având în vedere că acel loc este mai puțin accesibil pentru turiști și că nu este încă electrificat. De la Sala Guano mai sunt doar 40 m până la ieșirea din peșteră. Trecând prin poarta de sud, se poate vedea versantul ce dă într-o pajiște terasată. Etajul inferior, împărțit în două sectoare de către aluviuni, reprezintă un adevărat interes științific. Din acest motiv, Peștera Muierilor a fost denumită Rezervație Speologică în 1955 și Monument de Rezervație Naturală.

Sectorul de nord este compus dintr-o rețea de labirinturi ce au o lungime de 1650 de metri. Intrarea se face printr-o galerie îngustă, deschisă în partea de vest a etajului superior, la aproximativ 30 de m de intrarea din partea nordică. Dacă te târăști pe o porțiune mică de circa 2 metri, poți ajunge într-o încăpere mică iar acolo există o gaură de legătură către Sala Electricianului. Este dificil de descris acest sector al peșterii din cauza conexiunilor în formă de cruce ale galeriilor din această zonă. Cu toate acestea, se poate considera că Sala Electricianului e încăperea principală din sectorul de vest iar Galeriele Bazinelor și Excentricului sunt cele principale din sectorul de est. Ele sunt caracterizate printr-un grad mare de aluviuni și prin prezența unor gropi de adâncimi diferite variând între 10 și 15 m, precum și printr-o varietate excepțională de concrețiuni. Acestea ating punctul culminant în Sala Roșie a Luminii, unde există un mineral rar, făcut din fosfo-carbonate de calciu, ce ia toate formele cunoscute ale calciului: stalagmite, stalactite, valuri, concrețiuni ale peretelui și a podelei etc.

Galeria Urșilor își are numele de la numeroasele rămășițe de schelete ale fosilelor mamiferelor din perioada cuaternară, mamifere ce erau în mare parte urși de peșteră. Marea varietate și numeroasele concrețiuni în calciu fac ca această galerie să fie una de ținut minte.

Pereții ei sunt împodobiți cu hieroglife, piei de leopard, cosoroabe și linguri. Sala Perlelor are un tavan jos, în unele locuri poate să fie sub 1 metru, și prezintă o minunată perdea de piatră la intrare, cunoscut sub numele de Valul Miresei. Podeaua are forma unui mosaic, din cauza numeroaselor cristale și perle de peșteră. Dacă ai alege să nu cobori pe scara de metal

care duce spre sectorul de sud și ai merge la stânga și ai trece de un prag de 2,5 m, ai ajunge în așa numita Sală Musteriană. Acesta este locul unde arheologii au găsit dovezi care demonstrează că peșteră a fost locuită de om în Mijlocul Paleoliticului și Paleoliticul Superior.

La baza denumirii peșterii cu apelativul de a Muierilor se află două legende:

- Prima spune că, în trecutul istoric, atunci când bărbații în putere plecau să apere țara de năvălitorii veniți de aiurea, femeile luau în grabă copiii și bătrânii pentru a se adăposti în peșteră pe atunci numai de ei știută, unde rămâneau ascunși până la trecerea urgiei.
- A doua versiune susține că denumirea de Peștera Muierilor ar veni de la faptul că în zilele uscate de secetă verii, femeile se așezau să toarcă lână la gura cavității, unde aerul ce răbufnea din interiorul ei le-ar fi ușurat mult munca de răsucit a firului. Unii susțin că obișnuiau să pătrundă chiar și mai spre interior, în gurile cu apă, puneau inul și cânepa la topit.

Alte puncte de atracție turistică pentru cei aflați în vacanță în Baia de Fier sunt Munții Căpățâanii cu multitudinea de trasee turistice, Cheile Oltețului sau Pădurea și Peștera Polovragi din apropiere.

Deși dovezile privind locuirea peșterii datează din paleoliticul inferior primele informații cu adevărat științifice despre cavități aparțin reputaților muzeografi gorjeni Al. Ștefulescu și I. Moșilă culese în anul 1894. Geologul Gh. Munteanu-Murgoci publică în anul 1898 un studiu privitor la formele și fenomenele de eroziune din Carpații Meridionali unde este menționată și trecută pe hartă Peștera Muierilor. În anul 1929, doi speologi francezi colaboratori ai renumitului Emil Racoviță fac primele cercetări asupra faunei peșterii, cu această ocazie descoperind două noi specii de coleoptere carnivore.

Explorarea și cercetarea în profunzime a peșterii s-a făcut în perioada 1951-1955 când a fost cartografiat întregul etaj superior și o parte din cel inferior. Tot în timpul explorărilor din acea perioadă a fost descoperit un craniu și alte resturi fosile. După studierea cu atenție s-a ajuns la concluzia că acestea aparțin unei femei cu vârsta între 40-50 ani care ar fi trăit acolo în urmă cu aprox. 30.000 de ani. Primele cercetări asupra formațiunilor de peșteră (speleotheme) existente au fost efectuate în anul 1954 de către I. Viehmann. Bogăția de forme și fenomene existente a determinat declararea de către CMN în anul 1955 a peșterii monument al naturii.

Cavitățile au fost electrificate în anul 1963 suferind pe parcursul timpului mai multe reamenajări. În plus unele formațiuni existente aici (este vorba despre compuși de dahlit) sunt foarte rare putând fi întâlnite în doar trei cavități la nivel național. Dacă în etajul superior (în lungime de 1200 m din care aprox. 700 m deschiși vizitatorilor) temperatura medie este vara de aprox. 13°C, iarna scăzând până la 9-10°C, în etajul inferior aceasta este mai scăzută cu 2-3°C. Nivelele inferioare ale peșterii sunt declarate rezervații speologice accesul în ele nefiind permis vizitatorilor.

3. Resurse hidrografice

Rețeaua hidrografică, dominată de râul Galbenul și afluenții săi, are o valoare peisagistică și ecologică semnificativă.

Pe cursul acestuia se întâlnesc cascade, marmite de eroziune și lacuri carstice temporare, care adaugă dinamism și diversitate peisajului.

Pe lângă funcția recreativă, aceste cursuri de apă pot susține activități turistice precum raftingul, canyoningul, fotografierea peisajelor și turismul de observare.

4. Vegetația și fauna

Baia de Fier se încadrează în zona de păduri de fag, gorun și conifere, cu o bogată diversitate floristică și faunistică.

Pe teritoriul comunei se regăsesc elemente ale sitului Natura 2000 ROSCI0128 - Nordul Gorjului de Est, ce include habitate protejate, specii endemice de plante și faună montană (urs, căprior, acvile, lilioci).

Acest capital natural susține dezvoltarea ecoturismului și a turismului de observare, bazat pe respectul față de natură și educația ecologică.

5. Peisajul montan și zonele panoramice

Altitudinea variabilă (de la 400 m în zona de bază la peste 1600 m în zona Rânca) generează o mare diversitate de peisaje:

- pajiști alpine și poieni cu valoare pastorală;
- crestele Parângului Mic și zonele de belvedere din Rânca, cu perspective spectaculoase asupra Olteniei subcarpatice;
- pășuni și livezi tradiționale, care contribuie la caracterul pitoresc al localității.

Acestea oferă un cadru ideal pentru drumeții tematice, fotografie de natură, turism ecologic și evenimente outdoor.

6. Resurse bioclimatice

Climatul tonic-stimulant, specific zonei subcarpatice și montane, favorizează dezvoltarea turismului de sănătate și relaxare. Aerul curat, bogat în ioni negativi, și peisajul natural pot fi baza pentru viitoare micro-centre de wellness rural, integrate în turismul ecologic și de recreere.

Concluzie

Resursele naturale ale Băii de Fier constituie un capital strategic complex, în care se îmbină spectacolul reliefului carstic cu frumusețea peisajului montan și cu bogăția biodiversității. Aceste elemente pot susține dezvoltarea unui model de turism durabil, integrat și competitiv, bazat pe explorare, educație și conservare.

Prin valorificarea coordonată a acestor resurse - în special a Cheilor Galbenului și a Peșterii Muierilor - Baia de Fier poate deveni una dintre cele mai importante destinații de ecoturism și aventură din sudul României.

Resurse Turistice Antropice

Comuna Baia de Fier se distinge nu doar prin peisajul natural spectaculos, ci și printr-un bogat patrimoniu istoric, cultural și spiritual, care conturează o identitate locală autentică. Moștenirea culturală a zonei reflectă armonia dintre om și natură, tradițiile pastorale și meșteșugărești, precum și valorile spirituale adânc înrădăcinate în comunitate.

Acest patrimoniu antropic poate fi grupat în mai multe categorii reprezentative: obiective de patrimoniu, elemente de arhitectură tradițională, manifestări culturale, meșteșuguri, gastronomie locală și infrastructuri de ospitalitate cu specific rural.

1. Patrimoniul istoric și arhitectural

Baia de Fier conservă o serie de monumente istorice și de arhitectură care redau specificul Gorjului de munte, prin îmbinarea funcționalității gospodărești cu rafinamentul detaliilor decorative tradiționale.

Monumente și edificii de cult:

- **Biserica „Toți Sfinții”** (secolul al XVIII-lea) - monument de arhitectură de lemn, reprezentativ pentru stilul brâncovenesc rural, cu picturi murale valoroase și sculpturi în lemn.
- **Biserica Sohodol și Biserica din Cernădia**, care păstrează elemente de arhitectură vernaculară, cu turla zvelte și prispă din lemn sculptat.
- Ruine și vechi gospodării de piatră din cătunele Cernădia și Sohodol, care ilustrează modul de viață tradițional și pot constitui puncte de interes pentru turismul cultural-rural.

 Aceste obiective formează un circuit ecumenic local, cu potențial de integrare în rutele spirituale din nordul Olteniei (Polovragi - Baia de Fier - Lainici - Vișina).

2. Arhitectura vernaculară și patrimoniul rural

Arhitectura tradițională din Baia de Fier reflectă specificul gospodăriilor montane gorjene, bazate pe materiale locale (lemn, piatră, țiglă ceramică) și soluții constructive adaptate terenului.

Casele sunt organizate în jurul unei prispă generoase, cu foișor și stâlpi decorați, garduri din nuiele împletite sau piatră de râu, și acoperișuri în patru ape.

Această arhitectură vernaculară constituie un patrimoniu identitar și estetic valoros, care poate fi integrat în proiecte de turism rural, eco-sate și agropensiuni tematice, contribuind la consolidarea brandului „Baia de Fier - satul de sub stânci”.

Se recomandă valorificarea acestui fond arhitectural prin:

- reabilitarea caselor tradiționale și transformarea lor în pensiuni, ateliere sau spații culturale;
- protejarea zonelor cu coerență morfologică (Sohodol, Cernădia);
- încurajarea utilizării materialelor locale în construcțiile noi, pentru continuitate vizuală și identitară.

3. Patrimoniul spiritual și religios

Dimensiunea spirituală este una dintre coordonatele definitorii ale identității Băii de Fier. În proximitate se află un adevărat „triumf monahal” - Mănăstirea Icoana, Mănăstirea Dealu Mare și Mănăstirea Polovragi - care atrage anual pelerini și turiști culturali.

Pe teritoriul comunei, tradițiile religioase sunt păstrate cu respect și devin tot mai des prilej de evenimente comunitare: hramuri, procesiuni, sărbători ale roadelor și ale păstorilor. Această componentă conferă turismului local o valoare spirituală și educativă, potrivită pentru turismul ecumenic, tematic sau de retragere spirituală.

4. Meșteșuguri tradiționale și activități locale

Zona Băii de Fier păstrează un nucleu de meșteșuguri tradiționale, transmise din generație în generație:

- prelucrarea lemnului (sculptură, tâmplărie decorativă, porți gorjenești);
- olăritul și confecțiile artizanale din materiale naturale;
- țesutul la război, broderiile și cusăturile tradiționale;

- producția locală de produse lactate și conserve naturale (brânzeturi, dulcețuri, siropuri, păstrăv afumat).

Aceste activități pot fi integrate în turismul experiențial, prin ateliere interactive, vizite la stâne și gospodării, festivaluri și târguri tematice.

5. Tradiții, obiceiuri și evenimente locale

Comunitatea din Baia de Fier păstrează ritualuri și obiceiuri populare legate de ciclul pastoral și de sărbătorile religioase:

- „Sărbătoarea urcatului oilor la munte” (transhumanța);
- Târgul de toamnă și sărbătoarea „Nedeii de la Sohodol”;
- obiceiuri de Crăciun și Anul Nou, cu colinde, jocuri cu măști și dansuri tradiționale.

Aceste manifestări pot deveni evenimente-simbol pentru promovarea turismului cultural, contribuind la reactivarea identității rurale și la creșterea atractivității comunei pentru turiști interni și străini.

6. Infrastructura de ospitalitate și servicii conexe

Pe teritoriul comunei există un număr semnificativ de pensiuni, vile turistice și spații de cazare de tip agroturistic, în special în zona Peșterii Muierilor și a Cheilor Galbenului. Multe dintre acestea îmbină confortul modern cu elemente tradiționale, contribuind la crearea unui produs turistic integrat.

Se remarcă tendința proprietarilor locali de a dezvolta oferta de turism familial și educațional, orientată spre experiențe autentice - drumeții, gastronomie locală, tururi culturale.

7. Patrimoniul cultural imaterial - identitatea vie a locului

Un rol esențial îl are patrimoniul cultural imaterial: cântecele, dansurile, poveștile și simbolurile locale.

Folclorul zonei, cu accente oltenești montane, păstrează expresii autentice ale comunității - balade, doine, strigături, dar și expresii artistice moderne inspirate din tradiție.

Acest patrimoniu viu reprezintă un element de autenticitate turistică, dar și o resursă pentru brandingul cultural al localității.

Concluzie

Resursele antropice ale comunei Baia de Fier conferă o profundă dimensiune culturală și identitară turismului local.

Combinarea dintre patrimoniul construit, spiritualitatea monahală, meșteșugurile tradiționale și autenticitatea vieții rurale creează premisele unei dezvoltări turistice durabile, cu accent pe:

- conservarea și reabilitarea patrimoniului vernacular;
- promovarea meșteșugurilor și gastronomiei locale;
- integrarea valorilor culturale în produse turistice moderne (turism cultural, educațional, experiențial).

Astfel, Baia de Fier poate deveni un model de destinație turistică rurală autentică, care îmbină tradiția cu inovația și cultura cu natura.

În ceea ce privește activitatea turistică, la nivelul comunei Baia de Fier sunt acreditate conform Ministerului Turismului următoarele structuri de cazare:

Tip unitate	Nume unitate	Tip categorie	Număr locuri
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	BISTRICIOARA	3 - FLORI	8
PENSIUNE TURISTICĂ	BISTRICIOARA	2 - FLORI	12
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	COLȚ DE RAI	2 - FLORI	12
APARTAMENTE DE ÎNCHIRIAT	CASA ANA	3 - STELE	8
PENSIUNE TURISTICĂ	CASA VÂNĂTORULUI	3 - MARGARETE	17
PENSIUNE TURISTICĂ	HANUL VANATORULUI	3 - FLORI	11
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	ANA	3 - FLORI	10
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	AURORA	2 - FLORI	8
PENSIUNE TURISTICĂ	CASA BRÂNCUȘI	2 - FLORI	16
CĂSUȚE TIP CAMPING	CASA GORJEANA	4 - STELE	10
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	CASA GORJEANĂ	3 - FLORI	8
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	CASA MUCENIC	3 - FLORI	8
PENSIUNE TURISTICĂ	CASA PĂSTRĂVARULUI	2 - FLORI	20
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	CASA ROBI	3 - FLORI	8
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	CASA ROBI	3 - MARGARETE	8
PENSIUNE TURISTICĂ	CASA VÂNĂTORULUI	3 - FLORI	10
PENSIUNE TURISTICĂ	LA MOARĂ	3 - FLORI	14
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	POPESCU N.N	1 - FLORI	10
PENSIUNE AGROTURISTICĂ	SOFIA	3 - FLORI	8
CABANĂ TURISTICĂ	VÂJA (VALEA LUNGĂ)	1 - STELE	8

Conform datelor publicate pe site-ul Ministerului Turismului, localitatea Baia de Fier este deservită în prezent de 84 de unități de cazare acreditate, ce însumează 1420 locuri, dintre care 1090 de locuri (76,76%) sunt în unități turistice cu 3 - 4 flori (stele).

Circulația turistică în comuna Baia de Fier

Analiza evoluției sosirilor turistice în perioada 2015-2024 evidențiază o tendință general ascendentă, cu fluctuații determinate de factori externi (criza sanitară din 2020-2021, variațiile de prețuri și preferințele de consum turistic intern).

Numărul de turiști s-a dublat în decurs de un deceniu, crescând de la 10.129 sosiri în anul 2015 la 22.521 în anul 2024. Vârful a fost atins în anul 2023, când au fost înregistrate 26.828 de sosiri, confirmând atractivitatea ridicată a zonei și consolidarea comunei Baia de Fier ca destinație turistică montană, de weekend și vacanță.

După creșterea semnificativă din perioada 2017-2018, când numărul sosirilor s-a stabilizat peste pragul de 22.000 de vizitatori anual, comuna a menținut un nivel constant de interes turistic, cu o ușoară scădere în 2024 (-16% față de 2023), probabil pe fondul concurenței crescute din alte destinații montane și a schimbărilor economice generale.

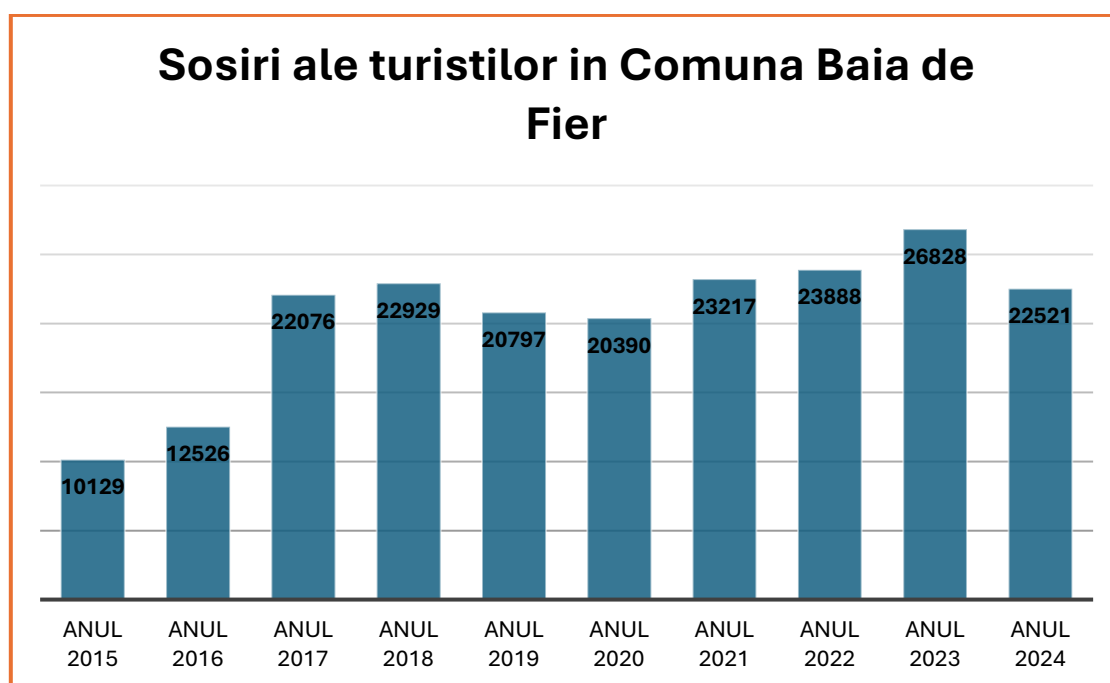
Creșterea fluxului turistic este susținută de valorificarea atractivității naturale și culturale a zonei, în special prin:

- Peștera Muierilor, unul dintre cele mai vizitate obiective speologice din România;
- Cheile Galbenului și Cheile Oltețului, care oferă peisaje spectaculoase și posibilități de drumeții;

- Proximitatea Peșterii Polovragi și a Mănăstirii Polovragi, ce completează oferta turistică locală;
- dezvoltarea continuă a pensiunilor și a serviciilor conexe (gastronomie locală, activități de agrement, tururi ghidate);
- amplasarea comunei pe un traseu de tranzit spre Transalpina, care atrage un număr important de turiști sezonieri.

Pentru consolidarea circulației turistice și creșterea duratei medii a sejurului, se impune orientarea spre:

- diversificarea produsului turistic (turism de aventură, turism ecologic, experiențe gastronomice locale);
- crearea de evenimente tematice și festivaluri care să devină repere anuale;
- îmbunătățirea infrastructurii turistice și a semnalizării;
- și promovarea comună Baia de Fier - Polovragi - Novaci ca microdestinație unitară în cadrul zonei Oltenia de sub Munte.

Dinamica înoptărilor în structurile de primire turistică

Evoluția înoptărilor în perioada 2015-2024 reflectă o tendință de creștere generală, în linie cu evoluția sosirilor turistice, dar cu o dinamică mai accentuată în anii de vârf turistic.

Numărul total al înoptărilor a crescut de la 21.272 în anul 2015 la 43.180 în anul 2024, cu un maxim atins în anul 2023 - 49.104 înoptări, semn al unei perioade de dezvoltare susținută a capacităților de cazare și a creșterii calității serviciilor turistice.

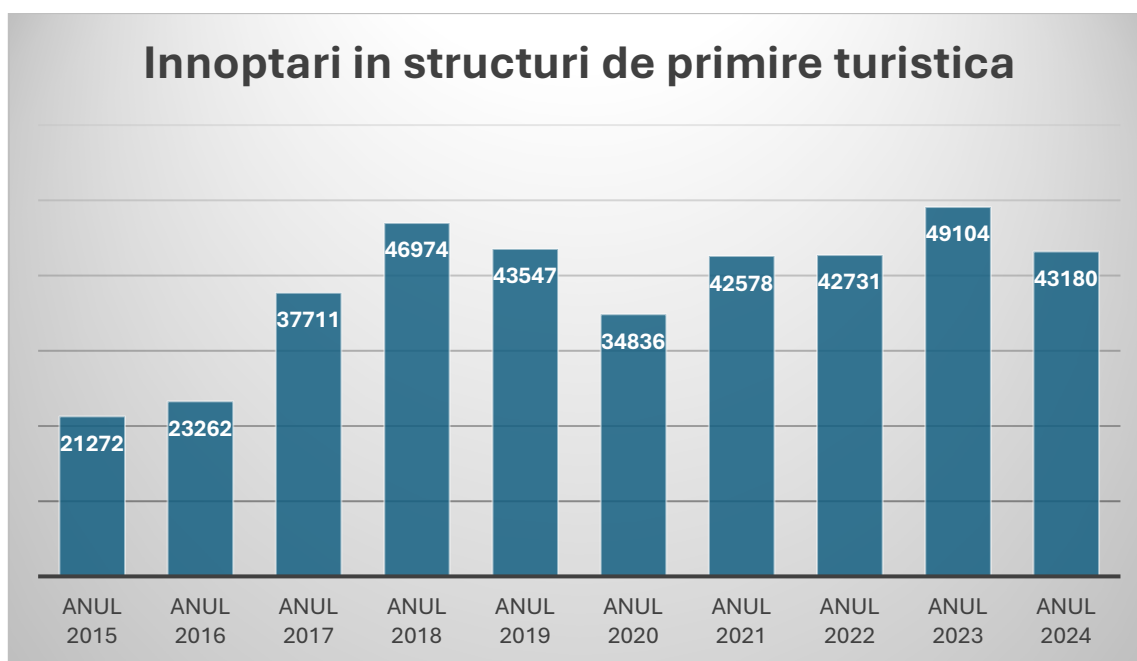
Deși se observă o ușoară scădere în 2024 (-12% față de 2023), nivelul rămâne semnificativ mai ridicat comparativ cu media ultimului deceniu. Scăderea poate fi asociată cu factori conjuncturali, precum diversificarea ofertei din alte zone montane, sezonabilitatea accentuată a cererii și modificările de comportament ale turiștilor (preferința pentru sejururi scurte, spontane).

Analiza corelată a sosirilor și înoptărilor indică o durată medie a sejurului situată în jurul valorii de 1,8 - 2 nopți, ceea ce caracterizează Baia de Fier ca destinație de turism de weekend și de tranzit, dar cu potențial de extindere spre sejururi mai lungi.

Această situație evidențiază necesitatea unor intervenții strategice pentru:

- creșterea duratei medii a sejurului prin diversificarea activităților turistice (trasee tematice, ateliere, tururi ghidate, activități pentru familii și copii);
- dezvoltarea infrastructurii de agrement (spații de recreere, centre wellness, facilități pentru sporturi ușoare);
- crearea de pachete integrate de servicii (cazare + experiențe locale + gastronomie);
- promovarea turismului în extrasezon, pentru reducerea sezonității și creșterea gradului anual de ocupare.

În concluzie, dinamica înoptărilor confirmă atractivitatea constantă a comunei Baia de Fier, însă evidențiază și nevoia de consolidare a ofertei turistice complexe, care să transforme comuna dintr-o destinație de trecere într-una de experiență autentică și de durată.

Analiza duratei medii a sejurului

În perioada 2015-2024, durata medie a sejurului în comuna Baia de Fier s-a menținut relativ constantă, în jurul valorii de 1,8-2 zile, ceea ce indică o dominare a turismului de weekend și de tranzit.

Cei mai ridicați indicatori s-au înregistrat în anii 2015, 2018 și 2019 (peste 2 zile/turist), perioade în care oferta turistică locală a fost puternic susținută de evenimente culturale și de promovarea obiectivelor naturale.

Anii 2020-2022 au marcat o ușoară scădere, pe fondul contextului pandemic și al restricțiilor de circulație, însă indicatorul s-a redresat ulterior, apropiindu-se din nou de valoarea de 2 zile/turist în 2024.

Această stabilitate a duratei medii indică:

- o fidelizare parțială a vizitatorilor, dar și o ofertă locală limitată ca timp de consum;

- un potențial ridicat de creștere prin diversificarea activităților complementare (drumeții tematice, ateliere meșteșugărești, experiențe gastronomice, turism ecologic și educațional);
- oportunități pentru dezvoltarea infrastructurii de agrement și relaxare, care să încurajeze sejururile mai lungi.

Diagnostic Sectorial - Profil și Recomandări pentru Sectorul Turism

Turismul reprezintă unul dintre pilonii centrali ai dezvoltării economice și identitare a comunei Baia de Fier, contribuind nu doar la dinamizarea vieții locale, ci și la promovarea valorilor naturale și culturale ale Olteniei de sub Munte. Prin poziția sa strategică la contactul dintre Subcarpații Getici și Masivul Parâng, Baia de Fier funcționează ca o poartă de acces către turismul montan al Gorjului, oferind o sinteză între peisaj, tradiție și experiență autentică.

Profilul turistic al localității

Baia de Fier s-a afirmat în ultimele două decenii ca destinație turistică de interes regional, cu o identitate bine conturată, construită în jurul peșterilor sale celebre și al peisajelor carstice spectaculoase. Peștera Muierilor este nucleul emblemei turistice locale - un obiectiv de importanță națională care atrage anual zeci de mii de vizitatori, generând fluxuri constante de turiști și consolidând imaginea comunei ca centru speologic al Olteniei. În jurul acestui reper s-a dezvoltat o rețea de pensiuni, restaurante și activități complementare, care au dus la profesionalizarea treptată a sectorului.

Dincolo de turismul speologic, Baia de Fier se remarcă printr-o vocație multiplă, combinând turismul montan, cultural, sportiv și ecologic. Relieful fragmentat, vegetația bogată, râul Galbenul și Cheile Oltețului oferă un cadru natural de o frumusețe rară, potrivit pentru drumeții, escaladă, ciclism montan sau fotografie de natură. Totodată, tradițiile pastorale, meșteșugurile și arhitectura vernaculară creează un fundal autentic, care transformă comuna într-o destinație de turism cultural și rural autentic.

Poziționarea comunei în proximitatea domeniului schiabil Rânca reprezintă un avantaj competitiv semnificativ. Faptul că Baia de Fier este co-proprietar administrativ al stațiunii conferă localității un rol strategic în turismul de iarnă al regiunii și deschide perspective pentru dezvoltarea unor servicii complementare - centre de agrement, unități de cazare tematice, spații de relaxare și facilități pentru turism sportiv și de familie.

Evoluția activității turistice

Datele statistice din perioada 2015-2024 evidențiază o creștere susținută a circulației turistice, atât în privința sosirilor, cât și a înnoptărilor. Numărul turiștilor aproape s-a dublat într-un deceniu, atingând 22.521 de sosiri în 2024, în timp ce înnoptările au ajuns la 43.180, cu un maxim de 49.104 în 2023.

Această evoluție confirmă consolidarea Baia de Fier ca destinație stabilă și atractivă, însă și o dependență de turismul de scurtă durată, durata medie a sejurului situându-se între 1,8 și 2 nopți.

Profilul vizitatorilor este dominat de turiști interni, proveniți în principal din județele Olteniei, dar și din București, Dolj, Olt și Mehedinți. Se conturează o categorie tot mai consistentă de vizitatori tineri și familii, atrași de turismul de aventură, experiențele în natură și evenimentele culturale locale.

În pofida progreselor, sectorul turistic se confruntă cu o sezonalitate pronunțată, activitatea fiind concentrată în lunile de vară și în sezonul de iarnă (Rânca). Această ciclicitate reduce

gradul anual de ocupare și afectează stabilitatea economică a operatorilor locali. Lipsa unor evenimente majore în extrasezon și absența unui sistem de promovare integrat limitează potențialul de atragere a turiștilor pe termen lung.

Structura și calitatea ofertei turistice

Oferta de cazare a comunei este diversificată și în continuă extindere. În prezent, Baia de Fier dispune de 84 de unități de cazare acreditate, totalizând peste 1.400 de locuri, dintre care majoritatea sunt clasificate la 3-4 flori/stele. Predomină pensiunile agroturistice și vilele familiale, administrate local, care oferă o combinație atractivă de confort modern și specific tradițional.

Din perspectiva serviciilor, comuna a făcut pași importanți spre modernizare, însă rămâne nevoie de:

- îmbunătățirea infrastructurii de acces și a semnalizării turistice;
- extinderea ofertei de agrement (spații verzi, piste de biciclete, centre de relaxare);
- consolidarea unei rețele de centre de informare și interpretare turistică, adaptate noilor tendințe digitale.

Tendențe și provocări

Turismul din Baia de Fier reflectă o tendință națională mai amplă: trecerea de la turismul pasiv, de vizitare, la turismul de experiență. Tot mai mulți vizitatori caută activități autentice - plimbări prin sate, ateliere de meșteșuguri, gastronomie locală, tururi ghidate tematice.

Această schimbare deschide o oportunitate clară: transformarea comunei într-un pol al turismului autentic și sustenabil al Olteniei de sub Munte.

Totuși, provocările rămân semnificative. Infrastructura rutieră secundară este insuficient dezvoltată, digitalizarea serviciilor turistice este limitată, iar cooperarea între operatori este sporadică. De asemenea, resursa umană locală implicată în turism necesită formare profesională, în special în domeniile ospitalității, ghidajului și marketingului digital.

Direcții strategice și recomandări

Pe baza potențialului și a tendințelor identificate, dezvoltarea turismului în Baia de Fier ar trebui să urmeze câteva direcții majore:

1. **Diversificarea produsului turistic** - integrarea turismului speologic, de natură, cultural și sportiv într-o ofertă comună, coerentă și experiențială.
2. **Crearea unui brand turistic distinct** - axat pe identitatea „Ținutului Peșterilor și Cheilor”, susținut prin campanii digitale și parteneriate regionale.
3. **Dezvoltarea turismului de familie și educațional**, prin tabere, ateliere și programe tematice pentru copii și tineri.
4. **Extinderea duratei medii a sejurului**, prin pachete tematice și evenimente în extrasezon (festivaluri culturale, competiții outdoor, târguri gastronomice).
5. **Investiții în infrastructură și mobilitate**, prin modernizarea drumurilor de acces, semnalizare, parcări, spații de recreere.
6. **Crearea unei platforme de colaborare public-privată** între primărie, operatori și ONG-uri, pentru promovarea turismului integrat.
7. **Promovarea turismului sustenabil și a protecției mediului**, prin gestionarea responsabilă a fluxurilor turistice și valorificarea zonelor protejate.

Turismul nu mai este doar o componentă a economiei locale a Băii de Fier, ci un vector identitar și strategic de dezvoltare durabilă. Evoluția constantă a fluxurilor turistice, creșterea investițiilor în infrastructură și diversificarea ofertei confirmă maturizarea acestui sector.

Prin integrarea inteligentă a resurselor naturale și culturale, prin profesionalizare și cooperare regională, Baia de Fier are toate premisele pentru a deveni o destinație de referință în turismul montan și ecologic din sudul României, un loc unde natura, tradiția și comunitatea se unesc într-o experiență autentică și memorabilă.

Turismul în comuna Baia de Fier s-a conturat, în ultimii ani, ca principalul motor al revitalizării economice și sociale locale, devenind totodată o veritabilă carte de vizită a Olteniei de sub Munte. Prin diversitatea resurselor naturale și culturale, prin specificul arhitectural și prin autenticitatea comunității, localitatea a reușit să îmbine în mod echilibrat tradiția și modernitatea, conturând un profil turistic distinct, bazat pe experiență, identitate și sustenabilitate.

Analiza evoluției sectorului arată o creștere constantă a fluxului turistic, o consolidare a rețelei de cazare și o profesionalizare treptată a serviciilor, dar și o nevoie evidentă de integrare și coordonare strategică la nivel local și regional. Deși durata medie a sejurului rămâne scurtă, iar sezonabilitatea ridicată, Baia de Fier dispune de toate premisele pentru a face trecerea de la turismul de vizitare la turismul de experiență, orientat către cunoaștere, relaxare și reconectare cu natura.

Forța turismului local stă în autenticitatea locului: în peisajele carstice unice, în ospitalitatea oamenilor, în tradițiile și meșteșugurile care dau culoare vieții de zi cu zi. Dacă aceste elemente vor fi valorificate printr-o viziune coerentă, prin investiții sustenabile și prin cooperare intercomunitară, Baia de Fier se poate afirma drept un model de dezvoltare turistică durabilă - un spațiu în care protecția mediului, identitatea culturală și inovația economică se sprijină reciproc.

În perspectivă, prioritatea strategică este consolidarea poziției Băii de Fier ca destinație turistică integrată, parte a unui circuit regional al Olteniei de sub Munte, alături de Polovragi și Novaci. Această abordare de rețea, completată de promovare digitală, profesionalizare și parteneriate public-private, poate transforma comuna într-un pol turistic de excelență, cu vizibilitate națională și europeană.

În concluzie, turismul nu este doar un sector economic pentru Baia de Fier, ci o strategie de dezvoltare pe termen lung - un mod de a valorifica inteligent patrimoniul natural și cultural, de a revitaliza comunitatea și de a construi un viitor bazat pe armonie, sustenabilitate și mândrie locală.

PROFIL SPAȚIAL ȘI FUNCȚIONAL

Secțiunea „Profil Spațial și Funcțional” din strategia comunei Baia de Fier are ca scop analiza structurii teritoriale și a modului în care resursele locale, infrastructura și funcțiile economice, sociale și de mediu sunt organizate în spațiul comunei. Această analiză va oferi o perspectivă asupra utilizării actuale a terenurilor, a conectivității, a rețelelor de infrastructură și a funcțiilor principale ale comunei, precum și asupra potențialului său de dezvoltare.

1. Structura spațială a comunei Baia de Fier

Comuna Baia de Fier este situată în partea de nord-est a județului Gorj, la contactul dintre Subcarpații Getici și Munții Parâng, într-o zonă de interferență geografică ce conferă localității un peisaj natural divers și un profil spațial distinct. Relieful este predominant colinar și montan, cu altitudini ce variază între 450 și peste 1.500 metri, generând o morfologie variată care influențează direct modul de organizare a așezărilor, circulația și utilizarea terenurilor.

Teritoriul administrativ al comunei acoperă o suprafață de aproximativ 125 km², fiind alcătuit din două sate:

- Baia de Fier - reședința administrativă, centru polarizator al activităților economice, sociale și turistice;
- Cernădia - sat component, cu funcție predominant rezidențială și agricolă, păstrând caracterul rural autentic și arhitectura tradițională specifică zonei de sub munte.

Așezarea principală, Baia de Fier, s-a dezvoltat de-a lungul văii râului Galbenul, pe un ax de orientare nord-sud, urmărind configurația naturală a terenului și arterele de circulație care conectează localitatea cu Novaci, Polovragi, respectiv cu zona montană Rânca - Transalpina. Extinderea intravilanului s-a produs organic, în strânsă legătură cu relieful, păstrând un nucleu central bine conturat și o serie de zone funcționale care s-au dezvoltat radial: locuire, servicii, turism și zone de protecție naturală.

Relieful accidentat, specific zonei de contact subcarpatic, determină o structură spațială dispersată, cu locuințe amplasate în trepte, pe culmi și terase joase, în funcție de stabilitatea terenului și accesibilitate. Cursurile de apă - Galbenul, Oltețul și numeroasele pâraie - structurează teritoriul în culoare naturale de circulație și zone cu potențial recreativ ridicat.

Din punct de vedere funcțional, comuna prezintă o organizare policentrică de tip linear, în care satul Baia de Fier concentrează principalele funcții economice, administrative, educaționale și turistice, iar satul Cernădia îndeplinește un rol complementar, de habitat rural tradițional și suport agricol. Între cele două sate există o continuitate teritorială parțială, accentuată de dezvoltările rezidențiale recente și de infrastructura de legătură.

Caracterul teritorial și relația cu mediul natural

Peisajul natural al comunei Baia de Fier este unul dintre elementele definitorii ale identității sale spațiale. Zona se remarcă prin prezența formelor carstice - Cheile Galbenului, Peștera Muierilor, Cheile Oltețului - care delimitează în mod natural spațiul construit și oferă limite clare de dezvoltare urbanistică.

Această relație strânsă între așezare și peisaj generează un model de dezvoltare în echilibru cu natura, în care extinderea intravilanului trebuie să țină cont de stabilitatea versanților, riscurile geomorfologice și protecția zonelor naturale de interes turistic și științific.

Relieful impune și o ierarhie funcțională naturală a spațiului:

- zona joasă - favorabilă locuirii și activităților economice;
- zona intermediară - mixtă, cu funcțiuni turistice și agroturistice;
- zona montană - destinată protecției mediului, silviculturii și turismului ecologic.

În jurul centrului administrativ se conturează o rețea de spații publice, instituții și zone comerciale care definesc nucleul de polarizare al vieții comunitare. În contrast, satele periferice și cătunele păstrează o structură dispersată, cu densități mici, gospodării extinse și un grad ridicat de autonomie funcțională.

Structura teritorială actuală și tendințe de dezvoltare

Tendențele recente de dezvoltare urbanistică indică o extindere controlată a intravilanului în direcțiile sud și est, către zonele cu acces rutier facil și relief stabil. De asemenea, se observă o concentrare a investițiilor turistice în proximitatea Cheilor Galbenului și a Peșterii Muierilor, unde funcțiunile turistice coexistă cu cele rezidențiale sezoniere, formând un nucleu de turism integrat.

Pe termen mediu, se anticipează apariția unor nuclee funcționale specializate:

- o zonă administrativ-comercială consolidată în centrul comunei;
- o zonă turistică extinsă spre nord (spre Rânca);
- o zonă de locuire modernă în estul satului Baia de Fier;
- și un coridor de legătură economică cu Polovragi și Novaci, bazat pe turism, agroturism și meșteșuguri tradiționale.

Această structură policentrică, echilibrată de limite naturale clare, constituie fundamentul pentru o dezvoltare sustenabilă, în care funcțiunile economice, turistice și rezidențiale se completează reciproc fără a afecta caracterul rural și identitatea spațială a comunei.

2. Relații teritoriale și conexiuni funcționale

Poziționarea comunei Baia de Fier în partea de nord-est a județului Gorj conferă localității un rol de legătură între zona montană a Parângului și spațiul subcarpatic al Olteniei de sub Munte. Situată la o distanță de aproximativ 60 km de municipiul Târgu Jiu, comuna este parte a rețelei de localități care definesc culoarul turistic și economic Novaci - Polovragi - Baia de Fier, un ax teritorial cu importanță strategică pentru turism, servicii și agricultură montană.

Relații în cadrul sistemului teritorial județean

Din punct de vedere administrativ și funcțional, Baia de Fier este integrată în zona de influență a municipiului Târgu Jiu, care asigură principalele servicii de rang superior (sănătate, educație universitară, comerț, administrație). Totodată, localitatea are o relație de interdependență directă cu orașul Novaci, situat la doar 6 km distanță, care funcționează ca centru urban de proximitate și punct de tranzit spre stațiunea montană Rânca.

Comuna participă activ la dinamica economică și turistică a zonei montane, fiind parte integrantă a microregiunii Oltenia de sub Munte, alături de localitățile Polovragi, Crasna, Novaci și Bumbăști-Pițic. Această microregiune are o structură funcțională echilibrată, în care Baia de Fier se evidențiază prin vocația sa turistică, complementară resurselor naturale și tradiționale ale localităților vecine.

Relația cu localitățile învecinate

Baia de Fier are o rețea de relații teritoriale strânse cu localitățile limitrofe:

- la nord, comuna se deschide spre stațiunea montană Rânca, oferind o cale alternativă de acces pentru turiști și susținând activitățile de cazare și alimentație aferente domeniului schiabil;
- la est, se învecinează cu Polovragi, cu care formează un sistem turistic complementar bazat pe valorificarea patrimoniului carstic (Peștera Muierilor - Peștera Polovragi) și pe evenimente culturale comune;
- la vest, relația cu Novaci este una de natură economică și funcțională - localitatea urbană asigură infrastructura rutieră principală, accesul la servicii de interes superior și o parte a forței de muncă circulante;
- la sud, Baia de Fier se conectează cu satele de pe valea Gilortului și cu zona subcarpatică a Gorjului, prin drumuri agricole și rutiere secundare.

Aceste relații determină o integrare teritorială de tip radial, cu fluxuri convergente către centrul comunei Baia de Fier, dar și fluxuri externe, orientate spre Novaci (pentru comerț și transport), respectiv spre Polovragi (pentru turism și cultură).

Conexiuni de transport și mobilitate

Accesibilitatea comunei este asigurată de drumul național DN 67 (Târgu Jiu - Râmnicu Vâlcea), care traversează teritoriul administrativ în apropierea satului Cernădia, și de drumul județean DJ 665, care leagă Baia de Fier de Polovragi și Novaci. Aceste axe definesc un sistem de mobilitate longitudinală, ce conectează comuna cu principalele centre urbane și turistice din regiune.

Rețeaua rutieră locală are o configurație mixtă, cu drumuri comunale asfaltate în zona centrală și de acces către obiectivele turistice, completate de trasee pietruite sau de pământ în zonele periferice. Accesul către satele componente și către ariile naturale (Cheile Galbenului, Peștera Muierilor) se face pe drumuri modernizate parțial, dar cu potențial de integrare într-un circuit turistic coerent.

În perspectivă, modernizarea infrastructurii rutiere și crearea unei rețele de mobilitate verzi (trasee de biciclete, poteci tematice, căi de legătură cu Transalpina) vor consolida legătura dintre zonele locuite și cele de interes turistic, contribuind la diversificarea funcțiunilor spațiale ale comunei.

Fluxuri funcționale și relații intersectoriale

Structura funcțională a comunei este strâns corelată cu relațiile economice, sociale și turistice din teritoriu. Fluxurile principale identificate sunt:

- fluxuri de mobilitate pendulară, între Baia de Fier și Novaci (pentru locuri de muncă, educație și servicii);
- fluxuri turistice, în creștere constantă, orientate pe axa Târgu Jiu - Polovragi - Baia de Fier - Rânca;
- fluxuri economice agricole și artizanale, bazate pe schimburi locale de produse și resurse între satele comunei și localitățile vecine;
- fluxuri culturale și educaționale, susținute de parteneriate între școli, centre culturale și asociații locale.

Aceste fluxuri definesc o rețea de interdependențe locale, care poziționează Baia de Fier ca nod funcțional secundar în sistemul teritorial județean - un centru cu vocație turistică, dar și cu rol de coeziune între zona urbană Novaci și localitățile rurale din proximitate.

Poziționare strategică și potențial de integrare regională

Prin amplasarea sa la intersecția dintre drumul național DN 67 și culoarul turistic spre Transalpina, Baia de Fier are o poziție strategică în rețeaua de localități a Gorjului montan. Această poziționare îi permite să funcționeze ca poartă de intrare în turismul de munte al Olteniei, dar și ca spațiu tampon între mediul urban și cel natural.

Pe termen lung, comuna poate deveni un nod de convergență între turism, cultură și economie rurală, integrat într-un circuit regional coerent al Olteniei de sub Munte. Consolidarea legăturilor funcționale cu Polovragi, Novaci și Crasna, precum și participarea la inițiative intercomunitare (GAL-uri, asociații de turism, parteneriate pentru infrastructură) reprezintă direcții strategice esențiale pentru valorificarea acestui potențial.

3. Structura intravilanului și zonificarea funcțională

Structura intravilanului comunei Baia de Fier reflectă procesul istoric de formare și adaptare a așezărilor la condițiile de relief, resursele naturale și evoluția socio-economică a zonei.

Dezvoltarea s-a realizat gradual, de-a lungul culoarului râului Galbenul, urmând o logică spațială lineară, cu ramificații către versanții secundari și zonele de interes turistic.

3.1. Delimitarea intravilanului și relația cu teritoriul extravilan

Conform documentației de urbanism (PUG), intravilanul actual al comunei cuprinde aproximativ 1.370 ha, distribuite între cele două sate componente:

- Baia de Fier, cu o suprafață intravilană dominantă, concentrând peste 85% din populația și funcțiunile active;
- Cernădia, cu un intravilan de circa 200 ha, caracterizat prin gospodării tradiționale, terenuri agricole și spații verzi de protecție.

Limitele intravilanului au fost stabilite în funcție de configurația reliefului, rețeaua hidrografică și accesibilitatea rutieră, respectând principiul dezvoltării compacte, cu extinderi controlate în zonele sigure din punct de vedere geomorfologic. Extravilanul, predominant agricol, forestier și natural, are rol esențial în echilibrul ecologic al comunei și constituie cadrul de susținere pentru activitățile economice tradiționale și pentru dezvoltarea turismului ecologic.

3.2. Structura funcțională a intravilanului

Funcționalitatea spațială a comunei Baia de Fier este rezultatul suprapunerii a trei tipuri de utilizări majore: locuire, activități economice și turism, completate de zone de dotări și spații verzi.

Această structură definește un model de organizare mixtă rural-turistică, specific localităților în tranziție către o economie bazată pe servicii și turism durabil.

Principalele funcțiuni pot fi descrise astfel:

a) Zona de locuire

Zona de locuire reprezintă cea mai extinsă categorie funcțională, ocupând aproximativ 55% din suprafața intravilanului. Locuințele au un caracter preponderent individual, cu loturi generoase și curți-gospodărie, iar densitatea construcțiilor este redusă spre medie. Tipologia arhitecturală variază de la gospodării tradiționale din lemn și piatră, la construcții moderne, cu elemente de adaptare la relieful local. Se observă o tendință de modernizare și extindere rezidențială în zonele estice și sudice, în paralel cu o revitalizare a zonelor centrale prin investiții private și conversii funcționale (cazare turistică, restaurante, magazine).

b) Zona centrală - administrativă și de servicii

Nucleul central al comunei se concentrează în jurul Primăriei, Școlii Gimnaziale și al zonei comerciale de pe axa principală de circulație. Aici se regăsesc funcțiunile publice, instituțiile de interes local, serviciile de bază și un număr redus de activități private (comerț, alimentație publică).

Această zonă are potențialul de a evolua către un centru civic și cultural modernizat, prin amenajarea de spații publice atractive, infrastructuri pietonale și integrarea dotărilor comunitare într-o compoziție urbană coerentă.

c) Zona turistică și de agrement

Zona turistică este unul dintre elementele definitorii ale intravilanului comunei. Ea se concentrează în partea nordică și nord-vestică a satului Baia de Fier, în jurul obiectivelor naturale Peștera Muierilor și Cheile Galbenului, unde s-au dezvoltat pensiuni, restaurante și facilități de agrement.

Această zonă formează un pol funcțional cu caracter mixt, unde turismul coexistă cu locuirea sezonieră și activitățile recreative.

Se observă, în ultimii ani, o extindere graduală a zonei turistice, cu tendința de conectare către DJ 665, ceea ce favorizează accesibilitatea și potențialul de integrare într-un circuit turistic zonal.

d) Zona economică și de producție

Activitățile economice non-turistice sunt limitate, fiind reprezentate de ateliere meșteșugărești, mici unități de prelucrare a lemnului, construcții și comerț. Acestea sunt dispersate în special în zona sudică și estică a comunei, în proximitatea drumurilor comunale și a terenurilor agricole, fără a genera conflicte de funcțiuni. Potențialul de extindere al acestei zone este ridicat, mai ales pentru activități artisanale, ateliere de produse locale și servicii conexe turismului, care pot fi dezvoltate în cadrul unor micro-platforme economice rurale.

e) Zonele agricole și spațiile verzi

Zonele agricole ocupă o pondere importantă din intravilan, în special în satul Cernădia și pe terasele râului Galbenul. Ele îndeplinesc o dublă funcție: economică și de protecție peisagistică.

În paralel, spațiile verzi naturale și cele de protecție de-a lungul apelor sau drumurilor au un rol esențial în păstrarea echilibrului ecologic și în crearea unui cadru de viață sănătos. În prezent, comuna dispune de o rețea discontinuă de spații verzi publice, dar cu un potențial mare de amenajare - în special prin valorificarea cursului Galbenului ca ax verde și de recreere.

3.3. Tendințe de dezvoltare funcțională

Analiza din PUG și evoluțiile recente conturează câteva tendințe majore în structura funcțională a intravilanului:

- **Extinderea controlată a zonelor de locuire spre sud și est, în zone stabile geomorfologice;**
- **Consolidarea zonei turistice din nord-vest și diversificarea funcțiilor sale prin amenajări recreative și servicii conexe;**
- **Reconfigurarea centrului comunei ca spațiu public reprezentativ, cu funcții administrative, culturale și comerciale integrate;**
- **Integrarea peisajului natural în structura funcțională - prin coridoare verzi, trasee tematice și spații publice ecologice;**
- **Dezvoltarea echilibrată între satele componente, cu menținerea specificului rural autentic al satului Cernădia.**

Aceste tendințe indică un proces de maturizare spațială, în care Baia de Fier își păstrează identitatea rural-montană, dar evoluează către un model de organizare policentrică, bazat pe turism, servicii și locuire de calitate.

4. Rețeaua de circulație și accesibilitate

Rețeaua de circulație reprezintă scheletul structural al organizării spațiale a comunei Baia de Fier și unul dintre elementele esențiale care definesc conectivitatea localității, relațiile funcționale interne și legăturile sale cu rețeaua teritorială regională. Infrastructura de transport are o componentă dublă, adaptată specificului geografic: un sistem de circulație longitudinal (de-a lungul văilor) și o serie de ramificații transversale care asigură accesul către satele componente și zonele de interes turistic.

4.1. Poziționarea în rețeaua rutieră regională

Comuna Baia de Fier este amplasată într-un nod strategic al circulației rutiere din nordul județului Gorj, fiind străbătută de Drumul Județean DJ 665 (Novaci - Polovragi - Alunu),

arteră principală care conectează localitatea cu DN 67 (Târgu Jiu - Râmnicu Vâlcea). Această poziționare îi conferă comunei o accesibilitate ridicată față de principalele centre urbane și turistice ale regiunii:

- Novaci - 6 km;
- Polovragi - 4 km;
- Rânca - 20 km;
- Târgu Jiu - 60 km;
- Râmnicu Vâlcea - 65 km.

DJ 665 funcționează ca ax principal de dezvoltare a localității, polarizând zonele de locuire, serviciile publice și investițiile turistice. Totodată, drumul asigură continuitatea fluxurilor economice și culturale de-a lungul văii Oltețului, fiind una dintre cele mai importante artere ale microregiunii Oltenia de sub Munte.

4.2. Rețeaua rutieră locală

Rețeaua rutieră internă a comunei este alcătuită dintr-un sistem de drumuri comunale, vicinale și de interes local, cu o lungime totală de aproximativ 42 km, dintre care aproximativ 60% sunt modernizați (asfaltați sau pietruși).

Structura rețelei este de tip ramificat, având un nucleu central în jurul satului Baia de Fier și o serie de ramificații secundare care urmează văile și culmile colinare. Morfologia terenului impune o adaptare constantă a infrastructurii la condițiile de pantă și stabilitate, ceea ce explică caracterul fragmentat al unor sectoare rutiere și limitările de acces în perioadele cu fenomene meteo extreme.

În ultimii ani, administrația locală a derulat lucrări de modernizare a tronsoanelor cu funcție turistică (acces Peștera Muierilor, Cheile Galbenului), iar modernizarea legăturii dintre Baia de Fier și Polovragi rămâne o prioritate strategică pentru consolidarea traseului turistic comun.

4.3. Circulația pietonală și spațiile publice

Circulația pietonală este concentrată în zona centrală a satului Baia de Fier, unde se află principalele instituții și dotări publice. Deși în prezent nu există trotuare continue pe toate tronsoanele, se remarcă inițiative locale de amenajare a traseelor pietonale, în special în zonele cu funcție turistică.

Un potențial major îl reprezintă valorificarea culoarului râului Galbenul ca spațiu public linear - un traseu pietonal-verde care ar putea conecta centrul comunei cu zona de agrement și obiectivele turistice din nord. O astfel de investiție ar aduce beneficii estetice, ecologice și economice, oferind totodată un cadru de promenadă și recreere pentru locuitori și vizitatori.

4.4. Accesibilitatea turistică și traseele tematice

Accesul către obiectivele turistice majore - Peștera Muierilor, Cheile Galbenului și Peștera Polovragi - este asigurat prin drumuri modernizate parțial, însă necesită lucrări suplimentare de siguranță rutieră, semnalizare și amenajare de parcări. În paralel, zona montană oferă un potențial ridicat pentru trasee tematice de drumeție și cicloturism, care pot conecta obiectivele naturale, satele tradiționale și punctele panoramice.

Se propune, în perspectivă, dezvoltarea unei **rețele de mobilitate alternativă**, care să includă:

- **trasee extinse de biciclete** pe DJ 665 și drumurile comunale modernizate;
- **poteci ecoturistice** de-a lungul cursurilor de apă și spre punctele carstice;
- **circuite tematice integrate** Baia de Fier - Polovragi - Crasna - Novaci - Rânca.

Astfel, comuna ar putea deveni un nod de mobilitate verde în rețeaua turistică a Olteniei de sub Munte, contribuind la reducerea presiunii auto în zonele sensibile și la creșterea atractivității turistice durabile.

4.5. Probleme și priorități de dezvoltare a mobilității

Deși rețeaua rutieră oferă o bază solidă pentru circulația locală și intercomunală, există o serie de disfuncționalități care limitează potențialul de dezvoltare:

- lipsa trotuarelor și a pistelor de biciclete în interiorul localității;
- lipsa spațiilor amenajate pentru parcare în zonele turistice;
- semnalizare rutieră și turistică insuficientă;
- degradarea unor sectoare de drum comunal, mai ales în zonele de pantă.

Pentru următorul ciclu de planificare, prioritățile strategice ar trebui să includă:

1. **Reabilitarea completă a tronsoanelor drumurilor comunale**, cu amenajarea accesului la obiectivele turistice și crearea de locuri de parcare.
2. **Amenajarea unui sistem de circulație pietonală și velo**, integrat cu traseele de vizitare.
3. **Implementarea unui sistem unitar de semnalizare turistică**, cu panouri informative și direcționale.
4. **Consolidarea infrastructurii de legătură cu Rânca și Polovragi**, în vederea dezvoltării unei axe turistice comune.

Prin modernizarea infrastructurii de mobilitate și integrarea sa într-o viziune spațială sustenabilă, Baia de Fier poate evolua de la o localitate de tranzit la un spațiu de destinație, accesibil, sigur și coerent din punct de vedere urbanistic.

5. Echipamente și dotări teritoriale (sinteză)

Rețeaua de echipamente și dotări publice reprezintă componenta funcțională esențială a structurii teritoriale a comunei Baia de Fier, reflectând nivelul de dezvoltare al comunității și calitatea serviciilor oferite locuitorilor. Dispunerea acestora urmează logica unui model centralizat, în care majoritatea funcțiilor publice sunt concentrate în satul de reședință, cu extensii punctuale în satul Cernădia.

5.1. Distribuția spațială a dotărilor publice

Echipamentele publice sunt dispuse preponderent de-a lungul drumului județean DJ 665, care traversează centrul localității Baia de Fier și servește ca ax principal al vieții comunitare.

Această distribuție lineară asigură o bună accesibilitate pentru populația comunei și contribuie la formarea unui nucleu civic recognoscibil, în care funcțiile administrative, educaționale, culturale și comerciale se completează reciproc.

În satul Cernădia, dotările sunt limitate, dar îndeplinesc funcțiile de bază pentru populația locală, menținând caracterul rural autentic și autonomia la scară redusă.

5.2. Echipamente administrative și instituționale

- Primăria comunei Baia de Fier funcționează ca centru administrativ principal, fiind amplasată central, într-un ansamblu care include și alte servicii publice (poștă, poliție, cabinet medical).
- Căminul cultural și Biblioteca publică reprezintă repere ale vieții culturale locale, găzduind evenimente, activități educaționale și manifestări tradiționale.
- La nivel instituțional, comuna colaborează cu administrațiile din Polovragi și Novaci pentru servicii de interes zonal, ceea ce asigură o distribuție eficientă a resurselor administrative și culturale.

Aceste echipamente îndeplinesc un rol important nu doar funcțional, ci și identitar, reprezentând centre de coeziune socială și de afirmare a comunității.

5.3. Echipamente educaționale

Comuna dispune de o rețea educațională bine conturată, adaptată dimensiunii demografice a localității:

- Școala Gimnazială „Baia de Fier”, situată în centrul comunei, deservește întreaga populație școlară și dispune de dotări moderne (laboratoare, sală de sport, spații verzi);
- Grădinița cu program normal Baia de Fier, integrată în aceeași zonă, asigură accesul la educație timpurie pentru copiii din toate satele;
- Structura școlară din Cernădia asigură funcționarea ciclului primar, oferind acces localizat la educație și evitând navetismul elevilor mici.

Distribuția acestor dotări demonstrează o acoperire echitabilă a nevoilor educaționale, deși infrastructura de transport școlar și dotările conexe (terenuri sportive, biblioteci școlare) necesită îmbunătățiri pentru a sprijini procesul educativ la standarde moderne.

5.4. Echipamente sanitare și sociale

Asistența medicală primară este asigurată prin Cabinetul medical de familie și Punctul farmaceutic din centrul comunei. În plus, serviciile veterinare și de asistență socială funcționează în clădiri proprii sau în spații puse la dispoziție de primărie. În lipsa unui centru medical de permanență, cazurile mai complexe sunt direcționate către Spitalul Orășenesc Novaci (la 6 km distanță), cu care comuna are relații funcționale stabile. Pe componenta socială, Serviciul Public de Asistență Socială coordonează programe pentru sprijinirea persoanelor vulnerabile, iar în perspectivă este necesară dezvoltarea unui centru multifuncțional comunitar pentru servicii integrate (consiliere, activități intergeneraționale, formare profesională).

5.5. Echipamente culturale, sportive și recreative

Viața culturală a comunei Baia de Fier este strâns legată de identitatea sa tradițională. Căminul Cultural, aflat în proces de modernizare, este principalul spațiu pentru activități artistice, educaționale și de valorificare a patrimoniului imaterial. Biblioteca publică și ansamblurile folclorice locale contribuie activ la păstrarea tradițiilor și la promovarea imaginii comunei în evenimente județene și regionale.

În ceea ce privește infrastructura sportivă, comuna dispune de:

- teren de sport școlar amenajat;
- teren multifuncțional în zona centrală;
- spații naturale utilizate pentru activități outdoor și competiții recreative (drumeții, ciclism, alergare montană).

Dezvoltarea infrastructurii sportive și recreative este o direcție strategică pentru perioada următoare, în special prin amenajarea de trasee tematice și spații publice verzi de agrement care să conecteze nucleul de locuire cu zonele turistice.

5.6. Echipamente comerciale și de servicii

Funcțiunile comerciale sunt distribuite de-a lungul arterei principale (DJ 665), având caracter de comerț de proximitate - magazine mixte, brutării, unități de alimentație publică.

În zona turistică, oferta de servicii se diversifică, incluzând restaurante, pensiuni și puncte de vânzare a produselor locale. Totuși, lipsa unei piețe agroalimentare moderne și a unor spații comerciale organizate limitează dezvoltarea comerțului local și promovarea produselor tradiționale.

Crearea unui mic centru comercial și de produse locale în zona centrală ar putea deveni un catalizator pentru economie și turism, contribuind la formarea unei rețele de servicii complementare.

5.7. Coerență și accesibilitate teritorială

Analiza distribuției spațiale a dotărilor publice indică o bună acoperire funcțională în zona centrală, dar și discontinuități la nivelul satului Cernădia și al zonelor periferice.

Principalele provocări identificate vizează:

- modernizarea și digitalizarea echipamentelor publice existente;
- îmbunătățirea accesibilității pentru grupurile vulnerabile;
- extinderea dotărilor socio-culturale în zonele marginale;
- integrarea noilor funcțiuni în structura urbanistică fără a altera specificul rural.

Prin modernizarea și extinderea echipamentelor publice în logica unei rețele policentrice de servicii, comuna Baia de Fier poate asigura locuitorilor un nivel de confort și acces comparabil cu cel urban, menținând totodată echilibrul între tradiție, funcționalitate și durabilitate spațială.

6. Sinteza disfuncționalităților și direcții de dezvoltare spațială

Structura teritorială a comunei Baia de Fier reflectă o dezvoltare organică, în care factorii naturali, tradițiile și dinamica socio-economică s-au combinat într-un mod armonios. Totuși, analiza spațial-funcțională evidențiază o serie de disfuncționalități și dezechilibre care influențează eficiența și sustenabilitatea dezvoltării teritoriale.

Acestea trebuie înțelese nu ca limite, ci ca puncte de intervenție strategică, pe care administrația locală și partenerii comunitari le pot transforma în oportunități de modernizare și echilibru spațial.

6.1. Disfuncționalități teritoriale și funcționale

a) Distribuția inegală a funcțiilor

- Structura spațială este concentrată excesiv în zona centrală a satului Baia de Fier, în timp ce satul Cernădia rămâne slab conectat la fluxurile economice și la rețeaua de dotări publice.
- Lipsa unor centre secundare de servicii generează dependență față de nucleul principal și limitează autonomia locală a satelor componente.

b) Fragmentarea și accesibilitatea limitată a rețelei rutiere

- O parte din drumurile comunale și vicinale sunt insuficient modernizate, ceea ce afectează accesul către zonele turistice și periferice.
- Lipsa trotuarelor, a pistelor de biciclete și a spațiilor pietonale reduce siguranța și atractivitatea circulației locale.
- Zonele de parcare și infrastructura pentru vizitatori sunt subdimensionate față de fluxul turistic actual.

c) Lipsa de continuitate în rețeaua de spații publice și verzi

- Spațiile verzi urbane și de recreere sunt dispersate și slab amenajate, fără o legătură clară între centrul comunei și zonele turistice.
- Potențialul natural al culoarului râului Galbenul este subexploatat, deși ar putea deveni un ax verde de coeziune peisajeră și socială.

d) Infrastructură edilitară inegal dezvoltată

- Deși infrastructura tehnico-edilitară va fi analizată detaliat într-un capitol separat, la nivel spațial se observă decalaje între zonele centrale și cele periferice, în special în privința racordării la rețelele de apă, canalizare și iluminat public.

- Aceste diferențe pot frâna dezvoltarea uniformă a intravilanului și pot accentua fenomenul de migrare internă către zonele mai dotate.

e) Presiunea turistică necontrolată

- În jurul Peșterii Muierilor și al Cheilor Galbenului se constată o creștere accentuată a construcțiilor turistice și rezidențiale sezoniere, uneori fără o corelare adecvată cu infrastructura existentă.
- Această presiune spațială poate afecta pe termen lung echilibrul peisajului și caracterul natural al zonei, dacă nu sunt implementate măsuri clare de control urbanistic și de protecție a mediului.

6.2. Direcții de dezvoltare spațială

Pornind de la aceste disfuncționalități, strategia spațială a comunei Baia de Fier ar trebui să urmărească o dezvoltare coerentă, echilibrată și sustenabilă, în care valorificarea resurselor naturale să se realizeze în armonie cu mediul construit și cu nevoile comunității.

Principalele direcții de acțiune sunt:

a) Consolidarea nucleului central și a centrelor secundare

- Amenajarea centrului civic al comunei ca spațiu integrator al funcțiilor administrative, culturale și comerciale;
- Dezvoltarea satului Cernădia ca centru rural complementar, cu funcțiuni de locuire, agroturism și meșteșuguri tradiționale;
- Crearea de micro-centre comunitare în zonele periferice, cu dotări minime (spații verzi, locuri de joacă, puncte de informare).

b) Modernizarea rețelei de circulație și mobilitate alternativă

- Reabilitarea drumurilor comunale cu rol turistic și economic;
- Crearea unui sistem integrat de circulație pietonală și velo, conectat la traseele turistice și naturale;
- Amenajarea de spații de parcare și puncte de acces turistice organizate, pentru reducerea presiunii asupra ariilor naturale.

c) Reconfigurarea peisajului prin spații publice și verzi coerente

- Amenajarea culoarului râului Galbenul ca ax verde de promenadă și recreere;
- Crearea unei rețele verzi intracomunale, care să lege centrul localității de satele și obiectivele turistice;
- Protejarea și valorificarea peisajelor carstice și forestiere ca elemente identitare ale comunei.

d) Controlul dezvoltării urbanistice și protecția mediului

- Implementarea unor reguli clare de construire în zona turistică și în noile extinderi ale intravilanului;
- Promovarea arhitecturii locale și utilizarea materialelor tradiționale în construcțiile noi;
- Crearea unui cadru de reglementare ecologică pentru activitățile turistice în proximitatea rezervațiilor naturale.

e) Integrarea funcțională la nivel regional

- Consolidarea rolului comunei Baia de Fier ca nod turistic și cultural în rețeaua Olteniei de sub Munte;
- Cooperare cu localitățile vecine (Polovragi, Novaci, Crasna) pentru proiecte comune de infrastructură, mobilitate și promovare turistică;
- Dezvoltarea unei identități teritoriale unitare, bazate pe peisaj, patrimoniu și ospitalitate.

6.3. Viziune spațială pe termen lung

Viziunea de dezvoltare spațială a comunei Baia de Fier poate fi sintetizată astfel:

„O comună echilibrată și conectată, în care natura, turismul și locuirea se dezvoltă în armonie, într-un cadru teritorial coerent, accesibil și sustenabil.”

Această viziune implică:

- consolidarea relației dintre spațiul construit și peisajul natural;
- dezvoltarea unei rețele teritoriale policentrice, integrate și reziliente;
- echilibru între creșterea economică și conservarea mediului;
- crearea unei identități spațiale moderne, fără pierderea specificului rural și montan.

Prin implementarea acestor direcții, Baia de Fier poate deveni un model de dezvoltare spațială durabilă în contextul rural-montan al Gorjului – un teritoriu care îmbină rațional funcțiile economice, turistice și culturale cu protejarea valorilor naturale și a identității locale.

Diagnostic Sectorial - Profil și Recomandări pentru Profilul Spațial și funcțional

Comuna Baia de Fier se caracterizează printr-o structură spațială echilibrată și un profil teritorial complex, rezultat din interacțiunea dintre relieful montan-subcarpatic, așezările istorice și dezvoltările recente de tip turistic și rezidențial. Poziționarea sa strategică, la intersecția axelor Novaci - Polovragi - Rânca și Târgu Jiu - Râmnicu Vâlcea, conferă localității un rol de nod funcțional între zona montană a Parângului și depresiunea subcarpatică a Olteniei.

Profil teritorial și organizare spațială

Structura teritorială a comunei este de tip linear-policentric, cu două centre de locuire - satul Baia de Fier, nucleul administrativ, și satul Cernădia, cu funcție rural-agricolă complementară.

Distribuția spațială a locuirii și a funcțiunilor urbane respectă relieful și resursele naturale, dezvoltarea urmând axele de vale (Galbenul, Oltețul), care au modelat așezarea și accesibilitatea.

Intravilanul are o formă compactă, cu o densitate medie și tendințe de extindere controlată spre zonele sudice și estice, unde condițiile geomorfologice permit dezvoltarea sustenabilă a locuirii și serviciilor.

Teritoriul comunei se remarcă printr-un echilibru între spațiul construit și cel natural, în care zonele de locuire, turism, agricultură și protecție peisageră coexistă într-un sistem coerent. Structura actuală este, însă, afectată de discontinuități funcționale și de o concentrare excesivă a serviciilor și infrastructurii în zona centrală.

Relații funcționale și conectivitate

Baia de Fier are o integrare teritorială solidă, fiind conectată prin DJ 665 la principalele centre urbane și turistice ale Gorjului. Relațiile cu Novaci, Polovragi și Rânca sunt de natură complementară, bazate pe fluxuri economice, turistice și sociale. Mobilitatea locală este în creștere, dar infrastructura rutieră secundară și traseele pietonale rămân insuficient dezvoltate.

Comuna are potențial de a deveni un nod de mobilitate verde la nivel regional, prin crearea de piste de biciclete, trasee tematice și conexiuni ecoturistice care să unifice spațiul locuit cu peisajul natural.

Funcționalitatea internă a intravilanului

Intravilanul comunei este dominat de zona de locuire individuală, completată de funcțiuni administrative, educaționale și comerciale centralizate în jurul primăriei.

Zona turistică, dezvoltată în jurul Peșterii Muierilor și Cheilor Galbenului, a devenit un pol economic emergent, însă necesită reglementări urbanistice clare și investiții în infrastructura de acces, parcuri și utilități.

Spațiile verzi și publice sunt fragmentate, iar potențialul natural al râului Galbenul este încă insuficient valorificat ca **ax de coeziune și recreere**.

Disfuncționalități majore identificate

- dezechilibre între satul reședință și localitățile componente, cu acces inegal la dotări și infrastructură;
- lipsa continuității rețelei rutiere secundare și a sistemului pietonal/velo;
- presiune turistică necontrolată în zonele naturale, cu risc de afectare a peisajului și a patrimoniului carstic;
- fragmentarea spațiilor publice și insuficiența spațiilor verzi amenajate;
- extinderi intravilane fără corelare completă cu rețelele edilitare.

Direcții strategice de dezvoltare spațială

Pe baza analizei diagnostice, dezvoltarea spațială a comunei Baia de Fier ar trebui să se fundamenteze pe următoarele principii:

1. **Coerență și echilibru teritorial** - asigurarea unei dezvoltări uniforme între satele componente, prin distribuirea echitabilă a funcțiilor publice și a infrastructurii.
2. **Dezvoltare compactă și controlată** - limitarea extinderilor intravilane nejustificate și valorificarea terenurilor deja construibile, cu respectarea constrângerilor naturale.
3. **Conectivitate sustenabilă** - modernizarea rețelei rutiere și crearea unui sistem integrat de mobilitate alternativă (pietonal, velo, ecoturistic).
4. **Integrarea spațiului natural în structura urbană** - amenajarea culoarului râului Galbenul și protejarea zonelor carstice și forestiere ca elemente identitare.
5. **Dezvoltare policentrică** - consolidarea centrului Baia de Fier și revitalizarea satului Cernădia ca spațiu de locuire și activitate rurală autentică.
6. **Identitate arhitecturală și peisageră** - promovarea unei estetici coerente, bazate pe tradiția locală, materialele naturale și integrarea construcțiilor în peisaj.

Recomandări generale

- elaborarea și aplicarea unui Regulament Local de Urbanism adaptat specificului montan, care să asigure armonizarea funcțiilor turistice cu cele rezidențiale;
- implementarea unei strategii de mobilitate locală, cu accent pe siguranța pietonilor, conectivitate intercomunală și transport alternativ;
- amenajarea de spații publice și zone verzi de calitate, ca infrastructuri sociale ale comunității;
- stimularea parteneriatelor public-private pentru investiții în infrastructură, turism și reabilitarea patrimoniului;
- încurajarea dezvoltării echilibrate între natură, locuire și activități economice, în spiritul sustenabilității și al protecției mediului.

Baia de Fier are un profil spațial matur și un potențial ridicat de integrare funcțională la nivel regional. În următorii ani, provocarea majoră o reprezintă transformarea acestei comune într-un model de planificare rurală modernă, în care mobilitatea, turismul și locuirea coexistă într-un cadru echilibrat, accesibil și estetic.

Prin aplicarea principiilor de dezvoltare durabilă și valorificarea inteligentă a resurselor naturale și culturale, Baia de Fier își poate consolida poziția de comună montană atractivă,

coerentă spațial și competitivă funcțional, un veritabil exemplu de armonie între peisaj, tradiție și modernitate.

INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT ȘI MOBILITATE

1. Poziționare și rol teritorial

Comuna Baia de Fier, situată în extremitatea nord-estică a județului Gorj, deține o poziție strategică în cadrul microregiunii Oltenia de sub Munte, la intersecția axelor rutiere Târgu Jiu - Novaci - Polovragi - Râmnicu Vâlcea și Crasna - Baia de Fier - zona montană Rânca. Prin amplasarea sa la contactul dintre Subcarpații Getici și versanții sudici ai Munților Parâng, Baia de Fier îndeplinește funcția de punte de legătură între zona de locuire rurală și spațiul montan turistic, având o vocație naturală pentru turism, tranzit și economie locală.

Din punct de vedere al mobilității teritoriale, comuna face parte din coridorul turistic și economic al Olteniei de sub Munte, alături de localitățile Polovragi, Novaci și Crasna, beneficiind de un sistem rutier care îi permite accesul rapid la rețeaua națională de transport.

Totuși, un aspect esențial al poziționării sale îl reprezintă lipsa unei conexiuni directe cu zona turistică montană Rânca, deși o parte din domeniul schiabil și infrastructura aferentă se află pe teritoriul administrativ al comunei.

Această discontinuitate spațială afectează nu doar fluxurile turistice, ci și integrarea funcțională a comunei în rețeaua de mobilitate montană a județului Gorj, reprezentând una dintre principalele vulnerabilități ale sistemului actual de transport.

2. Rețeaua rutieră principală și secundară

Din punct de vedere al accesibilității, comuna Baia de Fier beneficiază de o poziționare foarte favorabilă, aflându-se la 44 km de municipiul Târgu Jiu și la 7 km de orașul Novaci, cel mai apropiat centru urban.

Teritoriul comunei este străbătut de o rețea rutieră complexă, care asigură legătura cu principalele localități învecinate, dar și cu rețelele naționale și regionale de transport.

Rețeaua de căi rutiere include drumuri naționale, județene, comunale și străzi rurale, dispuse neregulat în plan, cu intersecții apropiate, trasee sinuoase și profile carosabile variabile.

Această morfologie reflectă evoluția organică a localităților și nevoia permanentă de modernizare și adaptare la cerințele actuale de trafic.

Drumul Național DN 67 (Târgu Jiu - Râmnicu Vâlcea)

Drumul Național DN 67 traversează partea sudică a teritoriului administrativ al comunei Baia de Fier, constituind principala arteră de tranzit și conexiune externă.

Pe teritoriul comunei, DN 67 are o lungime de aproximativ 1 km (de la km 128+269 la km 129+276), străbătând satul Baia de Fier.

Este un drum modernizat, cu două benzi de circulație, carosabil asfaltat și lățime totală a platformei de circa 7 metri.

De-a lungul DN 67, lățimea medie a tramei stradale este de 23 m (din gard în gard), iar zona de protecție a drumului este de 22 m din ax, conform reglementărilor OG 43/1997.

Drumul național servește totodată și ca stradă principală de tranzit în interiorul localității, fiind utilizat pentru circulația mixtă (autovehicule, pietoni, bicicliști, transport agricol).

PUG-ul subliniază necesitatea:

- reabilitării îmbrăcăminții asfaltice și a marcajelor;
- modernizării intersecțiilor;
- realizării rigolelor și a zonelor verzi laterale;
- amenajării unor drumuri colectoare paralele odată cu extinderea intravilanului, pentru a asigura o circulație sigură și fluentă.

DN 67 are rol esențial pentru traficul de tranzit județean și național, dar în lipsa unor variante ocolitoare, circulația grea afectează periodic calitatea carosabilului și siguranța rutieră în interiorul comunei.

Drumurile Județene DJ 665 și DJ 675C

Pe teritoriul comunei Baia de Fier există două drumuri județene, ambele modernizate și cu două benzi de circulație, care formează rețeaua rutieră principală la nivel local:

DJ 665 - Curtișoara - Baia de Fier - Polovragi - Crasna

DJ 665 străbate comuna de la vest la est, fiind axul principal pe care se aliniază satele Baia de Fier și Cernădia.

Acesta asigură legătura directă cu orașul Novaci (spre vest, la 7 km) și cu comuna Polovragi (spre est), reprezentând principala arteră de mobilitate și dezvoltare funcțională.

Drumul este complet modernizat, având o lățime carosabilă medie de 6-7 metri și acostamente laterale pietruite.

Totuși, durata de serviciu depășită și lipsa întreținerii periodice au dus la degradări ale structurii rutiere, motiv pentru care PUG-ul recomandă reabilitarea completă a îmbrăcăminții asfaltice, a podețelor și a zonelor de siguranță.

De-a lungul DJ 665 se concentrează principalele funcțiuni administrative și publice: Primăria, Școala Gimnazială, Căminul Cultural, Biblioteca, spațiile comerciale și o mare parte din unitățile turistice.

În traversarea localităților, profilul drumului se îngustează (fronturi înguste ale proprietăților, raze mici de curbă), ceea ce impune viteze reduse și măsuri suplimentare de siguranță rutieră.

DJ 675C - Baia de Fier - Peștera Muierilor

DJ 675C reprezintă artera turistică de importanță majoră a comunei, deoarece asigură accesul direct la Peștera Muierilor și Cheile Galbenului, obiective emblematice ale zonei.

Drumul este modernizat, având două benzi de circulație și o lățime carosabilă de circa 6 m. PUG-ul semnalează însă:

- lipsa spațiilor de parcare adecvate în zona turistică;
- absența trotuarelor și a pistelor pentru bicicliști în zonele de acces pietonal intens;
- necesitatea modernizării adăposturilor pentru călători.

DJ 675C are un trafic turistic ridicat în sezon, fiind încadrată în categoria drumurilor cu trafic intens, conform datelor de circulație oficiale.

Drumurile Comunale DC 34 și DC 35

Comuna Baia de Fier dispune de două drumuri comunale oficiale, ambele nemodernizate:

- DC 34 - traversează satul Baia de Fier;
- DC 35 - de asemenea, situat pe teritoriul aceluiași sat.

Aceste drumuri asigură distribuția traficului intern, legătura cu terenurile agricole și accesul la gospodărie.

Au încărcare redusă de trafic, dar sunt vitale pentru coeziunea rețelei locale.

- Lățime carosabilă: 4-6 m;
- Îmbrăcăminte: pietruită, cu stare de întreținere bună;
- Probleme identificate: lipsa rigolelor, curbe strânse, profil îngust, lipsa trotuarelor și a semnalizării.

PUG-ul prevede modernizarea etapizată a acestor drumuri, cu îmbrăcăminte asfaltice și consolidări laterale, în scopul creșterii siguranței și accesibilității.

Străzi rurale și rețea locală

În interiorul localităților Baia de Fier și Cernădia există o rețea extinsă de străzi rurale nemodernizate, majoritatea pietruite, cu profiluri de 4-6 m și câte două benzi de circulație. Traseele sunt sinuoase, cu numeroase intersecții apropiate și unghiuri ascuțite, iar lipsa unei trame stradale coerente provine din dezvoltarea istorică spontană a așezărilor.

Deși întreținerea generală este considerată bună, se constată o viabilitate necorespunzătoare pentru traficul actual, mai ales în perioadele de iarnă sau precipitații abundente.

Starea tehnică generală și disfuncționalități identificate

PUG-ul evidențiază o serie de **probleme sistemice** ale infrastructurii rutiere:

- rețea majoră de drumuri inadaptată cerințelor traficului județean și național;
- durată de serviciu depășită pentru DJ 665 și DJ 675C;
- lipsa variantelor ocolitoare și a arterelor interzonale;
- profiluri înguste ale drumurilor în traversarea localităților;
- poduri subdimensionate și necesitatea reabilitării lor;
- lipsa spațiilor de circulație pentru pietoni și bicicliști pe drumurile principale;
- lipsa parcajelor amenajate în centrul comunei și în zona instituțiilor publice;
- lipsa semnalizării și a reglementărilor privind circulația mijloacelor cu tracțiune animală.

În pofida acestor probleme, rețeaua rutieră existentă asigură accesibilitate bună și funcționare generală acceptabilă pentru traficul local și turistic.

Pe termen mediu, direcțiile prioritare sunt reabilitarea sistemelor rutiere, modernizarea drumurilor comunale și amenajarea infrastructurii pietonale și velo, în special de-a lungul drumurilor DN 67 și DJ 665.

3. Conectivitate intercomunală și regională

Din punct de vedere al conectivității teritoriale, comuna Baia de Fier beneficiază de o poziție avantajoasă în cadrul rețelei rutiere județene, fiind situată în centrul culoarului turistic al Olteniei de sub Munte.

- La vest, legătura cu orașul Novaci asigură accesul la infrastructura Transalpinei (DN 67C) și la cel mai apropiat centru urban, furnizor de servicii și locuri de muncă.
- La est, conexiunea cu Polovragi și, mai departe, cu Horezu, deschide comunei perspective de colaborare turistică și comercială transjudețeană, în special pe axa Gorj-Vâlcea.
- La sud, comuna Bumbști-Pițic asigură continuitatea rurală și funcțională, completând rețeaua agricolă și forestieră a bazinului Galbenului.

- La nord, se conturează potențialul unei legături directe cu zona turistică montană Rânca, încă nevalorificată din punct de vedere al accesului.

Lipsa conexiunii directe Baia de Fier - Rânca

Absența unei legături rutiere directe între Baia de Fier și Rânca constituie o disfuncționalitate strategică majoră, cu implicații teritoriale, economice și turistice. Deși o parte a domeniului schiabil și a infrastructurii montane aparține administrativ comunei Baia de Fier, accesul se realizează în prezent exclusiv prin orașul Novaci, ceea ce generează mai multe consecințe:

- fluxurile turistice, investițiile și veniturile aferente se concentrează în Novaci;
- comuna Baia de Fier nu poate valorifica direct potențialul turistic al terenurilor proprii din zona montană;
- se creează o ruptură funcțională între zona de bază (spațiile de cazare, servicii, infrastructura locală) și zona turistică superioară (Rânca).

În perspectivă, se impune inițierea unui proiect strategic propriu al comunei Baia de Fier, cu sprijinul Consiliului Județean Gorj și al instituțiilor de mediu, pentru realizarea unei legături rutiere ecologice și turistice către zona Rânca.

Această legătură ar putea îndeplini o dublă funcție:

- accesibilitate montană (pentru circulație ușoară și intervenții);
- mobilitate alternativă și ecoturistică (trasee velo, pietonale și de interpretare ambientală).

Prin valorificarea acestui coridor montan, Baia de Fier ar deveni poarta sudică de acces spre Rânca și Parâng, consolidându-și rolul de nod turistic și punct de convergență între Oltenia de sub Munte și zona montană a Gorjului.

4. Transport public și accesibilitate

Transportul public reprezintă principalul mijloc de deplasare pentru o parte a populației, mai ales pentru elevi, angajați și persoane vârstnice.

Acesta este asigurat prin servicii regulate de microbuze, operate de transportatori privați pe rutele:

- Baia de Fier - Novaci - Târgu Jiu;
- Baia de Fier - Polovragi - Horezu - Râmnicu Vâlcea.

Frecvența curselor este moderată, cu intensificări în timpul săptămânii și diminuări în weekend.

Stațiile sunt amplasate în centrul comunei și în Cernădia, însă nu dispun de amenajări moderne (adăposturi, bănci, panouri informative).

Pentru fluxurile turistice, transportul public nu este adaptat: lipsesc rutele sezoniere spre obiectivele de interes (Peștera Muierilor, Cheile Galbenului, zonele de cazare). O direcție prioritară o constituie crearea unei rețele de micro-transport local (shuttle), cu funcțiune turistică, care să deservească punctele de interes și să reducă presiunea asupra transportului auto individual.

5. Mobilitate alternativă (velo, pietonală, ecoturistică)

Baia de Fier este printre puținele comune rurale din județul Gorj care au realizat infrastructuri moderne de mobilitate alternativă, susținute prin finanțări europene. În ultimii ani au fost amenajate peste 10 km de piste de biciclete, finanțate prin Programul Operațional Regional (POR) și ulterior extinse prin PNRR, atât în satul Baia de Fier, cât și în satul Cernădia.

Rețeaua velo

Pistele sunt dispuse de-a lungul DJ 665 și DC 131, conectând principalele zone de locuire cu centrul administrativ și cu obiectivele turistice.

Ele funcționează nu doar ca infrastructuri de recreere, ci și ca alternativă reală de transport local pentru elevi, angajați și turiști.

Rețeaua velo existentă constituie baza pentru dezvoltarea unui coridor verde intercomunal, care ar putea fi extins către Polovragi, Crasna și, pe termen lung, către Rânca.

Mobilitatea pietonală

Circulația pietonală este concentrată în zona centrală a comunei, unde se regăsesc instituțiile publice și spațiile comerciale.

Cu toate acestea, lipsa trotuarelor continue și a traversărilor semnalizate reduce siguranța pietonilor, mai ales de-a lungul DJ 665.

Amenajarea unor trasee pietonale coerente, cu mobilier urban și spații de odihnă, este o prioritate în contextul transformării comunei într-o destinație turistică de vizitare și relaxare.

Trasee ecoturistice

Teritoriul comunei dispune de un sistem natural de trasee carstice și forestiere, care poate fi adaptat pentru drumeție, cicloturism și interpretare ecologică.

Printre cele mai importante trasee existente și potențiale se numără:

- Traseul Peștera Muierilor - Cheile Galbenului - Izbucul Galbenului;
- Traseul Baia de Fier - Cernădia - Polovragi, care urmează liniile de culme și zonele de tradiție meșteșugărească;
- Traseul de perspectivă Baia de Fier - Rânca, propus ca rută tematică ecologică, integrată cu domeniul schiabil.

Prin aceste investiții, Baia de Fier devine un exemplu de comună cu infrastructură verde, pregătită pentru tranziția către un model de mobilitate sustenabilă rurală.

6. Probleme și disfuncționalități ale sistemului de transport

Analiza sistemului de transport și mobilitate relevă o serie de vulnerabilități structurale, tehnice și funcționale:

1. **Lipsa conexiunii directe cu Rânca**, care limitează potențialul turistic și economic al comunei.
2. **Calitatea inegală a infrastructurii rutiere** - sectoare de drum comunal degradate, lipsa rigolelor și a trotuarelor continue.
3. **Transport public insuficient și neadaptat** cerințelor actuale, fără curse sezoniere către obiectivele turistice.
4. **Presiune turistică în creștere** în zona Peșterii Muierilor, necorelată cu infrastructura de acces și parcare.
5. **Semnalizare rutieră și turistică deficitară**, ceea ce afectează orientarea și siguranța vizitatorilor.
6. **Lipsa unui sistem unitar de management al mobilității**, care să coordoneze fluxurile auto, pietonale și velo.
7. **Legături intercomunale insuficient valorificate**, în special către Crasna și Polovragi, unde extinderea traseelor velo și pietonale ar aduce beneficii comune.

Prin prisma acestor constatări, infrastructura de transport și mobilitate a comunei Baia de Fier se află într-un proces de maturizare funcțională - având o bază solidă, dar necesitând modernizări, extinderi și o viziune integrată de mobilitate verde.

Punctul de cotitură strategic îl constituie conectarea directă a comunei cu zona montană Rânca, care ar putea transforma Baia de Fier într-un nod turistic regional și într-un model de accesibilitate durabilă pentru zona Olteniei de sub Munte.

Diagnostic Sectorial - Profil și Recomandări pentru Infrastructura de Transport și Mobilitate

Comuna Baia de Fier dispune de o infrastructură rutieră structurată în jurul drumurilor DN 67, DJ 665 și DJ 675C, completate de drumurile comunale DC 34 și DC 35 și o rețea de străzi rurale cu profil variabil.

Poziționarea sa strategică, la contactul dintre Subcarpații Gorjului și masivul Parâng, asigură o bună conectivitate teritorială la nivel județean și regional, însă infrastructura necesită modernizări consistente și o abordare integrată a mobilității.

Profil general

- Acces facil la centrele urbane Novaci și Târgu Jiu;
- Drumuri județene modernizate, dar cu durată de serviciu depășită și degradări punctuale;
- Drumuri comunale nemodernizate, cu profil îngust și infrastructură deficitară;
- Rețea de străzi rurale tentaculară, fără tramă coerentă;
- Lipsa arterelor ocolitoare și a conexiunilor directe către zona montană Rânca;
- Existența unei rețele de peste 10 km de piste de biciclete (POR și PNRR) – progres semnificativ spre mobilitate verde;
- Transport public de tranzit, insuficient adaptat nevoilor turistice și sezonității.

Disfuncționalități majore

1. Rețea rutieră inadapată cerințelor actuale de trafic și turism;
2. Inexistența unei legături directe Baia de Fier - Rânca, deși comuna deține o parte a domeniului schiabil;
3. Calitate neuniformă a drumurilor comunale și rurale;
4. Lipsa parcajelor, trotuarelor și pistelor continue pentru bicicliști și pietoni;
5. Transport public insuficient, fără curse sezoniere către obiectivele turistice;
6. Poduri și podețe subdimensionate și adăposturi pentru călători în stare nesatisfăcătoare.

Direcții strategice de acțiune

- Reabilitarea completă a DJ 665 și DJ 675C și modernizarea DC 34 și DC 35;
- Asfaltarea și consolidarea drumurilor locale și rurale;
- Amenajarea de trotuare, rigole și zone verzi pe arterele principale;
- Realizarea unei legături rutiere ecologice către Rânca, cu funcțiune turistică și recreativă;
- Extinderea și conectarea rețelei velo existente cu traseele turistice (Polovragi, Cernădia, Cheile Galbenului);
- Implementarea unei rețele locale de transport public adaptate sezonității și nevoilor turistice;
- Amenajarea de parcaje publice în centrul comunei și în apropierea Peșterii Muierilor;
- Modernizarea stațiilor de așteptare și a infrastructurii pietonale.

Viziune strategică

Baia de Fier are potențialul de a deveni, până în anul 2030, un model regional de mobilitate rurală durabilă, bazat pe:

- accesibilitate sigură și eficientă,
- integrarea transportului clasic cu mobilitatea alternativă,
- dezvoltarea coerentă a legăturilor turistice montane.

Modernizarea infrastructurii rutiere, extinderea mobilității verzi și îmbunătățirea conectivității cu Rânca vor transforma comuna într-un nod turistic și de acces al Olteniei de sub Munte, cu beneficii directe pentru locuitori, vizitatori și mediul economic local.

Comuna Baia de Fier se află într-un moment-cheie al dezvoltării sale teritoriale: dispune de o infrastructură rutieră bine conturată, dar care necesită modernizare, extindere și adaptare la noile tendințe de mobilitate durabilă.

Prin reabilitarea drumurilor județene și comunale, crearea de legături funcționale spre zona montană Rânca și extinderea rețelei de piste de biciclete, Baia de Fier își poate consolida rolul de poartă de acces spre Parâng și de model regional de mobilitate verde și turism sustenabil, unde accesibilitatea și calitatea vieții devin piloni ai competitivității locale.

ECHIPAREA TEHNICO-EDILITARĂ

1. Introducere și context general

Infrastructura tehnico-edilitară reprezintă fundamentul funcționării unei localități moderne și un indicator esențial al calității vieții.

Pentru comuna Baia de Fier, dezvoltarea rețelelor de utilități - apă, canalizare, energie, deșeuri, comunicații - este esențială pentru susținerea creșterii economice, pentru protecția mediului și pentru valorificarea durabilă a potențialului turistic.

În ultimii ani, tendințele la nivel european și național au impus un nou model de dezvoltare rurală: comunități sustenabile, eficiente energetic și digital conectate, în care serviciile publice de bază sunt accesibile tuturor locuitorilor.

Acest model este promovat prin instrumente precum Pactul Verde European (Green Deal), Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) și Programul Operațional Regional (POR), care sprijină investițiile în infrastructura de apă-canal, energie verde, gestionarea deșeurilor și digitalizarea administrației.

Pentru Baia de Fier, asigurarea unei infrastructuri tehnico-edilitare moderne nu este doar o necesitate funcțională, ci și o condiție strategică pentru dezvoltarea turismului, creșterea atractivității investiționale și îmbunătățirea confortului locuitorilor.

În prezent, comuna deține o parte importantă din rețelele de bază, însă gradul de acoperire și starea tehnică diferă între sate, iar anumite servicii (canalizare, energie verde, digitalizare) necesită investiții suplimentare și extinderi coerente.

Scopul acestui capitol este de a analiza, pe domenii, situația infrastructurii existente și de a identifica direcțiile strategice de intervenție, astfel încât comuna Baia de Fier să își consolideze poziția de localitate modernă, eficientă și rezilientă, capabilă să asigure un nivel de trai ridicat și servicii publice de calitate.

2. Alimentarea cu apă

Comuna Baia de Fier dispune de un sistem centralizat de alimentare cu apă, însă funcționarea acestuia este afectată de probleme structurale și tehnologice, care îl fac să

opereze la parametri necorespunzători. Sistemul existent are o importanță vitală pentru confortul populației și pentru dezvoltarea turismului local, dar necesită reabilitări semnificative pentru a se alinia standardelor actuale de calitate și eficiență.

Structura sistemului actual

Sistemul de alimentare cu apă este alcătuit din mai multe componente interdependente:

- Sursele de apă sunt reprezentate de captările de la Pârâul Zănogii și Pârâul Bâzglea, completate cu o derivație din Cișmea Zănoaga, situate în partea nordică a localității. Debitul mediu captat este de aproximativ 11 l/s, însă în perioadele secetoase scade până la 5-6 l/s, ceea ce afectează presiunea și continuitatea alimentării.
- Stația de tratare a apei, amplasată la circa 2 km de localitate, este în prezent nefuncțională, deși construcția se află într-o stare structurală bună. Instalațiile de tratare nu au fost finalizate, iar soluțiile tehnologice proiectate inițial sunt depășite. Sistemul de filtrare și dezinfecție urmează să fie modernizat prin tehnologii automatizate, cu filtre sub presiune și dozare controlată de hipoclorit de sodiu.
- Rezervoarele de înmagazinare, două la număr (unul subteran și unul suprateran), au fiecare o capacitate de 300 m³ și se află în apropierea stației de tratare. Acestea sunt funcționale, dar necesită lucrări de reabilitare: refacerea tencuielilor, a termoizolațiilor, înlocuirea instalațiilor hidraulice, refacerea hidroizolației acoperișului și amenajarea incintelor.
- Aducțiunea este realizată din conducte de oțel cu diametre de 150 mm, însumând o lungime totală de 7,6 km (5.440 m de la captarea Zănogii și 2.200 m de la captarea Bâzglea). Conductele prezintă fisuri și coroziuni, fiind în curs de înlocuire pe segmentele critice cu țevi de polietilenă de înaltă densitate (PEHD Dn 100 mm), montate sub adâncimea de îngheț.
- Rețeaua de distribuție măsoară aproximativ 32 km, fiind realizată din conducte de oțel și PEHD, cu diametre cuprinse între 25 mm și 110 mm. În zonele centrale se impune mărirea diametrelor și închiderea inelelor de distribuție pentru asigurarea presiunii constante și evitarea pierderilor. În prezent sunt în curs de înlocuire circa 4,5 km de conducte uzate.

Soluțiile de modernizare și extindere în curs

Pentru remedierea disfuncționalităților existente, se află în execuție proiectul integrat „Sistem centralizat de canalizare și epurare, reabilitare și modernizare sistem de alimentare cu apă...”, care vizează:

- reabilitarea captărilor existente și realizarea unei noi captări la izvorul „La Băi”, pentru asigurarea debitului necesar (9 l/s);
- amenajarea zonelor de protecție sanitară pentru surse;
- implementarea unei noi trepte de tratare a apei, cu instalații moderne de filtrare și dezinfecție automatizată;
- reabilitarea completă a celor două rezervoare de înmagazinare;
- extinderea și reconfigurarea rețelei de distribuție în funcție de nevoile actuale de consum.

Alimentarea cu apă în zona montană și satul Cernădia

Pentru zona montană Rânca - Corneșul Mare și satul Cernădia este în curs de implementare un sistem centralizat separat, proiectat pentru un debit de 5,54 l/s, destinat alimentării prin cișmele stradale.

Sistemul este alimentat din izvorul Tidvele, printr-o aducțiune de 4,6 km din conducte PEHD Dn 125 mm, și include:

- două stații de clorinare (una la gospodăria de apă și alta în capul satului Cernădia, pentru menținerea concentrației de clor);
- patru rezervoare supraterane de câte 75 m³ (capacitate totală 300 m³);
- conducte de distribuție PEHD cu diametre între 160 mm și 110 mm, însumând peste 21 km de rețea;
- cămin de rupere de presiune și regulatoare de presiune pe traseele cu diferențe mari de nivel;
- împrejuriri și protecții sanitare pentru gospodăria de apă.

Această soluție va asigura o alimentare sigură și continuă pentru locuințele și structurile turistice din zona de munte, în concordanță cu cerințele de calitate și siguranță sanitară.

Aspecte critice și priorități

Chestionarele aplicate în rândul populației și al agenților economici confirmă că alimentarea cu apă este percepută drept cea mai gravă problemă edilitară din comună. Problemele principale semnalate sunt:

- presiunea scăzută în perioadele secetoase;
- lipsa continuității în alimentare în zonele marginale;
- pierderile mari din rețea;
- uzura conductelor și absența unei stații moderne de tratare funcționale.

În acest context, prioritățile de acțiune pentru perioada următoare includ:

1. Finalizarea reabilitării și extinderii sistemului centralizat din Baia de Fier și Cernădia;
2. Modernizarea completă a stației de tratare cu tehnologii eficiente și costuri reduse de operare;
3. Implementarea unei monitorizări digitale a rețelei, pentru depistarea pierderilor și controlul calității apei;
4. Extinderea sistemului în toate zonele locuite și turistice ale comunei;
5. Asigurarea întreținerii periodice și instruirea personalului pentru exploatarea eficientă a instalațiilor.

Concluzie

Modernizarea sistemului de alimentare cu apă reprezintă o prioritate strategică pentru Baia de Fier, întrucât de aceasta depinde nu doar calitatea vieții locuitorilor, ci și dezvoltarea turismului, a infrastructurii sociale și a noilor investiții private.

Prin finalizarea lucrărilor în derulare și extinderea rețelei către toate gospodăriile, comuna își va consolida statutul de localitate modernă, echilibrând resursele naturale valoroase cu nevoile unei comunități în creștere.

3. Rețele de canalizare și epurare

3.1. Context și etapizare

În prezent este în derulare proiectul integrat care cuprinde realizarea sistemului centralizat de canalizare și epurare menajeră în satul Baia de Fier, corelat cu modernizarea alimentării cu apă și alte investiții publice. Abordarea etapizată este realistă: prima etapă realizează tronsoanele critice (9.134 m rețea + stație de epurare care deservește întreaga localitate), urmând ca extinderile să se facă pe măsura disponibilității fondurilor. Pentru diminuarea impactului de tranziție, Primăria va fi dotată cu utilaj de vidanjanare, folosit atât la întreținerea rețelei, cât și la preluarea foselor existente (apele uzate vidanjanate vor fi tratate la stația de epurare).

Notă socială: în chestionarele aplicate populației și firmelor, canalizarea a fost indicată, alături de alimentarea cu apă, drept principală prioritate edilitară—aceasta confirmă presiunea publică și urgența finalizării investiției.

3.2. Rețeaua de canalizare - soluție separativă

Sistemul prevăzut este separativ (preia exclusiv apele uzate menajere, nu și pluviale), ceea ce reduce riscul de supraîncărcare a stației și costul de operare.

Materiale și poziționare:

- Conducte PP corugat: Dn 200 mm - 5.807 m, Dn 250 mm - 2.174 m, Dn 300 mm - 1.153 m; total 9.134 m.
- Pozare sub adâncimea de îngheț, pe pat de nisip 10 cm + strat de protecție 30 cm; pante dimensionate pentru autocurățire.
- Cămine de inspecție din polipropilenă și beton (carosabile), la max. 50 m în aliniament și la schimbări de direcție/diametru/pantă.

Prin traseul în lungul străzilor, sistemul respectă distanțele minime față de clădiri și alte utilități. Acest lucru ușurează atât accesul pentru mentenanță, cât și racordarea treptată a gospodăriilor.

3.3. Stația de pompare (SP1)

În zona nordică (pensiuni, relief nefavorabil gravitației), evacuarea către stația de epurare se asigură prin SP1:

- Cheson Ø 2,0 m, adâncime 5,0 m, 2 electropompe submersibile (2,2 kW), funcționare automatizată;
- Conductă de refulare PEHD Dn 100/110 mm, L = 225 m, pozată sub îngheț;
- Împrejmuire 3×3 m, priză de pământ ($\leq 4 \Omega$), generator mobil pentru avarie.

Rezultă un transfer sigur al apelor uzate din zona joasă către colectorul gravitațional (CMS), cu redundanțe de alimentare electrică.

3.4. Stația de epurare - soluție compactă, containerizată

Amplasament: extravilan, la cca. 300 m de ultimele case, pe malul stâng al râului Galbenu (parcelă 706/2, -900 m² platformă), peste cota de inundabilitate.

Debite proiectate:

- $Q_{med} = 378,38 \text{ m}^3/\text{zi}$; $Q_{max \text{ zi}} = 492,54 \text{ m}^3/\text{zi}$; $Q_{max \text{ orar}} = 57,46 \text{ m}^3/\text{h}$.

Obiectiv de conformare:

- Intrări în rețea: NTPA-002;
- Efluent la emisar: NTPA-001 (limite pentru MS, CBO₅, CCO-Cr, N total, P total etc.).
- Grad de epurare necesar (ținte): MS 90%, CBO₅ 93,5%, CCO-Cr 86%, N total 67%, P total 80%, substanțe extractibile 33%.

Schema tehnologică (linie a apei):

1. Grătar manual → deznisipator/separator grăsimi (reținere solide, nisip, grăsimi);
2. Bazin egalizare & omogenizare (52 m³) + pompare cu convertor de frecvență (alimentare continuă, adaptivă);
3. Bloc mecano-biologic compact, containerizat (epurare mecanică finală + tratament biologic avansat: nitrificare/denitrificare, camere dedicate cu biofilm flotant/fix);
4. Dezinfecție UV (evită subproduse toxice în emisar);
5. Cămin prelevare probe/debitmetrie → evacuare în emisar (taluzuri amenajate pe 5 m amonte/10 m aval cu pereu prefabricat).

Linia nămolului & substanțelor reținute:

- Bazin colectare/pompare nămol (30 m³) + mixer;

- Unitate deshidratare în saci filtru (cu dozare floclanți; apa de scurgere revine în flux);
- Platformă containere (24 m²) pentru solidele reținute și sacii cu nămol deshidratat;
- Bazin colectare grăsimi (3 m³) cu vidanșare periodică;
- Bazin șpălare nisip (3 m³), întoarcere ape la denisipator.

Siguranță operațională și reziliență:

- Toleranță la întreruperi de alimentare cu apă uzată de până la 6 ore (volum tampon);
- Generator electric pentru consumatori vitali;
- Rețele tehnologice îngropate, echipamente-cheie suprateran în containere pentru exploatare & mentenanță facilă;
- Debitmetrie electromagnetice pe alimentare și la emisar (trasabilitate și control).

3.5. Gospodărirea apelor - microhidro pe Olteț (context local)

Pe malul drept al Oltețului sunt amenajate două microhidrocentrale (putere instalată totală 1,6 MW), cu baraj de acumulare:

- una la ~350 m S de DJ 675C;
- a doua la ~250 m N de podul de pe Olteț (limita sudică a comunei). Prezența acestora impune coordonare la nivel de regimuri de curgere și monitorizare, fără a interfera cu apele uzate epurate (care se descarcă în Galbenu).

3.6. Suprafețe & amplasamente cheie (sinteză)

- Rețea canalizare: 16.441,8 m² coridor tehnic;
- Stație de pompare: 9 m² (împrejmuire 3×3 m);
- Stație de epurare: ~900 m² platformă amenajată.

3.7. Operare, mentenanță, extindere

- Automatizare integrală pentru SP1 și treptele stației → costuri operaționale optimizate, personal minimal;
- Plan de mentenanță: curățare grătar, periodicități pentru deznisipator/separator grăsimi, cicluri de deshidratare nămol, verificări UV & debitmetrie;
- Extinderi rețea: după punerea în funcțiune a trunchiului principal (9,134 km), se continuă racordarea străzilor secundare și a zonelor de locuire nouă, până la acoperire integrală.

3.8. Impact așteptat și priorități imediate

Impact: reducerea poluării difuze (fose), îmbunătățirea calității apelor de suprafață/subterane, confort sporit pentru populație, sprijin pentru turism, conformare de mediu.

Priorități imediate:

1. Finalizarea execuției tronșoanelor Dn 200-300 și racordarea gospodăriilor/instituțiilor;
2. Punerea în funcțiune a SP1 (automatizare, back-up electric, SCADA locală);
3. PIF stație de epurare (probe, calibrare UV, validare debitmetrie, proceduri de exploatare);
4. Campanie de informare pentru racordări corecte și utilizare responsabilă (deșeuri, grăsimi);
5. Plan de extindere anuală a rețelei, corelat cu bugetul și prioritățile sociale (cartiere dense, pensiuni).

Pe scurt, odată pus în funcțiune și extins, sistemul de canalizare-epurare va livra saltul calitativ pe care comunitatea îl cere: scăderea riscurilor de mediu, confort urban în mediul rural, încredere pentru investiții și un plus de credibilitate turistică pentru Baia de Fier.

4. Alimentarea cu energie și telecomunicații (alte rețele)

4.1. Energie electrică - structură, capacitate, acoperire

Comuna Baia de Fier este alimentată din sistemul național prin axul 2 × 20 kV (Novaci → Polovragi). Din acest ax sunt racordate posturi de transformare aeriene care deservește rețeaua de medie tensiune (MT) și distribuția joasă tensiune (JT) către consumatori:

- Posturi de transformare: 7 în satul Baia de Fier, 2 în Cernădia;
- Rețele: ~24,8 km linii electrice aeriene MT și ~63,2 km JT (stâlpi de beton).

Datele istorice de consum (anul 2002) indică un profil energetic diversificat: 2.594 MWh/an, din care 1.222 MWh industrie, 975 MWh casnic, 154 MWh privați și 243 MWh iluminat public. Deși valorile sunt vechi, ele conturează o bază: consum relevant industrial/artizanal, pondere casnică ridicată și o componentă de servicii în creștere.

Observații operaționale:

- Rețelele JT/MT sunt preponderent aeriene, vulnerabile la intemperii (zăpadă, vânt) și la vegetație;
- Posturile de transformare sunt aeriene; modernizarea lor (echipamente, protecții, telemăsură) ar îmbunătăți fiabilitatea;
- Iluminatul public există, însă necesită continuarea trecerii la LED și implementarea telegestiunii pentru eficiență și siguranță rutieră.

Direcții de modernizare (energie):

1. Reabilitare rețele JT/MT (înlocuire conductoare, separatoare, protecții, prize de pământ), cu prioritizare pe tronsoanele cu incidente repetate;
2. Modernizarea posturilor de transformare (echipamente noi, măsură inteligentă, SCADA locală), plus posibilitatea de posturi compacte în zonele cu sarcină crescută;
3. Extindere iluminat public LED + telegestiune (dimming, senzori), mai ales pe arterele principale și în Cernădia;
4. Integritate regenerabile & prosumatori: facilitarea micro-fotovoltaicelor pe clădiri publice/locuințe; scheme de autoconsum la școli, primărie, centre publice;
5. Reziliență energetică: generatoare staționare pentru puncte critice (stația de epurare, apă, sănătate/educație), plan de intervenție la fenomene meteo;
6. Stații de încărcare EV: 1-2 puncte AC în centru și la obiectivele turistice (efect de ancoră pentru mobilitate verde).

4.2. Telecomunicații - telefonie fixă și mobilă

Comuna dispune de centrală telefonică automată digitală GOLDSTAR, capacitate 536 linii, care deservește telefonia fixă tradițională. Din perspectiva telefoniei mobile, acoperirea este estimată la ~70% din teritoriul administrativ – rămân, deci, zone albe (în special în relief dificil/periferii).

Implicații și oportunități:

- Pentru populație și business-uri, acoperirea 70% limitează serviciile digitale (plăți, e-guvernare, turism conectat, siguranță montană);
- Pentru turism, lipsa semnalului în anumite perimetre reduce calitatea experienței (ghidaj, rezervări, comunicare de urgență);
- Pentru administrație, digitalizarea serviciilor publice depinde de conectivitate robustă (inclusiv fibră optică).

Direcții de modernizare (telecom):

1. Extinderea acoperirii mobile: dialog cu operatorii pentru densificare situri (microcelule/repeater-e în zone critice), facilități locale pentru amplasare;

2. Backbone digital: continuarea extinderii fibrei optice către instituții publice, școli, puncte sanitare, bibliotecă - și, treptat, în cartierele rezidențiale;
3. Wi-Fi public în punctele-cheie (centrul comunei, zone turistice) - util pentru informare turistică, urgențe, evenimente;
4. Digitalizare administrație: portal servicii online, ghișeu unic, registratură electronică, programări online (compatibil cu conectivitatea existentă);
5. Siguranță & avertizare: soluții de cell broadcast/SMS pentru informări de urgență și panouri info în nodurile de trafic.

4.3. Legătura energie-telecom: tranziție verde și smart village

- Iluminat public LED cu telegestiune (reducere 40-60% consum, siguranță sporită);
- Clădiri publice cu fotovoltaic + stocare (autoconsum, reziliență la pene, cost mai mic pe termen lung);
- Contorizare inteligentă (energie și apă) - bază pentru managementul consumurilor;
- Conectivitate pentru turism: hărți digitale, semnalizare inteligentă, informații în timp real (trafic, vreme, trasee);
- Huburi digitale comunitare (la primărie/școală) pentru alfabetizare digitală și sprijin în utilizarea serviciilor online.

4.4. Priorități imediate (listă scurtă, aplicată)

1. Audit tehnic JT/MT + plan pe 24-36 luni pentru înlocuiri/modernizări;
2. LED + telegestiune pe iluminatul public (faza 1: artere principale + instituții);
3. Pachet „Conectivitate”: întâlnire cu operatorii mobili → plan de acoperire 90-95% în 2 etape;
4. Fibră optică către toate clădirile publice + hotspot-uri Wi-Fi în centru și la obiective turistice;
5. Prosumator public: PV pe primărie, școală, cămin cultural;
6. Stații EV în centru/zone turistice (min. două puncte AC).

Cu acest mix – rețea electrică modernizată, iluminat eficient, conectivitate extinsă și digitalizare administrativă – Baia de Fier își crește reziliența, își reduce costurile de operare și își îmbunătățește atractivitatea pentru locuitori, firme și turiști. Pe scurt: energie fiabilă + internet bun = comunitate competitivă.

5. Gestiunea deșeurilor

Gestionarea deșeurilor în comuna Baia de Fier se află într-un proces de modernizare și profesionalizare, odată cu implicarea unei societăți specializate de salubritate care asigură colectarea deșeurilor menajere de la gospodării și instituțiile publice. Serviciul este funcțional, dar se află încă într-o etapă de consolidare, urmărindu-se trecerea de la o colectare simplă a deșeurilor reziduale la un sistem complet, conform standardelor europene privind colectarea selectivă, reciclarea și valorificarea materialelor refofosibile.

Un pas esențial în această direcție îl reprezintă proiectul aflat în derulare, intitulat „Precolectarea, colectarea și transportul deșeurilor municipale, inclusiv a deșeurilor toxice periculoase din deșeurile menajere, cu excepția celor cu regim special, pe întreaga arie administrativ-teritorială a comunei Baia de Fier”. Prin finalizarea acestuia, comuna va beneficia de o infrastructură de salubritate modernă, care va permite gestionarea integrată a tuturor fluxurilor de deșeuri generate la nivel local. Sistemul nou va asigura acoperirea completă a gospodăriilor și agenților economici, va introduce colectarea selectivă și va permite o monitorizare mai precisă a cantităților colectate, conform cerințelor legale privind raportarea către autoritățile de mediu.

În prezent, colectarea se realizează periodic, printr-un operator licențiat, în baza unui program prestabilit. Sistemul deservește localitățile Baia de Fier și Cernădia, însă acoperirea rămâne parțială, mai ales în zonele periferice. Colectarea se concentrează în principal pe deșeurile menajere reziduale, urmând ca prin proiectul aflat în implementare să se introducă și colectarea fracțiilor reciclabile - hârtie, plastic, metal și sticlă - precum și a deșeurilor biodegradabile și voluminoase. Se are în vedere și organizarea de campanii de colectare pentru deșeurile periculoase din gospodării, precum baterii, ambalaje chimice sau uleiuri uzate, care în prezent nu sunt gestionate în mod sistematic.

În pofida progreselor, analiza diagnostic relevă o serie de probleme persistente. Lipsa unei colectări selective constante a condus la acumularea unor cantități mari de deșeuri reziduale și la apariția, în unele cazuri izolate, a depozitărilor necontrolate pe malurile apelor sau la marginea pădurilor. De asemenea, o parte considerabilă a deșeurilor biodegradabile - provenite din activități agricole, gospodării sau din întreținerea spațiilor verzi - nu este valorificată, deși ar putea fi transformată prin compostare locală într-o resursă utilă pentru gospodării sau spațiile verzi publice.

Dincolo de aspectul tehnic, gestionarea deșeurilor are și o dimensiune socială semnificativă. Rezultatele chestionarelor aplicate în rândul populației și al operatorilor economici au arătat că problema salubrității se situează printre principalele preocupări ale locuitorilor. Această percepție confirmă nevoia de intervenție nu doar prin investiții în infrastructură, ci și printr-o componentă educativă puternică. Campaniile de conștientizare, implicarea elevilor și a operatorilor turistici, dar și parteneriatele cu organizații de mediu pot contribui la formarea unui comportament responsabil față de deșeuri și la consolidarea identității unei comunități curate și civilizate.

În perspectivă, Baia de Fier are potențialul de a deveni una dintre comunele-model din zona submontană a Gorjului în ceea ce privește gestionarea deșeurilor. Modernizarea infrastructurii de colectare și transport, introducerea colectării selective, crearea unui punct de compostare local și extinderea serviciilor de salubritate către toate gospodăriile vor conduce la un sistem coerent și sustenabil. În paralel, digitalizarea evidenței deșeurilor, prin monitorizarea colectării și raportarea electronică, va îmbunătăți trasabilitatea și eficiența economică a serviciului.

Prin aceste acțiuni, comuna Baia de Fier își consolidează tranziția către o gospodărire durabilă a resurselor, în concordanță cu obiectivele naționale și europene privind economia circulară. O gestionare eficientă a deșeurilor nu este doar o obligație administrativă, ci și o condiție esențială pentru protejarea mediului natural, pentru creșterea calității vieții locuitorilor și pentru menținerea atractivității turistice a zonei. Într-o localitate în care turismul și natura sunt resurse strategice, curățenia și responsabilitatea față de mediu devin indicatori direcți ai dezvoltării durabile.

6. Concluzii generale privind infrastructura tehnico-edilitară

Analiza infrastructurii tehnico-edilitare a comunei Baia de Fier evidențiază un proces complex, aflat într-o etapă avansată de modernizare, dar încă inegal în ceea ce privește calitatea și extinderea serviciilor publice. Investițiile recente și cele aflate în derulare, în special în domeniile alimentării cu apă și canalizării, marchează o schimbare importantă în calitatea vieții locuitorilor și în capacitatea comunei de a susține dezvoltarea economică și turistică. Extinderea sistemului centralizat de alimentare cu apă, reabilitarea captărilor și a rețelelor, precum și realizarea stației moderne de epurare reprezintă pași concreți către o infrastructură conformă standardelor europene de mediu.

În ceea ce privește alimentarea cu energie electrică, rețeaua existentă, deși funcțională, necesită modernizări pentru creșterea fiabilității și eficienței, în special în zonele periferice. Modernizarea posturilor de transformare, extinderea iluminatului public cu tehnologie LED și integrarea surselor regenerabile de energie sunt direcții esențiale pentru următoarea perioadă. Totodată, dezvoltarea infrastructurii de telecomunicații și extinderea acoperirii cu semnal mobil și internet de mare viteză devin priorități pentru sprijinirea digitalizării administrației publice, a educației și a serviciilor turistice.

Pe segmentul gestionării deșeurilor, comuna traversează o etapă de tranziție către un sistem integrat, modern și sustenabil. Proiectul aflat în curs de implementare va permite colectarea selectivă, monitorizarea cantitativă a deșeurilor și creșterea gradului de reciclare, contribuind la conformarea cu politicile europene privind economia circulară. În paralel, educația ecologică și responsabilizarea populației rămân componente-cheie pentru asigurarea unei salubrități durabile și pentru menținerea imaginii curate a localității.

Deși majoritatea utilităților publice esențiale sunt asigurate, comuna nu dispune în prezent de o rețea de alimentare cu gaze naturale. Locuitorii și administrația locală își exprimă însă interesul și disponibilitatea pentru demararea unui astfel de proiect, considerat o prioritate strategică în perspectiva îmbunătățirii confortului locativ, reducerii costurilor energetice și susținerii micilor investiții turistice și de producție. Într-o etapă ulterioară, extinderea rețelelor de gaze și integrarea acestora cu surse regenerabile locale (biogaz, pompe de căldură) ar putea completa profilul infrastructural al comunei.

În ansamblu, infrastructura tehnico-edilitară a comunei Baia de Fier evoluează într-o direcție pozitivă, orientată către standarde moderne de calitate, sustenabilitate și eficiență. Continuarea investițiilor în infrastructura de bază, digitalizarea serviciilor publice și corelarea planificării teritoriale cu obiectivele de dezvoltare durabilă vor consolida rolul comunei ca un spațiu rural dinamic, atractiv pentru locuire, investiții și turism.

Diagnostic Sectorial - Profil și Recomandări pentru Infrastructura Tehnico-Edilitară

Profilul infrastructurii tehnico-edilitare a comunei Baia de Fier reflectă o etapă de modernizare accelerată, dar și existența unor decalaje între componentele rețelelor de bază. Dacă în ultimul deceniu s-au făcut progrese importante în domeniile alimentării cu apă, energiei electrice și gestiunii deșeurilor, persistă în continuare vulnerabilități majore legate de lipsa sistemului de canalizare complet funcțional, absența rețelei de gaze naturale și capacitatea limitată de extindere a serviciilor publice către toate gospodăriile.

1. Profilul infrastructural

Rețeaua de alimentare cu apă este în curs de modernizare, fiind înlocuite conductele vechi și reabilitate captările. Extinderea sistemului către satul Cernădia reprezintă un obiectiv esențial, dat fiind că locuitorii acestei zone s-au confruntat frecvent cu deficiențe în alimentare, mai ales în perioadele secetoase. Proiectul integrat de apă și canalizare aflat în implementare va contribui la echilibrarea accesului între satele comunei, asigurând un nivel minim de servicii comparabil cu cel urban.

În ceea ce privește sistemul de canalizare, comuna se află într-o etapă critică de dezvoltare. Execuția rețelei și a stației de epurare moderne va marca o schimbare fundamentală în infrastructura locală, reducând presiunea asupra mediului și îmbunătățind calitatea vieții. Totuși, în prezent, o parte semnificativă a gospodăriilor utilizează încă fose septice sau soluții improvizate, ceea ce indică necesitatea continuării investițiilor și extinderii rețelei în toate zonele locuite.

Rețeaua de energie electrică este extinsă la nivelul întregii comune, însă infrastructura prezintă grad ridicat de uzură, iar consumul de energie este în creștere, în special datorită turismului. Se impune modernizarea posturilor de transformare, înlocuirea cablurilor vechi și adoptarea unor soluții inteligente de distribuție. În paralel, trebuie promovată eficiența energetică prin introducerea iluminatului public modern (LED) și integrarea surselor regenerabile - panouri fotovoltaice pentru clădirile publice și stațiile de epurare.

Comuna dispune de o acoperire parțială cu servicii de telecomunicații și telefonie mobilă, cu semnal bun în zona centrală, dar fluctuant în cele periferice. În contextul digitalizării accelerate și al dezvoltării turismului, extinderea rețelelor de fibră optică și creșterea calității conexiunilor la internet reprezintă o condiție pentru menținerea competitivității locale și pentru atragerea de noi rezidenți sau investitori.

În domeniul gestiunii deșeurilor, Baia de Fier se află într-o etapă de consolidare a sistemului de colectare, prin proiectul aflat în derulare care vizează introducerea colectării selective și a transportului specializat. Această investiție va elimina disfuncționalitățile existente și va permite o administrare coerentă, cu respectarea cerințelor de mediu.

În schimb, lipsa rețelei de gaze naturale constituie o vulnerabilitate majoră în structura tehnico-edilitară. În prezent, gospodăriile și unitățile turistice utilizează preponderent lemnul sau electricitatea pentru încălzire, ceea ce generează costuri ridicate, poluare și un disconfort termic sezonier. Administrația locală și-a exprimat intenția de a promova un proiect de introducere a gazelor naturale, fie printr-o investiție proprie, fie prin asociere cu alte localități din zonă, având în vedere potențialul ridicat al turismului montan și al investițiilor private în servicii de cazare.

2. Direcții strategice și recomandări

Pentru perioada următoare, direcțiile strategice de dezvoltare a infrastructurii tehnico-edilitare trebuie să se concentreze pe câteva obiective majore, menite să asigure coeziunea teritorială, eficiența energetică și sustenabilitatea serviciilor publice:

- Finalizarea și extinderea sistemelor de apă și canalizare, cu accent pe acoperirea completă a satului Cernădia și a noilor zone rezidențiale din Baia de Fier;
- Crearea unei infrastructuri energetice reziliente, prin modernizarea rețelelor electrice, reducerea pierderilor și promovarea soluțiilor bazate pe energie verde;
- Demararea studiilor de fezabilitate pentru introducerea rețelei de gaze naturale, cu posibilitatea utilizării fondurilor din programele PNRR, POIM sau viitoarele linii de finanțare dedicate tranziției energetice;
- Integrarea infrastructurii edilitare în sistemele digitale de management local, prin monitorizare în timp real a consumurilor, pierderilor și stării rețelelor;
- Consolidarea capacității administrative a primăriei în gestionarea serviciilor publice, inclusiv prin formarea personalului și parteneriate cu operatorii regionali;
- Educația și implicarea comunității în utilizarea responsabilă a infrastructurii: apă, energie, colectare selectivă, reducerea risipei și protejarea mediului.

3. Concluzii

Infrastructura tehnico-edilitară a comunei Baia de Fier se află la confluența dintre modernizarea accelerată și nevoia de consolidare durabilă. Investițiile derulate în ultimii ani au pus bazele unei infrastructuri funcționale, însă menținerea acestui ritm și extinderea acoperirii în toate satele rămân priorități esențiale.

Baia de Fier are oportunitatea de a se transforma într-o comună verde și inteligentă, în care rețelele edilitare sunt interconectate, gestionate eficient și adaptate specificului montan-turistic. Prin planificare coerentă, atragerea fondurilor europene și implicarea comunității,

infrastructura locală poate deveni nu doar un instrument de confort cotidian, ci un catalizator al dezvoltării economice și al tranziției către un model durabil de viață rurală.

Concluzie și Recomandări Generale

Infrastructura tehnico-edilitară a comunei Baia de Fier se află într-un moment de tranziție decisivă – de la o rețea de utilități fragmentată și parțial funcțională, la un sistem coerent, modern și sustenabil, capabil să răspundă nevoilor actuale și viitoare ale comunității. Proiectele aflate în derulare privind apa și canalizarea, alături de modernizarea rețelelor electrice și de investițiile în salubritate și eficiență energetică, conturează o viziune de dezvoltare orientată spre calitate, protecția mediului și creșterea confortului locuitorilor. Prin integrarea acestor investiții, Baia de Fier face pași clari spre atingerea unui nivel de dotare edilitară comparabil cu mediul urban, consolidându-și statutul de localitate atractivă pentru locuire, turism și inițiative antreprenoriale. Totodată, extinderea accesului la utilități publice pentru toate gospodăriile, introducerea rețelei de gaze naturale și modernizarea infrastructurii de comunicații rămân obiective majore pentru următorul ciclu de planificare.

Viziunea strategică a comunei trebuie să urmărească crearea unei infrastructuri inteligente, gestionate eficient, sustenabile energetic și adaptate contextului montan. Aceasta presupune implementarea de soluții verzi - panouri fotovoltaice, sisteme de monitorizare digitală a consumurilor, colectare selectivă modernă - dar și consolidarea parteneriatului dintre administrație, operatori și comunitate.

În perspectivă, infrastructura tehnico-edilitară nu mai este doar o condiție pentru confortul cotidian, ci o componentă-cheie a competitivității teritoriale. O comună curată, bine conectată la utilități, cu servicii publice de calitate și un mediu protejat devine un spațiu de viață atractiv, capabil să rețină populația tânără, să stimuleze turismul și să atragă investiții.

Prin menținerea direcției actuale și accelerarea investițiilor în utilități, comuna Baia de Fier își consolidează statutul de pilon al dezvoltării durabile în zona submontană a Gorjului, demonstrând că modernizarea rurală este posibilă atunci când infrastructura devine fundația unui proiect de viitor pentru întreaga comunitate.

SERVICII PUBLICE

Educație

Sistemul educațional din comuna Baia de Fier este format din grădinițe și școli gimnaziale care deservește populația din nucleul central și din satele componente. Deși accesul la educație este asigurat, infrastructura educațională necesită modernizare, iar migrația tinerilor afectează numărul elevilor înscriși.

Nr	Denumire	Statut
1	GRĂDINIȚA CU PROGRAM PRELUNGIT BAI A DE FIER	Arondată
2	LICEUL TEHNOLOGIC BAI A DE FIER	Cu personalitate juridică
3	ȘCOALA GIMNAZIALĂ CERNĂDIA, BAI A DE FIER	Arondată
4	ȘCOALA PRIMARĂ GALBENU, BAI A DE FIER	Arondată

sursa: <https://www.siiir.edu.ro/carto/>

Sistemul educațional din comuna Baia de Fier este organizat într-o rețea de unități de învățământ preuniversitar care asigură accesul copiilor la educație de la nivel preșcolar până la cel gimnazial. În prezent, funcționează Grădinița cu program prelungit Baia de Fier, Liceul Tehnologic Baia de Fier (cu personalitate juridică) și două unități arondate - Școala Gimnazială Cernădia și Școala Primară Galbenu.

Această structură reflectă organizarea specifică a unei comunități rurale de dimensiune medie, în care nucleul central concentrează principalele servicii educaționale, iar satele componente beneficiază de unități satelit pentru învățământul primar. Deși accesul la educație este asigurat pentru toți copiii din comună, infrastructura educațională necesită investiții în modernizare, atât în ceea ce privește spațiile fizice, cât și dotările materiale și digitale.

Tendențele demografice recente indică o scădere ușoară a efectivelor școlare, influențată de migrația tinerelor familii și de scăderea natalității. Cu toate acestea, instituțiile de învățământ din Baia de Fier joacă un rol esențial în menținerea coeziunii comunitare, fiind nu doar spații educaționale, ci și centre de viață socială, culturală și civică.

Liceul Tehnologic Baia de Fier reprezintă principala instituție educațională cu rol de formare profesională și orientare vocațională la nivel local, oferind oportunități de instruire adaptate nevoilor comunității și potențialului economic zonal, în special în domeniile serviciilor, turismului și agriculturii. Consolidarea acestui profil tehnologic și adaptarea ofertei educaționale la cererea pieței muncii reprezintă o direcție strategică importantă pentru perioada următoare.

Accesul la educație este susținut prin existența transportului școlar pentru elevii din satele periferice, dar infrastructura rutieră și condițiile meteorologice pot afecta frecvența și confortul deplasării, mai ales în sezonul rece. Totodată, accesul la educația digitală este inegal, ceea ce subliniază nevoia de investiții în echipamente IT, conectivitate și formare digitală atât pentru elevi, cât și pentru cadrele didactice.

În ansamblu, sistemul educațional din comuna Baia de Fier dispune de o bază instituțională funcțională, dar are nevoie de modernizare, diversificare curriculară și deschidere spre formare profesională duală și programe extracurriculare. Consolidarea legăturii dintre școală, comunitate și mediul economic local va fi un factor esențial pentru formarea unei generații de tineri capabili să contribuie la dezvoltarea durabilă a localității.

Infrastructura educațională și procesul de digitalizare

Sistemul educațional din comuna Baia de Fier dispune de o rețea de clădiri școlare funcționale, însă cu un grad de uzură avansat și cu dotări parțial depășite. Majoritatea unităților de învățământ oferă spații suficiente pentru desfășurarea procesului educațional, numărul de elevi fiind în general redus, ceea ce permite o bună individualizare a activităților didactice. Totuși, infrastructura fizică necesită lucrări de reabilitare și modernizare pentru a corespunde standardelor actuale de calitate și siguranță.

Clădirile școlare dispun de săli de clasă corespunzătoare din punct de vedere al dimensiunii, dar unele prezintă deficiențe în ceea ce privește confortul termic, dotările sanitare și accesibilitatea pentru persoane cu mobilitate redusă. De asemenea, lipsa unor spații specializate - laboratoare moderne, ateliere de practică, biblioteci sau săli multifuncționale - limitează diversificarea activităților educaționale și extracurriculare.

Un aspect tot mai important îl reprezintă **integrarea tehnologiilor digitale în procesul educațional**. În prezent, dotarea cu echipamente IT este neuniformă între unități, iar rețelele de internet nu asigură peste tot un nivel optim de conectivitate. Pentru a răspunde cerințelor actuale, comuna are în vedere dezvoltarea infrastructurii digitale a școlilor, prin dotarea completă a sălilor de clasă cu echipamente moderne - table interactive, laptopuri, videoproiectoare și conexiune la internet de mare viteză.

Digitalizarea procesului de învățământ nu este doar o componentă tehnologică, ci o direcție strategică pentru creșterea calității actului educațional. Aceasta implică formarea continuă a cadrelor didactice în utilizarea resurselor digitale, integrarea platformelor educaționale în activitățile zilnice și extinderea oportunităților de învățare online. În același timp, investițiile în infrastructura TIC contribuie la creșterea transparenței și la îmbunătățirea relației dintre școală, elevi și comunitate.

Pe termen mediu, obiectivul este ca toate unitățile de învățământ din Baia de Fier să atingă un nivel ridicat de digitalizare, care să permită desfășurarea fluentă a orelor, accesul la materiale didactice interactive și adaptarea educației la nevoile unei generații tot mai conectate la tehnologie.

Analiza populației școlare

În ultimul deceniu, populația școlară din comuna Baia de Fier a înregistrat o scădere constantă, evidențiind o tendință de contracție demografică ce afectează direct sistemul local de învățământ.

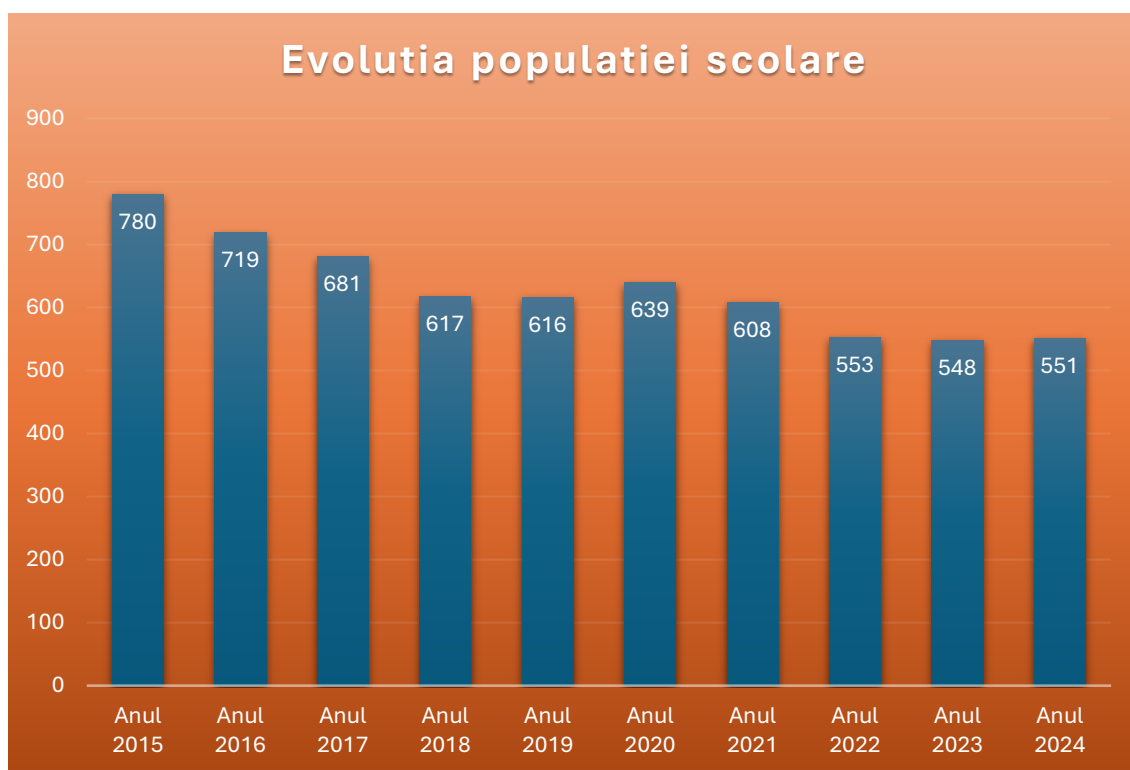
Dacă în anul 2015 erau înscriși în unitățile de învățământ aproximativ 780 de elevi, în anul 2024 numărul acestora s-a redus la 551 de elevi, ceea ce înseamnă o diminuare de aproape 30% într-o perioadă de zece ani.

Declinul a fost accentuat mai ales între anii 2015-2018, când scăderea anuală a depășit pragul de 10% în unele cazuri. Ulterior, între anii 2019 și 2024, numărul elevilor s-a stabilizat într-un interval relativ constant (între 550 și 640 de elevi), dar fără o tendință de revenire semnificativă.

Această evoluție are cauze multiple:

- scăderea natalității înregistrată la nivel local și regional;
- migrația externă și internă a familiilor tinere, în căutarea unui nivel de trai și a unor servicii mai bune în mediul urban;
- îmbătrânirea populației și reducerea ponderii tinerilor în totalul locuitorilor comunei;
- preferința unei părți dintre elevi pentru continuarea studiilor în unități din localități mai mari (Novaci, Horezu sau Târgu Jiu), care oferă o diversitate mai mare de specializări.

Pe termen mediu, menținerea acestui trend descendent poate conduce la reducerea numărului de clase, la reorganizarea rețelei școlare și la creșterea costurilor unitare per elev. În acest context, este necesară o abordare strategică orientată spre revitalizarea bazei demografice și educaționale a comunei, prin măsuri de sprijin pentru familiile tinere și prin crearea unor servicii educaționale moderne, atractive și adaptate cerințelor actuale.

Structura actuală a populației școlare din comuna Baia de Fier evidențiază o pondere majoritară a elevilor înscriși în învățământul primar și gimnazial, care reprezintă aproximativ jumătate din totalul populației școlare (49%).

Distribuția pe niveluri arată astfel:

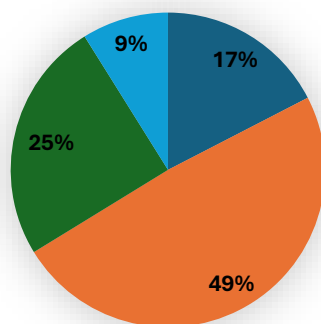
- 17% copii înscriși în învățământul preșcolar (grădinițe);
- 49% elevi din ciclul primar și gimnazial;
- 25% elevi înscriși în învățământul liceal;
- 9% elevi din învățământul profesional.

Această structură relevă o bază educațională solidă la nivelul învățământului obligatoriu, dar și o ușoară scădere a ponderii elevilor care continuă studiile la nivel liceal sau profesional. Cauzele sunt multiple: distanțele mari până la unele unități școlare, preferința pentru licee din mediul urban, dar și limitarea ofertei educaționale locale, care nu răspunde în totalitate aspirațiilor tinerilor sau nevoilor pieței muncii.

În același timp, ponderea de 9% a elevilor din învățământul profesional indică o nișă importantă de dezvoltare - adaptarea învățământului tehnic la profilul economic al comunei (turism, meșteșuguri tradiționale, servicii de întreținere, construcții sau agricultură). Valorificarea acestui potențial poate contribui la creșterea retenției școlare și la formarea unei forțe de muncă tinere, calificate local.

În ansamblu, structura educațională reflectă o comunitate în tranziție, cu o bază demografică în scădere, dar cu un potențial semnificativ de consolidare prin investiții în infrastructură, digitalizare și diversificarea ofertei de formare.

Populatia scolara, pe niveluri de educatie anul 2024

- Copii înscriși în grădinite
- Elevi înscriși în învățământul primar și gimnazial (inclusiv învățământul special)
- Elevi înscriși în învățământul liceal
- Elevi înscriși în învățământul profesional

Resursa umană în sistemul educațional

Calitatea procesului educațional din comuna Baia de Fier depinde în mod esențial de nivelul de pregătire, stabilitate și distribuție a personalului didactic. În anul 2024, structura corpului profesoral reflectă o pondere dominantă a cadrelor care activează în ciclul primar și gimnazial, ceea ce corespunde și distribuției populației școlare.

Conform datelor analizate, 50% dintre cadrele didactice își desfășoară activitatea în învățământul primar și gimnazial, 26% în învățământul liceal, 14% în învățământul preșcolar, iar 10% în învățământul profesional. Această distribuție denotă o concentrare firească a resurselor umane în zona educației de bază, dar și o subdimensionare a personalului specializat în învățământul profesional, ceea ce limitează extinderea și diversificarea ofertei de formare tehnologică la nivel local.

Din punct de vedere calitativ, personalul didactic se caracterizează printr-un nivel solid de calificare profesională, însă se confruntă cu dificultăți în asigurarea continuității și a stabilității catedrelor, mai ales la disciplinele de specialitate. Fluctuația cadrelor tinere, cauzată de lipsa locuințelor disponibile, de oferta salarială modestă și de atractivitatea scăzută a mediului rural, afectează în mod constant echilibrul sistemului educațional.

De asemenea, îmbătrânirea personalului didactic devine o problemă emergentă. În multe cazuri, școlile din comună funcționează cu cadre aflate în apropierea vârstei de pensionare, iar atragerea unor profesori tineri este dificilă fără politici locale de sprijin - cum ar fi locuințe de serviciu, stimulente financiare sau facilități de transport.

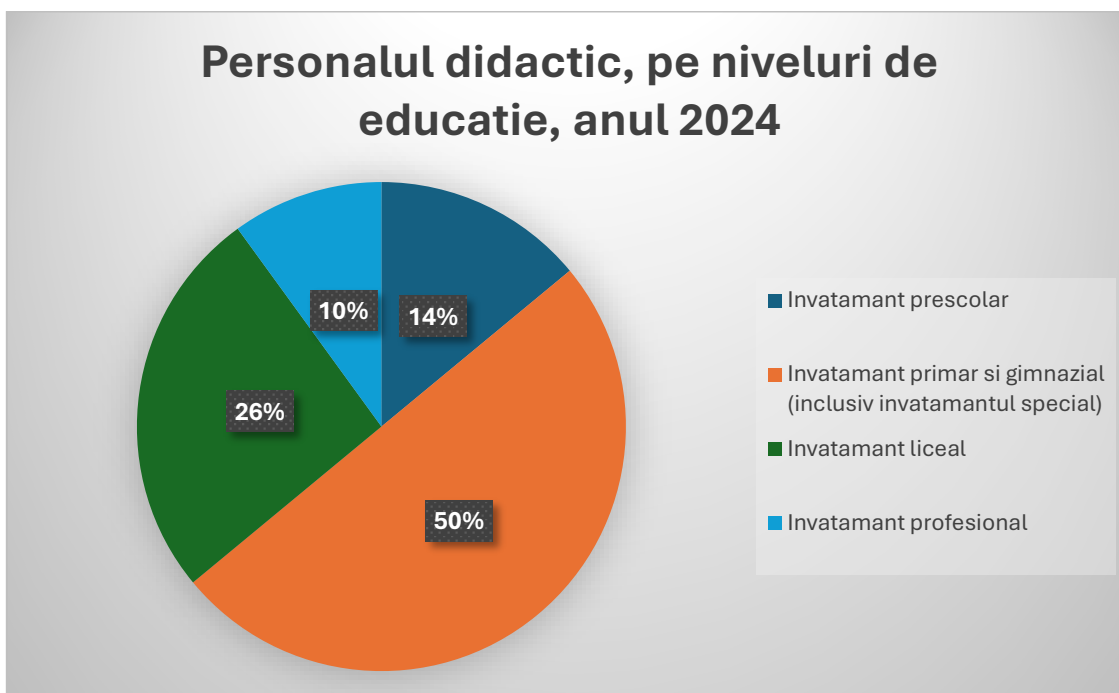
În ultimii ani, o parte dintre cadrele didactice au fost implicate în programe de formare continuă, inclusiv în domeniul competențelor digitale, însă nevoia de perfecționare rămâne ridicată. Extinderea procesului de digitalizare în școli impune dezvoltarea competențelor digitale ale cadrelor didactice, utilizarea platformelor online și integrarea instrumentelor moderne în procesul de predare.

Pe termen mediu, direcțiile prioritare pentru consolidarea resursei umane din educație vizează:

- asigurarea stabilității și atractivității posturilor didactice la nivel local;

- atragerea de tineri absolvenți prin politici de sprijin local;
- formarea continuă și specializarea în domenii noi, inclusiv competențe digitale;
- echilibrarea distribuției personalului între nivelurile educaționale, cu accent pe extinderea segmentului vocațional și profesional.

Prin consolidarea acestor direcții, comuna Baia de Fier își poate întări sistemul educațional, transformându-l într-un pilon de stabilitate și dezvoltare comunitară.

Accesul la educație și transportul școlar

Accesul la educație în comuna Baia de Fier este asigurat în mod formal pentru toți copiii de vârstă școlară, însă realitatea de teren evidențiază o serie de inegalități determinate de distanță, infrastructură și capacitatea transportului școlar.

Comuna are o structură teritorială dispersată, iar satul Cernădia, situat la o distanță considerabilă față de centrul administrativ Baia de Fier, ridică cele mai mari provocări în ceea ce privește accesul zilnic al elevilor la unitățile de învățământ.

În special pentru elevii din clasele primare și gimnaziale, deplasarea pe distanțe mari, adesea pe drumuri secundare, generează dificultăți semnificative, mai ales în sezonul rece, când condițiile meteorologice reduc mobilitatea. Aceste constrângeri pot contribui la creșterea absenteismului și la scăderea performanței școlare, în ciuda eforturilor administrației locale și ale cadrelor didactice de a menține un nivel ridicat de participare.

Pentru reducerea acestor disfuncționalități, comuna beneficiază de un serviciu de transport școlar, organizat cu microbuze dedicate elevilor din Cernădia și din zonele periferice ale satului Baia de Fier. Deși acest sistem a îmbunătățit accesul copiilor la educație, capacitatea sa este încă limitată, iar necesitatea de modernizare a parcului auto este evidentă. Unele curse nu pot acoperi integral orarul elevilor care participă la programe extracurriculare sau la cursuri cu durată extinsă.

În paralel, se observă progrese în digitalizarea procesului educațional, ca urmare a investițiilor recente în echipamente IT și conectivitate. Unitățile de învățământ din centrul

comunei sunt dotate cu infrastructură adecvată pentru desfășurarea activităților online sau hibride, însă grădinițele și școlile satelit necesită completări în ceea ce privește rețeaua digitală și suportul tehnic.

Un aspect pozitiv îl constituie interesul crescut al autorităților locale pentru extinderea competențelor digitale ale cadrelor didactice și pentru modernizarea infrastructurii educaționale, direcții care pot compensa parțial dezavantajele generate de distanță.

În ansamblu, accesul la educație în comuna Baia de Fier este funcțional, dar neuniform. Problemele principale se concentrează în jurul conectivității spațiale și digitale, ceea ce reclamă o abordare integrată.

Prioritățile pentru perioada următoare ar trebui să includă:

- extinderea și reînnoirea flotei de transport școlar;
- îmbunătățirea infrastructurii rutiere către unitățile de învățământ;
- asigurarea echității digitale între toate școlile și grădinițele;
- consolidarea parteneriatelor locale pentru sprijinirea copiilor cu acces dificil la educație.

Diagnostic sectorial - profil și recomandări

Profil general

Sistemul educațional din comuna Baia de Fier prezintă o structură completă la nivel preuniversitar, cu unități funcționale pentru învățământul preșcolar, primar, gimnazial și liceal, oferind acces la educație pentru toți copiii din comună. Infrastructura școlară este relativ bine dezvoltată, însă necesită lucrări de modernizare, digitalizare și adaptare la noile standarde educaționale.

Evoluția populației școlare arată o tendință descendentă, cu o scădere de aproape 30% în ultimul deceniu, fenomen determinat în principal de migrația tinerelor familii, de scăderea natalității și de dezechilibrul socio-economic rural-urban. În ciuda acestei scăderi, sistemul educațional local reușește să asigure o acoperire corespunzătoare și o distribuție echilibrată a personalului didactic între nivelurile de învățământ.

Disfuncționalități identificate

- Infrastructură școlară parțial depășită, cu clădiri care necesită reparații, reabilitări termice și dotări moderne.
- Acces inegal la educație pentru elevii din zonele periferice, cauzat de distanțe mari și de lipsa unui sistem de transport suficient de flexibil.
- Capacitate digitală neuniformă, cu diferențe semnificative între unitățile centrale și cele satelit.
- Fluctuație a personalului didactic tânăr și tendință de îmbătrânire a corpului profesoral.
- Scăderea interesului pentru învățământul profesional, deși acesta are potențial local de dezvoltare în legătură cu domeniul precum turismul, meșteșugurile și serviciile.

Oportunități

- Digitalizarea educației - extinderea echipamentelor IT și a resurselor online oferă premise pentru modernizarea procesului didactic.
- Parteneriate locale și regionale între școală, administrația publică și mediul economic, pentru dezvoltarea formării profesionale.
- Programe de finanțare nerambursabilă (PNRR, POR 2021-2027, programe educaționale naționale) care pot susține reabilitarea clădirilor școlare, dotările digitale și activitățile extracurriculare.

- Promovarea educației culturale și ecologice, ca element distinctiv al identității comunei, legat de patrimoniul natural și turistic.

Recomandări strategice

1. Modernizarea infrastructurii educaționale prin reabilitarea clădirilor, îmbunătățirea eficienței energetice și crearea unor spații moderne pentru învățare.
2. Extinderea procesului de digitalizare a unităților de învățământ și instruirea cadrelor didactice în utilizarea platformelor digitale.
3. Dezvoltarea și diversificarea învățământului profesional în domenii compatibile cu specificul local (turism, alimentație publică, servicii, meșteșuguri).
4. Consolidarea transportului școlar și îmbunătățirea accesibilității pentru toți elevii, inclusiv prin modernizarea drumurilor de acces.
5. Programe locale de sprijin pentru cadrele didactice tinere, care să stimuleze stabilitatea și atragerea de profesori calificați în mediul rural.
6. Promovarea educației incluzive și prevenirea abandonului școlar, prin programe de sprijin social, consiliere și activități extracurriculare.

Concluzie Generală asupra Sistemului Educațional din Comuna Baia de Fier

Educația rămâne un vector strategic de dezvoltare comunitară pentru comuna Baia de Fier. Deși se confruntă cu provocări structurale - demografice, logistice și tehnologice -, sistemul educațional local dispune de bazele necesare pentru o transformare profundă. Investițiile coordonate în infrastructură, digitalizare și resursa umană pot transforma școala din Baia de Fier într-un nucleu de stabilitate și inovație rurală, capabil să ofere copiilor condiții moderne de învățare și oportunități reale de formare pentru viitor.

Sănătate

Comuna Baia de Fier dispune în prezent de o infrastructură medicală modernizată și funcțională, reprezentată de un dispensar comunal complet reabilitat și dotat cu echipamente medicale moderne, pus recent în funcțiune. Această investiție reprezintă una dintre cele mai importante realizări din ultimii ani în domeniul serviciilor publice, contribuind semnificativ la creșterea calității vieții și la asigurarea unui acces real la servicii medicale de bază pentru întreaga comunitate.

Dispensarul medical include cabinete pentru:

- medicina de familie, cu activitate permanentă;
- medicină dentară (cabinet stomatologic complet echipat);
- specialități medicale periodice, prin colaborări cu medici specialiști (de exemplu, interne, pediatrie, ORL, dermatologie) care efectuează consultații în regim programat;
- asistență medicală comunitară, asigurată printr-un asistent medical comunitar care monitorizează cazurile sociale, persoanele vârstnice, bolnavii cronici și familiile cu risc.

Prin aceste servicii, Baia de Fier reușește să acopere aproape integral nevoile medicale primare și o parte dintre cele de specialitate, ceea ce o diferențiază net față de majoritatea comunelor rurale din regiune.

În ceea ce privește accesibilitatea, poziționarea dispensarului în zona centrală a localității permite deservirea eficientă a tuturor locuitorilor, iar pentru satele componente - în special

Cernădia - există soluții de transport ocazional și asistență la domiciliu pentru cazurile care nu se pot deplasa.

Astfel, sistemul medical local funcționează într-o logică integrată, combinând serviciile ambulatorii clasice cu intervențiile comunitare.

Comuna beneficiază, de asemenea, de rețea farmaceutică locală, printr-o farmacie permanentă care asigură medicamente uzuale, suplimente și dispozitive medicale. Pentru tratamente mai complexe sau investigații suplimentare, pacienții se adresează Spitalului Orășenesc Novaci - situat la doar 6 km - sau, în cazurile de urgență majoră, Spitalului Județean de Urgență Târgu Jiu.

Această apropiere de două centre medicale urbane oferă Baiei de Fier o conectivitate medicală avantajoasă, reducând timpii de intervenție și crescând siguranța locuitorilor în cazuri critice.

În privința resurselor umane, comuna dispune de un medic de familie stabil, un asistent medical comunitar și personal auxiliar calificat. De asemenea, medicii specialiști care colaborează periodic extind gama serviciilor oferite local, evitând deplasările frecvente către orașe.

Totuși, ca în multe localități rurale, există riscul de îmbătrânire a personalului medical și o dificultate în atragerea cadrelor tinere, motiv pentru care se recomandă continuarea politicilor locale de sprijin (facilități de cazare, stimulente financiare, dotări moderne).

Modernizarea dispensarului a inclus și lucrări de eficientizare energetică, reamenajare funcțională și digitalizare parțială - prin implementarea de sisteme informatice pentru programări și evidențe medicale, ceea ce contribuie la un management mai eficient al serviciilor.

Această digitalizare timpurie creează premise pentru extinderea serviciilor de telemedicină și consultații la distanță, o direcție care va deveni tot mai relevantă în mediul rural.

În planul sănătății publice, comuna Baia de Fier se află într-un proces de consolidare a rețelei preventive. Activitățile de vaccinare, control periodic și supraveghere sanitară sunt bine organizate, iar campaniile tematice - dedicate sănătății materno-infantile, igienei, nutriției și bolilor cronice - sunt derulate cu sprijinul DSP Gorj.

În plus, extinderea sistemelor de apă potabilă și canalizare, alături de colectarea deșeurilor menajere, contribuie direct la reducerea riscurilor epidemiologice și la îmbunătățirea stării generale de sănătate.

În ansamblu, sistemul local de sănătate al comunei Baia de Fier se află pe o traiectorie de consolidare și profesionalizare. Infrastructura medicală este modernă, serviciile sunt funcționale și bine integrate, iar comunitatea manifestă un grad ridicat de încredere și utilizare a acestora.

Pentru perioada următoare, prioritățile strategice ar trebui să vizeze:

- **dezvoltarea componentelor de prevenție și sănătate comunitară**, prin acțiuni educative și de screening;
- **stabilizarea și extinderea echipei medicale locale**, prin atragerea de specialiști tineri;
- **digitalizarea completă a dispensarului**, inclusiv pentru dosarele medicale electronice;
- **crearea unui protocol comun cu Spitalul Novaci** pentru consultații periodice și urgențe minore;
- **valorificarea resurselor de finanțare nerambursabilă** pentru dotări suplimentare și echipamente medicale.

Diagnostic sectorial - profil și recomandări pentru sectorul sănătate

Profil general

Sistemul de sănătate din comuna Baia de Fier se află într-un proces avansat de modernizare și profesionalizare, devenind unul dintre cele mai bine dezvoltate sisteme medicale rurale din zona submontană a județului Gorj.

Reabilitarea completă a dispensarului comunal și dotarea acestuia cu echipamente moderne au generat o creștere semnificativă a calității serviciilor medicale oferite local, consolidând rolul infrastructurii sanitare în viața comunității.

Structura serviciilor medicale include cabinete de medicină generală, stomatologie, medicină de specialitate în regim periodic și asistență medicală comunitară. Această diversificare permite acoperirea nevoilor primare ale populației, asigurând în același timp o bună integrare cu sistemul medical județean.

Prezența asistentului medical comunitar reprezintă un atu important în context rural, deoarece facilitează monitorizarea persoanelor vulnerabile, sprijinul la domiciliu pentru vârstnici și implementarea programelor preventive.

În plus, colaborarea constantă cu Spitalul Orășenesc Novaci, situat în proximitate, permite gestionarea rapidă a cazurilor acute și a urgențelor minore, contribuind la o rețea medicală coerentă și funcțională.

Disfuncționalități identificate

- Deficit de personal medical tânăr și dificultăți în atragerea de noi specialiști permanenți;
- Dependenta de centrele urbane pentru investigații complexe și tratamente specializate;
- Acces limitat pentru populația vârstnică din satele periferice în lipsa unui sistem constant de transport medical;
- Necesitatea consolidării componentelor de prevenție și educație sanitară, mai ales în rândul copiilor și tinerilor;
- Capacitate redusă de intervenție în urgențe majore, fără un punct SMURD sau echipaj de ambulanță permanent.

Oportunități

- Dispensar comunal nou, complet modernizat, care oferă bază fizică și logistică pentru extinderea serviciilor;
- Atragerea de finanțări nerambursabile prin PNRR, POR 2021-2027 și programele Ministerului Sănătății pentru dotări și digitalizare;
- Posibilitatea implementării serviciilor de telemedicină pentru consultații la distanță și urmărirea cazurilor cronice;
- Parteneriate strategice cu Spitalul Novaci și DSP Gorj, pentru derularea campaniilor de screening și prevenție;
- Integrarea sănătății comunitare cu politica socială locală, prin colaborarea asistentului comunitar cu serviciul de asistență socială.

Recomandări strategice

1. Consolidarea resursei umane - stimularea personalului medical prin politici locale (locuințe de serviciu, facilități financiare, formare continuă);
2. Extinderea și diversificarea serviciilor medicale - prin atragerea de specialiști și implementarea programelor de consultații periodice în specialități cheie (pediatrie, interne, geriatrie);

3. Modernizarea continuă a infrastructurii medicale - completarea dotărilor dispensarului și digitalizarea completă a activităților medicale;
4. Implementarea serviciilor de telemedicină pentru consultații și monitorizare la distanță, mai ales pentru zonele greu accesibile;
5. Dezvoltarea unui sistem local de transport medical pentru persoane vulnerabile și vârstnici, integrat cu serviciile de asistență socială;
6. Promovarea educației pentru sănătate și prevenție prin campanii locale, activități în școli și colaborări cu DSP;
7. Crearea unui protocol de urgență local - în parteneriat cu ISU și Serviciul Județean de Ambulanță - pentru reducerea timpului de intervenție în situații critice.

Concluzie

Sistemul de sănătate al comunei Baia de Fier constituie un model de bună practică la nivel rural, demonstrând cum investițiile publice coordonate și parteneriatele medicale pot transforma radical calitatea vieții unei comunități.

Deși mai există provocări legate de resursa umană și accesibilitate, infrastructura modernă și deschiderea spre inovație creează premisele dezvoltării unui sistem medical local sustenabil, digitalizat și orientat spre prevenție, capabil să asigure o stare de sănătate mai bună pentru întreaga populație.

Administrația Publică

Administrația publică a comunei Baia de Fier funcționează pe principiile autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice și participării cetățenești la procesul decizional. Instituția centrală a vieții administrative o reprezintă Primăria comunei Baia de Fier, aflată sub autoritatea Consiliului Local, organ deliberativ ales prin vot universal, și condusă de primar, în calitate de reprezentant executiv al comunității.

Structura instituțională a administrației publice este una complexă și bine definită, organizată conform organigramei aprobate prin hotărâre a Consiliului Local, care include compartimente și servicii specializate ce acoperă întreg spectrul de competențe publice: urbanism, gospodărire comunală, asistență socială, educație, finanțe publice, cultură, mediu și dezvoltare locală.

Primarul este sprijinit în activitatea sa de un viceprimar și de secretarul general al UAT-ului, care asigură coordonarea compartimentelor funcționale și conformitatea administrativă a actelor instituției.

În subordinea directă a primarului funcționează o serie de compartimente și servicii esențiale, printre care:

- **Compartimentul financiar-contabilitate și taxe-impozite**, care gestionează resursele bugetare și veniturile proprii ale comunei;
- **Compartimentul urbanism, amenajarea teritoriului și autorizări de construire**, responsabil de implementarea politicilor de dezvoltare spațială și gestionarea fondului construit;
- **Compartimentul implementare proiecte cu finanțare externă nerambursabilă**, cu rol strategic în atragerea fondurilor europene și guvernamentale;
- **Compartimentul de achiziții publice**, care asigură conformitatea procedurilor de contractare;

- **Compartimentul juridic și administrație publică**, care gestionează actele normative locale, relația cu instanțele și consultanța de specialitate;
- **Compartimentul de stare civilă și evidența populației**, care deservește cetățenii în aspectele legate de identitate și statut civil.

Totodată, administrația locală coordonează direct și o serie de servicii publice locale:

- **Serviciul voluntar pentru situații de urgență;**
- **Serviciul de gospodărire comunală și întreținere infrastructură;**
- **Serviciul social și de asistență comunitară;**
- **Serviciul comunitar de utilitate publică;**
- **Compartimentul protecția mediului;**
- **Compartimentul pentru relații publice, informare și comunicare;**
- **Compartimentul poliție locală**, cu rol în menținerea ordinii publice și aplicarea legislației locale.

Organizarea acestei structuri reflectă preocuparea constantă a administrației pentru eficiență, transparență și adaptare la nevoile comunității, fiecare compartiment având atribuții clare și proceduri administrative conforme cu reglementările în vigoare.

Primăria Baia de Fier a înregistrat progrese semnificative în ceea ce privește modernizarea infrastructurii administrative, atât prin digitalizarea parțială a fluxurilor interne, cât și prin facilitarea accesului cetățenilor la informații și servicii online. Site-ul oficial al instituției, www.pbf.ro, reprezintă o platformă de comunicare publică activă, care permite accesul la hotărâri de consiliu, anunțuri publice, formulare și informații despre proiectele de dezvoltare locală.

În ansamblu, administrația publică locală din Baia de Fier se caracterizează printr-o structură administrativă bine organizată, un nivel bun de profesionalizare a personalului și o deschidere tot mai mare spre instrumentele de guvernare modernă - digitalizare, transparență și implicare comunitară.

Această bază instituțională solidă creează premisele pentru consolidarea capacității administrative în următorii ani și pentru o guvernare locală eficientă, orientată spre dezvoltare durabilă și servicii publice de calitate.

Serviciile Sociale

Sistemul de asistență socială din comuna Baia de Fier are ca obiectiv principal sprijinirea persoanelor și familiilor aflate în situații de vulnerabilitate, prin măsuri integrate de protecție socială, sprijin material și servicii de consiliere și incluziune. Activitatea este coordonată de Compartimentul de asistență socială din cadrul Primăriei, în colaborare cu alte structuri publice și instituții specializate.

Profilul serviciilor sociale existente

Serviciile sociale funcționează pe baza unui model mixt, care îmbină intervenția la nivel de comunitate cu sprijinul punctual acordat categoriilor vulnerabile – vârstnici, copii, persoane cu dizabilități, familii monoparentale sau aflate în dificultate.

Un rol important îl deține Centrul de zi pentru vârstnici, unitate socială modernă și activă, care oferă servicii de socializare, consiliere, activități recreative și sprijin psihologic pentru persoanele în vârstă. Centrul funcționează ca un spațiu de coeziune comunitară, contribuind la prevenirea izolării sociale și la menținerea unui nivel bun de sănătate și integrare a seniorilor.

Pe lângă serviciile destinate vârstnicilor, în cadrul administrației locale funcționează asistenți sociali și un asistent medical comunitar, care colaborează pentru identificarea și sprijinirea persoanelor aflate în nevoie, pentru gestionarea cazurilor sociale complexe și pentru implementarea programelor de sănătate comunitară. Activitatea acestora include monitorizarea familiilor cu copii, sprijin pentru accesarea beneficiilor sociale (ajutor social, alocații, indemnizații), dar și derularea campaniilor preventive.

Disfuncționalități și provocări

Deși infrastructura socială a înregistrat progrese, sistemul se confruntă cu provocări comune mediului rural:

- resurse financiare limitate, care afectează extinderea și diversificarea serviciilor;
- număr redus de specialiști (asistenți sociali, psihologi, consilieri), ceea ce restrânge capacitatea de intervenție;
- dependența ridicată de serviciile județene pentru cazurile complexe (protecția copilului, persoane cu dizabilități);
- necesitatea extinderii serviciilor de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice și bolnave cronice;
- lipsa serviciilor de reintegrare profesională pentru tineri și persoane aflate în șomaj de lungă durată.

Direcții strategice de dezvoltare

Pe termen mediu, administrația locală își propune să consolideze rețeaua de servicii sociale prin:

- dezvoltarea de servicii de îngrijire la domiciliu pentru vârstnici și extinderea activităților centrului de zi;
- crearea unui serviciu integrat de asistență și consiliere pentru familii vulnerabile și copii;
- extinderea parteneriatelor cu ONG-uri și instituții județene pentru diversificarea intervențiilor sociale;
- formarea profesională continuă a personalului de asistență socială;
- digitalizarea evidenței beneficiarilor și simplificarea procedurilor administrative;
- implicarea voluntarilor și a comunității în proiecte sociale și de solidaritate.

Concluzie

Sistemul de servicii sociale din comuna Baia de Fier este unul funcțional și bine ancorat în realitățile comunității, oferind sprijin concret pentru persoanele aflate în dificultate, cu accent pe integrarea socială și pe îmbunătățirea calității vieții vârstnicilor. Prin investiții suplimentare, parteneriate și inovare administrativă, comuna are potențialul de a dezvolta un model rural modern de servicii sociale, centrat pe comunitate, empatie și incluziune.

Cultură și patrimoniu

Comuna Baia de Fier se distinge în peisajul cultural și turistic al județului Gorj printr-o identitate puternică, în care tradiția, natura și inițiativa locală se completează armonios. Cultura comunității reflectă modul în care locuitorii au știut să valorifice resursele locale, să păstreze tradițiile și să le transforme într-un motor de dezvoltare și coeziune socială.

Infrastructura culturală

Viața culturală locală se sprijină pe o infrastructură bine conturată, formată din Casa de Cultură Baia de Fier, situată în centrul localității, și Căminul Cultural Cernădia, ambele reabilitate și modernizate.

Acestea funcționează ca adevărate centre comunitare - găzduiesc activități educative, spectacole folclorice, repetiții ale formațiilor locale, expoziții, conferințe și manifestări publice dedicate sărbătorilor și tradițiilor locale.

Prin colaborarea cu școlile, cu ansamblurile de dans și cu organizațiile culturale din zonă, aceste instituții asigură continuitatea tradițiilor și sprijină formarea culturală a tinerei generații.

Evenimente și manifestări culturale

Baia de Fier are un calendar cultural bogat, care îmbină tradiția, turismul și inovația. Evenimentul cu cea mai mare notorietate este **Festivalul „Coborâtul oilor de la munte”**, înființat în anul **1993** și organizat anual fără întreruperi. În 2025, festivalul marchează **cea de-a XXXIII-a ediție**, fiind unul dintre cele mai longevive evenimente pastorale din regiune. Acesta celebrează sfârșitul sezonului montan al păstoritului și aduce împreună crescători de animale, meșteșugari, ansambluri folclorice, producători locali și vizitatori din întreaga țară. De-a lungul timpului, festivalul a primit participări internaționale, devenind un simbol al deschiderii și al spiritului comunitar.

Alte evenimente majore completează agenda culturală a comunei:

- **Festivalul Moto Slowride Transalpina Fest**, dedicat pasionaților de motociclism și turism montan, contribuind la promovarea Transalpinei ca traseu turistic emblematic;
- **Târgul de Sfântul Nicolae**, manifestare tradițională ce păstrează caracterul autentic al târgurilor de iarnă din zona subcarpatică;
- **Air Wolf Festival**, competiție internațională de zbor cu motorparapanta, organizată de Clubul Montan „White Wolf” Baia de Fier, ajunsă în 2025 la **ediția a XII-a**, care transformă cerul localității într-un spațiu spectaculos de întâlnire între sport, aventură și natură;
- **Festivalul „Arte, Tradiții, Meșteșuguri - Peștera Muierilor”**, eveniment recent lansat, care promovează patrimoniul imaterial, meșteșugurile tradiționale, portul popular, gastronomia locală și creația artistică contemporană inspirată de tradiție.

Pe lângă evenimentele culturale, comuna susține și activitățile sportive cu rol comunitar și educativ. Echipa locală „Avântul Baia de Fier” și Școala de Fotbal „D.T. Pro Junior” oferă tinerilor un cadru organizat pentru formare, competiție și implicare socială, contribuind la dezvoltarea spiritului de echipă și la promovarea unui stil de viață activ.

Patrimoniul natural și cultural

Baia de Fier este un loc privilegiat din punct de vedere al patrimoniului natural și istoric. Peștera Muierilor, monument al naturii de categoria A, reprezintă una dintre cele mai valoroase și vizitate peșteri din România. Importanța sa este dublă: pe de o parte, științifică - prin descoperirile paleontologice și arheologice; pe de altă parte, culturală - ca simbol al legăturii dintre om și munte, dintre comunitate și natură.

Peștera atrage anual zeci de mii de turiști și este integrată în numeroase circuite educaționale, turistice și științifice.

În jurul Cheilor Galbenului și al Peșterii Muierilor, Baia de Fier a dezvoltat forme inovatoare de turism experiențial și de aventură. Cel mai spectaculos exemplu este atelierul permanent de hamace suspendate, amplasat la peste 200 de metri înălțime deasupra talvegului Cheilor Galbenului - un proiect unic în România și probabil singular în lume prin caracterul său

permanent. Atelierul permite vizitatorilor să experimenteze o perspectivă inedită asupra naturii, într-un mod sigur și controlat, fiind o expresie a îmbinării perfecte dintre natură, curaj și creativitate.

Această abordare inovatoare a turismului rural demonstrează că Baia de Fier nu se limitează la conservarea patrimoniului, ci îl valorifică activ pentru educație, recreere și dezvoltare economică.

Identitate locală și branding turistic

În ultimii ani, comuna Baia de Fier a făcut pași importanți în direcția consolidării identității culturale și turistice.

Prin proiectul finanțat prin Programul Operațional Regional - „Dezvoltarea infrastructurii turistice și de agrement în comuna Baia de Fier”, a fost creat un brand turistic unitar, sub sloganul „Visit Baia de Fier - Comoara din Munți”, care reflectă autenticitatea, energia și frumusețea locului.

Identitatea vizuală a brandului a fost completată de lansarea platformei digitale www.visitbaiadefier.ro, un instrument modern de promovare a ofertei locale. Site-ul reunește informații despre obiective turistice, activități recreative, evenimente, cazare și gastronomie, devenind o interfață esențială între comunitate și vizitatori. Prin acest demers, Baia de Fier s-a aliniat tendințelor actuale de promovare digitală și de construire a unei imagini coerente și atractive în rândul destinațiilor turistice montane.

Analiză și direcții de dezvoltare

Din punct de vedere strategic, comuna Baia de Fier se află într-un moment favorabil pentru consolidarea profilului cultural-turistic integrat.

Punctele sale forte sunt:

- infrastructura culturală modernizată;
- patrimoniul natural și istoric de valoare națională;
- calendarul bogat de evenimente tradiționale și moderne;
- implicarea comunității locale și a tinerilor;
- deschiderea către promovare și digitalizare.

Principalele provocări rămân legate de necesitatea profesionalizării managementului cultural, de crearea unor rețele de colaborare intercomunală și regională și de diversificarea ofertei culturale pentru tineri.

În perspectivă, este esențială valorificarea patrimoniului local ca resursă educativă, economică și identitară, prin parteneriate, formare profesională în domeniul culturii și turismului, și prin dezvoltarea de evenimente tematice cu potențial de atragere turistică.

Concluzie

Baia de Fier se conturează astăzi ca o comună cu vocație cultural-turistică, în care moștenirea tradițională este împletită cu inițiative moderne și sustenabile. Prin festivalurile sale, prin brandul turistic „Visit Baia de Fier - Comoara din Munți”, prin proiectele de promovare și prin protejarea patrimoniului natural de excepție, localitatea devine un model de dezvoltare rurală inteligentă, în care cultura, natura și comunitatea creează împreună o identitate autentică și o direcție clară de viitor.

Securitate publică

Asigurarea ordinii și siguranței publice în comuna Baia de Fier reprezintă o prioritate constantă a administrației locale, vizând atât protecția cetățenilor, cât și conservarea bunurilor și a patrimoniului public. Activitatea în acest domeniu este coordonată prin

structuri proprii și prin colaborarea cu instituțiile județene de specialitate - Inspectoratul de Poliție Județean Gorj, Inspectoratul pentru Situații de Urgență și Jandarmeria Română.

Structuri și competențe locale

La nivelul comunei funcționează Compartimentul Poliție Locală, subordonat direct Primăriei Baia de Fier, cu atribuții privind menținerea ordinii publice, circulația rutieră pe drumurile locale, respectarea normelor de conviețuire socială, precum și supravegherea și protejarea domeniului public.

Poliția locală colaborează permanent cu Postul de Poliție Națională Baia de Fier, asigurând o prezență activă în teren și un răspuns prompt la sesizările cetățenilor.

De asemenea, în cadrul administrației publice locale funcționează Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență (SVSU), dotat cu echipamente de intervenție de bază și responsabil cu prevenirea și gestionarea incendiilor, inundațiilor sau altor calamități naturale. Serviciul colaborează cu ISU Gorj pentru intervențiile complexe și participă periodic la exerciții de simulare și formare profesională.

Infrastructură și dotări

Comuna dispune de un punct de intervenție pentru situații de urgență, echipat cu o autospecială de stingere, motopompe, echipamente de protecție și trusă de prim ajutor. În plus, au fost instalate sisteme de supraveghere video în principalele zone publice - instituții, școli, intersecții importante și căi de acces - contribuind la creșterea gradului de siguranță și la descurajarea actelor de vandalism sau a infracțiunilor minore.

Prin colaborarea cu Inspectoratul Școlar Județean și cu unitățile de învățământ din comună, se desfășoară campanii de educație preventivă privind siguranța rutieră, comportamentul civic și reacția în caz de urgență, adresate elevilor și tinerilor.

Situația generală a siguranței publice

Nivelul de siguranță în Baia de Fier este considerat ridicat, localitatea fiind una cu un grad scăzut de infracționalitate și cu un climat social stabil. Problemele semnalate sunt în general minore - contravenții privind regimul deșeurilor, circulația animalelor pe drumurile publice sau nerespectarea regulilor de mediu - și sunt gestionate eficient prin intervenții locale rapide.

Un element important îl constituie spiritul comunitar puternic al locuitorilor, care facilitează colaborarea dintre cetățeni și autorități. Această relație bazată pe încredere și dialog contribuie la menținerea unui climat de ordine și solidaritate socială.

Directii de dezvoltare și consolidare

Pentru creșterea eficienței sistemului de securitate publică, administrația locală are în vedere:

- extinderea rețelei de supraveghere video în toate satele componente și în zonele turistice intens frecventate;
- modernizarea echipamentelor din dotarea SVSU, inclusiv prin proiecte cu finanțare nerambursabilă;
- creșterea numărului de activități de educație civică și prevenție în rândul tinerilor;
- integrarea în sistemele județene de monitorizare a riscurilor naturale și tehnologice;
- digitalizarea fluxurilor de raportare și intervenție între Poliția Locală, SVSU și alte compartimente ale Primăriei.

Concluzie

Prin capacitatea sa administrativă, infrastructura existentă și colaborarea cu structurile județene, comuna Baia de Fier asigură un nivel ridicat de siguranță și ordine publică. Spiritul comunitar, implicarea autorităților și abordarea preventivă a riscurilor contribuie

la menținerea unui climat social stabil, esențial pentru atractivitatea localității ca destinație turistică și pentru calitatea vieții locuitorilor.

*Pe termen mediu, obiectivul este consolidarea sistemului local de securitate prin investiții în tehnologie, instruire și parteneriate, astfel încât Baia de Fier să devină un **model de comună sigură și rezilientă**, adaptată cerințelor actuale de protecție și intervenție rapidă.*

Diagnostic sectorial - Profil și recomandări pentru serviciile publice

Profil general

Serviciile publice din comuna Baia de Fier au cunoscut în ultimii ani o evoluție semnificativă, datorită investițiilor în modernizarea infrastructurii educaționale, medicale, culturale și administrative. Ele reflectă un proces continuu de adaptare la nevoile comunității și la standardele europene privind calitatea vieții în mediul rural. Comuna beneficiază de o rețea de instituții publice funcționale, cu acoperire teritorială bună și un grad ridicat de accesibilitate, însă persistă nevoi de consolidare în domeniile resursei umane, digitalizării serviciilor și corelării investițiilor cu tendințele demografice și economice.

Analiză sectorială

Educația rămâne un pilon esențial pentru dezvoltarea locală. Rețeaua școlară este completă și bine distribuită teritorial, iar infrastructura a fost parțial reabilitată. Cu toate acestea, scăderea populației școlare din ultimii zece ani evidențiază necesitatea adaptării ofertei educaționale la realitățile demografice.

Se remarcă preocuparea pentru digitalizarea procesului educațional și îmbunătățirea competențelor TIC, dar este nevoie de investiții suplimentare în echipamente moderne, conectivitate și formare profesională continuă pentru cadrele didactice.

În domeniul sănătății, comuna dispune de un dispensar comunal modern, dotat cu cabinete medicale specializate, inclusiv stomatologic, și cu un asistent medical comunitar, ceea ce asigură accesul facil la servicii de bază pentru majoritatea locuitorilor. Totuși, menținerea unui nivel ridicat al calității serviciilor medicale depinde de stabilitatea personalului, de parteneriate cu instituțiile județene de sănătate și de extinderea programelor de prevenție și informare pentru populație.

În ceea ce privește administrația publică, Primăria Baia de Fier funcționează pe baza unei organigrame bine structurate, care include compartimente specializate pentru implementarea proiectelor, gestionarea fondurilor nerambursabile și relația cu cetățenii. Capacitatea administrativă este bună, însă direcțiile strategice vizează digitalizarea serviciilor publice, simplificarea procedurilor și creșterea gradului de transparență și participare civică.

Serviciile de asistență socială sunt organizate în jurul Centrului de zi pentru vârstnici, un punct de sprijin important pentru populația în vârstă. Activitățile sociale sunt completate de serviciile oferite de asistentul medical comunitar și mediatorii sociali. Totuși, din perspectiva incluziunii sociale, comuna are nevoie de o diversificare a serviciilor **destinate persoanelor vulnerabile**, inclusiv pentru tinerii în risc de abandon școlar și persoanele cu dizabilități.

În sfera culturii și patrimoniului, Baia de Fier se remarcă printr-o identitate locală puternică, o infrastructură culturală modernizată (Casa de Cultură, Căminul Cultural Cernădia) și o agendă culturală activă.

Festivalurile tradiționale și moderne - „Coborâtul oilor de la munte”, „Air Wolf Festival”, „Festivalul Peștera Muierilor” - consolidează profilul cultural și turistic al comunei.

Prin proiectul „Visit Baia de Fier - Comoara din Munți”, localitatea a reușit să creeze un brand turistic distinct, care valorifică patrimoniul natural, istoric și uman într-o manieră contemporană.

Pe termen lung, provocarea este de a transforma aceste inițiative culturale într-un sistem integrat de management cultural și turistic, cu efecte economice durabile.

În ceea ce privește securitatea publică, comuna dispune de Poliție Locală funcțională, Serviciu Voluntar pentru Situații de Urgență și rețea de supraveghere video amplasată în principalele puncte de interes. Nivelul general al siguranței publice este ridicat, însă direcțiile de dezvoltare includ extinderea infrastructurii de monitorizare, modernizarea echipamentelor SVSU și creșterea rezilienței la riscuri naturale și climatice.

Concluzii și recomandări strategice

1. **Consolidarea calității serviciilor publice** prin investiții integrate în infrastructură, digitalizare și formarea personalului din domeniile educație, sănătate și administrație.
2. **Adaptarea ofertei educaționale** la evoluția demografică și dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor și cadrelor didactice.
3. **Dezvoltarea serviciilor medicale de proximitate** și extinderea programelor preventive și de sănătate comunitară.
4. **Crearea unui sistem local de asistență socială activă**, centrat pe nevoile persoanelor vârstnice, tinerilor și grupurilor vulnerabile.
5. **Consolidarea brandului turistic și cultural „Visit Baia de Fier”**, prin promovarea patrimoniului imaterial și integrarea evenimentelor într-o strategie anuală de turism cultural.
6. **Îmbunătățirea rezilienței comunității** prin extinderea rețelei de supraveghere video, modernizarea echipamentelor SVSU și creșterea capacității de intervenție în situații de urgență.
7. **Creșterea gradului de digitalizare și transparență administrativă**, astfel încât cetățenii să beneficieze de servicii moderne, accesibile și eficiente.

În ansamblu, Baia de Fier dispune de o bază solidă de servicii publice, aflate într-un proces constant de modernizare și extindere.

Provocarea strategică este trecerea de la un sistem funcțional la unul performant și inovator, capabil să susțină calitatea vieții, atractivitatea turistică și coeziunea socială a comunității.

MEDIU ȘI SCHIMBĂRI CLIMATICE

1. Cadrul natural și elemente geografice

Comuna Baia de Fier se află în zona subcarpatică a județului Gorj, în sud-vestul României, într-un areal de tranziție între Depresiunea Oltețului și Munții Parâng. Relieful este predominant colinar-montan, cu altitudini variind între 450 m și peste 2.000 m, iar structura geologică aparține formațiunilor cristaline ale Carpaților Meridionali, completate de depozite sedimentare recente.

Această dispunere reliefează o diversitate geomorfologică semnificativă, care conferă comunei un potențial ridicat pentru turism montan și activități de cercetare naturală.

Râul Olteț reprezintă principalul colector hidrografic, străbătând teritoriul comunei de la nord spre sud și formând împreună cu afluenții săi un sistem hidrografic de densitate medie.

În zonele de contact cu masivele calcaroase s-au dezvoltat fenomene carstice de mare

valoare științifică și peisagistică, cum sunt Cheile Galbenului și Peștera Muierilor, monument natural de importanță națională.

Rețeaua hidrografică are un rol dublu – ecologic și economic – asigurând resursele de apă pentru populație și pentru activitățile turistice, dar și zone de biodiversitate remarcabilă.

Clima este de tip temperat-continental moderat, cu influențe montane evidente, caracterizată prin veri răcoroase și ierni reci, cu strat de zăpadă persistent în zona de altitudine. Cantitatea medie anuală de precipitații variază între 800 și 1.000 mm, iar temperatura medie anuală este de aproximativ 8°C.

În ultimii ani, s-au constatat modificări climatice graduale, cu tendințe de creștere a temperaturilor medii și de variabilitate accentuată a regimului pluviometric, ceea ce determină presiuni asupra resurselor de apă și asupra ecosistemelor naturale.

Din punct de vedere al utilizării terenurilor, pădurile și pășunile alpine ocupă peste 90% din suprafața totală a comunei, constituind un echilibru natural remarcabil și o barieră eficientă împotriva eroziunii și alunecărilor de teren. Zonele locuite și agricole sunt dispuse pe terasele joase, în lungul Oltețului și în bazinul Galbenului, unde relieful este mai blând și solurile fertile.

Această organizare spațială echilibrată oferă premisele unei dezvoltări durabile, cu accent pe valorificarea peisajului, protecția resurselor naturale și controlul presiunilor antropice.

2. Biodiversitate și arii naturale protejate

Teritoriul comunei Baia de Fier se caracterizează printr-o bogăție biologică și peisagistică remarcabilă, reprezentând una dintre cele mai valoroase zone naturale din nordul județului Gorj. Poziționarea la contactul dintre Carpații Meridionali (Munții Parâng) și zona subcarpatică a Oltețului generează o diversitate de ecosisteme unică: păduri montane, pășuni subalpine, stâncării calcaroase, văi adânci și chei carstice. Această varietate conferă comunei un rol de nod ecologic regional, conectând rețelele naturale din bazinul Oltețului cu cele ale Parângului și ale Subcarpaților Getici.

2.1. Rețeaua forestieră și ecosistemele naturale

Suprafața totală a fondului forestier depășește 7.000 ha, adică aproximativ 94% din teritoriul administrativ al comunei - o proporție impresionantă care transformă Baia de Fier într-una dintre cele mai împădurite unități teritoriale din Oltenia de sub Munte. Pădurile sunt predominante de fag (*Fagus sylvatica*) și gorun (*Quercus petraea*), dar includ și amestecuri de carpen, paltin, frasin și, la altitudini superioare, molid (*Picea abies*). Rolul lor ecologic este fundamental - reglează microclimatul, stabilizează versanții, asigură un echilibru hidrologic și constituie habitat pentru numeroase specii de floră și faună.

Aceste păduri se află într-o stare generală bună de conservare, cu un grad redus de fragmentare, fiind gestionate prin amenajamente silvice care includ măsuri de protecție, reîmpădurire și exploatare controlată.

Există, totuși, presiuni sezoniere legate de exploatările forestiere punctuale și de traficul turistic, în special pe traseele către Cheile Galbenului și zona montană Rânca.

2.2. Situri Natura 2000 și arii de protecție specială

Comuna este inclusă în două situri Natura 2000 de importanță europeană:

- **ROSCI0129 - Nordul Gorjului de Est**, sit de importanță comunitară (SCI) desemnat pentru conservarea habitatelor forestiere, a pășunilor montane și a speciilor de mamifere mari (urs, lup, râs).
- **ROSPA0025 - Parâng**, arie de protecție specială avifaunistică (SPA), destinată menținerii populațiilor de păsări rare, precum acvila țipătoare mică (*Aquila*

pomarina), cocoșul de munte (*Tetrao urogallus*) și ciocănitoarea neagră (*Dryocopus martius*).

Includerea comunei în aceste arii protejate creează o responsabilitate majoră de conservare, dar și o oportunitate strategică pentru dezvoltarea ecoturismului și a educației de mediu. Activitățile economice și turistice trebuie adaptate principiului „utilizării durabile”, evitând intervențiile care pot afecta habitatele sensibile sau coridoarele de migrație a faunei.

2.3. Habitate de interes comunitar și specii protejate

Diversitatea biologică a comunei Baia de Fier este una dintre cele mai ridicate din regiune. Habitatele identificate includ:

- păduri de fag acidofile și mezofile (cod 9110, 9130 Natura 2000);
- pășuni montane și subalpine bogate în specii floristice;
- habitate de stâncării calcaroase și pajiști seci (cod 6210 și 8210);
- galerii carstice umede și uscate, importante pentru chiroptere.

Printre speciile de interes comunitar semnalate se numără:

- mamifere mari: *Ursus arctos*, *Canis lupus*, *Lynx lynx*, *Martes martes*;
- amfibieni și reptile: *Bombina variegata*, *Lacerta viridis*, *Vipera berus*;
- păsări: *Aquila pomarina*, *Tetrao urogallus*, *Strix uralensis*, *Bubo bubo*;
- lilieci cavernicoli: *Rhinolophus ferrumequinum*, *Myotis myotis*, *Miniopterus schreibersii*.

Flora locală completează această diversitate, cu specii rare precum floarea de colț (*Leontopodium alpinum*), garofița Pietrei Craiului (*Dianthus callizonus*), sângele voinicului (*Nigritella nigra*) sau brândușa de munte (*Crocus heuffelianus*). Acestea contribuie la identitatea ecologică distinctă a zonei, recunoscută și prin statutul de arie naturală de interes național.

2.4. Patrimoniul carstic și valoarea sa ecologică

Zona carstică a comunei este unică în România prin densitatea și varietatea formelor: Cheile Galbenului, Cheile Oltețului, Peștera Muierilor, Peștera Priporului și numeroase avene și doline.

Aceste formațiuni constituie ecosisteme subterane de mare fragilitate, adăpostind colonii de lilieci și faună cavernicolă endemică.

Peștera Muierilor, monument al naturii de categoria A, are o importanță științifică și culturală deosebită. Ea îmbină valori paleontologice (fosile de urs de cavernă), arheologice (urme de locuire umană) și ecologice (habitat pentru chiroptere).

Gestionarea sa exemplară, care combină turismul responsabil cu măsuri de protecție, reprezintă un model de bună practică pentru alte destinații carstice.

2.5. Presiuni și provocări asupra biodiversității

Presiunile majore asupra biodiversității sunt, în prezent, limitate și localizate, dar pot deveni mai intense în contextul creșterii atractivității turistice. Acestea includ:

- extinderea zonelor de agrement și a traseelor neomologate;
- fragmentarea habitatelor prin drumuri forestiere sau construcții izolate;
- colectarea necontrolată a produselor forestiere;
- riscul de poluare accidentală din activități turistice sau de transport.

În paralel, schimbările climatice afectează echilibrul ecosistemelor, prin modificarea regimului de umiditate, migrarea speciilor și creșterea riscului de incendii de pădure.

2.6. Direcții strategice de conservare și valorificare durabilă

Pentru următoarea perioadă de planificare, comuna Baia de Fier trebuie să orienteze politicile de mediu și dezvoltare către:

- întărirea cadrului local de management al biodiversității, prin colaborare cu custodele siturilor Natura 2000;
- reabilitarea zonelor degradate și refacerea ecosistemelor forestiere afectate;
- crearea de coridoare ecologice care să conecteze pădurile, pășunile și zonele carstice;
- dezvoltarea unui centru de educație ecologică dedicat tinerilor și vizitatorilor;
- promovarea ecoturismului și a conceptului de „turism lent”, orientat spre cunoaștere și respect față de natură;
- monitorizarea speciilor cheie și integrarea datelor în sistemul GIS local.

Prin aceste acțiuni, Baia de Fier are șansa de a deveni o comună model în gestionarea durabilă a resurselor naturale, îmbinând protecția mediului cu dezvoltarea locală și turismul responsabil.

3. Calitatea factorilor de mediu

3.1. Calitatea aerului

Comuna Baia de Fier se bucură de o calitate a aerului foarte bună, datorată poziționării sale într-o zonă montană și a gradului ridicat de împădurire. Circulația atmosferică este intensă, iar pădurile din jurul satelor Baia de Fier și Cernădia acționează ca un filtru natural pentru particule și poluanți.

Sursele locale de emisii sunt ne semnificative la scară regională – acestea provin în principal din:

- încălzirea gospodăriilor cu lemn sau combustibili solizi;
- traficul rutier pe DJ 675C și drumurile comunale;
- activitățile turistice sezoniere (creșterea fluxului auto în perioadele de vârf).

Nu există activități industriale care să genereze poluare de tip chimic sau emisii periculoase. Valorile indicatorilor specifici (pulberi în suspensie, oxizi de azot, compuși organici volatili) se mențin mult sub limitele legale, conform măsurătorilor zonale realizate de APM Gorj în rețeaua regională.

Pe termen lung, însă, creșterea mobilității turistice și intensificarea construcțiilor pot aduce presiuni suplimentare asupra calității aerului, motiv pentru care este recomandată:

- promovarea mobilității durabile (piste de biciclete, transport electric, trasee pietonale),
- extinderea zonelor verzi și a perdelelor forestiere de protecție,
- stimularea utilizării energiilor regenerabile pentru încălzire și iluminat public.

Prin păstrarea unui echilibru între turism, natură și construcții, comuna poate menține statutul de localitate cu aer curat, un element esențial în atractivitatea sa turistică și rezidențială.

3.2. Calitatea apelor

Rețeaua hidrografică a comunei este dominată de Râul Olteț, care colectează numeroși afluenți din Munții Parâng și din culmile carstice ale Galbenului. Aceasta reprezintă nu doar o resursă naturală vitală, ci și o axă ecologică majoră, contribuind la menținerea biodiversității și la reglarea microclimatică a zonei.

Conform studiului de mediu aferent PUG, apele de suprafață prezintă o stare ecologică bună, cu încărcare organică redusă și absența poluanților periculoși. Singurele riscuri pot proveni din:

- deversarea necontrolată a apelor uzate din gospodării izolate, în lipsa conectării complete la sistemul de canalizare (situație care se îmbunătățește odată cu finalizarea proiectului integrat de apă-canalizare);
- eroziunea solurilor și antrenarea materialului aluvionar în perioadele ploioase;
- pierderile accidentale de combustibili sau uleiuri din trafic și turism.

Râurile Olteț și Galbenu se încadrează în categoria a II-a de calitate a apei, potrivit clasificării Apele Române, corespunzând utilizărilor piscicole și recreative. În zona Peșterii Muierilor și a Cheilor Galbenului, calitatea apei este bună spre foarte bună, datorită absenței surselor de poluare și a circulației permanente.

În ceea ce privește apele subterane, resursele carstice și freatice sunt de calitate foarte bună, însă vulnerabile la contaminare punctuală. Este necesară continuarea monitorizării hidrogeologice în zonele turistice și limitarea construcțiilor pe albiile minore.

Măsuri recomandate:

- extinderea sistemului de canalizare și conectarea tuturor gospodăriilor;
- întreținerea corespunzătoare a rețelelor și a stației de epurare;
- realizarea de zone-tampon vegetale pe lângă cursurile de apă;
- educarea populației privind utilizarea rațională a resurselor de apă.

Prin aceste acțiuni, comuna își poate consolida reziliența hidrologică și proteja resursele naturale care îi definesc identitatea.

3.3. Calitatea solului

Solurile din Baia de Fier sunt predominant brune acide și brune luvice, formate pe depozite cristaline și calcaroase, cu fertilitate medie spre ridicată în zonele de luncă. În general, calitatea solului este bună, iar nivelul de contaminare chimică este scăzut, datorită absenței activităților industriale.

Factorii care pot genera degradarea solurilor sunt de natură naturală (eroziune de suprafață, alunecări, tasări) și antropică (defrișări necontrolate, circulație auto pe terenuri sensibile, depozitarea neautorizată de deșuri).

Suprafețele predispuse la alunecări sunt localizate în special pe versanții din zona Cernădiei și în apropierea Cheilor Galbenului, unde declivitatea depășește 20-25°.

Pentru menținerea calității solului, sunt necesare măsuri de:

- prevenire a eroziunii prin împăduriri și lucrări de consolidare a versanților;
- introducerea perdelelor forestiere și a benzilor de iarbă pe terenurile agricole;
- gestionarea rațională a deșeurilor și interzicerea depozitării necontrolate;
- promovarea agriculturii ecologice și a compostării locale.

În ansamblu, solurile comunei Baia de Fier oferă un cadru stabil pentru activitățile agricole și turistice, cu condiția respectării principiilor de utilizare durabilă și a unui control strict al factorilor de risc geomorfologic.

4. Spații verzi și infrastructură ecologică

4.1. Context general

Comuna Baia de Fier beneficiază de o structură naturală dominant verde, dat fiind că peste 90% din teritoriul său administrativ este acoperit de păduri, pășuni montane și zone naturale protejate.

Această particularitate face ca localitatea să dispună, implicit, de un capital ecologic major, care asigură o calitate ridicată a mediului, un microclimat favorabil și o imagine peisageră de excepție.

Totuși, spațiile verzi urbane - cele situate efectiv în intravilan, în jurul gospodăriilor, al școlilor, bisericilor și al instituțiilor publice - rămân limitate cantitativ și neomogene. Ele se concentrează în special în zona centrală a satului Baia de Fier, în proximitatea Primăriei, a Căminului Cultural și a Parcului Tineretului, recent amenajat prin fonduri europene. În satul Cernădia, spațiile verzi sunt de tip extensiv, mai degrabă naturale, fiind compuse din zone de vegetație spontană, fânețe și mici aliniamente de arbori pe marginea drumurilor. Prin urmare, comuna dispune de o densitate excelentă a vegetației naturale, dar de un nivel modest de amenajare peisageră în intravilan – aspect care poate fi transformat într-o direcție strategică de dezvoltare durabilă, orientată spre crearea unei „rețele verzi locale”.

4.2. Componentele rețelei verzi

Infrastructura ecologică a comunei Baia de Fier este formată dintr-un ansamblu coerent de zone naturale, semi-naturale și antropizate care, împreună, asigură conectivitatea ecologică între ecosisteme și funcții esențiale pentru viață: purificarea aerului și apei, controlul eroziunii, reglarea temperaturii și suport pentru biodiversitate.

Principalele componente sunt:

- Pădurile de protecție și producție, care înconjoară intravilanul comunei și asigură o barieră naturală împotriva poluării și alunecărilor de teren.
- Culoarele verzi de-a lungul văilor Oltețului și Galbenului, cu o vegetație ripariană bogată, care funcționează ca zone-tampon și coridoare ecologice pentru faună.
- Spațiile verzi urbane (parcuri, curți școlare, grădini publice) - mici, dar esențiale pentru viața comunității, contribuind la confortul microclimatic și la identitatea locală.
- Pajiștile și fânețele tradiționale, care au un rol ecologic și cultural dublu: păstrează speciile floricole tradiționale și definesc peisajul agrar al zonei montane.
- Traseele turistice și piste de biciclete - recent amenajate - care pot funcționa ca culoare de mobilitate verde, facilitând accesul recreativ și conectarea între zonele naturale.

Împreună, aceste componente constituie o rețea verde multifuncțională, capabilă să susțină dezvoltarea durabilă și adaptarea la schimbările climatice prin menținerea echilibrului între natură și activitățile umane.

4.3. Starea actuală și presiunile asupra spațiilor verzi

Starea actuală a spațiilor verzi din Baia de Fier este în general favorabilă, însă există câteva provocări:

- lipsa unui registru local al spațiilor verzi și a unei strategii dedicate de amenajare peisageră;
- presiunea construcțiilor de locuințe și pensiuni turistice asupra terenurilor libere din zona centrală;
- insuficiența dotărilor recreative pentru tineri și copii;
- riscul de degradare a vegetației din cauza turismului necontrolat, în special în zonele de chei și pe traseele montane.

Pentru a răspunde acestor presiuni, este necesară o abordare planificată, care să integreze principiile infrastructurii verzi în documentațiile urbanistice, asigurând o conexiune ecologică între spațiile naturale, agricole și construite.

4.4. Direcții strategice de dezvoltare a infrastructurii ecologice

În perspectiva anului 2035, Baia de Fier poate deveni o comună verde-model, prin implementarea unor acțiuni strategice:

1. **Crearea unui Registru al spațiilor verzi**, care să inventarieze, evalueze și protejeze suprafețele existente.
2. **Amenajarea unei centuri verzi** în jurul intravilanului, alcătuită din aliniamente de arbori, perdele forestiere și zone de agrement natural.
3. **Reabilitarea și extinderea spațiilor publice verzi**, în special în jurul instituțiilor publice și al obiectivelor turistice (Parcul Tineretului, zona Peștera Muierilor).
4. **Crearea de grădini comunitare** și zone educative verzi pentru școli, cu rol formativ și social.
5. **Conectarea spațiilor verzi prin trasee pietonale și cicloturistice**, transformând infrastructura verde într-o rețea accesibilă și integrată în viața comunității.
6. **Promovarea conceptului de „sat grădină”**, în care fiecare gospodărie contribuie la echilibrul ecologic prin spații verzi private amenajate și întreținute sustenabil.

4.5. Beneficiile strategice

Investițiile în infrastructura verde aduc beneficii multiple:

- reduc efectele schimbărilor climatice prin absorbția dioxidului de carbon;
- îmbunătățesc sănătatea publică și calitatea vieții;
- sporesc atractivitatea turistică a comunei;
- consolidează coeziunea socială prin activități comunitare în aer liber.

Astfel, infrastructura ecologică nu este doar un element decorativ, ci o coloană vertebrală a dezvoltării durabile locale, care susține adaptarea la schimbările climatice, protecția biodiversității și promovarea unei identități locale bazate pe respectul față de natură.

5. Riscuri naturale și vulnerabilități climatice

5.1. Context general

Comuna Baia de Fier, situată în zona montană a județului Gorj, este caracterizată de un relief accidentat, cu versanți abrupti, văi adânci și o rețea hidrografică densă. Aceste particularități geomorfologice, combinate cu regimul pluviometric specific zonei montane și cu variațiile de temperatură accentuate, determină o vulnerabilitate moderată spre ridicată la o serie de riscuri naturale: alunecări de teren, eroziune, inundații locale și incendii de pădure.

La acestea se adaugă, în ultimii ani, efectele schimbărilor climatice, care amplifică intensitatea și frecvența fenomenelor extreme (ploi torențiale, perioade de secetă, furtuni de vânt și înghețuri târzii).

Prin urmare, analiza riscurilor naturale trebuie privită nu doar în termeni de pericol fizic, ci și de reziliență locală - capacitatea comunității de a se adapta, preveni și răspunde eficient acestor fenomene.

5.2. Alunecări de teren și eroziune

Relieful predominant montan și subcarpatic determină procese geomorfologice active pe o parte a teritoriului comunei.

Zonele cele mai vulnerabile la alunecări și eroziune sunt localizate:

- pe versanții din zona Cernădia și Sohodol;
- pe traseul DJ 675C și al drumurilor agricole ce urcă spre Cheile Galbenului;
- în proximitatea albiilor minore ale râurilor, unde declivitatea și umiditatea accentuată slăbesc stabilitatea terenului.

Aceste alunecări sunt de regulă de mică amploare, cu efect local, dar pot afecta drumurile, terenurile agricole și infrastructura edilitară.

Cauzele sunt multiple: defrișări izolate, pășunatul excesiv, lipsa lucrărilor de terasare și construcțiile fără studii geotehnice adecvate.

Pentru reducerea riscului geomorfologic, se recomandă:

- menținerea covorului vegetal și interzicerea defrișărilor necontrolate;
- amenajarea rigolelor și a șanțurilor de colectare a apelor pluviale;
- consolidarea versanților prin lucrări de drenaj și împăduriri de protecție;
- impunerea, prin reglementări urbanistice, a studiilor geotehnice obligatorii înainte de autorizarea construcțiilor.

5.3. Inundații și riscuri hidrologice

Rețeaua hidrografică a comunei include Râul Olteț, Râul Galbenu și numeroși afluenți torențiali care drenează versanții Parângului.

Inundațiile care afectează periodic teritoriul comunei au caracter local, manifestându-se pe albiile minore, în special în timpul ploilor torențiale de vară.

Zonele vulnerabile identificate sunt:

- lunca Galbenului, în aval de satul Baia de Fier;
- zonele joase din apropierea confluenței cu Oltețul;
- pâraurile din Cernădia și Sohodol, unde secțiunile de scurgere sunt înguste.

Riscurile de inundație sunt amplificate de colmatarea șanțurilor și rigolelor, de lipsa unor lucrări de regularizare a cursurilor minore și de amplasarea necorespunzătoare a unor gospodării în vecinătatea apelor.

În același timp, topirea rapidă a zăpezilor primăvara poate determina creșteri bruște ale debitelor, fenomen accentuat în ultimii ani de modificările climatice sezoniere.

Măsuri strategice de reducere a riscului de inundații:

- curățarea periodică a șanțurilor, podețelor și rigolelor de scurgere;
- interzicerea construcțiilor în zonele cu risc hidrologic ridicat;
- crearea unor zone tampon vegetale de-a lungul cursurilor de apă;
- implementarea unui sistem local de avertizare timpurie bazat pe observații hidrometeorologice.

5.4. Incendii de pădure și riscuri climatice emergente

În condițiile schimbărilor climatice, incendiile de vegetație și pădure reprezintă un risc tot mai frecvent în zonele montane ale Olteniei de sub Munte.

Pentru Baia de Fier, riscul este considerat mediu, dar în creștere, datorită acumulării maselor vegetale uscate și a creșterii temperaturilor estivale.

Zonele cele mai expuse sunt pădurile de foioase din apropierea drumurilor forestiere și fânețele nelucrate.

În perioada verii, activitățile turistice și gospodărești (grătare, curățări prin ardere, camping) pot constitui surse accidentale de foc.

Comuna dispune de un Serviciu Voluntar pentru Situații de Urgență, dotat cu autospeciale și mijloace de intervenție de bază, dar este necesară consolidarea capacității de răspuns prin:

- dotarea cu echipamente moderne de stingere;
- campanii periodice de informare și instruire a populației;
- colaborare cu Ocolul Silvic pentru patrule preventive în perioadele de secetă.

5.5. Schimbări climatice și vulnerabilități locale

Tendențele climatice regionale evidențiază o creștere treptată a temperaturii medii anuale cu 1-1,5°C și o scădere a cantităților de precipitații în sezonul cald, alternând cu episoade de ploi torențiale.

Pentru comuna Baia de Fier, aceste schimbări se traduc prin:

- perioade mai lungi de secetă care afectează pășunile și culturile agricole;
- creșterea frecvenței fenomenelor de eroziune și instabilitate a solului;
- stres termic asupra pădurilor și biodiversității locale;
- presiuni asupra resurselor de apă potabilă și asupra infrastructurii edilitare.

Pentru a crește reziliența climatică a comunității, strategia locală ar trebui să includă:

- programe de adaptare la secetă și gospodărire rațională a resurselor de apă;
- împăduriri și reîmpăduriri cu specii autohtone adaptate la noile condiții climatice;
- modernizarea sistemului de colectare a apelor pluviale și de drenare;
- promovarea energiilor regenerabile (panouri fotovoltaice, biomasă);
- monitorizarea riscurilor climatice prin colaborare cu instituțiile județene și implementarea unui plan local de adaptare.

5.6. Perspective și priorități de intervenție

În ansamblu, comuna Baia de Fier prezintă o reziliență naturală ridicată, datorită gradului mare de împădurire și a capacității ecosistemelor de a regla fenomenele extreme. Totuși, vulnerabilitatea socio-economică rămâne relevantă: locuințele tradiționale, infrastructura rutieră montană și serviciile publice pot fi afectate semnificativ în cazul unor evenimente extreme.

Prioritățile strategice pentru perioada 2025-2035 sunt:

1. Realizarea unei hărți locale de risc natural și climatic, integrată în documentațiile de urbanism.
2. Crearea unui comitet local pentru climă și mediu, care să coordoneze acțiunile preventive.
3. Accesarea de fonduri pentru infrastructuri verzi-albastre (spații verzi, lucrări de drenaj, bariere naturale).
4. Dezvoltarea unui centru de informare pentru siguranță și adaptare climatică, integrat în sistemul educațional local.

Prin implementarea acestor măsuri, Baia de Fier își poate consolida statutul de comună montană rezilientă, capabilă să protejeze mediul și să răspundă eficient provocărilor climatice din următoarele decenii.

6. Gestionarea deșeurilor, zgomotului și altor factori antropici

6.1. Gestionarea deșeurilor

Gestionarea deșeurilor în comuna Baia de Fier s-a îmbunătățit semnificativ în ultimii ani, odată cu implementarea proiectelor locale de modernizare a serviciilor publice. Colectarea deșeurilor menajere este asigurată de o societate specializată de salubritate, care deservește toate gospodăriile conectate la sistemul de precolectare. În prezent, funcționează un sistem organizat de colectare selectivă, bazat pe containere diferențiate pentru deșeurii menajere, plastice, hârtie-carton și sticlă.

În paralel, este în curs de finalizare investiția „Precolectarea, colectarea și transportul deșeurilor municipale, inclusiv a deșeurilor toxice periculoase din deșeurile menajere”, care va asigura:

- extinderea acoperirii serviciului la întreaga populație;
- dotarea comunei cu pubele și containere standardizate;
- eliminarea depozitelor necontrolate de gunoi din zonele periferice;
- reducerea poluării solului și a apelor de suprafață.

Gestionarea deșeurilor este parte integrantă din sistemul județean de management al deșeurilor Gorj, ceea ce permite colectarea și transportul către depozitul ecologic conform de la Târgu Jiu.

Cu toate acestea, există încă probleme punctuale, în special în zonele turistice și pe traseele forestiere, unde se înregistrează depuneri necontrolate de deșeuri provenite din activități de camping, turism montan sau gospodării izolate.

Pentru îmbunătățirea situației, se impun următoarele măsuri strategice:

- amplasarea de puncte de colectare selectivă suplimentare în zonele turistice (Cheile Galbenului, Peștera Muierilor);
- creșterea gradului de educație ecologică a populației și a turiștilor;
- stimularea colectării deșeurilor biodegradabile și compostabile la nivel gospodăresc;
- implementarea unor campanii de voluntariat ecologic, în parteneriat cu școlile și ONG-urile locale;
- digitalizarea evidenței deșeurilor colectate, printr-un sistem de raportare transparent.

Prin consolidarea acestor mecanisme, comuna Baia de Fier poate deveni un model local de economie circulară, în care resursele sunt gestionate responsabil, iar deșeurile transformate în resurse reutilizabile.

6.2. Poluarea fonică și vizuală

Nivelul general al zgomotului în Baia de Fier este scăzut, datorită absenței traficului intens și a activităților industriale.

Sursele principale de zgomot sunt:

- traficul rutier de pe DJ 675C (în special în sezonul turistic);
- utilajele de construcții utilizate temporar în lucrările publice;
- evenimentele culturale sau sportive, desfășurate ocazional în centrul comunei.

Zgomotul are o intensitate redusă și se menține sub pragurile de disconfort stabilite prin legislația în vigoare. Cu toate acestea, este recomandată o monitorizare periodică, mai ales în zonele locuite apropiate de drumurile principale și de obiectivele turistice cu flux mare de vizitatori.

În ceea ce privește poluarea vizuală, aceasta este generată punctual de:

- construcții nealiniat arhitectural (în special pensiuni și anexe gospodărești recente);
- panouri publicitare amplasate haotic;
- stâlpi și cabluri aeriene neconsolidate estetic.

Pentru îmbunătățirea aspectului general al localității, se recomandă:

- introducerea unor reguli de estetică arhitecturală în Regulamentul Local de Urbanism;
- încurajarea îngropării rețelelor de cabluri în zonele centrale;
- amenajarea unitară a mobilierului urban și a indicatoarelor turistice;
- crearea unui brand vizual unitar pentru întreaga comună, corelat cu identitatea „Baia de Fier - Poarta spre Rânca și Peștera Muierilor”.

6.3. Alte forme de poluare și impact antropic

Pe teritoriul comunei nu există activități industriale poluante, iar impactul antropic major provine din:

- activitățile turistice necontrolate (campare ilegală, aprinderea focurilor în zone naturale, abandonarea deșeurilor);
- gospodărirea tradițională a animalelor, care poate genera disconfort olfactiv localizat;

- utilizarea pesticidelor și a fertilizanților chimici în unele gospodării agricole.

Pentru limitarea acestor efecte, administrația locală are în vedere:

- implementarea unui cod de conduită ecologică pentru turiști și localnici;
- promovarea agriculturii ecologice și a produselor locale;
- crearea unui sistem de inspecție și sancționare pentru depozitățile neautorizate;
- promovarea conceptului de „sat curat și verde”, prin implicarea comunității.

6.4. Direcții strategice pentru reducerea presiunilor antropice

1. Economia circulară locală - dezvoltarea unui centru de colectare și reciclare a deșeurilor reutilizabile, în parteneriat public-privat.
2. Dezvoltarea turismului verde - cu reguli clare privind protecția mediului și gestionarea deșeurilor în zonele turistice.
3. Amenajarea peisageră a spațiilor publice și a căilor de acces - pentru reducerea poluării vizuale și crearea unui cadru estetic coerent.
4. Sisteme inteligente de salubritate - folosirea senzorilor de umplere a containerelor și optimizarea rutelor de colectare.
5. Educația ecologică și implicarea comunității - prin programe anuale de voluntariat, educație de mediu în școli și campanii tematice („Baia de Fier Curată”, „Adoptă un spațiu verde”).

Prin aplicarea acestor măsuri, comuna Baia de Fier își poate consolida statutul de localitate turistică ecologică, unde activitățile umane se desfășoară în armonie cu mediul natural, iar calitatea vieții este direct corelată cu responsabilitatea față de resursele naturale.

Diagnostic sectorial - Profil și recomandări pentru domeniul Mediului și schimbărilor climatice

1. Profil sectorial

Comuna Baia de Fier se remarcă printr-un profil ecologic și peisager deosebit, conferit de amplasarea în zona montană a Parângului, de gradul ridicat de împădurire și de proximitatea unor arii naturale protejate de interes național (Cheile Galbenului, Peștera Muierilor, Parcul Național Buila-Vânturarița).

Aceste resurse naturale generează un capital ecologic și turistic de importanță strategică, dar și o serie de responsabilități legate de protecția mediului și de adaptarea la schimbările climatice.

Comuna beneficiază de o calitate bună a mediului, o biodiversitate bogată și o structură teritorială care păstrează în mare măsură echilibrul dintre zonele naturale și cele antropizate. Totuși, dezvoltarea turistică, presiunea asupra resurselor de apă și gestionarea deșeurilor impun o abordare sustenabilă a planificării viitoare.

Pe scurt, Baia de Fier dispune de:

- un cadru natural complex și valoros, cu ecosisteme montane și carstice;
- o rețea ecologică care include păduri, pajiști, culoare verzi și zone ripariene;
- o calitate bună a aerului și apelor, dar cu vulnerabilități punctuale în zonele locuite;
- un sistem de colectare a deșeurilor funcțional, dar incomplet optimizat;
- riscuri naturale moderate (alunecări de teren, inundații, incendii de vegetație);
- vulnerabilități climatice în creștere, determinate de secete, ploi torențiale și modificări sezoniere.

2. Principalele disfuncționalități

Analiza sectorială a evidențiat o serie de probleme structurale și operaționale:

1. Gestionarea insuficientă a resurselor de apă - reducerea debitelor în perioadele secetoase și pierderile din rețele pot afecta siguranța alimentării.
2. Eroziune și instabilitate a terenurilor - în special pe versanții expuși defrișărilor și pășunatului intens.
3. Lipsa unui sistem integrat de monitorizare a mediului - nu există instrumente digitale sau baze de date locale privind calitatea aerului, solului sau a apelor.
4. Deșeuri abandonate în zone turistice și forestiere, reflectând un deficit de educație ecologică și de control.
5. Poluare vizuală și peisageră - cauzată de extinderea necontrolată a construcțiilor și de lipsa unui cadru arhitectural unitar.
6. Vulnerabilitate climatică în creștere, fără un plan local de adaptare la noile condiții meteorologice.
7. Infrastructură verde insuficient amenajată - lipsesc spațiile verzi publice bine întreținute și zonele de recreere în satele componente.

3. Puncte forte și oportunități

- Biodiversitate ridicată și ecosisteme naturale bine conservate;
- Turism ecologic și speologic cu potențial de dezvoltare sustenabilă;
- Suprafețe mari împădurite, care oferă o protecție naturală împotriva poluării și eroziunii;
- Rețea hidrografică bogată, cu potențial de valorificare prin microhidrocentrale și agrement;
- Piste de biciclete și trasee tematice care pot funcționa ca elemente ale infrastructurii verzi;
- Deschidere comunitară către proiecte de mediu și protecție a naturii;
- Posibilități de finanțare prin programele PNRR și POR 2021-2027 pentru energie verde, eficiență energetică și infrastructură ecologică.

4. Recomandări strategice

A. Managementul resurselor naturale

- Implementarea unui Plan local de protecție a mediului, cu obiective măsurabile privind calitatea apei, aerului și solului.
- Reabilitarea și extinderea surselor de apă, cu accent pe reducerea pierderilor și protecția zonelor de captare.
- Amenajarea de zone tampon verzi pe lângă cursurile de apă și în zonele cu risc de eroziune.

B. Infrastructura verde și biodiversitatea

- Crearea unei rețele verzi comunale, care să conecteze spațiile verzi urbane, pădurile și traseele turistice.
- Dezvoltarea de grădini comunitare și spații educative ecologice în școli și parcuri.
- Protejarea și promovarea peisajului cultural tradițional, cu pajiști, livezi și gospodării verzi.

C. Gestionarea deșeurilor

- Implementarea unei platforme digitale locale pentru managementul deșeurilor, care să includă trasabilitate, raportare și planificare.
- Înființarea unui centru comunal de colectare selectivă și reciclare.
- Lansarea programului „Baia de Fier Verde” - un cadru anual pentru campanii de curățenie, colectare selectivă și implicare civică.

D. Adaptare la schimbările climatice

- Elaborarea unui Plan local de adaptare climatică, cu scenarii și măsuri de prevenire (secetă, inundații, incendii).
- Promovarea sursele regenerabile de energie și eficienței energetice în clădirile publice și private.
- Implementarea unui sistem local de avertizare și intervenție rapidă în caz de fenomene extreme.

E. Educație și conștientizare

- Crearea unui centru de educație ecologică în parteneriat cu școlile locale, Parcul Național Buila-Vânturarița și ONG-uri de mediu.
- Organizarea de evenimente tematice anuale dedicate protecției mediului (Ziua Mediului, Ziua Apei, Ziua Pământului).
- Promovarea turismului responsabil prin campanii dedicate turiștilor și operatorilor locali.

Concluzie strategică

Comuna Baia de Fier se află într-un moment de tranziție ecologică și climatică, în care protecția mediului devine o condiție fundamentală pentru dezvoltarea economică, turistică și socială.

Resursele naturale, biodiversitatea și poziția geografică îi oferă un avantaj competitiv unic, dar menținerea acestuia depinde de capacitatea administrației locale de a gestiona echilibrat presiunile antropice și de a implementa politici proactive de adaptare climatică. Prin aplicarea măsurilor propuse, Baia de Fier poate deveni până în 2035 o comună verde, rezilientă și inteligentă, capabilă să transforme provocările climatice în oportunități de inovare, sustenabilitate și bunăstare comunitară.

PROFIL ȘI CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ

1. Context instituțional și organizare administrativă

Administrația publică locală a comunei Baia de Fier reprezintă principalul pilon al guvernantei locale, având rolul de a implementa politicile publice, de a gestiona serviciile comunitare și de a asigura dezvoltarea coerentă a teritoriului. Activitatea autorităților locale se desfășoară în conformitate cu prevederile Codului Administrativ, bazându-se pe principiile descentralizării, autonomiei locale și participării cetățenilor la actul decizional.

Structura administrativă a comunei este formată din Consiliul Local, ca organ deliberativ, și Primarul comunei, în calitate de autoritate executivă. Aparatul de specialitate al Primăriei este organizat pe compartimente și birouri specializate, adaptate nevoilor comunității și volumului de activitate administrativă. În structura actuală se regăsesc compartimente dedicate urbanismului și amenajării teritoriului, investițiilor și fondurilor europene, evidenței financiare și contabile, colectării taxelor și impozitelor, asistenței sociale, achizițiilor publice, gospodăririi comunale și protecției mediului, precum și secretariatului și registraturii.

Pe lângă aparatul propriu, Primăria coordonează și o serie de servicii publice locale, precum alimentarea cu apă și canalizare, salubritatea, iluminatul public și Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență. Totodată, se află în subordinea administrației și unități de interes public

- instituții educaționale, centrul de zi pentru vârstnici, biblioteca comunală și căminele culturale din Baia de Fier și Cernădia.

Activitatea administrației locale este coordonată de primar, sprijinit de viceprimar și de secretarul general al comunei. Consiliul Local are un rol activ în procesul decizional, în special în aprobarea bugetului, stabilirea priorităților de investiții și monitorizarea implementării proiectelor.

Primăria Baia de Fier s-a remarcat în ultimii ani printr-o capacitate crescută de atragere a finanțărilor nerambursabile, contribuind la modernizarea infrastructurii, digitalizarea serviciilor și creșterea calității vieții. Relația cu cetățenii este una deschisă și directă, prin menținerea unui flux constant de comunicare și prin utilizarea platformelor online pentru transparență și plăți electronice.

În ansamblu, administrația comunei Baia de Fier se caracterizează printr-o funcționalitate eficientă, o structură administrativă bine definită și o orientare pragmatică spre dezvoltare. Deși resursele umane și financiare sunt moderate, capacitatea instituțională s-a consolidat în ultimii ani, iar gradul de profesionalizare și implicare al personalului permite gestionarea coerentă a proceselor locale de dezvoltare.

2. Resurse umane și competențe administrative

Capacitatea administrativă a unei instituții publice depinde în mare măsură de resursele umane disponibile - numărul, pregătirea, stabilitatea și implicarea personalului. În comuna Baia de Fier, aparatul administrativ este unul relativ compact, dar funcțional, asigurând buna desfășurare a activităților de interes local.

Primăria dispune de personal calificat în domeniile esențiale pentru gestionarea unei comunități rurale: administrație publică, contabilitate, urbanism, achiziții publice, asistență socială, gospodărire comunală și implementare de proiecte. Structura resurselor umane reflectă nevoia de echilibru între funcțiile operative (activități administrative curente) și cele de dezvoltare (proiecte și investiții).

Un element pozitiv îl constituie stabilitatea echipei din aparatul propriu, care a permis acumularea unei experiențe instituționale consistente, mai ales în gestionarea programelor de finanțare nerambursabilă. Personalul din cadrul compartimentului de proiecte europene și investiții a dobândit competențe practice în implementarea și monitorizarea proiectelor, ceea ce a contribuit direct la modernizarea infrastructurii publice locale și la diversificarea surselor de finanțare.

În același timp, se mențin câteva provocări structurale, comune multor administrații locale: un număr redus de angajați raportat la complexitatea atribuțiilor, dificultăți în atragerea tinerilor specialiști și un grad limitat de digitalizare a proceselor interne. În unele compartimente, activitatea este concentrată în mâinile unui număr restrâns de persoane, ceea ce poate conduce la vulnerabilități instituționale în cazul fluctuației de personal.

Nivelul de instruire profesională al angajaților este, în general, corespunzător cerințelor funcțiilor publice, însă contextul actual impune o atenție crescută pentru formarea continuă, în special în domenii precum digitalizarea, gestionarea proiectelor europene, eficiența energetică, urbanismul sustenabil și comunicarea publică.

De asemenea, Primăria Baia de Fier a început procesul de modernizare a instrumentelor administrative, prin digitalizarea parțială a fluxurilor de documente, a registraturii și a evidenței fiscale. Continuarea acestui proces, prin extinderea utilizării semnăturii electronice, a arhivei digitale și a platformelor online de interacțiune cu cetățenii, reprezintă o direcție prioritară pentru creșterea eficienței administrative.

În ansamblu, resursa umană a administrației locale este una dedicată, experimentată și stabilă, dar care are nevoie de sprijin constant pentru dezvoltarea competențelor și adaptarea la noile cerințe instituționale. Consolidarea capacității administrative prin formare profesională, digitalizare și atragerea tinerilor specialiști reprezintă pași esențiali pentru consolidarea sustenabilă a administrației publice din Baia de Fier.

3. Capacitate financiară și investițională

Capacitatea financiară a administrației publice locale reflectă potențialul de a susține funcționarea curentă a instituțiilor, de a realiza investiții și de a cofinanța proiecte de dezvoltare. În cazul comunei Baia de Fier, structura bugetară din ultimii ani evidențiază o tendință pozitivă, marcată de creșterea veniturilor proprii și de diversificarea surselor de finanțare, în special prin fonduri nerambursabile.

Bugetul local este alcătuit preponderent din venituri provenite din impozite și taxe locale, cote defalcate din impozitul pe venit și alocări de la bugetul de stat. În paralel, comuna a reușit să atragă sume considerabile prin programe europene și guvernamentale, în special în domeniile infrastructurii edilitare, turismului, digitalizării și serviciilor publice.

Din perspectiva execuției bugetare, ponderea cheltuielilor de funcționare este echilibrată, însă direcția strategică urmărește o creștere treptată a cheltuielilor destinate investițiilor. Această orientare se observă prin proiectele implementate sau aflate în derulare, care au vizat modernizarea drumurilor, reabilitarea sistemelor de apă și canalizare, dezvoltarea infrastructurii turistice și culturale, precum și extinderea rețelelor de utilități.

Un aspect semnificativ al capacității investiționale îl reprezintă experiența acumulată de administrația locală în derularea proiectelor finanțate prin programe precum POR, PNDL și PNRR. Această experiență a consolidat capacitatea instituțională de planificare, achiziție publică și monitorizare, asigurând o mai bună absorbție a fondurilor externe.

Totuși, dependența relativ ridicată de finanțările nerambursabile și de transferurile de la bugetul de stat poate constitui o vulnerabilitate structurală, în special în perioadele cu restricții bugetare sau cu decalaje în implementarea programelor naționale. De asemenea, nevoile locale - de la extinderea rețelelor edilitare până la modernizarea spațiilor publice - depășesc adesea resursele bugetului propriu, impunând o prioritizare atentă a investițiilor. Un element de perspectivă favorabilă îl constituie poziționarea comunei Baia de Fier într-o zonă turistică strategică, cu potențial ridicat de generare a veniturilor locale. Creșterea numărului de unități de cazare, diversificarea activităților turistice și promovarea brandului local pot contribui, pe termen mediu, la consolidarea bazei fiscale și la creșterea veniturilor proprii.

Pentru perioada următoare, direcțiile strategice în domeniul financiar și investițional ar trebui să vizeze:

- creșterea autonomiei financiare prin diversificarea veniturilor proprii;
- îmbunătățirea gradului de colectare a taxelor și impozitelor;
- dezvoltarea unui portofoliu coerent de proiecte eligibile pentru finanțare europeană;
- prioritizarea investițiilor cu impact multiplu (turism, infrastructură, energie regenerabilă, digitalizare).

În ansamblu, comuna Baia de Fier dispune de o bază financiară solidă raportat la dimensiunea sa administrativă, demonstrând o capacitate de investiție peste media localităților rurale. Această capacitate trebuie consolidată printr-o planificare strategică integrată, care să valorifice resursele existente și să asigure sustenabilitatea dezvoltării pe termen lung.

4. Guvernanță locală, transparentă și digitalizare

Administrația publică din Baia de Fier se caracterizează printr-un model de guvernanță locală echilibrat, bazat pe colaborarea dintre autoritățile alese și aparatul executiv. Relația dintre Consiliul Local și Primărie este una funcțională, axată pe luarea deciziilor prin consultare și pe orientarea către proiecte de dezvoltare cu impact comunitar. În ultimii ani, accentul s-a mutat tot mai mult de la administrarea curentă la o viziune strategică asupra dezvoltării, prin planificare pe termen mediu și lung, integrarea fondurilor europene și corelarea documentelor de planificare teritorială.

Primăria Baia de Fier a făcut progrese semnificative în ceea ce privește transparența decizională și comunicarea publică. Hotărârile Consiliului Local, anunțurile de interes public, proiectele de hotărâri și rapoartele de activitate sunt publicate constant pe site-ul instituției, iar cetățenii au posibilitatea de a transmite solicitări și petiții în format electronic. Această deschidere administrativă contribuie la creșterea încrederii comunității și la consolidarea unei relații bazate pe responsabilitate și colaborare între autorități și locuitori.

Un alt aspect important este digitalizarea proceselor administrative, care a devenit o direcție prioritară. Primăria utilizează aplicații informatice pentru evidența documentelor, registratură electronică și gestiunea taxelor și impozitelor locale. De asemenea, plățile online sunt deja posibile prin platforma ghiseul.ro, facilitând accesul cetățenilor la servicii publice moderne.

Totuși, gradul de digitalizare completă este încă în curs de dezvoltare, iar unele procese administrative se desfășoară preponderent în format fizic. Provocările principale țin de resursa umană, care necesită formare continuă în domeniul tehnologiilor informaționale, precum și de infrastructura digitală care trebuie consolidată pentru a susține integrarea sistemelor. În perspectivă, extinderea semnăturii electronice, dezvoltarea arhivei digitale și implementarea unei platforme integrate de management administrativ vor reprezenta pași esențiali în direcția modernizării.

Comuna Baia de Fier se remarcă, de asemenea, prin deschiderea către parteneriate și colaborări interinstituționale. Participarea activă la proiecte de cooperare locală și regională, precum și colaborarea cu instituții educaționale, culturale și turistice contribuie la crearea unei guvernanțe participative, orientate spre dezvoltare sustenabilă.

În ansamblu, administrația locală din Baia de Fier manifestă o bună capacitate de guvernanță, un nivel crescând de transparență și o orientare clară spre digitalizare și eficiență administrativă. Direcția strategică pentru următorii ani trebuie să vizeze consolidarea acestor procese prin investiții în formarea personalului, digitalizarea completă a serviciilor și implicarea activă a cetățenilor în procesul decizional.

5. Colaborare interinstituțională și parteneriate

Capacitatea unei administrații locale de a-și atinge obiectivele de dezvoltare depinde în mare măsură de modul în care aceasta reușește să colaboreze cu alte instituții publice, organizații și parteneri locali sau regionali. În acest sens, Primăria Baia de Fier a demonstrat o deschidere constantă către cooperare, participând activ la inițiative și proiecte comune cu autorități, instituții și asociații din teritoriu.

Colaborarea cu Consiliul Județean Gorj reprezintă una dintre principalele direcții de acțiune instituțională, mai ales în ceea ce privește infrastructura de transport, reabilitarea drumurilor județene, promovarea turismului și sprijinul pentru proiectele culturale sau

educaționale. Prin parteneriatul cu instituțiile județene, comuna a beneficiat de sprijin financiar și logistic în derularea mai multor proiecte de modernizare și dezvoltare locală. De asemenea, Baia de Fier este parte activă a structurilor de cooperare intercomunală, cum ar fi asociațiile de dezvoltare intercomunitară (ADI), în special în domeniile gestionării deșeurilor, alimentării cu apă și dezvoltării turistice. Aceste forme de colaborare permit o abordare coordonată a investițiilor și o utilizare eficientă a resurselor, evitând fragmentarea intervențiilor la nivel teritorial.

În plan local, administrația a construit relații funcționale cu unitățile de învățământ, cu parohia și cu organizațiile non-guvernamentale implicate în proiecte sociale, culturale sau educaționale. Totodată, parteneriatele cu mediul economic și cu sectorul turistic capătă o importanță tot mai mare, în contextul dezvoltării brandului local „Visit Baia de Fier” și al promovării zonei ca destinație turistică integrată.

Un exemplu relevant de colaborare extinsă îl constituie proiectele dezvoltate în cadrul programelor europene - unde administrația locală a lucrat alături de firme de consultanță, furnizori de servicii și instituții partenere, contribuind la implementarea de investiții complexe în infrastructură și patrimoniu. Această experiență a consolidat capacitatea de management de proiect și a creat o rețea de parteneri pe care comuna o poate valorifica în etapele următoare de dezvoltare.

Pe termen mediu, este necesară extinderea acestei rețele de cooperare, în special în direcția dezvoltării rurale integrate, a turismului sustenabil și a tranziției verzi. Colaborarea cu localitățile învecinate - în special Novaci și Polovragi - poate genera sinergii în domeniul mobilității, al promovării comune a resurselor turistice și al gestionării serviciilor publice.

În concluzie, Baia de Fier dispune de o cultură administrativă deschisă colaborării și a demonstrat, în mod constant, capacitatea de a construi parteneriate funcționale, bazate pe încredere și obiective comune. Consolidarea acestor relații, extinderea cooperării regionale și dezvoltarea unor platforme comune de planificare strategică reprezintă o direcție esențială pentru dezvoltarea durabilă a comunei.

6. Provocări și direcții de consolidare a capacității administrative

Comuna Baia de Fier a demonstrat, în ultimul deceniu, o evoluție constantă în ceea ce privește performanța administrativă, atragerea de fonduri externe și implementarea de proiecte de dezvoltare. Cu toate acestea, administrația locală se confruntă, ca majoritatea comunităților rurale din România, cu o serie de provocări structurale și funcționale care influențează ritmul și calitatea procesului de guvernare.

Printre principalele provocări se numără lipsa personalului calificat în domenii tehnice și de specialitate, fluctuația resursei umane și necesitatea permanentă de formare profesională. În contextul digitalizării și al creșterii complexității procedurilor administrative, aceste aspecte devin tot mai relevante. Deși personalul existent dă dovadă de implicare și profesionalism, presiunea birocratică și volumul ridicat de documentații aferente proiectelor europene solicită o capacitate instituțională sporită.

Un alt aspect major îl reprezintă limitarea resurselor financiare proprii. Deși comuna a reușit să atragă investiții consistente prin programe naționale și europene, dependența de fondurile externe și de alocările bugetare de la nivel județean sau guvernamental reduce flexibilitatea decizională și capacitatea de reacție rapidă la nevoile comunității. Pe termen lung, creșterea autonomiei financiare prin dezvoltarea bazei de impozitare, atragerea de noi investitori și stimularea mediului economic local va fi esențială.

De asemenea, coordonarea între planificarea strategică și cea teritorială necesită o integrare mai strânsă. Documentele de planificare urbană, strategiile sectoriale și proiectele investiționale trebuie armonizate într-un sistem coerent, care să sprijine implementarea unei viziuni comune de dezvoltare. În acest sens, digitalizarea administrației și utilizarea bazelor de date integrate pot contribui la eficientizarea procesului decizional și la reducerea riscurilor administrative.

În planul relației cu cetățenii, una dintre provocările identificate este menținerea unei comunicări permanente și eficiente cu populația. Deși gradul de transparență a crescut considerabil, participarea publică la procesul decizional poate fi consolidată prin consultări tematice, sondaje, platforme digitale interactive și implicarea tinerilor în procesele de planificare locală.

Direcțiile strategice de consolidare a capacității administrative trebuie să vizeze:

- dezvoltarea competențelor profesionale ale personalului din primărie, în special în domeniile managementului de proiect, achizițiilor publice și digitalizării;
- crearea unui cadru de planificare strategică integrată, care să coreleze documentele de dezvoltare locală cu cele județene și regionale;
- eficientizarea proceselor interne prin digitalizare completă și reducerea birocrăției;
- creșterea gradului de implicare a cetățenilor și partenerilor locali în guvernarea comunitară;
- consolidarea bazei financiare prin atragerea de investiții și stimularea inițiativei private.

Baia de Fier se află într-o etapă de maturitate administrativă, în care obiectivele principale nu mai vizează doar atragerea fondurilor, ci și calitatea guvernării, eficiența serviciilor publice și sustenabilitatea proceselor de dezvoltare. Administrația locală dispune de o echipă stabilă, cu experiență relevantă, și are potențialul de a deveni un model de administrație rurală modernă, capabilă să valorifice resursele locale printr-o abordare strategică, participativă și digitalizată.

Diagnostic sectorial - Profil și recomandări pentru domeniul administrației publice

Administrația publică a comunei Baia de Fier se caracterizează printr-un profil instituțional solid, o structură funcțională clară și o experiență consolidată în implementarea proiectelor de dezvoltare locală și regională. În ultimul deceniu, autoritatea locală a demonstrat o capacitate de adaptare la noile cerințe administrative, valorificând oportunitățile de finanțare nerambursabilă și îmbunătățind calitatea serviciilor publice furnizate populației. Pe plan organizatoric, Primăria Baia de Fier funcționează cu o structură administrativă adecvată dimensiunii comunei, asigurând principalele servicii publice - de la urbanism și investiții publice până la asistență socială, educație și gestionarea domeniului public. Echipa administrativă este stabilă, iar activitatea acesteia se bazează pe o cultură instituțională axată pe transparență, implicare și colaborare. Cu toate acestea, dinamica dezvoltării locale impune o actualizare constantă a competențelor profesionale, în special în domenii precum digitalizarea, planificarea strategică, achizițiile publice și managementul proiectelor cu finanțare externă.

În ceea ce privește capacitatea instituțională, administrația a făcut progrese notabile prin atragerea de fonduri europene și naționale, gestionând proiecte complexe de infrastructură, modernizare edilitară și dezvoltare turistică. Experiența acumulată a consolidat încrederea partenerilor și a comunității, însă presiunea generată de complexitatea procedurilor și lipsa resurselor umane specializate rămâne o provocare importantă.

Din perspectiva colaborării interinstituționale, comuna are relații funcționale cu Consiliul Județean Gorj, cu instituțiile deconcentrate și cu partenerii locali, fiind implicată activ în asociații de dezvoltare intercomunitară. Aceste parteneriate contribuie la o abordare integrată a serviciilor publice și la crearea de sinergii în domenii precum gestionarea deșeurilor, turismul și infrastructura.

Un alt aspect important îl constituie relația dintre administrație și cetățeni. Comunicarea publică este transparentă, susținută de site-ul instituțional și de canalele de informare locală, însă participarea civică în procesul de decizie poate fi consolidată prin consultări publice mai frecvente și instrumente digitale de feedback. În același timp, încrederea comunității în administrație se menține ridicată, reflectând stabilitatea conducerii și coerența direcțiilor de dezvoltare.

În plan strategic, administrația comunei Baia de Fier se află într-un moment de tranziție către o guvernare locală modernă, orientată spre eficiență, sustenabilitate și digitalizare. Prioritățile pentru perioada următoare trebuie să vizeze consolidarea resursei umane, diversificarea surselor de finanțare, optimizarea proceselor interne și extinderea colaborărilor regionale.

Recomandări principale:

- Implementarea unui program permanent de formare profesională pentru personalul administrativ;
- Dezvoltarea unui sistem digital integrat pentru gestionarea documentelor, comunicarea cu cetățenii și monitorizarea proiectelor;
- Crearea unui mecanism de consultare publică participativă, inclusiv prin instrumente online;
- Consolidarea relațiilor interinstituționale și implicarea activă în inițiativele județene și regionale de dezvoltare;
- Creșterea gradului de autonomie financiară prin valorificarea patrimoniului local, stimularea investițiilor și atragerea sectorului privat în proiecte partenoriale.

În concluzie, administrația publică a comunei Baia de Fier dispune de o bază solidă de funcționare și de o experiență administrativă relevantă, însă pentru a susține dezvoltarea durabilă și competitivitatea teritorială este necesară o modernizare instituțională continuă. Digitalizarea, profesionalizarea resurselor umane și consolidarea cooperării regionale reprezintă direcțiile strategice esențiale pentru perioada următoare.

Concluzie strategică

Administrația publică a comunei Baia de Fier se află într-un moment de maturizare instituțională, în care experiența acumulată în gestionarea proiectelor și stabilitatea echipei administrative reprezintă atuuri importante pentru dezvoltarea durabilă a comunității. Evoluția din ultimii ani confirmă o tendință de profesionalizare, deschidere către inovație și consolidare a parteneriatelor interinstituționale.

Totuși, tranziția către o administrație modernă, digitalizată și participativă implică un efort susținut de adaptare la noile cerințe ale guvernărilor locale. Provocările majore – lipsa resursei umane specializate, nevoia de digitalizare completă, limitarea resurselor financiare proprii și birocrăția excesivă – trebuie abordate printr-o strategie coerentă de întărire a capacității administrative.

Pe termen mediu și lung, Baia de Fier are potențialul de a deveni un model de administrație rurală eficientă, transparentă și inovatoare. Consolidarea competențelor personalului, utilizarea inteligentă a tehnologiei digitale, implicarea comunității în procesele decizionale

și promovarea unei culturi organizaționale bazate pe performanță și cooperare interinstituțională sunt pași esențiali pentru atingerea acestui obiectiv.

Viziunea strategică pentru administrația comunei trebuie să se concentreze pe transformarea instituției publice într-un veritabil centru de guvernare locală – capabil să anticipeze nevoile comunității, să coordoneze investițiile și să acționeze ca facilitator al dezvoltării economice și sociale. O administrație care nu doar răspunde, ci preia inițiativa.

ANALIZA SWOT

Context teritorial și premise naturale

Comuna Baia de Fier este situată în partea de nord-est a județului Gorj, în zona submontană a Munților Parâng, într-un cadru natural deosebit de pitoresc și valoros din punct de vedere turistic și ecologic. Poziția sa geografică, la intersecția drumurilor dintre Novaci și Polovragi, o plasează într-un coridor natural de legătură între Depresiunea Oltețului și masivul muntos, ceea ce îi conferă acces direct la una dintre cele mai spectaculoase porți de intrare spre Transalpina.

Relieful comunei este variat și armonios, combinând zone de deal, versanți abrupti și depresiuni intramontane cu văi și chei spectaculoase. Cadrul natural este modelat de cursurile râurilor Olteț și Galbenu, care au generat forme carstice unice, printre care se remarcă Peștera Muierilor, monument al naturii de importanță națională (categoria A) și una dintre cele mai vizitate atracții speologice din România.

Pe lângă valorile naturale, teritoriul comunei se caracterizează printr-o densitate redusă a așezărilor și o structură teritorială alcătuită din satele Baia de Fier și Cernădia. Acestea păstrează un caracter tradițional, cu gospodării dispersate, terenuri agricole și pășuni alpine, ceea ce conferă localității o identitate rurală autentică, dar și o anumită vulnerabilitate în privința accesului la servicii publice și infrastructuri moderne.

Baia de Fier este totodată o localitate cu un potențial natural complex: peisaje de excepție, resurse forestiere, izvoare, biodiversitate valoroasă, aer curat și o poziție privilegiată între munte și depresiunile fertile din sud. În același timp, mediul natural este fragil, expus la riscuri de eroziune, inundații, alunecări de teren și presiuni determinate de turismul în creștere.

Aceste trăsături geografice și naturale constituie baza identității comunei și premisa principală pentru direcțiile sale de dezvoltare strategică. Ele oferă un cadru favorabil pentru turism, agricultură ecologică, activități recreative și o viață comunitară echilibrată, dar impun și responsabilitatea unei planificări prudente și sustenabile, adaptate realităților montane și schimbărilor climatice actuale.

Metodologia analizei SWOT

Analiza SWOT (Strengths - Weaknesses - Opportunities - Threats) reprezintă o etapă esențială în procesul de elaborare a Strategiei de dezvoltare a comunei Baia de Fier. Ea are rolul de a sintetiza, într-o formă integrată, principalele aspecte interne și externe care influențează dezvoltarea localității – atât elementele pozitive, care pot fi valorificate, cât și cele negative, care necesită intervenții corective sau politici dedicate.

Analiza se bazează pe informații obținute dintr-o gamă largă de surse: documentațiile tehnice existente (Planul Urbanistic General, strategii județene și regionale), date statistice

oficiale, observații de teren, interviuri și chestionare aplicate populației și mediului de afaceri local, precum și din procesul de consultare cu administrația publică, unitățile de învățământ, operatorii economici și alți actori locali.

Abordarea SWOT permite o privire de ansamblu asupra stadiului actual al dezvoltării comunei și identifică legăturile dintre sectoarele cheie - infrastructură, economie, turism, mediu, servicii publice și administrație. În acest fel, analiza contribuie la înțelegerea interdependențelor dintre domenii și la conturarea unor soluții coerente și realiste.

Structura SWOT se bazează pe următoarele principii:

- **Punctele tari** reprezintă resursele interne și avantajele competitive ale comunei - capital natural, infrastructură existentă, tradiții locale, resurse umane sau potențial turistic;
- **Punctele slabe** reflectă disfuncționalitățile interne, limitările de capacitate sau deficiențele în furnizarea serviciilor publice;
- **Oportunitățile** derivă din tendințele externe pozitive, politicile publice sau programele de finanțare care pot sprijini dezvoltarea locală;
- **Amenințările** sunt factori externi care pot afecta negativ comunitatea - schimbări economice, depopulare, riscuri naturale sau presiuni asupra mediului.

Rezultatele analizei SWOT vor constitui fundamentul pentru definirea **viziunii strategice**, a **obiectivelor generale și specifice**, precum și pentru formularea **planului de acțiune**. În acest sens, fiecare domeniu analizat contribuie la identificarea direcțiilor de dezvoltare prioritară și a măsurilor integrate care pot transforma punctele tari și oportunitățile în avantaje competitive durabile, reducând în același timp vulnerabilitățile și riscurile identificate.

Pe baza metodologiei prezentate și a analizei integrate a datelor cantitative și calitative colectate în cadrul procesului de planificare strategică, au fost elaborate analize SWOT sectoriale pentru principalele domenii de dezvoltare ale comunei Baia de Fier. Acestea reflectă particularitățile locale, resursele disponibile, disfuncționalitățile identificate și potențialul de valorificare în contextul regional și județean.

Fiecare analiză sectorială urmărește evidențierea aspectelor interne și externe care influențează evoluția localității și fundamentează stabilirea obiectivelor strategice și a măsurilor de intervenție corespunzătoare. Structura este una unitară, bazată pe patru dimensiuni principale - puncte tari, puncte slabe, oportunități și amenințări - pentru a asigura coerența și comparabilitatea între domenii.

Caracteristici generale și teritoriale

Comuna Baia de Fier este un teritoriu submontan cu identitate clară, poziționat strategic la contactul dintre Depresiunea Getică și Munții Parâng, cu acces la culoare rutiere regionale, resurse naturale valoroase (ape de munte, păduri, pajiști alpine), formă de relief spectaculoasă (chei, peșteri, abrupturi carstice) și patrimoniu cultural și istoric distinct. Structura sa teritorială - două sate, Baia de Fier și Cernădia - și extinderea până în zona montană Rânca îi conferă atât oportunități majore de dezvoltare turistică și economică, cât și vulnerabilități legate de relief dificil, riscuri naturale și presiune asupra utilităților.

Analiza de mai jos surprinde modul în care aceste caracteristici influențează direcțiile de dezvoltare viitoare.

Puncte tari	Puncte slabe
Poziție geografică avantajoasă în nordul județului Gorj, la intersecția rutelor dintre Novaci, Polovragi, Horezu și zona montană Rânca - acces facil atât spre munte (turism), cât și spre DN 67 (legătura cu Târgu Jiu și Râmnicu Vâlcea).	Fragmentarea terenurilor agricole și predominanța pășunilor/fânețelor montane, ceea ce limitează apariția unor exploatații agricole modernizate și reduce eficiența economică a sectorului agricol.
Relief variat și spectaculos (Cheile Galbenului, Cheile Oltețului, abrupturi carstice, peisaje alpine), cu valoare turistică și peisagistică ridicată, care diferențiază Baia de Fier de alte comune din proximitate.	Relieful accidentat și diferențele mari de altitudine complică dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare și a construcțiilor noi, crescând costurile de investiție, întreținere și intervenție.
Patrimoniul natural distinctiv: Peștera Muierilor (monument de importanță națională, parte dintr-un sit Natura 2000), rețea carstică unică, păduri întinse, pășuni alpine, resurse de apă curate.	Existența unor riscuri naturale locale (alunecări de teren, torenți, eroziune pe versanți și viituri de scurtă durată pe văi) care pot afecta stabilitatea terenurilor, drumurilor și gospodăriilor, mai ales în zonele de pantă.
Climă montană moderată, aer curat, temperaturi echilibrate, strat stabil de zăpadă în zona înaltă (Rânca), ceea ce susține turismul de iarnă și poziționează comuna ca zonă atractivă pentru recreere și locuire sănătoasă.	Presiune sezonieră ridicată asupra infrastructurii (apă, acces rutier, servicii publice) în zonele turistice din partea montană a comunei, în special în perioadele de vârf (iarna, weekenduri, sărbători), fără ca infrastructura să fie încă uniform adaptată acestui vârf de consum.
Resurse naturale diversificate: păduri, fânețe, ape de munte, situri carstice, zone cu potențial de utilizare recreativă și educațională; tradiție agro-pastorală puternică și identitate locală autentică.	Lipsa valorificării economice sistematice a patrimoniului natural și istoric (exploatarea miniere vechi, tradiția pastorală, zonele carstice) sub formă de produse turistice integrate, trasee tematice, centre educaționale sau brand local unitar consolidat la scară regională.
Apartenența la un teritoriu cu istorie umană continuă de peste 100.000 de ani (urme paleolitice în Peștera Muierilor, patrimoniu dacic, tradiție pastorală documentată) - capital simbolic și identitar foarte puternic, unic la nivel național.	Discontinuități funcționale interne între zona de bazin locuit (Baia de Fier, Cernădia) și zona montană înaltă (Rânca/Corneșu Mare), ceea ce complică managementul integrat al turismului, serviciilor publice și infrastructurii și poate diminua beneficiul economic local direct.
Acces la resurse de apă de calitate superioară, bazate pe izvoare montane și alimentate de un regim pluviometric încă favorabil; bazin hidrografic relativ stabil (Galbenu - Olteț).	Necesitatea lucrărilor de protecție a solului, stabilizare de versanți și management al torenților, în special în zonele în pantă sau cu intervenții antropice mai intense; costuri suplimentare pentru prevenție și întreținere pe termen lung.

Oportunități	Amenințări
Dezvoltarea unui model de turism sustenabil, bazat pe resursele naturale (Peștera Muierilor, chei carstice, păduri, Rânca), combinat cu patrimoniul istoric local și identitatea agro-pastorală tradițională.	Intensificarea presiunii turistice necontrolate asupra zonelor sensibile (carst, chei, habitate protejate), cu risc de degradare a mediului, poluare a apelor și supraaglomerare sezonieră, dacă nu există reguli clare de gestionare și capacitate administrativă de monitorizare.
Poziționarea Baia de Fier ca „poartă de intrare în Parâng” și nod între turismul montan (Rânca, Transalpina), turismul cultural și speologic	Schimbările climatice: perioade de ploi torențiale concentrate, episoade de secetă estivală și fenomene meteo mai instabile care pot accelera

(Peștera Muierilor) și turismul rural autentic (Cernădia).	eroziunea solului, pot afecta resursele de apă și pot crește frecvența fenomenelor torențiale pe văile Galbenului și Cernădiei.
Creșterea interesului pentru zone cu aer curat, climă blândă și natură autentică, inclusiv relocări permanente sau semi-permanente ale populației către mediul rural montan, lucru care poate susține investiții mici în locuire, pensiuni, servicii locale și produse agroalimentare tradiționale.	Fragmentarea fondului funciar și presiunea pentru construcții dispersate pot genera o extindere necontrolată a intravilanului și pot afecta peisajul tradițional, accesibilitatea publică la pășuni și echilibrul agro-silvic.
Posibilitatea dezvoltării de produse locale cu identitate geografică (produse lactate montane, miere, fructe de pădure, meșteșuguri tradiționale), integrate în lanțuri scurte „din zonă, pentru zonă”, cu efect direct asupra economiei locale și imaginii comunei.	Lipsa unor mecanisme locale de management integrat al resurselor naturale (păduri, apă, zone turistice montane) poate duce la exploatarea nereglementată, la pierderea atractivității pe termen lung și la conflicte de utilizare a terenului (pășunat, turism, protecție).
Acces rutier relativ bun la nivel județean (DJ 665, DN 67), care permite integrarea comunei în circuite turistice regionale (Novaci - Rânca - Transalpina; Polovragi - Horezu) și creează premise pentru a atrage fluxuri turistice tranzitorii și a le converti în opriri locale.	Posibila marginalizare a unor zone ale comunei în lipsa unei strategii interne coerente de conectare (mai ales relația dintre zona de bazin locuit și zona montană Rânca), cu riscul ca beneficiile dezvoltării turistice în altitudine să nu se transfere suficient către comunitatea locală de bază.
Finanțări publice și europene orientate către dezvoltare rurală durabilă, protecția peisajului, infrastructură verde, managementul apelor și reducerea riscurilor naturale.	Costuri crescute de întreținere și intervenție în infrastructura tehnică din cauza reliefului dificil și a expunerii la fenomene naturale (viituri rapide, îngheț/dezgheț în altitudine, instabilitatea unor versanți), cu impact asupra bugetului local și asupra capacității de investiții viitoare.

Observație analitică:

Profilul teritorial al comunei Baia de Fier este, în esență, un avantaj competitiv. Poziția montană, peisajul carstic spectaculos, patrimoniul istoric și resursele naturale creează un potențial clar pentru turism sustenabil, economie locală bazată pe produse identitare și calitate ridicată a vieții. În același timp, același relief spectaculos aduce costuri, vulnerabilități și riscuri care trebuie gestionate prin ordine, planificare și protecție. Direcția strategică este clară: dezvoltare, dar o dezvoltare controlată, adaptată mediului montan, cu reguli clare de construire, cu investiții în infrastructură rezilientă și cu mecanisme de protecție a resurselor naturale care fac comuna unică.

Populație și profil social

Evoluția demografică a comunei Baia de Fier urmează tendințele generale ale mediului rural montan românesc: declin lent, îmbătrânire avansată, migrație negativă și natalitate scăzută. În același timp, comunitatea menține un nucleu stabil de populație adultă, cu un puternic sentiment de identitate locală și cu potențial de reechilibrare prin politici orientate spre tineri, familie și calitate a vieții.

Puncte tari	Puncte slabe
Nucleu stabil de populație adultă activă, cu tradiție și spirit comunitar puternic.	Scădere constantă a populației (-7% în ultimul deceniu) și pierdere anuală de circa 25-30 de locuitori.

Longevitate ridicată și speranță de viață relativ bună, specifică mediului montan.	Spor natural negativ persistent și mortalitate ridicată, peste media rurală.
Identitate culturală și socială puternică, menținerea tradițiilor și solidarității comunitare.	Natalitate scăzută (rata sub 8%) și bază tânără îngustă - doar 11,9% copii și adolescenți.
Coeziune locală ridicată și implicare comunitară în evenimente, proiecte și viața locală.	Indice de îmbătrânire ridicat (2,03 - doi vârstnici la un copil).
Calitatea mediului și a peisajului natural, care favorizează o viață sănătoasă și o speranță de viață crescută.	Migrație negativă accentuată, în special în rândul tinerilor și persoanelor active (-54 persoane în 2024).
Prezența unei infrastructuri educaționale de bază și acces la servicii de sănătate primară modernizate.	Scăderea populației active și creșterea dependenței demografice (64%).

Oportunități	Amenințări
Posibilitatea atragerii tinerilor plecați prin programe de tip „Revenirea acasă - Baia de Fier 2030”.	Continuarea declinului demografic prin migrație și îmbătrânire, cu efecte ireversibile asupra structurii de vârstă.
Dezvoltarea de locuințe și infrastructuri moderne care să crească atractivitatea rezidențială.	Scăderea forței de muncă locale și dificultăți în menținerea serviciilor publice (școală, sănătate, administrație).
Valorificarea mediului natural și turismului ca factori de reîntinerire demografică și atragere a familiilor tinere.	Eroziunea coeziunii sociale și creșterea vulnerabilității seniorilor singuri.
Digitalizarea și extinderea conectivității, care permit teleducă și instalarea de noi rezidenți.	Pierderea identității locale și a tradițiilor prin depopulare și migrație selectivă.
Programe de sprijin guvernamental și european pentru familii tinere, locuire și incluziune socială.	Creșterea dependenței de transferuri sociale și reducerea contribuției fiscale locale.

Interpretare analitică:

Structura social-demografică a comunei Baia de Fier indică o comunitate matură, stabilă, dar aflată în fața unei tranziții demografice profunde. Declarația strategică este clară: pentru a-și asigura viitorul, comuna trebuie să investească în oameni - în familii tinere, educație, locuire, sănătate și calitate a vieții. Reînnoirea generațională nu este doar o chestiune demografică, ci o strategie de dezvoltare locală: o comună vie, cu tineri implicați și vârstnici activi, devine automat mai atractivă economic, mai echilibrată social și mai rezilientă pe termen lung.

Economie

Economia comunei Baia de Fier este construită pe un nucleu antreprenorial local puternic, susținut în special de sectorul transporturilor rutiere de mărfuri, comerț și construcții. În paralel, au început să apară activități turistice, servicii către populație și micro-afaceri în domenii moderne (IT, agrement, întreținere auto, alimentație publică). În ultimul deceniu, numărul mediu de salariați a crescut și șomajul a rămas moderat, ceea ce arată o economie funcțională și rezilientă, dar încă dependentă de câteva ramuri principale și vulnerabilă la șocuri externe (costuri, sezonabilitate, migrație a forței de muncă).

Puncte tari	Puncte slabe
-------------	--------------

236 operatori economici activi, majoritatea capital privat local, cu cifră de afaceri cumulată estimată la peste 150 milioane lei.	Concentrare economică ridicată într-un singur domeniu: transporturile rutiere de mărfuri generează 60-65% din cifra de afaceri locală.
Sectorul transporturilor este foarte dezvoltat, cu firme puternice (unele cu zeci de angajați și cifre de afaceri de ordinul milioanelei de euro). Creează locuri de muncă locale stabile.	Vulnerabilitate la factori externi: costul combustibililor, reglementări, presiune fiscală, dependență de contracte extralocale.
Comerțul local și rețeaua de servicii (inclusiv carburanți, retail alimentar, farmaceutic) oferă continuitate economică și deservesc atât populația, cât și turiștii.	Dimensiunea medie a firmelor rămâne mică: multe microîntreprinderi cu 1-5 angajați, deci reziliență financiară limitată.
Creșterea constantă a numărului de salariați după 2017 și atingerea unui maxim istoric (750 salariați în 2023).	Forța de muncă locală este insuficientă și o parte lucrează în afara comunei. Deficit de personal calificat în construcții, servicii și turism.
Rată a șomajului moderată și în scădere pe termen lung, cu revenire rapidă după șocuri (pandemie).	Activitatea economică are un grad ridicat de sezonitate în unele sectoare (turism, construcții).
Apariția de firme noi în domenii moderne (IT, consultanță tehnică, publicitate, agrement), semn al diversificării economiei locale.	Lipsa unei infrastructuri economice dedicate (zonă logistică, parc industrial mic, spații comune pentru IMM-uri).
Poziție geografică avantajoasă, care facilitează transportul și tranzitul comercial între Gorj și Vâlcea.	Nivel redus de digitalizare și promovare economică integrată la nivelul comunei.

Oportunități	Amenințări
Crearea unui hub logistic / zonă de servicii pentru firmele de transport: parcare securizată, service, depozitare, birouri. Poate ancora economic comuna la nivel regional.	Fluctuația cererii de transport și creșterea competitivității din afara comunei pot afecta direct principalul sector economic local.
Valorificarea fondurilor europene și naționale (PNRR, POR, programe IMM) pentru digitalizarea afacerilor, tranziție verde și modernizarea flotelor.	Creșterea costurilor de operare (carburanți, întreținere, asigurări) poate eroda profitabilitatea companiilor locale de transport și construcții.
Dezvoltarea turismului (pe care îl tratăm ca sector separat, dar care economic iradiază spre comerț, alimentație publică, agrement) și legarea acestuia de producția locală (alimente, lemn, servicii).	Migrația forței de muncă tinere către orașe sau străinătate poate genera blocaje în activitatea firmelor locale și reduce dinamica antreprenorială.
Crearea unui centru local de formare / recalificare pe meserii cerute de firmelor locale (șoferi profesioniști, lucrători în construcții, personal HORECA, mentenanță tehnică).	Îmbătrânirea populației active și scăderea demografică generală limitează capacitatea internă de regenerare economică.
Dezvoltarea unui brand economic local ("Baia de Fier - transport, servicii și turism responsabil"), util pentru atragerea de contracte și investiții.	Lipsa infrastructurii economice comune (spații de producție, depozite, atelier comun de întreținere, centru logistic) poate descuraja investiții mai mari și parteneriate între firme.
Integrarea comerțului local în lanțuri scurte (produse locale, alimentație tradițională, servicii pentru vizitatori), cu vânzare directă și online.	Sezonalitatea turismului și volatilitatea lucrărilor din construcții fac ca o parte din locurile de muncă să nu fie stabile tot anul.

Interpretare analitică

Economia comunei Baia de Fier are două trăsături-cheie: forță și dependență. Forța vine din antreprenoriatul local, care a creat un sector de transport competitiv la scară regională, un comerț stabil și un nucleu de firme în construcții, servicii și turism. Dependența vine din faptul că aceste ramuri sunt fie sensibile la factori externi (prețuri, reglementări, sezonalitate), fie încă prea puțin diversificate.

Riscul major nu este lipsa activității economice – activitate există, și e vizibilă – ci lipsa următorului pas structural: infrastructură economică comună, forță de muncă stabilă și integrarea sectoarelor într-un lanț valoric local (transport - comerț - turism - servicii locale). Dacă Baia de Fier reușește să facă acest salt, economia devine nu doar activă, ci strategică la nivelul zonei de nord a Gorjului.

Turism, cultură și patrimoniu

Turismul, cultura și patrimoniul constituie pilonii identitari și economici ai comunei Baia de Fier, asigurându-i recunoaștere regională și vizibilitate națională. Poziționarea strategică la contactul dintre Subcarpații Getici și masivul Parâng, existența Peșterii Muierilor - obiectiv turistic de interes național -, precum și bogăția patrimoniului natural, cultural și spiritual transformă localitatea într-un pol de turism integrat al Olteniei de sub Munte. Cultura vie, tradițiile pastorale și meșteșugurile autentice completează oferta turistică, generând o identitate unică: **Baia de Fier - comoara din munți, unde natura, tradiția și aventura se întâlnesc.**

Puncte tari	Puncte slabe
Poziție strategică pe axa turistică Polovragi - Baia de Fier - Novaci - Rânca - Transalpina.	Sezonalitate ridicată: vârfuri de vizitare vara și iarna, perioade slabe în extrasezon.
Resurse naturale excepționale: Peștera Muierilor, Cheile Galbenului, relief carstic, biodiversitate, peisaje spectaculoase.	Durată medie a sejurului redusă (1,8-2 zile), turism predominant de weekend și tranzit.
Peștera Muierilor - obiectiv turistic de importanță națională, cu peste 20.000 de vizitatori anual.	Lipsa infrastructurii de agrement și a centrelor tematice (muzeu speologic, centru de interpretare).
Co-proprietate administrativă asupra domeniului schiabil Rânca - avantaj competitiv regional.	Accesibilitate parțial deficitară: drumuri secundare nemodernizate, semnalizare turistică insuficientă.
84 de unități de cazare acreditate, totalizând peste 1.400 de locuri, majoritatea 3-4 flori/stele.	Lipsa unei oferte integrate de servicii (cazare + agrement + gastronomie + activități).
Infrastructură culturală modernizată: Casa de Cultură, Căminul Cultural Cernădia.	Nivel redus de profesionalizare în managementul turistic și cultural.
Calendar cultural bogat și divers: „Coborâtul oilor”, „Air Wolf Festival”, „Arte, Tradiții, Meșteșuguri - Peștera Muierilor”, „Moto Slowride Transalpina Fest”.	Cooperare insuficientă între operatorii locali și lipsă de asociație turistică funcțională.
Patrimoniu cultural și spiritual valoros (biserici de lemn, arhitectură vernaculară, tradiții pastorale).	Promovare încă fragmentară, preponderent locală, vizibilitate online parțială.
Brand turistic consolidat - „Visit Baia de Fier - Comoara din Munți”, cu platformă digitală dedicată.	Lipsa centrelor de formare în turism, cultură, meșteșuguri.
Comunitate ospitalieră și implicată, identitate locală autentică, tradiții vii.	Lipsa unui sistem coerent de monitorizare a fluxurilor turistice și a impactului asupra mediului.

Oportunități	Amenințări
Crearea unei microdestinații integrate „Oltenia de sub Munte” - parteneriat Baia de Fier-Polovragi-Novaci.	Supraturismul necontrolat în sezonul de vârf, cu presiune asupra mediului natural și infrastructurii.
Dezvoltarea de produse turistice tematice: „Ținutul Peșterilor”, turism educațional, ecoturism, turism gastronomic.	Pierderea atractivității prin lipsa investițiilor în infrastructura turistică și culturală.
Extinderea sezonului turistic prin evenimente de extrasezon și festivaluri tematice.	Creșterea competitivității altor destinații montane consacrate la nivel național (Bran-Moieciu, Valea Prahovei, Țara Hațegului, Apuseni), care atrag același tip de turist interesat de natură și tradiție..
Promovarea digitală integrată (site, realitate augmentată, rute virtuale).	Degradarea patrimoniului natural și construit prin lipsa întreținerii sau turism necontrolat.
Acces la finanțări europene pentru turism durabil, cultură, patrimoniu și digitalizare.	Schimbări climatice care pot afecta sezonabilitatea și infrastructura montană.
Posibilitatea dezvoltării de centre educative și științifice (muzeu speologic, centru de interpretare).	Dependența excesivă de turism ca sector economic principal.
Consolidarea brandului „Visit Baia de Fier - Comoara din Munți” la nivel național și european.	Scăderea forței de muncă tinere și migrația personalului calificat din turism.
Parteneriate public-private pentru managementul comun al domeniului schiabil și al evenimentelor.	Lipsa unei strategii regionale coerente de promovare și integrare a ofertelor locale.

Interpretare analitică:

Turismul, cultura și patrimoniul reprezintă astăzi principalul motor de dezvoltare durabilă al comunei Baia de Fier. Localitatea a reușit să transforme resursele naturale și tradițiile în vectori economici și identitari, construind o imagine coerentă și atractivă. Provocarea actuală nu mai este lipsa de vizibilitate, ci **trecerea de la turismul de vizitare la turismul de experiență**, care aduce valoare adăugată și stabilizează economia locală.

Pe termen lung, direcția strategică este clară:

- **integrare regională** (Baia de Fier-Polovragi-Novaci-Rânca),
- **extinderea sezonului turistic** prin evenimente și tururi tematice,
- **digitalizare și educație turistică**,
- **conservarea patrimoniului** ca resursă de dezvoltare și identitate.

Dacă Baia de Fier va continua pe această linie de echilibru între natură, tradiție și inovație, are toate șansele să devină **polul turismului durabil al Olteniei de sub Munte** - un exemplu de comună care își transformă patrimoniul în viitor.

Profil spațial, funcțional și mobilitate

Profilul spațial și funcțional al comunei Baia de Fier, împreună cu infrastructura de transport și mobilitate, definesc modul în care localitatea se organizează, se conectează și funcționează în teritoriu. Poziționată strategic în nord-estul județului Gorj, la contactul dintre Subcarpații Getici și zona montană Parâng-Rânca, comuna reprezintă un nod de legătură între zona de locuire rurală, aria turistică montană și principalele culoare rutiere regionale (Novaci - Polovragi - Râmnicu Vâlcea / Târgu Jiu).

Analiza SWOT de mai jos sintetizează principalele puncte tari și slabe ale structurii teritoriale și ale sistemului de mobilitate, precum și oportunitățile și amenințările care influențează dezvoltarea pe termen mediu și lung.

Puncte tari	Puncte slabe
Poziționare strategică în microregiunea „Oltenia de sub Munte”, pe axa Novaci - Baia de Fier - Polovragi - Râncă, cu acces direct la DJ 665, DJ 675C și DN 67.	Lipsa unei conexiuni rutiere directe între Baia de Fier și zona montană Râncă, deși comuna deține administrativ o parte din domeniul schiabil.
Structură teritorială clară, cu un nucleu administrativ (Baia de Fier) și un sat complementar cu funcție rurală tradițională (Cernădia).	Infrastructură rutieră secundară (drumuri comunale și străzi locale) parțial nemodernizată, cu rigole insuficiente și elemente de siguranță rutieră deficitare.
Intravilan compact și controlat, dezvoltat de-a lungul văii Galbenului, care permite furnizarea eficientă a utilităților și serviciilor publice.	Lipsa trotuarelor continue și a pistelor velo/pietonale protejate pe axele principale (DJ 665, DJ 675C).
Zonă turistică bine conturată în jurul Peșterii Muierilor și Cheilor Galbenului, funcționând ca pol economic local.	Spații de parcare insuficiente în zonele turistice și în centrul localității.
Infrastructură rutieră modernizată pe principalele axe județene, cu accesibilitate bună către Novaci, Polovragi și Târgu Jiu.	Lipsa continuității spațiilor publice și verzi amenajate; culoarul râului Galbenul nu este valorificat ca ax verde de recreere.
Rețea de piste de biciclete (peste 10 km finanțate prin POR/PNRR), indicator al unei mobilități moderne la nivel rural.	Distribuție inegală a dotărilor publice între Baia de Fier și Cernădia.
Bază comunitară completă în centrul localității: primărie, școală, cămin cultural, dotări comerciale și servicii administrative.	Transport public local orientat spre tranzit, fără curse sezoniere dedicate turiștilor.
Potențial ridicat pentru dezvoltarea mobilității verzi - rute pietonale tematice, cicloturism, trasee ecoturistice.	Lipsa unui sistem unitar de semnalizare rutieră și turistică.

Oportunități	Amenințări
Crearea unei legături ecologice (drum turistic controlat + traseu velo/pietonal tematic) între Baia de Fier și Râncă, pentru integrarea directă în fluxul turismului montan.	Creșterea traficului rutier fără investiții în siguranță și management al mobilității poate genera congestie și degradarea infrastructurii.
Finanțări disponibile prin PNRR, POR și programe județene pentru modernizarea drumurilor comunale, infrastructurii velo și parcărilor publice.	Presiune turistică necontrolată în jurul Peșterii Muierilor și Cheilor Galbenului, cu risc de extinderi neplanificate și pierdere a valorii peisajului natural.
Amenajarea culoarului râului Galbenul ca ax verde de mobilitate lentă (promenadă, pistă de biciclete, zone de recreere).	Riscuri geomorfologice (alunecări, viituri, eroziune) care pot afecta drumurile și podurile din zonele cu pantă accentuată.
Posibilitatea introducerii unui sistem de micro-transport local sau shuttle turistic între Peștera Muierilor, Cheile Galbenului și centrul comunei.	Menținerea lipsei conexiunii directe cu Râncă perpetuează pierderea potențialului turistic și economic.
Cooperare intercomunală cu Novaci, Polovragi și Crasna pentru dezvoltarea unui circuit turistic regional și a unei infrastructuri velo continue.	Îmbătrânirea infrastructurii rutiere județene și lipsa lucrărilor periodice de întreținere.

Reglementări urbanistice locale care pot orienta dezvoltarea către o structură policentrică echilibrată (Baia de Fier - Cernădia).	Migrarea investițiilor private către localitățile mai bine conectate și promovate (Novaci, Polovragi).
Creșterea interesului pentru turism responsabil, natură și mobilitate lentă.	Degradarea peisajului și a infrastructurii în lipsa unui management integrat al fluxurilor turistice.

Interpretare analitică

Analiza SWOT evidențiază o bază teritorială solidă și o infrastructură rutieră care oferă comunei Baia de Fier un avantaj competitiv la nivel regional. Localitatea se bucură de o organizare spațială clară și coerentă, de o bună conectivitate către centre urbane și de investiții recente în mobilitate alternativă.

Cu toate acestea, profilul funcțional actual rămâne dezzechilibrat - Baia de Fier concentrează majoritatea serviciilor publice și activităților economice, în timp ce Cernădia are un rol secundar. Consolidarea satului Cernădia ca spațiu complementar, cu funcții turistice și rezidențiale, este esențială pentru coeziunea teritorială.

Din punct de vedere al mobilității, comuna se află într-un stadiu avansat pentru mediul rural, însă lipsesc infrastructurile fine: trotuare, zone de siguranță pietonală, parcări turistice și transport local adaptat sezonier. Absența legăturii directe cu Râncea reprezintă cea mai mare vulnerabilitate strategică - o ruptură care limitează integrarea economică a zonei montane și reduce beneficiile locale generate de turism.

Oportunitățile identificate - investiții europene în infrastructură și mobilitate verde, cooperare intercomunală și interesul crescut pentru turism sustenabil - creează cadrul ideal pentru o re poziționare strategică a comunei.

Pe termen mediu, direcțiile prioritare trebuie să vizeze:

- modernizarea infrastructurii rutiere secundare;
- dezvoltarea mobilității verzi și a transportului public local;
- amenajarea culoarului Galbenul ca axă de recreere și conectivitate;
- integrarea funcțională cu zona montană Râncea.

Prin valorificarea acestor direcții, Baia de Fier poate deveni un exemplu de localitate montană modernă, accesibilă, durabilă și echilibrată din punct de vedere spațial și funcțional.

Echiparea tehnico-edilitară

Infrastructura tehnico-edilitară este baza calității vieții într-o comunitate și una dintre condițiile esențiale pentru dezvoltare economică, atractivitate turistică și coeziune socială. În cazul comunei Baia de Fier, aceste componente includ alimentarea cu apă potabilă, canalizarea și epurarea apelor uzate, rețelele de energie electrică și iluminat public, infrastructura de telecomunicații și sistemul de gestionare a deșeurilor.

Comuna se află într-o etapă critică, în care infrastructura moștenită este treptat modernizată și extinsă prin proiecte majore finanțate din fonduri nerambursabile. Sunt în curs investiții importante în rețeaua centralizată de apă potabilă (captări noi, reabilitarea rezervoarelor, modernizarea stației de tratare), realizarea sistemului de canalizare și a stației moderne de epurare, precum și dezvoltarea capacității de colectare și gestionare a deșeurilor. În paralel, se conturează direcții strategice privind eficiența energetică, iluminatul public inteligent, tranziția către energie verde și digitalizarea serviciilor.

Analiza SWOT de mai jos surprinde situația infrastructurii tehnico-edilitare în ansamblu și identifică punctele-cheie care vor ghida investițiile viitoare.

Puncte tari	Puncte slabe
Sistem centralizat de alimentare cu apă existent și în curs de reabilitare (captări multiple, rezervoare de 300 m ³ , rețea de distribuție -32 km).	Presiune scăzută și întreruperi în alimentarea cu apă în perioadele secetoase; stația de tratare existentă este nefuncțională și trebuie modernizată.
Proiect integrat aflat în implementare pentru modernizarea alimentării cu apă și extinderea serviciului către zonele deficitare, inclusiv satul Cernădia și zona montană.	Pierderi ridicate pe rețeaua veche de apă și conducte uzate (oțel corodat), care necesită înlocuire etapizată.
Sistem de canalizare menajeră proiectat pe principiul separativ, cu peste 9 km de conducte dimensionate și stație de epurare modernă containerizată (epurare biologică avansată, dezinfecție UV).	Rețea de canalizare încă nefinalizată și acoperire incompletă a gospodăriilor; populația folosește încă preponderent fose și soluții locale.
Stația de epurare dimensionată pentru întreaga localitate, cu tehnologie automatizată, adaptată normelor de mediu și capabilă să reducă poluarea difuză.	Racordarea gospodăriilor la canalizare va necesita campanii dedicate și costuri suplimentare (inclusiv adaptări private).
Rețea electrică extinsă la nivelul comunei (posturi de transformare în Baia de Fier și Cernădia, linii MT/JT care acoperă zona locuită și turistică).	Rețele electrice aeriene vulnerabile la intemperii, posturi de transformare cu echipamente vechi și fiabilitate variabilă, consum în creștere în sezon turistic.
Iluminat public existent și potențial clar pentru trecerea la LED și telegestiune (eficiență energetică și siguranță rutieră sporită).	Lipsa sistematică a iluminatului modern în toate zonele periferice și turistice; lipsa telegestiunii unificate.
Acoperire în creștere cu fibră optică și infrastructură digitală pentru instituții publice; existența unei centrale telefonice digitale.	Acoperire de telefonie mobilă estimată la aprox. 70% din teritoriu, cu zone neacoperite, mai ales în relief dificil și în zone turistice montane.
Sistem de salubritate funcțional, gestionat de un operator specializat, și proiect în derulare pentru colectare selectivă și transport organizat al deșeurilor pe toată aria comunei.	Colectarea selectivă nu este încă deplin implementată; există încă puncte cu depozitări necontrolate și lipsă de infrastructură completă pentru fracții reciclabile și biodegradabile.
Grad ridicat de implicare administrativă în proiecte de utilități (apă, canalizare, deșeuri), dublată de acces la finanțări nerambursabile.	Lipsa rețelei de gaze naturale la nivelul comunei, cu impact direct asupra costurilor de încălzire și limitarea investițiilor turistice și productive.

Oportunități	Amenințări
Finalizarea proiectului integrat de apă și canalizare, inclusiv noua stație de epurare, va ridica standardul de viață la nivel urban și va crește atractivitatea pentru investiții turistice.	Întârzieri în implementarea proiectelor tehnico-edilitare pot afecta percepția publică și pot limita dezvoltarea economică, în special în turism.
Modernizarea sistemului de apă (captări suplimentare, rezervoare reabilite, tratare automată) reduce riscul de discontinuitate și îmbunătățește calitatea apei potabile.	Resursele de apă pot fi afectate de perioade de secetă, iar cererea crește odată cu dezvoltarea turistică - risc de presiune pe resurse naturale.

<p>Digitalizarea infrastructurii edilitare (monitorizare pierderi apă, telemetrie pentru stația de epurare, contorizare inteligentă energie) permite management eficient și costuri operaționale mai mici.</p>	<p>Lipsa mentenanței periodice și a personalului tehnic specializat poate afecta durabilitatea noilor investiții (apă, epurare, iluminat).</p>
<p>Implementarea iluminatului public LED cu telegestiune, plus integrarea de panouri fotovoltaice pe clădiri publice, poate reduce costurile și crește reziliența energetică.</p>	<p>Creșterea consumului de energie electrică (inclusiv în turism) fără modernizarea rețelei poate genera întreruperi și poate limita dezvoltarea economică.</p>
<p>Extinderea rețelei de internet de mare viteză și a acoperirii de telefonie mobilă susține digitalizarea administrației, educația, siguranța turiștilor și marketingul turistic al comunei.</p>	<p>Lipsa conectivității digitale în anumite zone (inclusiv montane) poate afecta siguranța vizitatorilor și limitează oferta turistică de calitate.</p>
<p>Introducerea colectării selective și trasabilitatea deșeurilor aliniază comuna la cerințele de mediu și la economia circulară, consolidând imaginea de localitate curată.</p>	<p>Depozitățile necontrolate de deșeuri afectează imaginea comunei și pot compromite atractivitatea turistică și resursele naturale.</p>
<p>Posibilitatea demarării unui proiect pentru introducerea rețelei de gaze naturale, inclusiv prin parteneriate intercomunale sau fonduri dedicate tranziției energetice.</p>	<p>Menținerea exclusivă a încălzirii pe lemn și energie electrică generează costuri ridicate pentru populație, presiune pe fondul forestier și poluare sezonieră.</p>
<p>Acces la finanțări nerambursabile (PNRR, POR, programe de tranziție verde) pentru utilități, eficiență energetică și infrastructură edilitară inteligentă.</p>	<p>Creșterea standardelor de mediu și conformare europeană poate deveni împovărătoare dacă infrastructura locală nu este finalizată la timp sau nu este operată corespunzător.</p>

Interpretare analitică

Echiparea tehnico-edilitară a comunei Baia de Fier se află într-o fază de transformare structurală. Se trece de la rețele parțial funcționale, cu vulnerabilități cronice (presiune scăzută la apă, lipsa canalizării în toată localitatea, lipsa colectării selective a deșeurilor), la un sistem integrat care urmărește standarde urbane de confort, sănătate publică și protecție a mediului.

Două componente sunt critice și urgente: apa și canalizarea. Sistemul centralizat de alimentare cu apă este în curs de reabilitare prin captări suplimentare, modernizarea rezervoarelor și refacerea stației de tratare, ceea ce va stabili alimentarea și va îmbunătăți calitatea apei pentru populație și pentru structurile turistice. În paralel, construcția rețelei de canalizare și a stației de epurare automatizate va reduce poluarea difuză, va elimina dependența de fose septice și va susține dezvoltarea investițiilor private (pensiuni, servicii turistice, activități conexe).

Energia și telecomunicațiile ies din logica „strict funcțională” și intră în logica „strategică”. Modernizarea rețelelor electrice, trecerea la iluminat public LED cu telegestiune, instalarea de panouri fotovoltaice pe clădirile publice și extinderea accesului la internet de mare viteză construiesc profilul unei comune reziliente, eficiente energetic și atractive pentru locuire permanentă, nu doar pentru vizitare turistică. Extinderea acoperirii de telefonie mobilă și a conectivității digitale are impact direct asupra siguranței turiștilor, asupra promovării destinației și asupra capacității administrative de a lucra digital.

Gestionarea deșeurilor intră într-o etapă nouă: trecerea de la colectare rezonabilă a deșeurilor reziduale la colectare selectivă, trasabilă și compatibilă cu cerințele de mediu,

inclusiv pentru fracții reciclabile și biodegradabile. Acest pas este esențial pentru calitatea mediului și pentru imaginea comunei ca destinație turistică responsabilă.

În același timp, lipsa rețelei de gaze naturale rămâne una dintre cele mai mari vulnerabilități structurale ale comunei. Fără o soluție de încălzire eficientă și accesibilă pentru locuințe, pensiuni și servicii publice, costurile energetice rămân ridicate, iar presiunea pe resursa forestieră se menține.

Concluzia strategică: Baia de Fier a intrat deja pe traiectoria unei comune „verzi și inteligente”, în care infrastructura tehnico-edilitară nu mai este doar suport pentru viața de zi cu zi, ci un instrument de competitivitate. Prioritatea următorilor ani este finalizarea și extinderea acestor investiții la scară comunală (inclusiv Cernădia și zona montană), digitalizarea operării și consolidarea rezilienței energetice. Acolo se joacă diferența dintre o comună rural-montană obișnuită și o comună care poate deveni reper regional de dezvoltare sustenabilă.

Servicii publice

Serviciile publice din comuna Baia de Fier - educație, sănătate, cultură, administrație, servicii sociale și securitate - au evoluat semnificativ în ultimii ani, pe fondul investițiilor în infrastructură, modernizare și digitalizare. Cu toate acestea, există în continuare provocări legate de resursa umană, demografie, accesibilitate și sustenabilitate financiară. Analiza SWOT de mai jos sintetizează principalele atuuri, vulnerabilități, oportunități și riscuri, oferind o imagine echilibrată asupra stadiului actual al serviciilor publice și a direcțiilor strategice necesare.

Puncte tari	Puncte slabe
Dispensar comunal modernizat, complet echipat, cu cabinet de medicină generală, stomatologic și colaborări periodice cu medici specialiști.	Scăderea populației școlare (aprox. 30% în ultimul deceniu) și tendință de comasare a claselor.
Existența unui asistent medical comunitar care oferă servicii de prevenție și sprijin la domiciliu pentru persoane vulnerabile.	Infrastructură școlară parțial învechită, cu dotări neuniforme și lipsă de laboratoare moderne.
Rețea educațională completă (grădiniță, școală gimnazială, liceu), cu acces local la educație preuniversitară.	Transport școlar insuficient și condiții dificile de acces pentru elevii din satele periferice.
Centru de zi pentru vârstnici funcțional, cu activități sociale și programe de integrare comunitară.	Lipsa serviciilor sociale specializate (îngrijire la domiciliu, consiliere psihologică, sprijin familial).
Primărie cu organigramă completă și compartimente specializate pentru proiecte europene, achiziții și urbanism.	Digitalizare administrativă incompletă și nivel inegal al competențelor digitale în rândul personalului.
Infrastructură culturală modernizată (Casa de Cultură și Căminul Cultural Cernădia) și activitate comunitară constantă.	Fluctuație de personal tânăr (cadre didactice, medici), cauzată de lipsa stimulentei și a locuințelor de serviciu.
Brand turistic local consolidat - „Visit Baia de Fier - Comoara din Munți” - și evenimente culturale de tradiție.	Lipsa unui management cultural profesionist și dependență de voluntariat pentru organizarea evenimentelor.
Politie locală și Serviciu Voluntar pentru Situații de Urgență funcționale, dotate cu echipamente de bază.	Lipsa unui punct SMURD sau a unei structuri medicale de urgență permanentă.

Rețea de supraveghere video în principalele puncte publice, contribuind la creșterea siguranței cetățenilor.	Resurse financiare limitate pentru întreținerea serviciilor și dotărilor publice.
Colaborare bună între administrație, școală și sectorul medical, cu implicare comunitară ridicată.	Capacitate limitată de intervenție în caz de urgențe majore și lipsa unui sistem integrat de reacție locală.

Oportunități	Amenințări
Acces la finanțări nerambursabile (PNRR, POR 2021-2027, programe guvernamentale) pentru modernizarea infrastructurii educaționale, medicale și sociale.	Continuarea declinului demografic și îmbătrânirea populației active, care reduc cererea de servicii și baza de personal.
Extinderea digitalizării serviciilor publice (educație, sănătate, administrație) pentru eficiență și transparență crescută.	Migrarea specialiștilor și a tinerilor cu studii superioare către centre urbane mai dezvoltate.
Dezvoltarea învățământului profesional și dual, adaptat profilului economic local (turism, meșteșuguri, servicii).	Presiune financiară asupra bugetului local, cauzată de costurile de operare și întreținere a infrastructurilor nou create.
Implementarea serviciilor de telemedicină și consultații online pentru pacienți cronici și vârstnici.	Riscuri naturale (inundații, ninsori abundente, alunecări de teren) ce pot afecta accesul la servicii publice.
Atragerea de tineri specialiști prin locuințe de serviciu și stimulente locale.	Creșterea cerințelor legale și de calitate pentru serviciile publice, fără o compensare corespunzătoare prin resurse umane sau financiare.
Consolidarea parteneriatelor cu Spitalul Novaci, DSP Gorj și ONG-uri sociale sau culturale.	Scăderea implicării civice și dezinteresul tinerilor pentru participarea comunitară.
Valorificarea brandului turistic și cultural „Visit Baia de Fier” în dezvoltare economică și promovare națională.	Concurență regională în domeniul turismului și culturii, cu localități similare mai bine finanțate.
Posibilitatea implementării unui sistem local de transport asistat pentru elevi și persoane vulnerabile.	Lipsa resurselor pentru mentenanța echipamentelor și infrastructurii digitalizate.
Dezvoltarea serviciilor sociale integrate pentru vârstnici, copii și familii vulnerabile.	Creșterea riscului de excluziune socială în rândul persoanelor defavorizate.
Extinderea rețelei de supraveghere video și modernizarea dotărilor SVSU cu finanțare externă.	Vulnerabilitate la schimbări economice rapide și la crize de sănătate publică.

Interpretare analitică

Serviciile publice din Baia de Fier se află într-un proces de maturizare instituțională și modernizare accelerată, susținut de investiții în sănătate, educație și cultură. Comuna dispune de infrastructuri funcționale, de o administrație eficientă și de un spirit comunitar activ, care consolidează coeziunea socială.

Principalele vulnerabilități țin de scăderea populației tinere, fluctuația personalului specializat și necesitatea de digitalizare completă.

Pe termen mediu, prioritatea trebuie să fie profesionalizarea serviciilor, stabilizarea resursei umane, extinderea serviciilor sociale și consolidarea cooperării interinstituționale.

Astfel, Baia de Fier are potențialul de a deveni un model de bună guvernare rurală, în care infrastructura modernă este dublată de servicii publice accesibile, eficiente și adaptate nevoilor reale ale comunității.

Mediu și schimbări climatice

Mediul natural al comunei Baia de Fier constituie una dintre cele mai valoroase resurse strategice locale. Poziționată între zona subcarpatică și Munții Parâng, comuna beneficiază de un cadru natural complex – păduri întinse, ape curate, peisaje carstice spectaculoase și o biodiversitate de interes european – care definește identitatea teritorială și potențialul turistic al localității.

Schimbările climatice din ultimii ani, manifestate prin creșterea temperaturilor, secete frecvente și ploi torențiale, amplifică riscurile naturale (eroziune, alunecări, inundații) și impun măsuri de adaptare și protecție. În paralel, presiunile antropice – dezvoltarea turistică, construcțiile dispersate, gestionarea incompletă a deșeurilor – pot afecta echilibrul ecologic dacă nu sunt atent controlate.

Prin urmare, protecția mediului și adaptarea la schimbările climatice devin piloni centrali ai dezvoltării durabile a comunei. Scopul acestui capitol este de a evalua starea mediului, vulnerabilitățile și oportunitățile locale și de a defini direcțiile strategice care vor permite comunei Baia de Fier să se dezvolte ca o comună verde, rezilientă și sustenabilă.

Puncte tari	Puncte slabe
Grad foarte ridicat de împădurire (~94% din teritoriul administrativ), care stabilizează versanții, filtrează aerul, protejează solurile și oferă habitat pentru faună.	Zone cu risc geomorfologic (eroziune, alunecări de teren) în special în Cernădia, Sohodol, pe drumurile spre Cheile Galbenului și în lunci cu umiditate crescută.
Biodiversitate excepțională: păduri de fag, gorun și molid; pășuni montane și subalpine; habitate carstice, galerii subterane; faună mare (urs, lup, râs), păsări protejate, lilieci cavernicoli.	Presiuni punctuale din turismul necontrolat (campare ilegală, off-road, colectare de resurse naturale), cu risc de degradare a habitatelor sensibile.
Existența siturilor Natura 2000 (ROSCI0129 Nordul Gorjului de Est și ROSPA0025 Parâng), care oferă cadru legal de protecție și oportunități de finanțare pentru conservare.	Lipsa unui sistem local de monitorizare și management de mediu (nu există încă baze de date locale pentru aer, apă, sol; lipsă GIS operaționalizat).
Calitatea aerului și a apelor este în general foarte bună: nu există industrie poluantă, iar sursele locale de emisii sunt reduse.	Canalizarea nu este încă conectată 100% la toate gospodăriile → risc punctual de deversări menajere în sol/apă și contaminare locală.
Rețea hidrografică bine conturată (Oltet, Galbenu, afluenți torențiali) cu ape de calitate bună spre foarte bună, utilizabile pentru agrement și turism.	Reducerea debitelor în perioadele secetoase și variabilitatea pluviometrică cresc presiunea asupra resurselor de apă potabilă și asupra ecosistemelor acvatice.
Patrimoniu carstic de importanță națională (Cheile Galbenului, Peștera Muierilor) gestionat relativ responsabil, cu valoare științifică, educațională și turistică ridicată.	Lipsa unui registru local al spațiilor verzi și a unei strategii unitare de amenajare peisageră în intravilan (zone verzi urbane puține, neomogene).
Infrastructură ecologică naturală foarte puternică: păduri de protecție, culoare ripariene, pajști tradiționale, trasee verzi și zone cu valoare peisageră.	Creșterea presiunii construcțiilor (pensiuni, locuințe noi) în zone sensibile din punct de vedere peisager și ecologic; risc de poluare vizuală/arhitecturală.
Sistem de salubritate funcțional, în curs de extindere: colectare organizată, investiții în pre-colectare selectivă, integrare în sistemul județean de gestionare a deșeurilor.	Depozitări necontrolate de deșeuri în puncte turistice și pe drumuri forestiere; nivel încă insuficient de educație ecologică la turiști și o parte dintre localnici.

Există structuri locale pentru situații de urgență (SVSU), capabile să intervină în caz de incendii de vegetație sau fenomene meteo locale.	Capacitate de intervenție limitată în cazul fenomenelor extreme (ploi torențiale, incendii de pădure, viituri rapide) și dotări SVSU care necesită modernizare.
Capital natural și peisagistic foarte puternic, care susține turismul verde și identitatea locală.	Nu există încă un plan local de adaptare la schimbările climatice (secetă, valuri de căldură, furtuni, ploi torențiale).

Oportunități	Amenințări
Finanțări disponibile prin PNRR, POR 2021-2027, programe de biodiversitate și climă pentru: împăduriri, infrastructură verde, energie regenerabilă, managementul apei, prevenirea riscurilor naturale.	Schimbările climatice deja vizibile: creșterea temperaturii medii anuale (~+1...+1,5°C), episoade de secetă, alternanță cu ploi torențiale → stres pe păduri, pășuni, resursele de apă și infrastructură.
Dezvoltarea ecoturismului, turismului speologic și a turismului responsabil („turism lent”), bazat pe natură, educație și experiență controlată.	Fenomene naturale cu impact local: alunecări de teren, eroziune de versant, blocaje de drumuri, viituri rapide pe Olteț, Galbenu și afluenți torențiali.
Crearea unei rețele verzi locale și a unei „centuri verzi” de protecție în jurul intravilanului → microclimat mai bun, protecție contra poluării, spații recreative pentru comunitate și turiști.	Intensificarea turismului necontrolat (circulație off-road, focuri în zone sensibile, deșeuri abandonate) care poate degrada habitate protejate, zone carstice și cursuri de apă.
Amenajarea de coridoare ecologice (păduri - pășuni - culoare ripariene - chei carstice), care cresc conectivitatea habitatelor și protejează fauna mare.	Fragmentarea habitatelor prin construcții dispersate, trasee improvizate, trotuare/drumuri forestiere necorelate cu protecția speciilor.
Dezvoltarea centrelor locale de educație ecologică și a programelor școli-comunitate-turiști pentru respectarea naturii.	Lipsa de resursă umană specializată pe mediu și climă la nivel local (monitorizare, planificare, educație), ceea ce poate întârzia reacția la probleme emergente.
Implementarea unui plan local de adaptare climatică (gestionarea secetei, colectarea apelor pluviale, împăduriri de protecție, avertizare timpurie pentru inundații).	Costuri crescute de întreținere a infrastructurii (drumuri, podețe, rețele de apă/canal) în contextul fenomenelor meteo extreme - presiune bugetară pentru comună.
Valorificarea brandului natural al comunei (Cheile Galbenului, Peștera Muierilor, pădurile Parângului) ca element central de identitate locală și marketing turistic.	Poluare vizuală și urbanistică dacă dezvoltarea turistică nu este controlată arhitectural, riscând să erodeze imaginea de „sat montan autentic / comună verde”.
Extinderea colectării selective, compostare locală, economie circulară - reducere costuri, creștere imagine eco a localității.	Lipsa de conformare a tuturor gospodăriilor la colectarea selectivă și canalizare → risc de sancțiuni de mediu și imagine negativă.
Dezvoltarea mobilității verzi (piste de biciclete, trasee pietonale tematice, puncte de încărcare electrică) pentru a reduce emisiile și presiunea traficului auto.	Creșterea traficului auto (turiști, transport local) și a activităților de construcții poate afecta calitatea aerului și liniștea zonelor locuite.
Crearea unui sistem local de avertizare și răspuns rapid pentru riscuri naturale (inundații locale, incendii de vegetație).	Incendiile de vegetație/pădure, tot mai probabile în perioade de secetă, și dificultatea intervenției rapide în zone greu accesibile.

Interpretare analitică

Comuna Baia de Fier intră în capitolul „Mediu și schimbări climatice” dintr-o poziție foarte rară pentru o unitate rurală: are un capital natural uriaș, bine conservat (păduri, ape curate, peisaj carstic unic, biodiversitate de interes european) și deja o identitate publică legată de natură. Asta e forța principală.

Slăbiciunea principală nu e lipsa resurselor naturale, ci lipsa unui sistem administrativ și tehnic complet pentru a le proteja și gestiona pe termen lung: monitorizare de mediu, reguli unitare de construire, control asupra turismului agresiv, adaptare climatică integrată în urbanism. În paralel, apar riscuri structurale care vin din climă (secetă + furtuni), din teren (alunecări, viituri rapide) și din om (deșeuri abandonate, construcții dispersate, presiune turistică haotică).

Marea oportunitate pentru Baia de Fier este să treacă de la „avem natură valoroasă” la „gestionăm profesionist o resursă strategică”. Asta înseamnă:

- plan local de adaptare la schimbări climatice,
- rețea verde și zone-tampon ecologice,
- controlul urbanismului și al turismului,
- educație ecologică și economie circulară.

Dacă aceste instrumente se implementează și se finanțează inteligent (PNRR, POR, proiecte de biodiversitate și climă), comuna poate să devină până în 2035 un model de localitate montană rezilientă: protejează mediul, rămâne atractivă turistic, își păstrează identitatea peisageră și își apără comunitatea în fața fenomenelor climatice extreme.

Profil și capacitate administrativă

Administrația publică a comunei Baia de Fier reprezintă un pilon esențial al dezvoltării locale, prin rolul său în coordonarea investițiilor, furnizarea serviciilor publice și gestionarea resurselor comunității. În ultimul deceniu, primăria a demonstrat o capacitate tot mai ridicată de adaptare, atragere de fonduri și modernizare instituțională. Totuși, limitările de personal, nevoia de digitalizare completă și dependența de finanțările externe rămân provocări semnificative în consolidarea guvernantei locale.

Puncte tari	Puncte slabe
Structură administrativă funcțională, adaptată nevoilor comunității	Număr redus de angajați raportat la volumul de activitate
Echipă administrativă stabilă, cu experiență în proiecte europene	Lipsa personalului tânăr și specializat în domeniul tehnic
Experiență consistentă în atragerea de finanțări nerambursabile (POR, PNRR, PNDL)	Grad limitat de digitalizare a fluxurilor interne
Colaborare eficientă între primar, viceprimar și Consiliul Local	Suprasolicitarea personalului existent în perioade de implementare
Relație directă și deschisă cu cetățenii, comunicare transparentă	Infrastructură digitală administrativă incompletă
Implementarea parțială a sistemelor electronice (plăți online, registratură digitală)	Lipsa unui program continuu de formare profesională
Capacitate de coordonare a serviciilor publice locale (apă, salubritate, SVSU etc.)	Dependență ridicată de finanțări guvernamentale și europene
Colaborări interinstituționale funcționale la nivel județean și regional	Participare civică limitată în procesul decizional

Oportunități	Amenințări
Acces la finanțări prin PNRR, POR 2021-2027, programe de digitalizare și formare	Posibile schimbări legislative care pot afecta stabilitatea instituțională
Creșterea cererii de servicii publice digitale la nivel local și regional	Dependență de resursele financiare alocate de la nivel central
Parteneriate intercomunitare pentru gestionarea serviciilor publice	Fluctuația personalului calificat în administrațiile locale
Posibilitatea extinderii brandului administrativ local prin transparență și participare	Birocrația și complexitatea procedurilor de achiziții publice
Colaborări cu mediul academic, ONG-uri și mediul privat pentru formare și inovare	Riscuri asociate neadaptării la ritmul transformării digitale
Interes crescut pentru dezvoltare rurală integrată și administrație verde	Limitarea veniturilor proprii și presiunea financiară asupra bugetului local
Creșterea atractivității zonei pentru noi rezidenți și investitori	Lipsa resurselor pentru întreținerea infrastructurii administrative modernizate

Interpretare analitică

Analiza SWOT evidențiază un profil administrativ solid, cu o bază instituțională stabilă și o orientare strategică clară către modernizare și eficiență. Baia de Fier se distinge prin profesionalismul echipei administrative, o cultură instituțională bazată pe cooperare și experiența dovedită în gestionarea fondurilor nerambursabile. Totuși, capacitatea de dezvoltare este limitată de resursele umane și financiare disponibile, precum și de gradul încă redus de digitalizare completă a proceselor interne.

Pe termen scurt, administrația trebuie să se concentreze pe consolidarea competențelor profesionale, extinderea digitalizării administrative și crearea unor mecanisme participative pentru implicarea cetățenilor.

Pe termen mediu și lung, direcția strategică ar trebui să vizeze transformarea Primăriei Baia de Fier într-o administrație locală inteligentă și rezilientă, capabilă să anticipeze nevoile comunității, să integreze inovația digitală și să gestioneze eficient resursele publice.

Concluzii generale ale analizei SWOT

Analiza SWOT realizată pentru principalele domenii de dezvoltare ale comunei Baia de Fier – economie, turism, infrastructură, servicii publice, mediu și administrație – conturează o imagine coerentă asupra potențialului local, a resurselor disponibile și a provocărilor structurale care definesc profilul actual al comunității.

Comuna se află într-un proces avansat de transformare, susținut de investiții consistente în infrastructură, servicii publice și turism, dar și de o consolidare progresivă a capacității administrative. Analiza evidențiază un echilibru favorabil între **resursele naturale și capitalul uman**, între **tradiție și inovație**, între **identitatea locală și deschiderea către modernitate**.

Principalele tendințe identificate:

- **Economie locală în diversificare**, bazată pe servicii turistice, agricultură montană și inițiative antreprenoriale emergente;
- **Turism în creștere**, susținut de patrimoniul natural excepțional, dar care necesită reglementare, promovare coerentă și infrastructuri complementare;
- **Servicii publice modernizate**, cu progrese în educație, sănătate și asistență socială, dar care reclamă extinderea infrastructurii și digitalizarea completă;

- **Echipare tehnico-edilitară și mobilitate** în îmbunătățire constantă, datorită proiectelor europene, însă cu nevoi persistente de integrare și întreținere;
- **Mediu natural și biodiversitate de excepție**, care oferă un avantaj competitiv major, dar impune responsabilitate și planificare durabilă;
- **Administrație locală stabilă și capabilă**, cu experiență în implementarea proiectelor, dar cu nevoia continuă de formare, inovație și eficientizare.

Analiza integrată a domeniilor confirmă faptul că Baia de Fier dispune de **resurse semnificative și un potențial de dezvoltare peste media localităților rurale**, însă tranziția către o comună competitivă și sustenabilă depinde de capacitatea de **integrare a politicilor sectoriale într-o viziune comună și de o planificare strategică pe termen lung**.

Direcții generale de interpretare:

1. **Punctele forte** sunt concentrate în jurul capitalului natural, poziției geografice, infrastructurii modernizate și stabilității administrative.
2. **Punctele slabe** țin, în principal, de dimensiunea redusă a bazei economice, dependența de finanțările externe și nevoia de personal specializat.
3. **Oportunitățile** provin din accesul la noile programe de finanțare (PNRR, POR 2021-2027), din creșterea interesului pentru turismul verde și din digitalizarea accelerată a serviciilor publice.
4. **Amenințările** sunt legate de schimbările climatice, de scăderea populației tinere, de presiunea asupra mediului natural și de instabilitatea contextului legislativ și economic național.

Concluzie sintetică

Analiza SWOT confirmă că Baia de Fier are **fundamente solide pentru dezvoltare durabilă**, însă succesul viitorului deceniu depinde de modul în care administrația locală și comunitatea vor reuși să transforme avantajele actuale în proiecte concrete și să gestioneze vulnerabilitățile într-un mod proactiv.

Dezvoltarea locală nu mai poate fi privită fragmentat, ci ca un **proces integrat**, în care investițiile în infrastructură, turism, educație, digitalizare și protecția mediului se susțin reciproc, generând impact economic, social și ecologic.

Prin consolidarea guvernantei, profesionalizarea resursei umane și utilizarea inteligentă a fondurilor disponibile, Baia de Fier își poate consolida statutul de **comună montană modernă, verde și rezilientă**, capabilă să ofere locuitorilor săi un standard de viață ridicat și un mediu propice pentru inovație și dezvoltare.

Rezultatele analizei diagnostice și ale evaluării SWOT oferă o imagine completă asupra stadiului actual de dezvoltare al comunei Baia de Fier, asupra resurselor disponibile și a provocărilor majore care influențează evoluția locală.

Această etapă analitică nu are doar un rol descriptiv, ci constituie **fundamentul pentru construcția strategiei propriu-zise**, permițând definirea unei viziuni coerente, a unor obiective realiste și a direcțiilor de intervenție capabile să genereze impact sustenabil.

Într-un context național și european în continuă transformare – marcat de tranziția verde, digitalizare și accentul tot mai puternic pe dezvoltare teritorială echilibrată – comuna Baia de Fier trebuie să-și consolideze poziția de **pilon de dezvoltare montană**, valorificând inteligent avantajele sale naturale, culturale și economice.

Strategia locală pentru perioada 2025-2035 își propune să transforme aceste atuuri într-o **viziune de dezvoltare integrată**, bazată pe inovație, sustenabilitate și participare comunitară.

Prin urmare, documentul strategic care urmează va traduce concluziile analizei într-un **cadru strategic operațional**, structurat astfel:

- **Viziunea de dezvoltare** - imaginea dorită a comunei Baia de Fier în orizontul anului 2035, rezultatul convergenței dintre potențialul local și aspirațiile comunității;
- **Obiectivele strategice** - direcțiile majore de acțiune, grupate pe domenii de intervenție și corelate cu strategiile regionale și naționale relevante;
- **Prioritățile și măsurile specifice** - instrumentele prin care viziunea devine realitate, reflectând atât investițiile fizice, cât și inițiativele instituționale și sociale;
- **Portofoliul de proiecte** - ansamblul intervențiilor concrete, etapizate în funcție de resurse, impact și fezabilitate.

Prin definirea acestor componente, strategia comunei Baia de Fier își propune să treacă de **la analiza potențialului la implementarea direcțiilor de dezvoltare**, asigurând coerență, continuitate și eficiență în utilizarea resurselor locale și externe.

Această tranziție marchează, așadar, trecerea de la **diagnostic la acțiune**, de la **constatare la transformare** – momentul în care comuna Baia de Fier își afirmă clar rolul de comunitate rurală modernă, deschisă inovației, pregătită să valorifice oportunitățile prezentului și să construiască, prin planificare strategică, viitorul dorit de locuitorii săi.

3. SECȚIUNEA 3: VIZIUNEA ȘI OBIECTIVELE DE DEZVOLTARE

FUNDAMENTAREA FORMULĂRII VIZIUNII ȘI OBIECTIVELOR STRATEGICE

Elaborarea viziunii și a obiectivelor strategice pentru dezvoltarea comunei Baia de Fier se bazează pe un proces riguros de analiză și interpretare a realităților locale, derulat în etapele precedente ale strategiei. Aceste analize au urmărit definirea unei imagini clare a teritoriului, a dinamicilor sociale și economice, a resurselor disponibile și a vulnerabilităților structurale, oferind astfel fundamentul necesar formulării unor direcții de acțiune coerente și realiste.

Într-un context național și european caracterizat de transformări accelerate – economice, tehnologice, sociale și de mediu –, comunitățile locale sunt chemate să își redefinească rolul în teritoriu, să își consolideze identitatea și să găsească propriul echilibru între tradiție și inovație. Pentru Baia de Fier, această reflecție strategică are o importanță aparte: comuna îmbină într-un mod rar întâlnit o **resursă naturală de excepție**, o **poziționare geografică avantajoasă** și o **identitate culturală autentică**, dar se confruntă, în același timp, cu provocările comune zonelor montane - îmbătrânirea populației, accesibilitate dificilă, sezonalitate economică și presiune asupra mediului.

Procesul de fundamentare a viziunii de dezvoltare s-a construit pe câteva principii-cheie: necesitatea de a păstra coerența internă a documentului, respectarea particularităților locale, integrarea cu politicile publice la nivel regional, național și european și, nu în ultimul rând, **alinierea la nevoile și aspirațiile comunității**. În acest sens, viziunea nu este o simplă declarație de intenție, ci o proiecție realistă a modului în care Baia de Fier își poate transforma potențialul în dezvoltare durabilă și echilibrată.

Analiza teritorială - un punct de plecare esențial

Pentru a ajunge la o viziune credibilă, a fost necesară o înțelegere aprofundată a modului în care comuna funcționează astăzi în teritoriu. Analiza teritorială a arătat că Baia de Fier are o **structură spațială policentrică**, articulată în jurul nucleului administrativ și turistic din satul Baia de Fier, completată de satele componente cu rol predominant agricol și rezidențial. Legăturile între aceste zone, precum și conectivitatea cu localitățile vecine – Novaci, Polovragi și Rânca – sunt elemente definitorii pentru dinamica locală.

Poziționarea comunei la interfața dintre Depresiunea Getică și masivul Parâng, prezența Cheilor Galbenului și a Peșterii Muierilor, dar și calitatea peisajului natural creează premisele unei dezvoltări bazate pe turism sustenabil și pe valorificarea patrimoniului natural. În același timp, structura demografică și infrastructura edilitară relevă nevoia unui proces de modernizare atent calibrat: extinderea utilităților, consolidarea serviciilor publice, îmbunătățirea mobilității și a infrastructurii rutiere, precum și dezvoltarea competențelor locale.

Această interdependență între mediul natural, infrastructură și capitalul uman este una dintre caracteristicile definitorii ale comunei și, în același timp, cheia înțelegerii direcției strategice de urmat.

Coerența cu documentele strategice superioare

Un alt element esențial în fundamentarea direcțiilor de dezvoltare îl constituie **alinieră cu politicile publice și documentele strategice la nivel european, național și regional**. În contextul actual, strategiile locale nu pot fi concepute izolat, ci trebuie să reflecte prioritățile mari de politică publică și de finanțare.

Astfel, **Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă** stabilește un cadru global care urmărește reconcilierea dimensiunilor economice, sociale și de mediu ale progresului, având ca scop principal reducerea inegalităților și utilizarea responsabilă a resurselor. **Pactul Verde European (Green Deal)**, la rândul său, propune tranziția către o economie climatic neutră, în care localitățile rurale devin actori-cheie ai transformării prin promovarea energiei regenerabile, eficienței energetice și a economiei circulare.

La nivel național, documente precum **Strategia Națională pentru Zonele Montane și Strategia pentru Turismul Durabil 2030** încurajează valorificarea echilibrată a patrimoniului natural și cultural, cu respect pentru specificul local. În plan regional, **Programul Regional Sud-Vest Oltenia 2021-2027** subliniază rolul comunelor montane în rețeaua teritorială a regiunii, accentuând importanța turismului, a infrastructurii verzi și a serviciilor de bază.

Prin urmare, direcțiile strategice ale comunei Baia de Fier se înscriu firesc în aceste tendințe, urmărind să creeze un model local de dezvoltare sustenabilă și integrată, care contribuie la obiectivele europene și naționale fără a pierde din vedere specificul local.

Analiza diagnostic și lecțiile sale strategice

Rezultatele analizei detaliate și ale sintezei SWOT realizate pentru comună conturează o imagine complexă, dar coerentă. **Punctele tari** se concentrează în jurul patrimoniului natural, al atractivității turistice, al stabilității administrative și al coeziunii sociale la nivelul comunității. Aceste elemente constituie baza pe care se poate construi dezvoltarea. În schimb, **punctele slabe** semnalează dificultăți structurale, specifice zonelor rurale montane: infrastructură edilitară incompletă, dependență economică de un număr redus de sectoare, mobilitate internă limitată și un proces lent de reînnoire a forței de muncă.

Analiza a evidențiat totodată o serie de **oportunități** clare, oferite de contextul actual al politicilor europene: acces la fonduri pentru tranziția verde, programe pentru digitalizarea administrației publice și pentru sprijinirea IMM-urilor, scheme dedicate zonelor montane și dezvoltării turismului sustenabil. Toate aceste direcții pot fi valorificate cu succes de Baia de Fier, datorită poziționării sale geografice și a experienței acumulate în gestionarea proiectelor cu finanțare nerambursabilă.

În planul riscurilor și al **amenințărilor externe**, comuna se confruntă cu provocări precum migrația tinerilor, dependența de sezonalitatea turistică, riscurile climatice și presiunea necontrolată asupra resurselor naturale. Aceste fenomene impun o abordare prudentă, dar activă, axată pe prevenție și adaptabilitate.

Din corelarea acestor dimensiuni se desprinde concluzia că Baia de Fier are **potențialul de a deveni un model de dezvoltare rurală inteligentă**, dacă reușește să îmbine trei direcții esențiale: valorificarea durabilă a resurselor, modernizarea infrastructurii și consolidarea capitalului uman.

Principii directoare ale dezvoltării locale

În formularea viziunii și a obiectivelor strategice s-au avut în vedere câteva principii fundamentale, care reies implicit din analiza situației actuale și din nevoile exprimate la nivel local.

Primul principiu este **echilibrul între dezvoltare și conservare**. Baia de Fier trebuie să crească economic fără a compromite resursele naturale care îi definesc identitatea și

atractivitatea. Turismul, în această perspectivă, nu trebuie privit doar ca motor economic, ci ca un instrument de promovare a valorilor locale și de sensibilizare privind protecția mediului.

Al doilea principiu este **integrarea teritorială și coeziunea comunitară**. Localitățile componente trebuie să fie conectate între ele prin infrastructură, servicii și inițiative comune, pentru a evita dezvoltarea inegală și depopularea satelor periferice.

Un al treilea principiu privește **digitalizarea și inovarea**, ca mijloace de creștere a eficienței și atractivității administrației locale, dar și ca oportunitate de diversificare economică și de îmbunătățire a serviciilor pentru cetățeni.

Nu în ultimul rând, se pune accent pe **gubernanța participativă și pe implicarea comunității**. Viziunea de dezvoltare trebuie să fie una împărtășită, în care locuitorii, antreprenorii, actorii culturali și instituțiile publice se recunosc ca parteneri în același proiect de modernizare.

Spre definirea direcțiilor de dezvoltare

Pornind de la toate aceste fundamente – analiza teritorială, contextul strategic superior, principiile directe și concluziile SWOT – se conturează cinci **arii majore de dezvoltare**, care reflectă realitățile și aspirațiile comunității: dezvoltarea economică locală și turismul sustenabil; infrastructura modernă și tranziția verde; calitatea vieții și serviciile publice; protejarea mediului și reziliența climatică; administrația eficientă și participativă.

Aceste domenii nu reprezintă doar o structură formală a strategiei, ci o **viziune integrată asupra viitorului comunei**, în care fiecare direcție susține și completează celelalte. Ele definesc un model de dezvoltare locală bazat pe complementaritate: dezvoltarea economică este posibilă doar prin infrastructură modernă și forță de muncă bine pregătită; protejarea mediului devine sustenabilă doar prin conștientizare, educație și implicare civică; iar administrația locală eficientă reprezintă mecanismul de coeziune între toate aceste componente.

O sinteză între tradiție, inovație și sustenabilitate

În esență, formularea viziunii și a obiectivelor strategice pentru Baia de Fier presupune găsirea unui echilibru între **tradiție și inovație**, între **valoarea patrimoniului local și necesitatea modernizării**. Comuna are șansa de a-și afirma un model propriu de dezvoltare rurală, în care economia locală să se sprijine pe turism, pe meșteșuguri, pe agricultura ecologică și pe servicii moderne, toate integrate într-un cadru natural protejat și într-o comunitate activă și solidară.

Astfel, fundamentarea viziunii nu se limitează la o simplă concluzie a analizelor realizate, ci constituie un proces de reflecție strategică asupra identității și direcției de evoluție a comunei. Rezultatul acestui proces este o structură coerentă de obiective care va ghida acțiunile administrației locale până în anul 2035 și va asigura convergența dintre potențial, resurse și aspirațiile locuitorilor.

În capitolele următoare, această fundamentare se va transpune în viziunea de dezvoltare a comunei Baia de Fier pentru orizontul 2035, în **conceptul de dezvoltare spațială** care explică organizarea teritorială a investițiilor și în **obiective strategice și specifice** care vor sta la baza politicilor, programelor și proiectelor de dezvoltare.

Principii de planificare integrată

Planificarea integrată reprezintă fundamentul procesului strategic prin care comuna Baia de Fier își definește direcțiile de dezvoltare pe termen mediu și lung. Ea nu se rezumă la o simplă succesiune de intervenții sectoriale, ci presupune o viziune unitară asupra teritoriului, economiei, mediului și comunității, în care fiecare acțiune contribuie la atingerea unui scop comun.

Acest mod de gândire are la bază recunoașterea faptului că problemele și oportunitățile unei comunități nu apar izolat, ci sunt interdependente și influențate de o multitudine de factori - naturali, economici, sociali, culturali și instituționali.

În cazul comunei Baia de Fier, planificarea integrată devine o necesitate, nu doar o opțiune metodologică. Poziționarea teritorială la confluența dintre zona submontană și cea turistică, prezența resurselor naturale de excepție, structura economică diversă, dar fragilă, precum și relațiile complexe dintre satele componente impun o abordare de ansamblu. Numai printr-o viziune integrată se poate evita fragmentarea eforturilor și se poate asigura eficiența investițiilor publice, coerența spațială și durabilitatea rezultatelor.

Planificarea integrată ca proces de guvernare locală

Planificarea integrată este, înainte de toate, un **proces de guvernare**. Ea presupune coordonarea politicilor, programelor și proiectelor la nivel local, printr-un cadru unitar care leagă obiectivele strategice de nevoile comunității și de resursele disponibile. În loc să se limiteze la o succesiune de proiecte individuale, strategia integrată urmărește **crearea de sinergie** între domenii: infrastructura de transport devine suport pentru turism și economie locală; investițiile în utilități contribuie la protecția mediului; modernizarea serviciilor publice susține coeziunea socială și atractivitatea teritoriului.

Această logică integrată transformă administrația locală dintr-un simplu executant al proiectelor într-un **manager al dezvoltării teritoriale**, capabil să asigure coerență, să prioritizeze intervențiile și să coordoneze resursele din surse multiple. În același timp, planificarea integrată presupune implicarea activă a comunității și a actorilor locali - cetățeni, antreprenori, instituții educaționale și culturale, organizații non-guvernamentale - în procesul de formulare, implementare și monitorizare a strategiei. Doar printr-un astfel de parteneriat se poate construi un model de dezvoltare sustenabil, care să reflecte atât nevoile imediate, cât și aspirațiile pe termen lung ale localității.

Abordarea multisectorială și interdependențele dintre domenii

Unul dintre principiile de bază ale planificării integrate este **abordarea multisectorială**. Dezvoltarea nu poate fi fragmentată în domenii independente - economic, social, infrastructural, de mediu -, ci trebuie privită ca un sistem în care fiecare componentă îl susține pe celălalt.

În contextul Baia de Fier, interdependențele dintre domenii sunt evidente. Dezvoltarea turismului, de exemplu, depinde de calitatea infrastructurii rutiere, de accesul la utilități, de protejarea mediului și de nivelul serviciilor publice oferite localnicilor și vizitatorilor. La rândul său, modernizarea infrastructurii edilitare contribuie nu doar la confortul populației, ci și la reducerea impactului asupra mediului și la creșterea atractivității economice a zonei. Prin urmare, planificarea integrată urmărește identificarea acestor **punte între domenii** și valorificarea lor pentru a genera efecte multiplicatoare. O investiție într-un domeniu devine relevantă doar dacă produce beneficii și în alte domenii. În acest sens, strategiile sectoriale (de turism, infrastructură, mediu, educație, digitalizare etc.) sunt tratate ca părți complementare ale unei singure viziuni teritoriale.

Coerență spațială și complementaritate teritorială

Un alt principiu central al planificării integrate îl reprezintă **coerența spațială**. Fiecare intervenție propusă trebuie să țină cont de organizarea teritoriului și de relațiile funcționale dintre componentele sale. Într-o comună cu relief variat, cum este Baia de Fier, distribuția spațială a investițiilor și activităților devine crucială.

Dezvoltarea zonei turistice de la Cheile Galbenului, de exemplu, nu poate fi gândită independent de modernizarea infrastructurii de acces, de amenajările de utilitate publică și de protecția ecosistemelor fragile. În același timp, satele cu funcție agricolă sau rezidențială trebuie sprijinite prin investiții complementare - rețele de utilități, spații publice de calitate, infrastructură educațională și socială - pentru a menține echilibrul între zonele de atracție și cele de suport.

Complementaritatea teritorială devine, astfel, un instrument de echilibru între dezvoltarea economică și coeziunea spațială. Strategia urmărește să creeze **rețele de funcțiuni interdependente**, în care fiecare zonă a comunei contribuie la ansamblu în funcție de specificul său: nucleul administrativ, zona turistică, satele agricole, zonele naturale protejate.

Această abordare permite orientarea investițiilor acolo unde pot genera cele mai mari efecte de antrenare și, totodată, evitarea concentrării excesive a resurselor într-un singur punct al teritoriului.

Integrarea dimensiunilor durabilității: economică, socială și de mediu

Planificarea integrată se bazează pe **triada durabilității** - economică, socială și de mediu -, principiu consacrat în documentele europene și preluat în întreaga arhitectură a strategiei. Dimensiunea **economică** se referă la capacitatea comunei de a-și valorifica resursele și de a-și diversifica activitățile pentru a asigura locuri de muncă stabile și venituri locale sustenabile. În cazul Baia de Fier, acest lucru presupune consolidarea turismului, susținerea antreprenoriatului local și promovarea produselor tradiționale, într-o logică de economie circulară.

Dimensiunea **socială** privește calitatea vieții și echitatea în accesul la servicii publice, educație, cultură și sănătate. O strategie integrată nu poate ignora realitatea socială: declinul demografic, îmbătrânirea populației, migrația tinerilor și vulnerabilitățile sociale. Fiecare investiție trebuie gândită și ca o formă de sprijin pentru comunitate, ca un instrument de coeziune socială.

Dimensiunea **de mediu** este la fel de importantă, mai ales într-o localitate cu un patrimoniu natural de o valoare excepțională. Protejarea resurselor naturale, gestionarea deșeurilor, prevenirea riscurilor naturale și adaptarea la schimbările climatice sunt elemente indispensabile ale unei planificări responsabile.

O strategie integrată urmărește să armonizeze aceste trei dimensiuni, astfel încât dezvoltarea economică să nu se realizeze în detrimentul mediului, iar protecția naturii să nu limiteze dreptul la progres al comunității.

Coordonarea politicilor și convergența finanțărilor

Planificarea integrată presupune, de asemenea, **coordonarea surselor de finanțare și a instrumentelor de implementare**. Într-un context în care comunele rurale pot accesa multiple programe - de la fondurile politicii de coeziune și ale tranziției verzi, la PNRR, AFIR, PNDR și programe guvernamentale -, este esențial ca acestea să fie folosite complementar, nu concurent.

Prin strategia de dezvoltare locală, Baia de Fier își propune să stabilească un cadru de prioritizare a investițiilor care să maximizeze efectul de sinergie între diferitele surse. De exemplu, proiectele de infrastructură pot fi completate de inițiative de formare profesională, iar investițiile în turism pot fi dublate de acțiuni de promovare și marketing teritorial. Această **convergență a finanțărilor** este o condiție fundamentală pentru eficiență și durabilitate.

Totodată, planificarea integrată presupune corelarea documentului strategic cu alte instrumente de planificare - Planul Urbanistic General, Planul de Amenajare a Teritoriului Județean, strategiile județene și regionale de dezvoltare. În acest fel, se asigură compatibilitatea între viziunea locală și obiectivele teritoriale de nivel superior.

Participare și responsabilitate partajată

Un principiu definitoriu al planificării integrate este **participarea comunității**. Dezvoltarea locală nu poate fi un proces impus de sus în jos, ci unul construit prin dialog, consultare și parteneriat.

În acest sens, administrația locală devine un facilitator al dezvoltării, nu doar un actor administrativ. Ea are rolul de a aduce la aceeași masă diferiți parteneri - instituții publice, mediul privat, sectorul educațional, organizațiile civice și locuitorii - pentru a construi împreună soluții și proiecte.

Responsabilitatea dezvoltării devine astfel **partajată**: fiecare actor are un rol și un interes legitim, iar succesul strategiei depinde de capacitatea tuturor de a colabora. Prin consultările organizate în procesul de elaborare a strategiei, au fost colectate opinii și propuneri care au contribuit la conturarea direcțiilor de dezvoltare, demonstrând disponibilitatea comunității de a se implica activ în definirea propriului viitor.

Această dimensiune participativă asigură legitimitatea strategiei și consolidează sentimentul de apartenență al locuitorilor la procesul de modernizare a comunei.

Flexibilitate și monitorizare continuă

Planificarea integrată nu înseamnă rigiditate, ci **adaptabilitate**. Mediul socio-economic și legislativ este în continuă schimbare, iar o strategie eficientă trebuie să dispună de mecanisme prin care să poată fi ajustată periodic.

Monitorizarea constantă a progresului, evaluarea indicatorilor și revizuirea planurilor de acțiune în funcție de context reprezintă componente esențiale ale unei guvernante inteligente.

Baia de Fier își propune să instituie un sistem de monitorizare integrat, care să permită evaluarea coerentă a rezultatelor pe toate domeniile și identificarea timpurie a eventualelor disfuncționalități. Acest proces va asigura coerența pe termen lung și va transforma strategia într-un **document viu**, capabil să evolueze odată cu comunitatea.

Concluzie

În concluzie, principiile de planificare integrată pe care se sprijină strategia de dezvoltare a comunei Baia de Fier definesc o abordare complexă, participativă și sustenabilă. Ele nu reprezintă doar un cadru metodologic, ci o **viziune de guvernanță locală** bazată pe colaborare, coerență și eficiență.

Prin aplicarea acestor principii, Baia de Fier își propune să devină un exemplu de localitate care își gestionează dezvoltarea într-un mod echilibrat - respectând mediul, implicând cetățenii, valorificând resursele proprii și atrăgând oportunități externe. Planificarea integrată oferă astfel nu doar o direcție administrativă, ci o cultură strategică, în care dezvoltarea devine un efort comun, rațional și orientat spre viitor.

CONCEPT DE DEZVOLTARE SPAȚIALĂ

Conceptul de dezvoltare spațială a comunei Baia de Fier reflectă modul în care direcțiile strategice definite la nivel general se transpun în organizarea concretă a teritoriului. Prin această abordare se urmărește o armonizare între funcțiunile existente și cele propuse, între nevoile de dezvoltare și limitele impuse de mediul natural, între interesul economic și echilibrul social.

Spațiul devine, în acest sens, nu doar suport fizic al dezvoltării, ci și o **resursă strategică** care trebuie gestionată cu grijă, în logica unei dezvoltări durabile și echilibrate.

1. Premise teritoriale și identitate spațială

Comuna Baia de Fier se distinge printr-o **poziționare teritorială strategică** la contactul dintre zona submontană a Depresiunii Oltețului și versanții nordici ai masivului Parâng, la intersecția dintre două axe majore de circulație și influență: Novaci-Rânca-Transalpina și Polovragi-Horezu.

Această poziționare creează un dublu caracter al localității - de **zonă turistică în ascensiune** și de **comunitate rurală tradițională**, aflată într-un proces de modernizare.

Structura spațială a comunei este una **bipolară**, cu un nucleu principal de dezvoltare - **satul Baia de Fier**, care concentrează funcțiile administrative, economice și turistice, și **satul Cernădia**, care îndeplinește funcții complementare, preponderent rezidențiale, agricole și de suport pentru activitățile din nucleul central.

Această organizare este susținută de o rețea rutieră relativ bine conturată, centrată pe DN 67 și drumurile județene de legătură, dar cu nevoi clare de modernizare și integrare în circuitele turistice și economice regionale.

Identitatea spațială a comunei se definește prin **relația dintre om și peisaj**, dintre activitate umană și natură.

Peisajul carstic spectaculos, format de Cheile Galbenului, Peștera Muierilor și versanții împăduriți, conferă comunei o valoare peisagistică excepțională, dar și o vulnerabilitate crescută în fața schimbărilor climatice și a presiunii turistice.

Astfel, conceptul de dezvoltare spațială trebuie să asigure un echilibru între **accesibilitate și protecție**, între **utilizare și conservare**, între **dezvoltare și reziliență**.

2. Structura funcțională a teritoriului

Analiza spațială evidențiază existența unor **arii funcționale distincte**, care definesc organizarea internă a comunei.

Acestea se corelează cu profilul economic, social și de mediu al localității și vor reprezenta reperele de bază pentru orientarea investițiilor viitoare.

1. Nucleul administrativ și de servicii - Baia de Fier centru.

Aceasta este zona cu densitatea cea mai mare de funcțiuni publice, administrative, educaționale și comerciale. Aici se concentrează instituțiile administrației locale, unitățile de învățământ, cabinetele medicale, spațiile comerciale și zonele de locuire compactă.

Nucleul administrativ are un rol de coordonare și de iradiere către restul teritoriului, fiind și principala poartă de acces către obiectivele turistice majore. Modernizarea acestei zone, prin reabilitarea spațiilor publice, digitalizarea serviciilor și crearea unui centru civic atractiv, reprezintă o prioritate strategică.

2. Zona turistică și de agrement - Cheile Galbenului - Peștera Muierilor.

Este cel mai valoros areal din punct de vedere al atractivității și notorietății. Aici se concentrează principalele obiective turistice naturale și culturale, facilități de cazare și alimentație, precum și funcțiuni de recreere. În prezent, zona se confruntă cu o presiune turistică crescută, acces rutier parțial deficitar și lipsă de infrastructuri verzi sau de management al fluxurilor. Strategia propune consolidarea acestui areal ca **pol turistic integrat**, cu infrastructură sustenabilă, servicii complementare, trasee tematice, centre de informare și amenajări ecologice care să reducă impactul asupra mediului.

3. Zonele rezidențiale și mixte - satele componente.

Acestea constituie structura de suport a comunei și păstrează caracterul rural tradițional, cu locuințe dispersate, gospodării agricole și terenuri de mici dimensiuni. Pentru aceste sate, dezvoltarea trebuie să urmărească îmbunătățirea condițiilor de

traie (apă, canalizare, iluminat, drumuri locale), conservarea identității arhitecturale și sprijinirea activităților agricole și meșteșugărești. Ele au potențialul de a deveni zone de rezidență atractive pentru locuitorii care lucrează în centre urbane apropiate, dacă infrastructura de acces și serviciile publice sunt consolidate.

4. Zona agricolă și de resurse locale.

Aceasta include terenurile agricole, pășunile și fânețele situate în zonele mai joase și pe platourile intermediare, care asigură baza pentru activitățile de subsistență și pentru producția locală.

Valorificarea acestor resurse prin agricultură ecologică, produse tradiționale și lanțuri scurte de aprovizionare poate genera valoare adăugată și complementaritate cu turismul.

5. Zona naturală protejată și de conservare.

Include ariile cu valoare peisagistică și ecologică ridicată, cum sunt Cheile Galbenului, zonele forestiere și pădurile de protecție.

Acestea constituie o resursă esențială, dar și o zonă sensibilă care impune reguli stricte de intervenție.

În conceptul de dezvoltare, aceste spații trebuie tratate ca zone-tampon între funcțiunile antropice și cele naturale, cu amenajări de tip ecoturistic și educațional.

3. Conectivitate și rețele de relații

Dezvoltarea Baia de Fier nu poate fi concepută izolat, ci trebuie privită în rețeaua de relații teritoriale din care face parte.

Comuna are o poziție strategică în cadrul microregiunii Novaci-Polovragi-Horezu, un areal cu potențial turistic, economic și cultural comun.

Această **interdependență teritorială** este esențială pentru planificarea integrată: circulațiile, investițiile și proiectele trebuie corelate la nivel intercomunal.

Principala axă de mobilitate este DN 67, care traversează comuna și asigură legătura cu Novaci, Polovragi și Târgu Jiu. Pe lângă aceasta, o serie de drumuri județene și comunale conectează satele între ele și cu zonele turistice.

Îmbunătățirea infrastructurii rutiere, extinderea rețelei de drumuri de interes turistic, amenajarea de piste pentru biciclete și trasee pietonale tematice sunt priorități care susțin ideea de **mobilitate durabilă**.

Conceptul spațial propune crearea unei **rețele coerente de legături**:

- legături funcționale între nucleul administrativ, zona turistică și satele componente;
- conexiuni regionale către Rânca, Polovragi, Horezu și Târgu Jiu;
- integrarea în trasee tematice de tip „Drumul Peșterilor”, „Traseul Tradițiilor Oltenești”, „Circuitul Verde al Olteniei de Sub Munte”.

Astfel, Baia de Fier se afirmă nu doar ca destinație turistică singulară, ci ca **nod de rețea** într-un sistem teritorial mai amplu.

4. Principii de dezvoltare spațială durabilă

Conceptul de dezvoltare spațială al comunei Baia de Fier se bazează pe o serie de principii fundamentale, care ghidează modul de utilizare a teritoriului și orientarea investițiilor viitoare.

a. Compactarea și consolidarea zonelor construite

Extinderea necontrolată a zonelor de locuire și turism duce la risipirea resurselor și la creșterea costurilor de infrastructură.

Dezvoltarea viitoare trebuie să favorizeze consolidarea zonelor existente, prin reabilitare, densificare și conversia spațiilor subutilizate.

Acest principiu contribuie la eficiența energetică, la reducerea presiunii asupra terenurilor agricole și la menținerea coerenței spațiale.

b. Protejarea patrimoniului natural și cultural

Resursele naturale și culturale ale comunei sunt baza identității sale și a atractivității turistice.

Amenajările viitoare trebuie să respecte specificul peisajului, să evite intervențiile agresive și să integreze estetica locală în noile construcții.

Zonele cu valoare culturală (biserici, case tradiționale, situri istorice) trebuie incluse în circuite tematice și conservate prin programe dedicate.

c. Dezvoltarea echilibrată a localităților componente

Fiecare sat are un rol propriu și trebuie sprijinit în funcție de potențialul său.

Conceptul spațial propune ierarhizarea localităților în funcție de funcțiune: nucleu administrativ, sat turistic, sat agricol, sat de rezidență.

Această ierarhie va ghida alocarea resurselor, astfel încât dezvoltarea să fie echilibrată și coeziunea comunitară consolidată.

d. Integrearea principiilor de mobilitate durabilă

Transportul și mobilitatea trebuie gândite ca parte a dezvoltării spațiale. Amenajarea infrastructurii pietonale și velo, crearea de parcări periferice, utilizarea transportului electric sau partajat în zona turistică sunt măsuri care reduc presiunea asupra mediului și sporesc calitatea vieții.

e. Adaptarea la riscuri naturale și reziliența climatică

Relieful accidentat și condițiile climatice impun o planificare atentă în zonele cu risc de alunecări, viituri sau eroziune.

Consolidarea versanților, amenajarea bazinelor torențiale și utilizarea soluțiilor verzi de drenaj și stabilizare devin instrumente de protecție a teritoriului.

Prin aceste măsuri, Baia de Fier își întărește capacitatea de adaptare la schimbările climatice.

5. Viziunea spațială - o comună policentrică, verde și conectată

În esență, conceptul de dezvoltare spațială a comunei Baia de Fier propune o viziune **policentrică și sustenabilă** asupra teritoriului:

un nucleu administrativ modern și funcțional, conectat prin infrastructuri verzi la zonele turistice și la satele componente, integrate într-un peisaj natural valoros și protejat.

Această viziune se poate sintetiza în câteva direcții fundamentale:

- **Consolidarea nucleului central** ca spațiu urban-rural modern, cu funcții administrative, comerciale și de servicii, accesibil și atractiv pentru locuitori și vizitatori;
- **Amenajarea integrată a zonei turistice Cheile Galbenului - Peștera Muierilor**, cu infrastructuri ecologice, trasee tematice, centre de informare și spații de recreere sustenabile;
- **Revitalizarea satelor componente** prin îmbunătățirea infrastructurii de bază, sprijinirea agriculturii ecologice și promovarea meșteșugurilor tradiționale;
- **Protejarea și valorificarea peisajului natural** prin intervenții minime și controlate, menite să asigure continuitatea ecosistemelor și atractivitatea turistică pe termen lung;

- **Crearea unei rețele verzi și albastre** (spații verzi, cursuri de apă, trasee de promenadă) care să conecteze toate funcțiunile principale ale comunei, oferind totodată un cadru pentru mobilitate alternativă și recreere.

Prin aplicarea acestui concept, comuna Baia de Fier își afirmă statutul de **localitate turistică de munte modernă**, ancorată în tradiție, dar orientată spre viitor, un spațiu în care locuitorii trăiesc într-un mediu curat și sigur, iar vizitatorii descoperă o experiență autentică și durabilă.

6. Corelarea cu strategiile regionale și naționale

Conceptul de dezvoltare spațială nu se oprește la granițele administrative ale comunei, ci se corelează cu **strategiile regionale și naționale** de amenajare a teritoriului.

Regiunea Sud-Vest Oltenia promovează modelul de „rețea de localități montane conectate”, bazată pe cooperare, complementaritate și partajarea resurselor.

Baia de Fier se înscrie perfect în acest model, alături de Novaci și Polovragi, formând un **coridor turistic și ecologic** de importanță regională.

Prin urmare, dezvoltarea spațială propusă trebuie privită ca parte a unui proces mai amplu, în care localitățile vecine devin parteneri, nu competitori.

Proiectele de infrastructură, turism, mediu și digitalizare pot fi coordonate la nivel intercomunal, generând eficiență și vizibilitate sporită în accesarea finanțărilor europene.

Concluzie

Conceptul de dezvoltare spațială pentru comuna Baia de Fier nu este doar o descriere a teritoriului, ci o **hartă strategică a viitorului**.

El propune o organizare echilibrată, în care nucleul administrativ, zona turistică, satele componente și spațiile naturale se completează reciproc.

Prin aplicarea acestui model policentric și sustenabil, Baia de Fier își consolidează rolul de destinație turistică de interes regional, dar și de comunitate rurală modernă, conectată, verde și rezilientă.

VIZIUNEA 2035

I. Semnificația viziunii strategice în procesul de dezvoltare locală

În arhitectura unei strategii de dezvoltare, viziunea ocupă locul central. Ea nu este un simplu enunț retoric, ci o formulare sintetică a unei proiecții colective asupra viitorului. O viziune strategică reunește aspirațiile comunității, valorile sale fundamentale și direcțiile de evoluție considerate prioritare. Prin natura sa, viziunea se situează la intersecția dintre analiză și inspirație: se bazează pe realitățile prezentului, dar le transcende, oferind o imagine clară a locului spre care comunitatea dorește să se îndrepte.

O strategie fără viziune este o listă de acțiuni disparate; o viziune fără strategie este o aspirație fără ancoră în realitate.

De aceea, formularea viziunii nu este un exercițiu de imaginație, ci rezultatul unui proces de reflecție colectivă, bazat pe cunoaștere, analiză și dialog. Ea oferă direcția, sensul și coerența întregului demers de planificare.

Viziunea strategică are, prin urmare, o **triplă funcție**:

- **funcția orientativă**, prin care trasează direcția generală a dezvoltării locale;

- **funcția mobilizatoare**, prin care coagulează energiile comunității în jurul unui ideal comun;
- **funcția identitară**, prin care exprimă valorile, specificul și aspirațiile proprii ale localității.

Pentru o comună precum Baia de Fier - situată într-un teritoriu cu o identitate naturală și culturală distinctă, dar confruntată cu provocări majore de modernizare - viziunea strategică este mai mult decât un instrument tehnic. Ea devine un **contract moral și simbolic între generații**, o imagine a viitorului dorit, dar posibil, în care tradiția și inovația se întâlnesc într-un echilibru durabil.

II. Originea și rolul viziunii în planificarea strategică

Conceptul de viziune a fost preluat în domeniul planificării teritoriale din literatura de management strategic, unde desemna capacitatea unei organizații de a-și imagina poziția dorită într-un orizont de timp dat.

Aplicat comunităților locale, termenul capătă o semnificație mai profundă: el exprimă **voința colectivă de transformare și încrederea într-un destin comun**.

În contextul administrației publice locale, viziunea nu se reduce la un slogan, ci reprezintă un **cadru conceptual de coerență** între politicile sectoriale, programele de investiții și resursele disponibile. Ea servește drept busolă pentru deciziile viitoare, oferind criterii de priorizare și un limbaj comun tuturor actorilor implicați.

O viziune eficientă trebuie să răspundă la trei întrebări fundamentale:

1. **Cine suntem astăzi?** - o reflecție asupra identității, resurselor și provocărilor actuale;
2. **Ce dorim să devenim?** - o proiecție a poziției dorite în viitor;
3. **Cum ajungem acolo?** - orientările generale care vor ghida acțiunea strategică.

Răspunsurile la aceste întrebări nu sunt teoretice, ci derivă din analiza situației reale. Ele stabilesc legătura dintre prezent și viitor, dintre diagnostic și strategie.

Astfel, viziunea devine puntea dintre **ce este Baia de Fier și ce poate fi Baia de Fier în 2035**, oferind direcția pe care o vor urma toate politicile, programele și proiectele din următoarele capitole.

III. Funcția de coerență și convergență a viziunii

Viziunea strategică acționează ca un **mecanism de coerență** între domenii aparent disparate: economie, infrastructură, turism, mediu, servicii publice, guvernanta. În lipsa unei viziuni, aceste domenii evoluează independent, generând fragmentare și ineficiență. În schimb, o viziune clar formulată oferă un **cadru comun de referință**, care permite integrarea acțiunilor și orientarea resurselor spre același scop.

Viziunea Baia de Fier 2035 trebuie să îndeplinească această funcție de convergență, să unească într-o singură imagine direcțiile de dezvoltare identificate anterior: creșterea economică bazată pe turism sustenabil, infrastructura modernă și verde, calitatea vieții, protecția mediului și guvernanta eficientă.

Ea nu descrie doar ce se va construi, ci **ce tip de comunitate** se dorește: o comunitate activă, solidară, conștientă de valorile sale și capabilă să-și administreze responsabil resursele.

În același timp, viziunea are un rol **mobilizator**. O strategie locală nu poate reuși fără implicarea locuitorilor. Viziunea este mesajul prin care administrația locală transmite cetățenilor o direcție clară, pozitivă și realistă, care inspiră încredere și dorința de

participare.

O viziune bine formulată trebuie să fie **clară, credibilă și comunicabilă** - să poată fi reținută și asumată nu doar de specialiști, ci și de locuitorii comunei, de tineri, antreprenori, vizitatori și parteneri externi.

IV. Viziunea de dezvoltare a comunei Baia de Fier - orizont 2035

Pornind de la valorile locale, de la resursele identificate și de la direcțiile strategice formulate anterior, viziunea de dezvoltare a comunei Baia de Fier pentru orizontul anului 2035 poate fi formulată astfel:

„În anul 2035, comuna Baia de Fier este un spațiu rural modern și atractiv, în care natura, tradiția și inovația coexistă armonios.

Este o destinație turistică de referință în Oltenia de sub Munte, recunoscută pentru autenticitatea și calitatea experiențelor oferite, o comunitate unită și prosperă, care își valorifică responsabil resursele și își protejează patrimoniul natural și cultural pentru generațiile viitoare.”

Această formulare concentrează în câteva rânduri esența identității și a aspirațiilor comunei: echilibrul între dezvoltare și conservare, între turism și viața cotidiană, între modernitate și tradiție.

Ea exprimă încrederea într-un model de dezvoltare locală în care fiecare investiție contribuie la bunăstarea comunității, la protejarea mediului și la consolidarea poziției Baia de Fier ca destinație emblematică pentru Oltenia montană.

V. Interpretarea și dezvoltarea conceptuală a viziunii

Viziunea 2035 nu este un text declarativ, ci o **schemă de orientare strategică**, care trebuie interpretată în profunzime pentru a înțelege modul în care se transpune în realitate. Ea poate fi analizată prin patru dimensiuni interdependente: **identitară, economică, socială și ecologică**.

1. Dimensiunea identitară

Baia de Fier își fundamentează dezvoltarea pe identitatea sa locală, pe patrimoniul natural și cultural care o singularizează.

Viziunea propune păstrarea autenticității mediului rural și valorificarea tradițiilor locale ca elemente distinctive într-un peisaj turistic în continuă uniformizare.

În acest sens, comuna devine un model de **ruralitate inteligentă** - o localitate care își păstrează rădăcinile, dar le actualizează prin tehnologie, creativitate și deschidere către lume.

Peisajul carstic, tradițiile meșteșugărești și ospitalitatea locală nu sunt privite ca simple „resurse”, ci ca parte a unui capital simbolic ce definește imaginea comunei în exterior.

2. Dimensiunea economică

Pe plan economic, viziunea propune un model de **dezvoltare locală sustenabilă**, bazat pe complementaritatea dintre turism, agricultură și mic antreprenoriat.

Turismul devine motorul de creștere, dar nu singura direcție. El antrenează alte sectoare - producția alimentară locală, meșteșugurile, comerțul și serviciile - într-un ecosistem economic diversificat.

În același timp, comuna urmărește să stimuleze apariția unor afaceri mici și mijlocii, orientate spre produse locale și servicii de calitate, care să creeze locuri de muncă și să reducă dependența de economiile urbane din proximitate.

Agricultura are, la rândul ei, un rol important: prin orientarea către practici ecologice și către lanțuri scurte de aprovizionare, ea contribuie la securitatea alimentară locală și la păstrarea peisajului rural.

3. Dimensiunea socială

Viziunea 2035 are în centru **omul și calitatea vieții**.

Comunitatea Baia de Fier devine una incluzivă, cu acces echitabil la educație, servicii medicale, infrastructură și oportunități.

Tinerii sunt sprijiniți să rămână sau să revină în localitate, prin locuri de muncă, facilități pentru antreprenariat și activități culturale și sportive.

Administrația locală se transformă într-o instituție apropiată de cetățean, digitalizată și transparentă, capabilă să răspundă rapid nevoilor comunității.

În acest cadru, solidaritatea și participarea devin valori fundamentale: locuitorii nu sunt doar beneficiari ai dezvoltării, ci parteneri activi în implementarea strategiei.

4. Dimensiunea ecologică și a tranziției verzi

Baia de Fier 2035 este o comună care trăiește în **armonie cu natura**.

Protecția mediului nu este o constrângere, ci o oportunitate de afirmare. Prin programe de gestionare a deșeurilor, eficiență energetică, utilizarea energiilor regenerabile și adaptare la schimbările climatice, localitatea devine un exemplu de bună practică pentru tranziția verde în mediul rural.

Peisajul natural, pădurile, cheile și apele sunt integrate într-un sistem coerent de spații verzi și albastre, care nu doar protejează ecosistemele, ci și oferă locuitorilor și turiștilor un cadru de viață sănătos și atractiv.

Tranziția verde devine astfel nu doar un obiectiv de mediu, ci o **componentă economică și culturală** a identității comunei.

VI. O comunitate rezilientă, conectată și deschisă

Viziunea Baia de Fier 2035 este, în esență, imaginea unei comunități **reziliente și conectate** - rezilientă în fața schimbărilor, prin adaptabilitate și solidaritate; conectată la lume, prin infrastructură, digitalizare și cooperare regională.

Localitatea își păstrează autenticitatea, dar își extinde orizonturile, devenind parte activă din rețeaua microregională Oltenia de sub Munte.

Cooperarea cu localitățile vecine, în special cu Novaci și Polovragi, creează premisele unui **coridor turistic și economic integrat**, bazat pe complementaritate: fiecare localitate contribuie cu propriile atuuri, iar Baia de Fier devine punctul de echilibru între turismul de natură, economia locală și patrimoniul cultural.

Prin această deschidere, comuna își consolidează poziția ca **actor teritorial responsabil**, care participă la dezvoltarea regiunii fără a-și pierde specificul.

VIII. Concluzie

O viziune este relevantă nu prin retorica sa, ci prin **forța de a fi asumată și realizată**. Viziunea Baia de Fier 2035 nu propune un ideal abstract, ci o imagine coerentă, tangibilă, a unui viitor posibil și dorit: o comună verde, activă, autentică și prosperă.

Ea nu descrie doar un loc, ci un **mod de a trăi**: echilibrat, responsabil și demn de valorile locului.

Prin această viziune, Baia de Fier se afirmă ca **model de dezvoltare rurală modernă** - un spațiu în care oamenii se simt mândri să trăiască, unde natura este respectată, iar tradiția devine sursă de inspirație pentru inovație.

Într-o lume aflată în schimbare rapidă, comuna își construiește astfel un drum propriu, bazat pe cunoaștere, solidaritate și echilibru - un drum spre un viitor sustenabil, în care fiecare generație lasă următoarei o moștenire mai bună.

OBIECTIVE STRATEGICE ȘI SPECIFICE DE DEZVOLTARE

I. Rolul obiectivelor în arhitectura strategică

Obiectivele strategice reprezintă **pilonii operaționali** ai viziunii de dezvoltare. Ele traduc direcțiile generale într-un set coerent de ținte și rezultate urmărite, care pot fi ulterior măsurate, monitorizate și adaptate.

Prin formularea lor, strategia devine un instrument activ de guvernanță, capabil să orienteze acțiunile administrației locale, să ofere claritate investitorilor și să mobilizeze partenerii comunității.

În cadrul prezentei strategii, obiectivele strategice au fost definite prin corelarea a trei surse principale:

- analiza diagnostic (puncte tari, slabe, oportunități și amenințări);
- conceptul de dezvoltare spațială (funcțiunile și organizarea teritoriului);
- viziunea 2035 (imaginea de ansamblu a comunei în orizontul de planificare).

Ele exprimă *ce se dorește a fi atins până în 2035 și cum se va ajunge acolo* - oferind direcția de acțiune pentru toate programele și proiectele care vor fi incluse în secțiunea următoare.

II. Principii de formulare a obiectivelor

Procesul de definire a obiectivelor strategice și specifice a respectat următoarele principii metodologice:

1. **Coerență cu viziunea** - fiecare obiectiv contribuie direct la realizarea elementelor centrale din Viziunea 2035.
2. **Integrare tematică** - obiectivele acoperă toate domeniile majore ale dezvoltării locale, fără suprapuneri sau lacune.
3. **Realism și sustenabilitate** - obiectivele sunt formulate în raport cu potențialul real al comunei și cu resursele disponibile.
4. **Măsurabilitate** - obiectivele pot fi evaluate ulterior prin indicatori cantitativi sau calitativi.
5. **Echilibru teritorial** - se urmărește dezvoltarea armonioasă a celor două localități componente (Baia de Fier și Cernădia) și integrarea acestora într-un ansamblu coerent.
6. **Parteneriat și guvernanță participativă** - realizarea obiectivelor presupune colaborarea dintre administrația locală, mediul privat, instituții și cetățeni.

Prin aplicarea acestor principii, structura obiectivelor asigură **continuitatea logică** a strategiei: de la analiză și viziune la politici, programe și proiecte.

III. OBIECTIVE STRATEGICE DE DEZVOLTARE

În corelare cu viziunea și cu cele cinci axe tematice, au fost definite următoarele **obiective strategice majore**, care structurează direcțiile de dezvoltare ale comunei Baia de Fier până în 2035.

Obiectiv strategic 1.

Consolidarea economiei locale și valorificarea sustenabilă a potențialului turistic și natural

Baia de Fier urmărește să-și construiască dezvoltarea economică pe baza propriilor resurse: turismul, meșteșugurile tradiționale, agricultura ecologică și micro-antreprenoriatul. Dezvoltarea economică devine sustenabilă atunci când protejează mediul, creează locuri de muncă locale și generează valoare adăugată în comunitate.

Obiective specifice:

1. Diversificarea ofertei turistice prin dezvoltarea de servicii, produse și experiențe tematice integrate (turism speologic, ecoturism, turism cultural și educațional).
 2. Consolidarea și promovarea brandului turistic local "Visit Baia de Fier - Comoara din munți", prin extinderea vizibilității și integrarea acestuia în strategia de dezvoltare turistică a comunei.
 3. Susținerea antreprenoriatului local și a inițiativelor de economie socială.
 4. Dezvoltarea infrastructurii de sprijin pentru activitățile economice (utilități, centre de informare, facilități de marketing și digitalizare).
 5. Încurajarea agriculturii ecologice, a produselor tradiționale și a circuitelor scurte de aprovizionare.
 6. Crearea de parteneriate între operatori locali, unități de cazare și producători, pentru integrarea economiei locale într-un lanț valoric complet.
-

Obiectiv strategic 2.

Modernizarea infrastructurii, creșterea conectivității și tranziția către un model verde de dezvoltare

Dezvoltarea infrastructurii reprezintă coloana vertebrală a modernizării Baia de Fier. Prin investiții în mobilitate, energie, utilități și infrastructură digitală, comuna urmărește crearea unui mediu atractiv pentru locuitori, investitori și turiști.

Obiective specifice:

1. Modernizarea și extinderea infrastructurii rutiere locale și a legăturilor cu localitățile vecine.
 2. Asigurarea accesului universal la utilități publice: apă potabilă, canalizare, energie electrică, internet de mare viteză.
 3. Implementarea soluțiilor verzi de transport - piste de biciclete, trasee pietonale și parcări ecologice în zona turistică.
 4. Creșterea eficienței energetice a clădirilor publice și promovarea energiei regenerabile (panouri solare, pompe de căldură, microhidrocentrale cu impact redus).
 5. Amenajarea infrastructurii digitale a administrației publice și extinderea serviciilor online pentru cetățeni.
 6. Crearea unei rețele integrate de infrastructuri turistice și de agrement (trasee tematice, centre de vizitare, puncte panoramice).
-

Obiectiv strategic 3.

Creșterea calității vieții și asigurarea unui acces echitabil la servicii publice moderne

Dezvoltarea Baia de Fier trebuie să aibă în centru bunăstarea locuitorilor săi. Strategia urmărește să ofere condiții de viață decente, oportunități educaționale și culturale, servicii sociale adecvate și un mediu de viață sigur.

Obiective specifice:

1. Modernizarea și extinderea infrastructurii educaționale, culturale și sportive.
 2. Crearea de programe educaționale pentru tineri, axate pe patrimoniu local, ecologie și digitalizare.
 3. Asigurarea accesului la servicii medicale de bază și dezvoltarea de centre de sănătate comunitară.
 4. Crearea de spații publice de calitate (parcuri, locuri de joacă, zone de recreere).
 5. Sprijinirea categoriilor vulnerabile prin servicii sociale și programe de incluziune.
 6. Promovarea culturii locale și organizarea periodică de evenimente care valorifică tradițiile și identitatea locală.
-

Obiectiv strategic 4.

Protejarea mediului, gestionarea responsabilă a resurselor și consolidarea rezilienței climatice

Comuna Baia de Fier deține un patrimoniu natural de excepție, care reprezintă atât o oportunitate, cât și o responsabilitate.

Strategia urmărește protecția activă a ecosistemelor și adaptarea la provocările climatice prin soluții bazate pe natură.

Obiective specifice:

1. Implementarea unui sistem modern de colectare, reciclare și valorificare a deșeurilor.
 2. Amenajarea de coridoare ecologice și zone verzi de legătură între arealele naturale.
 3. Monitorizarea și prevenirea riscurilor naturale (alunecări de teren, viituri, incendii de pădure).
 4. Promovarea utilizării raționale a resurselor de apă și a energiei.
 5. Încurajarea practicilor agricole și turistice prietenoase cu mediul.
 6. Implementarea unui sistem local de educație ecologică și voluntariat pentru mediu.
-

Obiectiv strategic 5.

Consolidarea capacității administrative și promovarea unei guvernante locale participative și transparente

Modernizarea administrației este o condiție esențială pentru implementarea coerentă a strategiei.

O administrație eficientă, digitalizată și deschisă devine motorul dezvoltării locale și garanția utilizării responsabile a resurselor publice.

Obiective specifice:

1. Creșterea capacității instituționale a Primăriei prin formare profesională și digitalizare.
2. Implementarea unui sistem integrat de planificare, monitorizare și evaluare a proiectelor.
3. Crearea unui mecanism permanent de consultare publică și dialog cu cetățenii.
4. Promovarea parteneriatelor cu alte autorități, ONG-uri, mediul privat și instituții de cercetare.

5. Modernizarea comunicării publice prin platforme digitale și instrumente de informare în timp real.
6. Promovarea conceptului de „comună inteligentă” - un model de administrație locală orientat spre servicii publice rapide, transparente și interactive.

IV. Corelarea obiectivelor cu viziunea și conceptul de dezvoltare spațială

Structura obiectivelor strategice reflectă în mod direct viziunea Baia de Fier 2035 și conceptul spațial policentric.

Astfel:

- Obiectivele 1 și 2 se concentrează asupra **dezvoltării economice și infrastructurale**, asigurând baza materială a modernizării;
- Obiectivul 3 adresează **dimensiunea umană și socială** a dezvoltării;
- Obiectivul 4 transpune în acțiuni principiile de **sustenabilitate și reziliență** din conceptul spațial;
- Obiectivul 5 asigură **funcționarea eficientă a sistemului de guvernare**, condiție pentru implementarea coerentă a celorlalte direcții.

Prin corelarea lor, se realizează o **viziune integrată a dezvoltării locale**, în care investițiile, politicile și acțiunile se sprijină reciproc și converg către același scop: transformarea comunei Baia de Fier într-o comunitate modernă, verde și prosperă, conectată la regiune și fidelă valorilor sale.

4. SECȚIUNEA 4: DIRECȚII DE ACȚIUNE. POLITICI ȘI PROGRAME DE DEZVOLTARE

ASPECTE CHEIE ÎN FORMULAREA POLITICILOR ȘI PROGRAMELOR

I. Rolul politicilor și programelor în arhitectura strategică

Politicile și programele de dezvoltare reprezintă instrumentele prin care viziunea și obiectivele strategice devin acțiuni concrete.

Dacă analiza diagnostic a răspuns la întrebarea „unde suntem?”, iar viziunea a formulat „unde vrem să ajungem?”, atunci politicile și programele răspund la întrebarea esențială „cum ajungem acolo?”.

În acest sens, ele constituie **nivelul operațional al strategiei**. Politicile oferă cadrul general de intervenție, stabilind direcțiile majore de acțiune, în timp ce programele reprezintă seturi coerente de activități și proiecte prin care politicile se pun efectiv în aplicare.

Pentru comuna Baia de Fier, formularea politicilor și programelor nu este un exercițiu formal, ci un proces strategic de corelare a resurselor, a priorităților și a oportunităților de finanțare, astfel încât fiecare investiție să contribuie la atingerea obiectivelor stabilite în mod direct și măsurabil.

Acest proces asigură **coerență, eficiență și sustenabilitate** în dezvoltarea locală, evitând fragmentarea și suprapunerea inițiativelor.

II. Cadrul conceptual al formulării politicilor locale

Politicile publice locale reprezintă expresia practică a guvernancei strategice. În contextul actual al planificării teritoriale, o politică locală nu se reduce la intenții administrative, ci devine un **instrument de transformare teritorială**, care conectează nivelul local cu strategiile regionale, naționale și europene.

Pentru Baia de Fier, formularea politicilor de dezvoltare s-a bazat pe câteva **principii conceptuale** majore:

1. Abordarea integrată și multisectorială.

Politicile nu sunt sectoriale, ci transversale. Turismul, infrastructura, mediul, educația, economia locală și guvernarea sunt tratate ca domenii interdependente, care se sprijină reciproc. Astfel, fiecare politică are legături multiple cu alte domenii, pentru a genera efecte cumulative.

2. Orientarea către rezultate.

Politicile sunt formulate pornind de la efectele dorite - creșterea calității vieții, protejarea mediului, atractivitatea economică, coeziunea socială - și nu doar de la activități.

Această orientare permite măsurarea clară a progresului și evaluarea impactului real asupra comunității.

3. Adaptabilitate și reziliență.

Mediul în care evoluează comunitățile rurale este dinamic, marcat de schimbări economice, demografice și climatice.

Politicile trebuie concepute astfel încât să poată fi adaptate rapid la context, fără a pierde din coerență.

4. Parteneriat și guvernare participativă.

Formularea și aplicarea politicilor locale nu pot fi monopolul administrației. Ele presupun implicarea tuturor actorilor relevanți: cetățeni, mediul privat, asociații, școli, biserică, ONG-uri și parteneri regionali.

Această participare nu doar legitimează deciziile, ci asigură continuitatea lor pe termen lung.

5. **Eficiența utilizării resurselor.**

Într-o comună cu resurse financiare și administrative limitate, politicile trebuie să fie realiste, prioritizate și să asigure efect multiplicator prin atragerea de fonduri externe și prin parteneriate.

Prin aplicarea acestor principii, strategia Baia de Fier 2035 își propune să construiască un sistem coerent de politici care să transforme viziunea în realitate tangibilă.

III. Corelarea cu politicile publice naționale și europene

Politicile și programele de dezvoltare locală ale comunei Baia de Fier se fundamentează pe principiul **coerenței verticale** – adică pe compatibilitatea între direcțiile de dezvoltare stabilite la nivel local și orientările strategice definite prin documente europene, naționale și regionale.

Această corelare nu are un rol formal, ci unul funcțional: asigură că fiecare domeniu de intervenție locală contribuie la obiective mai ample, consolidate prin programe de finanțare și politici publice care guvernează dezvoltarea teritorială în România și în Uniunea Europeană.

Astfel, strategia Baia de Fier 2035 este concepută ca un **instrument local de implementare a politicilor europene și naționale**, adaptat la specificul teritoriului și la nevoile comunității.

Fiecare axă strategică a documentului – economie și turism, infrastructură și tranziție verde, calitatea vieții, mediu și guvernantă – reflectă una sau mai multe dintre prioritățile din documentele-cadru.

1. Corelarea cu politicile europene

La nivelul Uniunii Europene, cele mai relevante documente de referință pentru planificarea locală sunt:

- **Politica de Coeziune 2021-2027**, care urmărește reducerea disparităților de dezvoltare între regiuni și sprijinirea tranziției verzi și digitale;
- **Pactul Verde European (European Green Deal)**, ce orientează investițiile către neutralitate climatică, protecția biodiversității și utilizarea eficientă a resurselor;
- **Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă (ONU)**, care definește cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD), preluate de toate statele membre;
- **Politica Agricolă Comună (PAC 2023-2027)**, ce promovează economia rurală, lanțurile scurte de aprovizionare și tranziția către agricultură ecologică;
- **Agenda Digitală pentru Europa și cadrul de dezvoltare pentru Smart Villages**, ce sprijină digitalizarea comunităților rurale.

În acest context, politica locală a Baia de Fier răspunde direct acestor priorități printr-un set de corespondențe concrete:

Prioritate europeană	Corespondență în strategia Baia de Fier
Tranziție verde și economie circulară (Green Deal)	Axe 2 și 4 - investiții în infrastructură verde, energie regenerabilă, eficiență energetică și protecția ecosistemelor naturale.

Prioritate europeană	Corespondență în strategia Baia de Fier
Turism durabil și protejarea patrimoniului cultural	Axa 1 - dezvoltarea turismului sustenabil și consolidarea brandului „Visit Baia de Fier - Comoara din Munți”.
Digitalizare și inovare în mediul rural (Smart Villages)	Axa 5 - guvernanta digitală, servicii online pentru cetățeni și sprijin pentru antreprenoriat digital.
Incluziune socială și coeziune teritorială (Agenda 2030 - ODD 1, 4, 10)	Axa 3 - servicii publice moderne, educație de calitate și acces echitabil la sănătate.
Protecția biodiversității și adaptarea la schimbările climatice (ODD 13 și 15)	Axa 4 - management durabil al resurselor naturale, prevenirea riscurilor naturale, educație ecologică.
Economia rurală și lanțurile scurte (PAC 2023-2027)	Axa 1 - sprijinirea agriculturii ecologice, produselor locale și parteneriatelor între producători și operatori turistici.

Prin aceste corespondențe, se asigură faptul că **strategia Baia de Fier devine eligibilă și convergentă cu finanțările europene** disponibile prin:

- Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR);
- Fondul Social European Plus (FSE+);
- Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);
- programele orizontale precum „LIFE”, „Interreg Europe” și „Horizon Europe” pentru mediu, inovare și cooperare teritorială.

Astfel, Baia de Fier se poziționează strategic ca **actor local în implementarea obiectivelor europene pentru dezvoltare durabilă**, transformând viziunea locală într-o expresie concretă a politicilor UE.

2. Corelarea cu strategiile și politicile naționale

La nivel național, dezvoltarea comunei Baia de Fier se aliniaza la o serie de documente programatice care definesc direcțiile de dezvoltare ale României în perioada 2021-2035. Printre cele mai relevante se numără:

- **Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030**, care transpune Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ale ONU în contextul național;
- **Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) - Pilonii 1 (Tranziție verde) și 2 (Transformare digitală)**, care sprijină investițiile locale în infrastructură, energie regenerabilă și digitalizare;
- **Strategia Națională pentru Turism Durabil 2030**, care încurajează valorificarea responsabilă a patrimoniului natural și cultural;
- **Strategia Națională de Competitivitate 2021-2027**, ce sprijină dezvoltarea microîntreprinderilor și inovarea în zonele rurale;
- **Strategia de Dezvoltare Teritorială a României (SDTR)**, care susține dezvoltarea policentrică și reducerea disparităților între mediul urban și rural.

Contribuțiile concrete ale strategiei Baia de Fier la aceste direcții sunt următoarele:

Document strategic național	Aliniere și contribuție locală
Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă 2030	Toate cele 5 axe strategice răspund principiilor de durabilitate: economie competitivă, mediu protejat, coeziune socială.
PNRR - Pilonul Verde și Digital	Axe 2 și 5 - investiții în eficiență energetică, infrastructură digitală, servicii online și educație digitală.
Strategia Națională pentru Turism Durabil 2030	Axa 1 - dezvoltarea turismului ecologic, cultural și speologic, sub brandul „Visit Baia de Fier”.

Document strategic național	Aliniere și contribuție locală
Strategia Națională de Competitivitate	Axa 1 - sprijinirea antreprenoriatului rural, microproducătorilor și meșteșugarilor locali.
SDTR - principiul dezvoltării policentrice	Axa 2 - consolidarea rolului Baia de Fier ca pol local de dezvoltare rurală și turistică, în complementaritate cu Novaci și Polovragi.

Astfel, strategia locală se înscrie într-o **logică națională coerentă**, prin care contribuie la:

- modernizarea satului românesc;
- valorificarea potențialului turistic și natural;
- reducerea decalajelor teritoriale;
- implementarea tranziției verzi și digitale la scară locală.

Această aliniere asigură nu doar coerență strategică, ci și **eligibilitate directă** pentru atragerea fondurilor naționale și europene disponibile în perioada 2021-2027 și ulterior.

3. Corelarea cu strategiile regionale și județene

La nivel teritorial, strategia Baia de Fier se integrează în **Strategia de Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia 2021-2027** și în **Strategia Județului Gorj**, ambele documente plasând accent pe:

- creșterea atractivității turistice a zonei montane;
- modernizarea infrastructurii rutiere și edilitare;
- tranziția energetică și utilizarea surselor regenerabile;
- dezvoltarea capitalului uman și a serviciilor educaționale.

Strategia comunei contribuie concret la aceste direcții prin:

- dezvoltarea unui **pol turistic rural integrat** în zona Rânca-Polovragi-Baia de Fier;
- îmbunătățirea infrastructurii de conectivitate locală (drumuri, utilități, digitalizare);
- promovarea patrimoniului natural carstic și cultural oltenesc ca marcă identitară regională.

Prin aceste contribuții, Baia de Fier devine un **nod funcțional** al rețelei teritoriale „Oltenia de sub Munte”, aducând valoare adăugată la nivel regional și consolidând echilibrul între mediul urban (Novaci, Tg. Jiu) și zonele rurale de munte.

4. Sinteza corespondențelor strategice

În ansamblu, politicile și programele comunei Baia de Fier pot fi privite ca **microinstrumente de implementare** ale marilor cadre strategice - europene, naționale și regionale. Ele preiau principiile generale (durabilitate, reziliență, digitalizare, echitate teritorială) și le transformă în soluții locale, adaptate specificului geografic, cultural și social.

Această corelare transformă strategia locală dintr-un document administrativ într-un **instrument de guvernare multi-nivel**, capabil să atragă resurse, să creeze parteneriate și să contribuie real la obiectivele de dezvoltare durabilă ale României și ale Uniunii Europene.

IV. Principii de priorizare și integrare a intervențiilor

Formularea politicilor și programelor s-a realizat pe baza unui proces de **priorizare strategică**, ghidat de următoarele considerente:

1. Impactul asupra comunității.

Se acordă prioritate acelor intervenții care aduc beneficii directe unui număr mare de locuitori, reduc disparitățile și sporesc calitatea vieții.

2. Efectul multiplicator.

Politicile care generează sinergii între domenii - de exemplu, turismul care stimulează economia locală și conservarea mediului - sunt preferate celor unidimensionale.

3. **Sustenabilitatea economică și instituțională.**

Se vor promova intervenții care pot fi menținute pe termen lung, fără dependență excesivă de finanțare externă.

4. **Gradul de maturitate și fezabilitate.**

Politicile vor include atât măsuri imediate, cât și inițiative pe termen lung, asigurând un echilibru între investițiile rapide și cele structurale.

5. **Contribuția la reziliența locală.**

Prioritate au politicile care sporesc capacitatea comunei de a face față schimbărilor climatice, demografice sau economice.

6. **Echilibrul teritorial.**

Politicile trebuie să susțină dezvoltarea echilibrată a celor două localități componente - Baia de Fier și Cernădia - prin investiții complementare și prin asigurarea conectivității interne.

Aceste criterii de prioritizare asigură **transparentă și fundamentare** în procesul de selecție a proiectelor și evită riscul investițiilor fragmentate sau conjuncturale.

V. Structura logică a politicilor și programelor de dezvoltare

Politicile și programele vor fi structurate în jurul celor **cinci axe strategice** definite anterior, fiecare cu propriile domenii de intervenție.

Astfel, se asigură continuitatea între viziune, obiective și acțiuni.

Pentru fiecare axă strategică vor fi dezvoltate:

- una sau mai multe **politici de intervenție** (de exemplu, „Politica de dezvoltare turistică durabilă”, „Politica de infrastructură verde”, „Politica pentru servicii publice moderne” etc.);
- sub acestea, **programe de dezvoltare** (de exemplu, „Programul de reabilitare a infrastructurii rutiere”, „Programul pentru protejarea resurselor naturale”, „Programul pentru educație și digitalizare rurală” etc.).

Această ierarhie are scopul de a menține claritatea și trasabilitatea între nivelurile strategice.

Fiecare program va putea ulterior fi detaliat prin proiecte concrete, dar fără a pierde coerența generală.

VI. Tipologia politicilor de dezvoltare aplicabile comunei Baia de Fier

În funcție de domeniul de intervenție și de mecanismul de implementare, politicile pot fi clasificate în mai multe tipuri:

1. **Politici de investiții** - orientate spre dezvoltarea infrastructurii și a utilităților publice (drumuri, rețele de apă, canalizare, energie, infrastructură turistică).
2. **Politici de sprijin economic** - care vizează stimularea antreprenoriatului, dezvoltarea turismului, valorificarea resurselor locale și promovarea produselor tradiționale.
3. **Politici sociale și educaționale** - pentru îmbunătățirea calității vieții, dezvoltarea capitalului uman și creșterea incluziunii.
4. **Politici de mediu și tranziție verde** - pentru protejarea ecosistemelor, eficiență energetică și gestionarea riscurilor naturale.

5. **Politici de guvernare și digitalizare** - pentru modernizarea administrației publice, transparență și participare civică.

Această tipologie va ghida formularea programelor concrete, evitând redundanțele și asigurând o acoperire completă a domeniilor de interes.

VII. Coordonare interinstituțională și cooperare teritorială

Formularea și implementarea politicilor necesită **mecanisme clare de coordonare** între actorii locali și cei externi.

Baia de Fier nu se dezvoltă în izolare, ci într-un context interdependent cu localitățile vecine și cu nivelurile superioare de guvernare.

Pentru fiecare domeniu major, strategia prevede:

- colaborarea cu **Consiliul Județean Gorj** pentru infrastructură, turism și protecția mediului;
- parteneriate cu **Primăriile Novaci și Polovragi**, în cadrul coridorului turistic „Oltenia de sub Munte”;
- cooperare cu **Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Vest Oltenia** pentru pregătirea și finanțarea proiectelor;
- implicarea **societății civile și a mediului privat** în planificarea și monitorizarea acțiunilor.

Această abordare consolidează capacitatea administrativă a comunei și creează un cadru de **guvernare partajată**, în care fiecare actor contribuie cu resurse, expertiză și inițiativă.

VIII. De la politică la program: logica intervenției integrate

Politicile publice locale nu pot fi privite izolat; ele sunt interconectate printr-o **logică de intervenție integrată**, care urmărește următorul lanț de acțiune:

1. **Politica** → definește direcția strategică („ce vrem să schimbăm”).
2. **Programul** → grupează intervențiile („cum acționăm pentru a produce schimbarea”).
3. **Proiectele** → concretizează acțiunile punctuale („ce facem concret pentru a obține rezultatul”).

Această logică verticală permite monitorizarea clară a implementării și a impactului. Fiecare nivel este dependent de cel superior, dar are autonomie în detalieri.

De exemplu, politica de dezvoltare turistică durabilă se va transpune prin programe precum „Amenajarea infrastructurii turistice și de agrement”, „Promovarea brandului Visit Baia de Fier” sau „Formarea competențelor în turism ecologic”.

Toate aceste programe, la rândul lor, vor genera proiecte specifice - piste tematice, centre de informare, materiale de promovare, platforme digitale etc.

Prin această abordare, strategia devine un **sistem coerent de acțiune**, nu o simplă listă de proiecte.

IX. Concluzie

Formularea politicilor și programelor de dezvoltare pentru comuna Baia de Fier reprezintă un pas decisiv în trecerea de la planificare la acțiune.

Prin abordarea integrată, corelarea cu politicile naționale și europene și implicarea partenerilor locali, strategia asigură un cadru solid pentru implementare pe termen lung.

Politicile care vor fi detaliate în capitolul următor nu sunt simple intenții, ci expresia unei **viziuni mature și asumate** asupra viitorului comunei: o localitate verde, prosperă,

echilibrată și conectată, în care resursele sunt valorificate responsabil, iar locuitorii se bucură de un trai demn și sigur.

Astfel, Baia de Fier își consolidează statutul de **comunitate montană model în Oltenia de sub Munte**, care îmbină tradiția cu inovația și transformă potențialul în dezvoltare durabilă.

LISTA POLITICILOR ȘI PROGRAMELOR DE DEZVOLTARE

Politicele și programele de dezvoltare ale comunei Baia de Fier reprezintă instrumentele prin care direcțiile strategice definite anterior se transformă în acțiuni concrete. Ele nu sunt simple intenții administrative, ci forme structurate de intervenție, gândite astfel încât să producă efect durabil asupra teritoriului, economiei locale și calității vieții. În logica prezentului document strategic, o politică definește linia de transformare asumată de comunitate într-un anumit domeniu, în timp ce programele reprezintă cadrul operațional prin care acea linie se materializează.

Formularea politicilor și programelor pornește de la cele cinci axe strategice stabilite în Secțiunea 3.4. Fiecărei axe îi corespunde o politică principală (sau un pachet coerent de politici), iar sub fiecare politică sunt definite programe tematice de intervenție. Programele nu sunt proiecte individuale; ele sunt “umbrele operaționale” sub care vor fi dezvoltate, finanțate și implementate ulterior proiectele concrete.

Abordarea este una integrată: politica economică nu există fără infrastructură, infrastructura nu are sens fără populație și servicii, calitatea vieții nu este sustenabilă fără protecția mediului, iar nicio schimbare nu este posibilă fără o administrație locală capabilă să gestioneze aceste procese. Capitolul de față urmărește să descrie acest sistem de politici și programe într-o formă unitară, logică și justificată.

4.2.1. Axa strategică 1

Consolidarea economiei locale și valorificarea sustenabilă a potențialului turistic și natural

Contextul problemei

Analiza diagnostic a evidențiat că Baia de Fier dispune de resurse naturale și culturale de valoare ridicată, care au deja capacitatea de a atrage vizitatori. Există un început de infrastructură turistică, există promovare sub un brand local, există interes privat pentru activități de cazare și servicii. Acest potențial, totuși, nu este încă transformat într-un ecosistem economic matur și stabil. Economia locală rămâne vulnerabilă la sezonabilitate, forța de muncă este limitată și insuficient specializată, iar beneficiile turismului nu se propagă uniform către comunitate.

În paralel, activitățile economice tradiționale - agricultură, mici servicii, meșteșuguri - sunt încă prezente, dar au nevoie de modernizare și repunere în valoare, inclusiv ca parte a ofertei turistice. Cu alte cuvinte, avem resursă, avem identitate, avem început de infrastructură, dar nu avem încă masă critică și integrare economică.

Politica de dezvoltare economică locală și turism sustenabil

Politica economică a comunei Baia de Fier urmărește transformarea resurselor locale în valoare adăugată printr-un model economic bazat pe turism sustenabil, economie locală diversificată și antreprenoriat de proximitate. Această politică pornește de la premisa că turismul nu este doar un sector economic izolat, ci o punte între natură, patrimoniu, cultură și economie locală.

Politica își propune:

- să crească gradul de valorificare economică a patrimoniului natural și cultural fără a-l degrada;
- să transforme Baia de Fier dintr-o destinație de vizitare de scurtă durată într-o destinație de sejur, cu servicii și experiențe complexe;
- să stimuleze crearea de activități economice locale în jurul turismului, astfel încât veniturile generate de vizitatori să rămână în comunitate;
- să consolideze identitatea turistică sub brandul comunal deja creat, nu prin multiplicarea mesajelor, ci printr-o promovare coerentă și profesionistă;
- să susțină apariția și consolidarea de mici afaceri locale (cazare, produse locale, ghidaj, agrement, interpretare culturală și naturală).

Aceasta este o politică de transformare economică graduală: nu urmărește industrializarea, nu urmărește substituirea identității rurale, ci profesionalizarea ei.

Programele aferente

a) Programul de dezvoltare turistică integrată și promovare teritorială

Acest program are rolul de a organiza și pune în valoare oferta turistică a comunei într-un mod coerent. El privește turismul ca pe un produs complet: acces, infrastructură de primire, interpretare, experiență, siguranță, identitate. Programul include măsuri care țin de consolidarea brandului turistic existent („Visit Baia de Fier - Comoara din Munți”), crearea de conținut interpretativ despre patrimoniul natural și cultural al zonei, și conectarea comunei la circuite turistice regionale. Programul nu vizează doar imaginea externă, ci și calitatea experienței vizitatorului în teren.

b) Programul de diversificare economică și sprijin pentru antreprenoriatul local

Acest program urmărește să creeze condițiile pentru apariția și consolidarea micilor afaceri locale. Accentul cade pe activități care valorifică resursele comunei: produse alimentare locale, agricultură cu valoare adăugată, meșteșug și artizanat, ghidaj turistic, servicii conexe. Scopul este de a crește numărul de actori economici locali care contribuie activ la viața comunei, reducând dependența de veniturile sezoniere și de importurile de servicii din exterior.

c) Programul pentru integrarea producției locale în circuitul turistic

Programul urmărește conectarea directă între producătorii locali și consumatori, în special vizitatori. Asta înseamnă, pe termen strategic, transformarea produselor locale (alimentare, artizanale, culturale) din elemente secundare în parte definitorie a experienței Baia de Fier. În logica acestui program, produsul local devine ambasador al identității comunei.

Aceste programe, împreună, urmăresc nu doar creșterea economică, ci internalizarea beneficiilor în comunitate. Ele transformă turismul dintr-un fenomen punctual într-o economie locală funcțională.

4.2.2. Axa strategică 2

Modernizarea infrastructurii, creșterea conectivității și tranziția către un model verde de dezvoltare

Contextul problemei

Analiza infrastructurii tehnico-edilitare a arătat diferențe de calitate și acoperire între zonele comunei. Sunt încă zone cu necesar de extindere sau modernizare la nivel de apă, canalizare, iluminat, drumuri locale, acces pietonal și siguranță rutieră. În paralel, există zone de interes turistic cu presiune ridicată asupra mediului, fără soluții adecvate de

gestionare a fluxurilor, parcărilor și mobilității. În absența unei infrastructuri coerente și moderne, orice progres economic rămâne fragil.

Conectivitatea fizică (drumuri, trotuare, trasee pietonale, piste velo) și conectivitatea digitală (internet de mare viteză, servicii publice online) nu mai sunt astăzi un moft, ci o condiție de bază pentru atractivitatea unei localități – atât pentru locuire permanentă, cât și pentru investiții sau turism.

În plus, comunele nu mai pot dezvolta infrastructură „clasică” fără a integra dimensiunea verde: eficiență energetică, consum redus de resurse, soluții bazate pe natură pentru drenaj, umbrire, stabilizarea terenurilor, managementul apei pluviale.

Politica de infrastructură modernă și tranziție verde

Politica de infrastructură a comunei Baia de Fier urmărește asigurarea unor condiții moderne de viață și de activitate economică, prin infrastructuri care sunt în același timp sigure, eficiente, accesibile și sustenabile din punct de vedere ecologic. Această politică leagă infrastructura fizică de calitatea vieții și de competitivitatea economică.

Politica are la bază câteva principii clare:

- infrastructura trebuie să servească locuitorilor, dar și să susțină dezvoltarea economică și turistică;
- investițiile trebuie să fie compatibile cu mediul și să reducă presiunea asupra zonelor naturale sensibile;
- infrastructura digitală este tratată ca infrastructură critică, în aceeași categorie de importanță cu drumurile și rețelele utilitare;
- conectivitatea internă în comună și conectivitatea externă către rețeaua teritorială sunt la același nivel de prioritate.

Programele aferente

a) Programul de modernizare a infrastructurii tehnico-edilitare de bază

Acest program include tot ceea ce ține de apă, canalizare, iluminat public eficient energetic, infrastructuri de colectare și gestionare a deșeurilor, rețele inteligente și sigure. Scopul său este să reducă diferențele interne de confort, să aducă standardul serviciilor publice la un nivel comparabil cu mediul urban apropiat și să garanteze condiții decente de locuire în ambele sate componente ale comunei.

b) Programul de mobilitate locală durabilă și siguranță rutieră

Programul urmărește să creeze o rețea de accesibilitate logică și sigură atât pentru locuitori, cât și pentru vizitatori. Include modernizarea drumurilor locale, refacerea accesului spre zonele de interes turistic, amenajarea trotuarelor, parcărilor controlate și traseelor pietonale și velo, precum și măsuri de calmare a traficului și creștere a siguranței în zonele locuite. Scopul nu este doar fluidizarea circulației, ci și protejarea spațiilor de viață.

c) Programul de infrastructură verde și eficiență energetică

Acest program tratează tranziția verde ca infrastructură, nu doar ca principiu abstract. Include reabilitarea energetică a clădirilor publice, iluminatul public inteligent și eficient energetic, utilizarea energiei regenerabile acolo unde este fezabil, introducerea soluțiilor naturale pentru gestionarea apelor pluviale și stabilizarea versanților. Prin această abordare, Baia de Fier urmărește o infrastructură compatibilă cu mediul și cu standardele europene de neutralitate climatică.

Aceste programe se întrepătrund: infrastructura de bază oferă condiția minimă pentru calitatea vieții, mobilitatea durabilă creează acces echitabil și controlează presiunea turistică, iar infrastructura verde asigură sustenabilitatea pe termen lung.

4.2.3. Axa strategică 3

Creșterea calității vieții și asigurarea unui acces echitabil la servicii publice moderne

Contextul problemei

Dezvoltarea locală nu poate fi susținută pe termen lung dacă populația rezidentă nu are acces la educație, sănătate, servicii sociale, cultură și spații de viață demnă. Analiza socială indică presiuni demografice (îmbătrânire, migrație a tinerilor), posibile situații de vulnerabilitate socială și nevoia clară de servicii locale adaptate realității rurale. În același timp, infrastructura socială și educațională nu este doar o nevoie de bază; ea este și un argument de atractivitate pentru tinerii care decid dacă rămân sau nu în comunitate.

Comuna trebuie să-și trateze locuitorii nu doar ca beneficiari pasivi ai administrației, ci ca portatori de capital uman și social. Dacă acești oameni rămân, cresc și se implică, atunci și restul politicilor (economică, turistică, teritorială) devin sustenabile. Dacă nu, orice altă investiție își pierde sensul.

Politica pentru calitatea vieții și acces la servicii publice

Politica socială a comunei Baia de Fier urmărește crearea unui mediu de viață sigur, echitabil și demn pentru toți locuitorii, indiferent de vârstă sau statut socio-economic. Această politică este fundamentată pe ideea de echilibru: calitatea vieții în Baia de Fier trebuie să fie suficient de bună încât locuitorii să aleagă să rămână și tinerii să poată să revină.

Politica abordează calitatea vieții în sens larg: educație, sănătate, cultură, timp liber, spațiu public, siguranță, sentiment de apartenență.

Programele aferente

a) Programul pentru servicii educaționale, culturale și de formare

Acest program privește educația nu doar ca școală obligatorie, ci ca infrastructură socială a viitorului comunei. Include modernizarea infrastructurii educaționale, formarea copiilor și tinerilor în domenii relevante pentru identitatea locală (natură, patrimoniu, ospitalitate, digital), păstrarea și transmiterea tradițiilor locale într-o formă actualizată. Educația este tratată ca un liant între trecutul comunei și viitorul ei economic.

b) Programul pentru sănătate comunitară și servicii sociale de proximitate

În mediul rural, accesul rapid la servicii medicale primare, consiliere și sprijin social contează uneori mai mult decât dotările de vârf aflate la distanță. Programul urmărește crearea sau consolidarea mecanismelor locale de sprijin pentru populația vulnerabilă, îmbunătățirea accesului la servicii medicale de bază și dezvoltarea unor forme de asistență socială adaptate realităților comunității (vârstnici, familii cu venituri reduse, persoane în risc de excluziune). Obiectivul nu este asistarea pasivă, ci menținerea demnității și participării în comunitate.

c) Programul pentru spații publice, cultură cotidiană și viață comunitară

Acest program privește spațiul public ca infrastructură socială. Parcuri, locuri de întâlnire, zone sigure pentru copii și tineri, spații pentru activități comunitare, evenimente culturale periodice: toate acestea nu sunt „activități opționale”, ci elemente critice pentru comunitate. Ele creează atașament, identitate, sentimentul că „aici e locul meu”. O comunitate care are locuri pentru a sta împreună e o comunitate care rămâne.

Cele trei programe de pe axa socială, privite împreună, stabilesc că Baia de Fier nu urmărește doar dezvoltare fizică și economică, ci și o **dezvoltare umană reală**.

4.2.4. Axa strategică 4

Protejarea mediului, gestionarea responsabilă a resurselor și consolidarea rezilienței climatice

Contextul problemei

Teritoriul comunei include zone naturale cu valoare de patrimoniu, peisaje de interes regional și ecosisteme sensibile. În același timp, poziționarea geografică și configurația reliefului expun localitatea la riscuri naturale: alunecări de teren, eroziune, viituri torențiale. Creșterea numărului de vizitatori și intensificarea activităților umane pun presiune pe mediu și creează vulnerabilitate dacă nu sunt gestionate responsabil. Clima se schimbă, iar efectele se resimt deja, în special la nivelul apei, stabilității versanților și siguranței infrastructurii.

Aceste realități demonstrează că protecția mediului nu este, pentru Baia de Fier, o preocupare „ideală”, ci una strict practică. Fără mediu protejat, nu există turism. Fără stabilitate fizică a terenului, nu există infrastructură sigură. Fără echilibru ecologic, nu există calitate a vieții.

Politica pentru protecția mediului și reziliență climatică

Politica de mediu a comunei Baia de Fier urmărește menținerea echilibrului dintre utilizarea resurselor și conservarea lor pe termen lung. Această politică tratează mediul ca element esențial al identității comunei și ca resursă strategică pentru dezvoltare. Ea presupune atât protejare, cât și adaptare.

Politica include patru idei forță:

- mediul natural este un activ strategic, nu doar un decor;
- impactul uman trebuie monitorizat și gestionat, nu lăsat liber să se autoregleze;
- riscurile naturale trebuie prevenite înainte de a fi remediate;
- educația ecologică devine infrastructură socială.

Programele aferente

a) Programul de management responsabil al resurselor naturale

Programul urmărește monitorizarea, protejarea și valorificarea durabilă a zonelor naturale de interes (zone carstice, zone forestiere, coridoare ecologice). Acesta include controlul presiunii turistice în zonele sensibile, gestionarea circulației și a accesului în arealele naturale, amenajări prietenoase cu mediul în zonele de vizitare și reguli clare privind folosirea resurselor naturale.

b) Programul de prevenire a riscurilor naturale și adaptare la schimbările climatice

Programul privește siguranța fizică a teritoriului. Include măsuri structurale și naturale pentru stabilizarea terenurilor, gestionarea apelor pluviale, prevenirea alunecărilor și reducerea vulnerabilităților infrastructurale la evenimente meteo extreme. Acest program este esențial pentru protejarea locuințelor, infrastructurii și zonelor turistice.

c) Programul pentru educație ecologică și cultură a protecției mediului

Acest program privește relația dintre comunitate și mediu ca relație de responsabilitate comună. Se urmărește creșterea gradului de conștientizare privind protecția mediului, colectarea selectivă, utilizarea resurselor de apă, comportamentul în zone naturale sensibile și modul responsabil de relaționare cu patrimoniul natural. În logica acestui program, locuitorii nu sunt simpli consumatori ai mediului, ci gardieni ai lui.

Împreună, aceste programe definesc tranziția Baia de Fier către un model de **comună montană rezilientă**, capabilă să trăiască în echilibru cu mediul care îi dă sens.

4.2.5. Axa strategică 5

Consolidarea capacității administrative și promovarea unei guvernante locale participative și transparente

Contextul problemei

Oricât de bine ar fi gândite politicile sectoriale, ele nu pot fi implementate fără o structură administrativă capabilă să le conducă. Strategia a evidențiat că administrația locală are deja experiență în atragerea de finanțări nerambursabile și în derularea de proiecte, dar are nevoie de consolidare instituțională, digitalizare și mecanisme clare de planificare, monitorizare și comunicare publică. De asemenea, este necesară o relație mai structurată și mai constantă cu cetățenii, nu doar una punctuală în jurul unor proiecte individuale.

În prezent, administrația locală nu este doar furnizor de servicii publice, ci devine lider de dezvoltare. Această schimbare de rol impune o schimbare de capacitate.

Politica de guvernare locală eficientă și participativă

Politica de guvernare urmărește transformarea administrației locale într-o structură modernă, deschisă, predictibilă și capabilă să gestioneze proiecte complexe. Aceasta include două mari dimensiuni: capacitatea tehnică (planificare, fonduri, management de proiect, digitalizare) și capacitatea relațională (dialog public, transparență, cooperare teritorială). Această politică nu este doar una internă, administrativă. Ea produce efecte directe în toate celelalte axe, pentru că fără o administrație coerentă nu putem susține infrastructură, servicii sociale, politici de mediu sau dezvoltare economică.

Programele aferente

a) Programul de modernizare administrativă și transformare digitală

Acest program se referă la modul în care administrația funcționează și se raportează la cetățean. Digitalizare a serviciilor, acces online la informații, simplificarea procedurilor, transparență decizională și capacitate de monitorizare și raportare publică a progresului strategic. O administrație digitalizată este o condiție esențială pentru retenția populației active și pentru credibilitatea instituției publice în fața finanțatorilor.

b) Programul de planificare, finanțare și management integrat al proiectelor

Programul urmărește crearea unui cadru coerent de pregătire, priorizare, scriere, finanțare, implementare și monitorizare a proiectelor. Cu alte cuvinte, trecerea de la „proiecte punctuale” la „portofoliu strategic de proiecte”. Acest program asigură trasabilitatea: fiecare proiect viitor va fi legat explicit de o axă strategică, o politică și un obiectiv.

c) Programul pentru parteneriat local și cooperare teritorială

Acest program recunoaște faptul că Baia de Fier nu funcționează izolat. El vizează formalizarea și extinderea colaborărilor cu alte localități din zonă, cu structuri județene și regionale, cu mediul economic local și cu societatea civilă. Prin acest program, comuna își asumă o poziție activă în rețelele teritoriale, nu doar una reactivă.

Aceste programe dau sustenabilitate întregii strategii. Fără ele, restul politicilor ar rămâne intenții. Cu ele, strategia devine implementabilă.

4.2.6. Observație de închidere asupra coerenței

Politicile și programele prezentate mai sus nu trebuie citite ca cinci domenii paralele, ci ca un singur mecanism coerent. Economia locală nu poate crește fără infrastructură; infrastructura nu poate fi justificată fără populație stabilă; populația nu rămâne fără servicii; serviciile nu sunt sustenabile fără protecția mediului; iar toate acestea nu se pot realiza fără o administrație locală capabilă, transparentă și pregătită.

Astfel, fiecare politică locală este, în același timp:

- o continuare firească a analizei teritoriale și socio-economice realizate anterior;
- un instrument de operaționalizare a obiectivelor strategice definite în Secțiunea 3.4;
- o ancoră pentru programele de finanțare naționale și europene;

- și o etapă intermediară necesară înainte de definirea portofoliului de proiecte (Secțiunea 5).

Ce rezultă este un model de dezvoltare locală coerent, etapizabil și comunicabil: Baia de Fier își asumă nu doar unde vrea să ajungă, ci și modul în care alege să ajungă acolo.

5. SECȚIUNEA 5: PORTOFOLIUL DE PROIECTE

LISTA COMPLETĂ A PROIECTELOR (PE BAZA POLITICILOR ȘI PROGRAMELOR ELABORATE)

Introducere generală

Portofoliul de proiecte reprezintă instrumentul operațional prin care strategia de dezvoltare a comunei Baia de Fier se transformă în acțiune concretă.

Proiectele propuse nu sunt simple inițiative administrative, ci expresia directă a politicilor și programelor de dezvoltare descrise anterior. Fiecare proiect este conceput ca o „umbrelă strategică” - un cadru de intervenție care va putea genera, în faza de implementare, mai multe proiecte specifice, în funcție de sursele de finanțare disponibile și prioritățile locale. Logica de structurare a portofoliului este una integrată:

- fiecare **Axa strategică** corespunde unei direcții majore de dezvoltare;
- sub fiecare axă sunt definite **programe tematice**, care regrupează proiectele cu obiective similare;
- fiecare **program** conține 3-5 proiecte-umbrelă, suficient de largi încât să acopere evoluția naturală a nevoilor comunității până în anul 2035.

Abordarea este realistă, dar ambițioasă: comuna Baia de Fier își propune să atingă un echilibru între dezvoltarea infrastructurală, protejarea mediului, stimularea economiei locale și creșterea calității vieții.

Administrația locală are deja experiență în atragerea fondurilor nerambursabile, iar acest portofoliu va constitui baza pentru prioritizarea și planificarea investițiilor în perioada 2025-2035.

AXA STRATEGICĂ 1: Consolidarea economiei locale și valorificarea sustenabilă a potențialului turistic și natural

Programul a) Dezvoltare turistică integrată și promovare teritorială

Context operațional

Programul are rolul de a organiza și valorifica oferta turistică a comunei într-o manieră coerentă, profesionistă și sustenabilă. Turismul este privit ca un produs complet, bazat pe accesibilitate, infrastructură de primire, interpretare a patrimoniului natural și cultural, siguranță și identitate.

Toate intervențiile din acest program au la bază brandul existent „**Visit Baia de Fier - Comoara din Munți**” și vizează trecerea localității de la statutul de destinație punctuală la unul de **ecosistem turistic rural complex**, cu experiențe integrate și durată medie de sejur crescută.

Nr. crt.	Denumirea proiectului (formulare generică și integratoare)	Valoare estimată (€)	Surse de finanțare
1	Prevenirea degradării și amenajarea sectorului turistic al obiectivului Pestera Muierilor, în scopul conservării, protecției și dezvoltării durabile a ecosistemului și activităților de cercetare științifică, instruire ecologică, ecoturism și turism speologic specializat	3.500.000	PR SV Oltenia 5.2.B - Patrimoniu cultural rural
2	Dezvoltarea infrastructurii turistice și de agrement în zona Peștera Muierilor - Cheile Galbenului - Izvoarele Galbenului	4.000.000	PR SV Oltenia 5.2.A - Turism rural

3	Amenajarea și semnalizarea traseelor turistice tematice „Pe urmele Galbenului” - conectarea obiectivelor naturale și culturale din Baia de Fier	2.000.000	PR SV Oltenia, GAL, AFM
4	Amenajarea și modernizarea centrului turistic „Visit Baia de Fier” - punct de informare, parcare, spații de primire vizitatori	1.000.000	PR SV Oltenia, buget local
5	Amenajarea zonei de agrement și recreere „Poarta Munților” - spații verzi, alei, mobilier, iluminat turistic, belvedere	1.000.000	PR SV Oltenia, CNI, AFM

Aceste proiecte definesc nucleul turistic al comunei Baia de Fier: modernizarea infrastructurii de vizitare, îmbunătățirea accesibilității, integrarea traseelor tematice și consolidarea brandului local prin experiențe autentice. Fiecare proiect include componente de interpretare, promovare, digitalizare și sustenabilitate, în conformitate cu cerințele ghidurilor de finanțare PR SV Oltenia.

Programul b) Diversificare economică și sprijin pentru antreprenoriatul local

Context operațional

Programul urmărește activarea potențialului economic intern al comunei prin susținerea microîntreprinderilor, gospodăriilor producătoare, meșteșugarilor și tinerilor antreprenori. Accentul cade pe valorificarea resurselor locale – agricultură tradițională, produse artisanale, servicii turistice, gastronomie – și pe crearea unui ecosistem local de afaceri bazat pe identitatea comunală.

Intervențiile vor combina infrastructura comunală de sprijin (centre, piețe, incubatoare) cu instrumente de stimulare economică și formare profesională.

Nr. crt.	Denumirea proiectului (formulare generică și integratoare)	Valoare estimată (€)	Surse de finanțare
1	Centru comunal pentru dezvoltare economică locală și incubator rural „Baia de Fier Produs Local” - spații pentru formare, coworking, expoziție, consiliere și evenimente economice	1.000.000	PR SV Oltenia, FSE+, buget local
2	Program de microgranturi „Produs în Baia de Fier” - scheme locale de sprijin pentru mici producători, artizani și prestatori de servicii turistice	400.000	GAL, AFIR, buget local
3	Amenajarea Pieței agroalimentare comunale și spații de vânzare directă pentru producători locali	800.000	AFIR, PR SV Oltenia, buget local
4	Centru comunal de prelucrare și ambalare pentru produse agroalimentare și artisanale - micro-abator, cameră frigorifică, secție de ambalare, depozitare, certificare	1.500.000	AFIR, PNRR, buget local
5	Crearea unui Hub gastronomic și de meșteșuguri tradiționale „Gusturi și Mâini din Sub Munte” - centru demonstrativ, formare, spațiu de vânzare	1.200.000	PR SV Oltenia, GAL, AFIR
6	Program de formare și sprijin pentru tinerii antreprenori rurali (turism, servicii, meșteșug, agricultură modernă)	250.000	FSE+, AJOFM, buget local
7	Dezvoltarea platformei digitale de promovare și comerț online „Produs în Baia de Fier Marketplace” - vânzare directă, promovare, identitate locală	350.000	PNRR, AFIR, buget local

8	Program de sprijin pentru afaceri verzi și tranziție ecologică - panouri solare, eficiență energetică, ambalaje biodegradabile pentru producători	300.000	AFM, FSE+, buget local
---	---	---------	------------------------

Programul b) devine coloana vertebrală a economiei locale non-agricole: creează instrumente și locuri unde micii producători și prestatori locali pot lucra, coopera și se pot dezvolta. În logica strategiei, el conectează turismul cu economia reală, iar cultura locală (meșteșug, gastronomie, tradiție) este tratată ca resursă economică, nu doar simbolică.

Programul c) Integrarea producției locale în circuitul turistic

Context operațional

Programul are ca obiectiv consolidarea relației dintre turism și economia locală. Produsele tradiționale, gastronomia, meșteșugurile și creațiile artisanale devin elemente centrale ale experienței vizitatorului și mijloace de promovare a identității comunei.

Prin această abordare, Baia de Fier nu se limitează la a fi o destinație de vizitare, ci devine un spațiu de interacțiune economică și culturală – unde vizitatorii cumpără, gustă, participă și contribuie la economia locală.

Nr. crt.	Denumirea proiectului (formulare generică și integratoare)	Valoare estimată (€)	Surse de finanțare
1	Crearea Rețelei „De la gospodărie la turist” - puncte locale de vânzare și degustare pentru produse alimentare și artisanale	800.000	AFIR, GAL, PR SV Oltenia
2	Piață comunală de produse locale și artisanale „Gusturi din Sub Munte” - zonă acoperită, utilități, standuri modulare, spațiu de prezentare	1.000.000	AFIR, PR SV Oltenia, buget local
3	Brand comunal de certificare și promovare „Produs de Baia de Fier” - sistem local de marcă și etichetare	200.000	FSE+, buget local
4	Centru local de colectare, prelucrare și ambalare produse naturale (lapte, miere, fructe de pădure, plante medicinale)	1.500.000	AFIR, PNRR, buget local
5	Circuit gastronomic și experiențial „Gusturi din Sub Munte” - promovarea gastronomiei tradiționale prin pensiuni, gospodării și festivaluri locale	600.000	PR SV Oltenia, GAL, AFIR
6	Festivalul anual „Gusturi și Meșteșuguri din Baia de Fier” - eveniment de promovare a producției locale și a identității comunitare	150.000	Buget local, sponsorizări
7	Program educațional „De la gospodărie la marcă locală” - formare pentru	150.000	FSE+, buget local

	producători și tineri în domeniul calității și marketingului rural		
--	--	--	--

Programul c) transformă produsul local într-un element esențial al modelului de dezvoltare turistică și economică. Prin rețeaua de vânzare directă, brandul comunal și integrarea în circuitele turistice, se realizează o formă de economie circulară rurală: banii generați de turism rămân în comunitate, iar identitatea locală devine motor economic.

Axa strategică 2

Modernizarea infrastructurii, creșterea conectivității și tranziția către un model verde de dezvoltare

Programul a) Modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare de bază

Context operațional

Programul are ca scop asigurarea unor servicii publice moderne și fiabile, care să reducă decalajele între zonele comunei și să aducă Baia de Fier la standarde urbane de confort și siguranță.

Prin aceste intervenții, administrația locală urmărește extinderea și modernizarea rețelelor de utilități, iluminatul public eficient energetic, colectarea și valorificarea deșeurilor și digitalizarea infrastructurii comunale.

Se pune accent pe infrastructuri reziliente, eficiente energetic și adaptate la relief și la specificul localității montane.

Nr. crt.	Denumirea proiectului (formulare generică și integratoare)	Valoare estimată (€)	Surse de finanțare
1	Extinderea și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare în satele Baia de Fier și Cernădia	4.000.000	POIM, PR SV Oltenia, AFM
2	Extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale și racordarea gospodăriilor și instituțiilor publice	5.000.000	PNRR, POIM, PR SV Oltenia, buget local
3	Modernizarea sistemului de iluminat public și introducerea tehnologiei LED cu telegestiune	800.000	AFM, PNRR, buget local
4	Modernizarea și extinderea rețelelor electrice și a punctelor de transformare - creșterea siguranței alimentării	1.000.000	PR SV Oltenia, parteneriat CEZ/Distribuție Oltenia
5	Amenajarea sistemului de colectare selectivă și stație comunală de transfer deșeuri	1.200.000	AFM, PNRR, buget local
6	Modernizarea și digitalizarea infrastructurii tehnico-edilitare (rețele inteligente, senzori, monitorizare consum)	700.000	PNRR, PR SV Oltenia
7	Amenajarea sistemului de rigole, șanțuri și poduri pentru preluarea apelor pluviale în zonele locuite		

Programul tratează infrastructura ca fundament al oricărei dezvoltări ulterioare. Modernizarea utilităților, a iluminatului public și a sistemelor de colectare a deșeurilor este

esențială pentru calitatea vieții, pentru sustenabilitatea turismului și pentru menținerea populației tinere în comună. Fiecare proiect va include componente digitale și de eficiență energetică, în acord cu principiile tranziției verzi.

Programul b) Mobilitate locală durabilă și siguranță rutieră

Context operațional

Programul are ca obiectiv crearea unei rețele rutiere locale sigure, moderne și prietenoase cu mediul, care să asigure conectivitate între zonele locuite, infrastructurile publice și obiectivele turistice.

În același timp, intervențiile vizează creșterea siguranței pentru pietoni și bicicliști, îmbunătățirea accesului la zonele turistice (Peștera Muierilor, Cheile Galbenului, Rânca), și reducerea impactului traficului asupra mediului și a spațiilor de viață. Accentul cade pe o mobilitate mixtă - rutieră, pietonală și velo - și pe integrarea măsurilor de calmare a traficului și a parcărilor controlate.

Nr. crt.	Denumirea proiectului (formulare generică și integratoare)	Valoare estimată (€)	Surse de finanțare
1	Modernizarea și reabilitarea drumurilor comunale și vicinale din Baia de Fier și Cernădia - asfaltare, rigole, trotuare, podețe, semnalizare	5.000.000	PR SV Oltenia, CNI, buget local
2	Modernizarea căilor de acces către obiectivele turistice Peștera Muierilor - Cheile Galbenului - Izvoarele Galbenului	3.000.000	PR SV Oltenia, CNI
3	Amenajarea traseelor pietonale și a pistelor pentru biciclete între centrul comunei și principalele puncte turistice	2.000.000	PR SV Oltenia, AFM
4	Realizarea de parcări publice amenajate și controlate în zonele de interes turistic și central	1.200.000	PR SV Oltenia, buget local
5	Amenajarea și semnalizarea stațiilor de transport public local (autobuze / microbuze)	400.000	PR SV Oltenia, buget local
6	Sistem integrat de semnalizare rutieră, calmare trafic și siguranță pietonală în zonele locuite și școlare	500.000	PR SV Oltenia, buget local
7	Proiect pilot „Mobilitate verde - Baia de Fier pe două roți” - achiziție biciclete și trotinete electrice pentru uz turistic și comunitar	250.000	AFM, PNRR, parteneriate private
8	Modernizarea și extinderea căii de acces Baia de Fier - Rânca pentru dezvoltarea mobilității turistice montane	6.000.000	PR SV Oltenia, Consiliul Județean Gorj, CNI
9	Sistem integrat de transport pe cablu Baia de Fier - Rânca pentru accesibilitate turistică durabilă și conectivitate montană	8.000.000	PR SV Oltenia, PNRR, parteneriat intercomunal

Prin acest program, Baia de Fier urmărește o mobilitate modernă și sustenabilă, care să sprijine economia turistică și să reducă riscurile de trafic. Rețeaua rutieră locală devine nu doar o infrastructură de transport, ci și o coloană vertebrală a dezvoltării spațiale, legând gospodăriile, obiectivele naturale și serviciile publice într-un sistem coerent.

Integrarea conexiunii spre Rânca schimbă complet scara strategică a mobilității din Baia de Fier: comuna devine veriga sudică de legătură a stațiunii montane Rânca cu zona de patrimoniu carstic, consolidând profilul turistic al Olteniei de sub Munte. Aceste două proiecte au potențialul de a deveni piloni majori de finanțare regională și semnătură a strategiei.

Programul c) Infrastructură verde și eficiență energetică

Context operațional

Programul tratează tranziția verde ca infrastructură reală, nu doar ca principiu teoretic. Obiectivul său este crearea unei rețele comunale sustenabile care utilizează eficient resursele naturale, reduce amprenta de carbon și contribuie la reziliența teritoriului în fața schimbărilor climatice.

Intervențiile se concentrează pe reabilitarea energetică a clădirilor publice, utilizarea energiei regenerabile, soluții verzi pentru gestionarea apelor pluviale și stabilizarea versanților, precum și pe crearea unor spații verzi urbane funcționale, cu rol ecologic și social.

Nr. crt.	Denumirea proiectului (formulare generică și integratoare)	Valoare estimată (€)	Surse de finanțare
1	Program multianual de reabilitare energetică a clădirilor publice	2.000.000	PNRR, PR SV Oltenia, AFM
2	Instalarea de panouri fotovoltaice pentru producerea de energie verde în clădirile publice și infrastructurile comunale	800.000	AFM, PNRR
3	Crearea unui parc fotovoltaic comunal pentru alimentarea instituțiilor publice și iluminatului public	1.500.000	AFM, PR SV Oltenia, parteneriate energetice
4	Implementarea sistemului de iluminat public inteligent și eficient energetic (cu telegestiune și senzori de prezență)	700.000	AFM, PNRR
5	Amenajarea zonelor verzi, perdelelor forestiere și spațiilor de protecție naturală în jurul zonelor locuite	1.200.000	AFM, PR SV Oltenia, buget local
6	Soluții verzi pentru gestionarea apelor pluviale - rigole, grădini de ploaie, drenaje naturale	900.000	AFM, MDRAP, PR SV Oltenia
7	Lucrări de stabilizare a versanților și refacere ecologică a zonelor afectate de eroziune	1.500.000	AFM, MDRAP, PNRR
8	Proiect pilot „Baia de Fier comună verde” - monitorizarea emisiilor, stații de încărcare electrică, campanii de conștientizare	400.000	AFM, buget local, sponsorizări

Prin acest program, Baia de Fier se aliniază obiectivului european de neutralitate climatică. Comunele montane pot deveni exemple de eficiență și echilibru ecologic: mai puțină poluare, costuri mai mici de întreținere, mai multă siguranță pentru generațiile viitoare. Programul pune accent pe soluții locale, bazate pe natură, și pe producția comunală de energie curată.

Axa strategică 3

Creșterea calității vieții și asigurarea unui acces echitabil la servicii publice moderne
Programul a) - Servicii educaționale, culturale și de formare

Context operațional

Educația este cel mai sigur pariu pentru viitorul comunei. În Baia de Fier, modernizarea infrastructurii școlare, diversificarea ofertei educaționale și formarea tinerilor în domenii relevante pentru economia locală (turism, natură, digitalizare, patrimoniu) reprezintă o condiție a dezvoltării durabile.

Programul are și o dimensiune culturală – educația prin tradiție și patrimoniu local, care leagă generațiile și consolidează identitatea comunității.

Nr. crt.	Denumirea proiectului	Valoare estimată (€)	Surse de finanțare
1	Modernizarea și dotarea unităților școlare	5.000.000	PNRR, PR SV Oltenia, buget local
2	Construirea și dotarea unei grădinițe moderne cu program prelungit și spațiu multifuncțional educațional	1.200.000	PR SV Oltenia, PNRR
3	Înființarea Centrului comunal de educație permanentă și formare profesională în turism și digitalizare	1.000.000	PNRR, PR SV Oltenia, parteneriate
4	Programul „Școală în natură” - amenajarea unui campus educațional și interpretativ în zona Galbenului	1.500.000	PR SV Oltenia, AFM, sponsorizări
5	Modernizarea și dotarea Căminului Cultural Baia de Fier - centru cultural multifuncțional pentru educație și arte	1.500.000	PR SV Oltenia - patrimoniu cultural, buget local
6	Program educațional „Tinerii ambasadori ai naturii și tradiției” - activități culturale, educaționale, artistice	300.000	PNRR, fonduri soft, parteneriate ONG

Educația devine infrastructura socială a dezvoltării: un sistem care nu doar instruește, ci formează tineri capabili să ducă mai departe identitatea locală și să contribuie activ la economia viitorului.

Programul b) - Sănătate comunitară și servicii sociale de proximitate

Context operațional

Într-o comună montană, sănătatea și solidaritatea sunt forme de infrastructură la fel de importante ca drumurile.

Programul urmărește modernizarea spațiilor medicale, crearea unor servicii sociale active și susținerea grupurilor vulnerabile, prin soluții de proximitate: asistență la domiciliu, cabinete medicale mobile, servicii sociale comunitare integrate.

Nr. crt.	Denumirea proiectului	Valoare estimată (€)	Surse de finanțare
1	Modernizarea și extinderea dispensarului medical comunal Baia de Fier - centru medical integrat	1.500.000	PNRR, PR SV Oltenia
2	Înființarea unui Centru comunitar integrat de servicii sociale și medicale pentru populația vulnerabilă	1.200.000	PNRR, FSE+, buget local

3	Achiziția unei unități medicale mobile (cabinet mobil / ambulanță comunitară)	400.000	PNRR, buget local
4	Program de asistență la domiciliu pentru vârstnici și persoane cu dizabilități	300.000	FSE+, parteneriate ONG
5	Crearea unei rețele de voluntariat și suport comunitar pentru sănătate și incluziune socială	150.000	FSE+, buget local

Prin acest program, Baia de Fier își asumă modelul de comună care are grijă de oameni. Sănătatea nu e doar un serviciu, ci o formă de solidaritate comunitară.

Programul c) - Spații publice, cultură cotidiană și viață comunitară

Context operațional

Spațiul public este o extensie a casei și a identității. O comună vie are nevoie de locuri de întâlnire, de repere culturale și de zone care susțin coeziunea socială. Programul urmărește crearea și modernizarea spațiilor publice (parcuri, piețete, locuri de joacă, terenuri sportive, spații verzi), dar și stimularea culturii cotidiene – evenimente, târguri, festivaluri locale.

Nr. crt.	Denumirea proiectului	Valoare estimată (€)	Surse de finanțare
1	Amenajarea și modernizarea centrului civic Baia de Fier - piațetă, spații verzi, mobilier urban, iluminat decorativ inteligent	2.000.000	PR SV Oltenia, buget local
2	Amenajarea de parcuri, locuri de joacă și zone de relaxare în Baia de Fier și Cernădia	1.200.000	AFM, PR SV Oltenia
3	Modernizarea și extinderea sălii de sport școlare și crearea unei baze sportive comunale multifuncționale	1.500.000	CNI, PR SV Oltenia
4	Centrul cultural și de interpretare „Baia de Fier - Satul din Stâncă” și Parcul „Memoria Locului” - spațiu expozițional, educațional și artistic în aer liber	2.200.000	PR SV Oltenia - patrimoniu cultural, PNRR cultură, sponsorizări
5	Programul „Cultura vie - festivaluri, târguri și tradiții locale” - calendar anual de evenimente culturale și gastronomice	300.000	PR SV Oltenia, AFCN, parteneriate culturale

Axa 3 consolidează capitalul uman și social al comunei. O comunitate educată, sănătoasă și atașată de locul ei devine rezilientă și capabilă să susțină toate celelalte direcții de dezvoltare. Aceasta este axa „caldă” a strategiei – cea care dă sens celorlalte investiții.

Axa strategică 4

Protejarea mediului, gestionarea responsabilă a resurselor și consolidarea rezilienței climatice

Programul a) - Management responsabil al resurselor naturale

Context operațional

Comuna Baia de Fier deține resurse naturale unice – relief carstic spectaculos, păduri, ape și peisaje cu valoare ecologică ridicată.

Programul urmărește protejerea acestor resurse, dezvoltarea unui sistem local de monitorizare și administrare a zonelor naturale sensibile, precum și valorificarea lor responsabilă, prin ecoturism și educație.

Este un program de echilibru: protecție, acces controlat și utilizare sustenabilă.

Nr. crt.	Denumirea proiectului	Valoare estimată (€)	Surse de finanțare
1	Amenajarea și echiparea Centrului de management al ariilor naturale și de interpretare a mediului „Galbenul Verde”	2.000.000	PR SV Oltenia, PNRR, AFM
2	Sistem digital de monitorizare a mediului - calitate aer/apă/sol și managementul fluxurilor turistice în zona carstică	700.000	PNRR, AFM
3	Amenajarea ecologică a traseelor de vizitare în Cheile Galbenului și zona Peștera Muierilor - panouri, control acces, colectare selectivă	1.200.000	PR SV Oltenia, AFM
4	Program de împăduriri, reîmpăduriri și refacere ecologică a zonelor degradate (pajiști, versanți, alpii)	1.500.000	AFM, PR SV Oltenia
5	Crearea sistemului comunal de colectare selectivă și reciclare a deșeurilor menajere și turistice	1.000.000	AFM, PNRR

Programul b) - Prevenirea riscurilor naturale și adaptare la schimbările climatice

Context operațional

Relieful specific comunei (zone carstice, versanți, alunecări de teren, torenți) impune o abordare preventivă a riscurilor.

Programul are ca scop reducerea vulnerabilităților fizice și ecologice, prin lucrări de stabilizare, drenaj natural, management al apelor pluviale și planificare inteligentă a intervențiilor.

Obiectivul: o comună sigură, adaptată la provocările climatice.

Nr. crt.	Denumirea proiectului	Valoare estimată (€)	Surse de finanțare
1	Studii geotehnice și sistem de monitorizare a riscurilor naturale (alunecări, torenți, inundații)	500.000	PNRR, AFM
2	Lucrări de consolidare și stabilizare a versanților afectați de eroziune și alunecări de teren	2.000.000	AFM, PR SV Oltenia
3	Regularizarea torenților și amenajarea cursurilor de apă pentru prevenirea inundațiilor	1.500.000	ANAR, AFM, PR SV Oltenia
4	Sistem de drenaj și rețea de rigole verzi pentru captarea și direcționarea apelor pluviale	900.000	AFM, MDRAP
5	Plan local de adaptare la schimbările climatice și ghid comunal de intervenție în caz de dezastru natural	200.000	PNRR, buget local

Programul c) - Educație ecologică și cultură a protecției mediului

Context operațional

Protecția mediului nu este doar o chestiune tehnică, ci o cultură a responsabilității.

Programul urmărește formarea unei atitudini civice pozitive față de resursele naturale,

implicarea cetățenilor, a școlilor și a operatorilor turistici în acțiuni de conștientizare, reciclare și voluntariat ecologic.

Mediul devine, astfel, temă de educație și element identitar.

Nr. crt.	Denumirea proiectului	Valoare estimată (€)	Surse de finanțare
1	Campania „Baia de Fier Verde” - educație ecologică, reciclare, implicare comunitară	200.000	FSE+, buget local
2	Amenajarea Eco-labului comunal - spațiu educațional pentru tineri, cu mini seră și panouri demonstrative	300.000	PNRR, PR SV Oltenia
3	Program de voluntariat ecologic și parteneriate cu școli și ONG-uri de mediu	150.000	FSE+, AFM
4	Rețea de puncte verzi și compostare comunitară	400.000	AFM, buget local
5	Festivalul anual „Verde de Baia de Fier” - eveniment tematic de conștientizare și promovare a mediului	250.000	PR SV Oltenia, sponsorizări

Prin Axa 4, Baia de Fier își definește statutul de comună verde și rezilientă: protejează resursele, se adaptează la schimbările climatice și formează o cultură a responsabilității. Mediul nu este doar decorul dezvoltării, ci infrastructura sa vitală.

Axa strategică 5

Consolidarea capacității administrative și promovarea unei guvernante locale participative și transparente

Programul a) - Modernizare administrativă și transformare digitală

Context operațional

Administrația locală este principalul motor al implementării strategiei. Programul vizează digitalizarea completă a activităților primăriei, simplificarea interacțiunii cu cetățenii și crearea unei infrastructuri administrative moderne, transparente și eficiente energetic.

Baia de Fier devine o comună în care timpul cetățeanului este respectat, iar serviciile publice sunt rapide, clare și accesibile.

Nr. crt.	Denumirea proiectului	Valoare estimată (€)	Surse de finanțare
1	Digitalizarea completă a Primăriei Baia de Fier - platformă integrată de servicii publice online și arhivă electronică	800.000	PNRR, ADR, buget local
2	Implementarea unui sistem GIS comunal pentru gestionarea teritoriului, rețelelor și patrimoniului	500.000	PNRR, PR SV Oltenia
3	Modernizarea infrastructurii administrative - reabilitare energetică, spațiu de lucru colaborativ, dotări IT	700.000	PR SV Oltenia, buget local
4	Sistem de management digital al proiectelor și al bugetului local (monitorizare și raportare publică)	300.000	PNRR, FSE+

5	Portal civic „Vocea Băii de Fier” - comunicare online, buget participativ, sesizări și propuneri cetățenești	250.000	PNRR, FSE+, buget local
---	--	---------	-------------------------

Programul b) - Planificare, finanțare și management integrat al proiectelor

Context operațional

Programul urmărește trecerea de la proiecte punctuale la un portofoliu strategic coerent. Administrația trebuie să poată identifica oportunități, scrie proiecte competitive, atrage finanțări, monitorizează implementarea și evaluează impactul.

Este, practic, programul care asigură sustenabilitatea întregii strategii.

Nr. crt.	Denumirea proiectului	Valoare estimată (€)	Surse de finanțare
1	Înființarea Unității de implementare și monitorizare a strategiei (UIMS) - compartiment specializat pentru fonduri europene și planificare	300.000	FSE+, buget local
2	Crearea platformei digitale de management strategic și raportare publică a proiectelor	250.000	PNRR, FSE+
3	Program de formare profesională pentru funcționarii publici (fonduri europene, achiziții, mediu, digitalizare)	200.000	FSE+, PNRR
4	Elaborarea și actualizarea documentațiilor strategice (GIS, plan urbanistic, plan de mobilitate, plan de mediu)	400.000	PR SV Oltenia, buget local
5	Sistem local de colectare a datelor și indicatorilor de dezvoltare - monitorizare impact	150.000	PNRR, buget local

Programul c) - Parteneriat local și cooperare teritorială

Context operațional

Baia de Fier nu se dezvoltă singură. Progresul real se obține prin parteneriate – cu localități vecine, cu mediul privat, ONG-uri, instituții județene și regionale.

Programul urmărește crearea unei rețele de colaborare teritorială și a unui mecanism de consultare constantă cu cetățenii și actorii economici locali.

Nr. crt.	Denumirea proiectului	Valoare estimată (€)	Surse de finanțare
1	Parteneriat intercomunal pentru dezvoltare turistică și infrastructură comună (Baia de Fier - Polovragi - Novaci)	1.000.000	PR SV Oltenia, PNRR, CNI
2	Crearea Consiliului Consultativ al Comunității - structură permanentă de dialog cetățeni-administrație	100.000	FSE+, buget local
3	Program de parteneriate cu mediul privat și ONG-uri pentru proiecte educaționale și de mediu	200.000	FSE+, sponsorizări
4	Dezvoltarea rețelei „Comunități Montane Verzi” - cooperare între comunele din zona submontană a Gorjului	300.000	PR SV Oltenia, AFM
5	Campanie de branding instituțional „Primăria care ascultă” - comunicare, transparență și educație civică	150.000	FSE+, buget local

Axa 5 transformă Primăria Baia de Fier într-o instituție modernă, deschisă și predictibilă. Administrația locală devine un centru de guvernare inteligentă, digitalizată și participativă - un partener real pentru cetățeni, investitori și regiune.